

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**SÜLEYMÂN BİN CERÂ' IN EY OĞUL İLMİHÂLİ
(1A-30B)**

İNCELEME-METİN-DİZİN-TIPKIBASIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin KABA

**Düzce
Temmuz, 2017**

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

SÜLEYMÂN BİN CERĀ' IN EYOĞUL İLMİHĀLİ

(1A-30B)

İNCELEME-METİN-DİZİN-TIPKIBASIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin KABA

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Dilek HERKMEN

**Düzce
Temmuz, 2017**

KABUL VE ONAY

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından
Anabilim Dalında oy birliği / oy çokluğu ile YÜKSEK LİSANS
TEZİ / DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan (İmza)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye (İmza)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye (İmza)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye (İmza)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Üye (İmza)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu
onaylarım.

..././2017

Prof. Dr. Mehmet Selami YILDIZ

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Ey Oğul Süleyman bin Cerā' tarafından telif edilmiş İslam ile ilgili ilmihâl bilgileri içeren yazma bir eserdir. *Ey Oğul*'un bilinen tek yazma nüshası vardır. Bu çalışmada bu tek yazma nüsha incelenmiştir. Eser 185x125 – 160x95 mm boyutlarındadır. Harekeli nesih ile yazılmıştır. Metnin hareketleri kendi içinde düzenli değildir. Her sayfada 15 satır bulunmakla birlikte 11b, 14 satır olarak yazılmıştır.

Çalışma; inceleme, metin, dizin ve tıpkıbasım olarak dört bölümden oluşmaktadır. İnceleme bölümünde; eserin türü, eserin adı, yazılış amacı, yazarı, yazılış tarihi, eserin konusu ve içeriği, eserin tespit edilen nüshaları, eserin hazırlanmasında dikkat edilen hususlar, imlâ özellikleri, ses bilgisi ve şekil bilgisi hakkında bilgi verilmiştir. Metin bölümünde eser çeviri yazıya aktarılmış ve sayfa numaraları metin üzerinde gösterilmiştir. Dizin bölümünde kelimeler alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Arapça, Farsça ve diğer alıntı kelimelerin hangi dilden oldukları ve sayıları belirtilmiş ve metindeki anlamları yazılmıştır. Çalışmanın sonuna eserin fotokopisi konulmuştur.

Çalışmanın hazırlanmasında kıymetli zamanlarını ayıran ve desteklerini esirgemeyen başta danışmanım Yrd. Doç. Dr. Dilek HERKMEN'e, üzerinde çalıştığımız yazma eseri şahsıma hediye eden Ankara Kalecikli İngilizce Öğretmeni Mustafa Köse'ye, hadis ve ayetlerin tashihi konusunda Kırıkkale Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Abdüssamet YEŞİLDAĞ'a, Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Görevlisi Bilal ABİR'a, bilgisayar ve teknik anlamda meslektaşım Bulut GÖRGÜLÜ'ye ve özet bölümünün İngilizce çevirisinde vermiş olduğu destek ve yardımlardan dolayı Düzce Üniversitesi Hakime Erciyas Yabancı Diller Yüksekokulu Okutmanı Dr. Mesut Kuleli'ye içten teşekkürlerimi sunarım. Bunun yanında tez çalışmam boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen eşim Serap ABAK KABA'ya, kızım Nil İkra KABA'ya ve oğlum Yuşa Tuğrul KABA'ya şükranlarımı sunarım.

Hüseyin KABA

ÖZET

SÜLEYMÂN BİN CERĀ' IN EY OĞUL İLMİHĀLİ (1 A-30B VARAKLAR) İNCELEME-METİN-DİZİN-TİPKIBASIM

KABA, Hüseyin

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Dilek HERKMEN

Temmuz, 2017, xv + 250 sayfa

Bu çalışmada Süleyman bin Cerā' ın *Ey Oğul* adlı eserinin 1a-30b varakları arasındaki bölümleri incelenmiştir. Eserin bu bölümlerinin çeviri yazı aktarımı yapılmış, eser imla, ses ve şekil bilgisi bakımından incelenmiştir. Çalışmamız; İnceleme, Metin, Dizin, Tıpkıbasım olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. İnceleme bölümünde; eserin türü, eserin adı, yazılış amacı, yazarı, yazılış tarihi, eserin konusu ve içeriği, eserin tespit edilen nüshaları, eserin hazırlanmasında dikkat edilen hususlar, yazılış özellikleri, ses bilgisi ve şekil bilgisi hakkında bilgi verilmiştir.

Metin bölümünde eser çeviri yazıya aktarılmış ve sayfa numaraları metin üzerinde gösterilmiştir.

Dizin bölümünde kelimeler alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Çalışmanın sonuna eserin fotokopisi konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Hüccetül İslam, Eyyühel Veled, İlmihâl, Ey Oğul, Süleyman bin Cerā'

ABSTRACT

THE CATECHISMEY OĞUL BY SÜLEYMÂN BİN CERĀ'

(FOIL 1A-30B)

ANALYSIS- TEXT – INDEX- FACSIMILE

KABA, Hüseyin

Ma, Department Of Turkish Philology

Supervisor: Asst. Yrd. Doç. Dr. Dilek HERKMEN

July, 2017, xv + 250 pages

In this study, the sections between the foils 1a-30b of Süleyman Bin Cerâ's *Ey Oğul* were analyzed. These parts of the text have been transcribed and analyzed in terms of spelling, phonetics and morphology. This study consists of four parts: analysis, text, index, and facsimile. The analysis part consists of the genre of the text, the name of the text, the purpose of writing, its author, the date of writing, the content of the text, the copies of the text, the principles in writing the text, authorship properties, phonetics and morphology.

In the text part, the work was transcribed and page numbers were shown on the text.

In the index part, the vocabulary items were arranged in alphabetical order. The copy was added to the end of the study.

Key Words: Hücetül İslam, Eyyühel Veled, Catechism, Ey Oğul, Süleyman bin Cerâ'

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ	xiv
KISALTMALAR VE İŞARETLER	xv
1. İNCELEME	1
1.1. Eserin Yazarı, Adı, Yazılış Amacı, Yazılış Tarihi ve Bölümleri	1
1.2. Eserin Türü ve Nüsha Tavsifi	5
1.3. İmlâ Özellikleri ve Dili	7
1.3.1. Ünlüler ve İmlâsı	8
1.3.1.1. a Ünlüsü	8
1.3.1.1.1. Ön Seste Kullanımı	8
1.3.1.1.1.1. Medli Elif ile (ĩ)	8
1.3.1.1.1.2. Üstünlü Elif ile (İ)	8
1.3.1.1.2. İç Seste Kullanımı	8
1.3.1.1.2.1. Medli Elif ile (ĩ)	8
1.3.1.1.2.2. Üstünlü Elif ile (İ)	9
1.3.1.1.2.3. Dik Üstünlü Elif ile (İ̇)	9
1.3.1.1.2.4. Üstün ile (ı̇)	9
1.3.1.1.3. Son Seste Kullanımı	9
1.3.1.1.3.1. Üstünlü Elif ile (İ)	9

1.3.1.1.3.2. Dik Üstünlü Elif ile (́).....	9
1.3.1.1.3.3. Üstünlü He ile (̂)	9
1.3.1.2. e Ünlüsü.....	9
1.3.1.2.1. Ön Seste Kullanımı.....	10
1.3.1.2.1.1. Üstünlü Elif ile (́).....	10
1.3.1.2.2. İç Seste Kullanımı.....	10
1.3.1.2.2.1. Üstünlü Elif ile (́).....	10
1.3.1.2.2.2. Üstün ile (˘)	10
1.3.1.2.3. Son Seste Kullanımı.....	10
1.3.1.2.3.1. Üstün ile (˘)	10
1.3.1.2.3.2. Üstünlü He ile (̂)	10
1.3.1.3. r-i Ünlüleri	10
1.3.1.3.1. Ön Seste Kullanımı.....	11
1.3.1.3.1.1. Esreli Elif ile (́).....	11
1.3.1.3.1.2. Esreli Elif Ye ile (ى).....	11
1.3.1.3.2. İç Seste Kullanımı.....	11
1.3.1.3.2.1. Esreli Ye ile	11
1.3.1.3.2.2. Esre ile	11
1.3.1.3.2.3. Dikine Esreli Ye ile	11
1.3.1.3.3. Son Seste Kullanımı.....	11
1.3.1.3.3.1. Esreli Ye ile	12
1.3.1.3.3.2. Esre ile	12
1.3.1.3.3.3. Dikine Esreli Ye ile	12
1.3.1.3.3.4. Esreli He ile.....	12
1.3.1.4. o-ö Ünlüleri.....	12
1.3.1.4.1. Ön Seste Kullanımı.....	12
1.3.1.4.1.1. Ötreli Elif Vav ile.....	12

1.3.1.4.1.2. Ötreli Elif ile.....	12
1.3.1.4.2. İç Seste Kullanımı.....	13
1.3.1.4.2.1. Ötreli Vav ile.....	13
1.3.1.4.2.2. Ötre ile.....	13
1.3.1.4.3. Son Seste Kullanımı.....	13
1.3.1.4.3.1. Ötreli Vav ile.....	13
1.3.1.5. u-ü Ünlüleri.....	13
1.3.1.5.1. Ön Seste Kullanımı.....	13
1.3.1.5.1.1. Ötreli Elif Vav ile.....	13
1.3.1.5.1.2. Ötreli Elif ile.....	13
1.3.1.5.2. İç Seste Kullanımı.....	13
1.3.1.5.2.1. Ötreli Vav ile.....	14
1.3.1.5.2.2. Ötre ile.....	14
1.3.1.5.3. Son Seste Kullanımı.....	14
1.3.1.5.3.1. Ötreli Vav ile.....	14
1.3.1.5.3.2. Ötre ile.....	14
1.3.2. Ünsüzler ve Yazılışları.....	14
1.3.2.1. ç Ünsüzü.....	14
1.3.2.1.1. Ön Seste Kullanımı.....	14
1.3.2.1.1.1. Çim ile.....	14
1.3.2.1.1.2. Cim ile.....	15
1.3.2.1.2. İç Seste Kullanımı.....	15
1.3.2.1.2.1. Çim ile.....	15
1.3.2.1.2.2. Cim ile.....	15
1.3.2.1.3. Son Seste Kullanımı.....	15
1.3.2.1.3.1. Çim ile.....	15
1.3.2.1.3.2. Cim ile.....	15

1.3.2.2. p Ünsüzü	15
1.3.2.2.1. Ön Seste Kullanımı	15
1.3.2.2.1.1. Pe ile	15
1.3.2.2.1.2. Be ile	16
1.3.2.2.2. İç Seste Kullanımı	16
1.3.2.2.2.1. Pe ile	16
1.3.2.2.2.2. Be ile	16
1.3.2.2.3. Son Seste Kullanımı	16
1.3.2.2.3. 1. Pe ile	17
1.3.2.2.3. 2. Be ile	17
1.3.2.3. t Ünsüzü	17
1.3.2.3.1. Ön Seste Kullanımı	17
1.3.2.3.1.1. Tı ile Kalın Sıradan Kelimelerde	17
1.3.2.3.1.2. Te ile Kalın Sıradan Kelimelerde	17
1.3.2.3.1.3. Te ile İnce Sıradan Kelimelerde	17
1.3.2.3.2. İç Seste Kullanımı	17
1.3.2.3.2.1. Tı ile Kalın Sıradan Kelimelerde	18
1.3.2.3.2.2. Te ile Kalın Sıradan Kelimelerde	18
1.3.2.3.2.3. Te ile İnce Sıradan Kelimelerde	18
1.3.2.3.3. Son Seste Kullanımı	18
1.3.2.3.3.1. Te ile Kalın Sıradan Kelimelerde	18
1.3.2.3.3.2. Te ile İnce Sıradan Kelimelerde	18
1.3.2.4. s Ünsüzü	18
1.3.2.4.1. Ön Seste Kullanımı	18
1.3.2.4.1.1. Sad ile Kalın Sıradan Kelimelerde	19
1.3.2.4.1.2. Sin ile Kalın Sıradan Kelimelerde	19
1.3.2.4.1.3. Sin ile İnce Sıradan Kelimelerde	19

1.3.2.4.2. İç Seste Kullanımı.....	19
1.3.2.4.2.1. Sad ile Kalın Sıradan Kelimelerde.....	19
1.3.2.4.2.2. Sin ile Kalın Sıradan Kelimelerde	19
1.3.2.4.2.3. Sin ile İnce Sıradan Kelimelerde.....	19
1.3.2.4.3. Son Seste Kullanımı.....	20
1.3.2.4.3.1. Sad ile Kalın Sıradan Kelimelerde.....	20
1.3.2.4.3.2. Sin ile Kalın Sıradan Kelimelerde	20
1.3.2.4.3.3. Sin ile İnce Sıradan Kelimelerde.....	20
1.3.2.5. ñ Ünsüzü	20
1.3.2.5.1. İç Seste Kullanımı.....	20
1.3.2.5.1.1. Kef ile.....	20
1.3.2.5.2. Son Seste Kullanımı.....	20
1.3.2.5.2.1. Kef ile.....	20
1.3.2.6. k Ünsüzü	20
1.3.2.6.1. Ön Seste Kullanımı.....	20
1.3.2.6.2. İç Seste Kullanımı.....	21
1.3.2.6.3. Son Seste Kullanımı.....	21
1.3.2.7. g Ünsüzü	21
1.3.2.7.1. Ön Seste Kullanımı.....	21
1.3.2.7.2. İç Seste Kullanımı.....	21
1.3.2.7.3. Son Seste Kullanımı.....	21
1.4. SES BİLGİSİ	21
1.4. 1. Ünlüler.....	22
1.4.1.1. Ünlü Değişmeleri	22
1.4.1.1.1. i~e Değişmesi	22
1.4.1.1.2. i~ü Değişmesi	24
1.4.1.1.3. u~o Değişmesi	24

1.4.1.2. Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi	25
1.4.1.3. Ünlü Birleşmesi.....	25
1.4.1.4. Ünlü Uyumu	26
1.4.1.4.1. Kalınlık-İncelik Uyumu.....	26
1.4.1.4.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu	26
1.4.1.4.2.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma.....	27
1.4.1.4.2.1.1. +ğ / +g Düşmesi Sebebiyle	27
1.4.1.4.2.1.2. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle.....	27
1.4.1.4.2.1.3. Yapım Eklerindeki Yuvarlaklık Sebebiyle.....	27
1.4.1.4.2.1.3.1. -Uk Eki ile	27
1.4.1.4.2.1.3.2. + ğaru, +gerü Eki ile	28
1.4.1.4.2.1.4. Bir Sebebe Bağlı Olmayan Yuvarlaklaşma.....	28
1.4.1.4.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma.....	29
1.4.1.4.2.2.1. Ünlüsü Aslında Yuvarlak Olan Ekler.....	29
1.4.1.4.2.2.1.1. -Up Zarf Fiil Eki:	29
1.4.1.4.2.2.1.2. -dUr Ettirgenlik Eki:.....	30
1.4.1.4.2.2.1.3. -Ur Ettirgenlik Eki:.....	30
1.4.1.4.2.2.1.4. -sUn Emir Eki:.....	30
1.4.1.4.2.2.1.5. +dUr Bildirme Eki:.....	31
1.4.1.4.2.2.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Ekler.....	31
1.4.1.4.2.2.2.1. +(U)m, +(U)mUz İyelik Ekleri:.....	31
1.4.1.4.2.2.2.2. +(U)ñ, +(U)ñUz İyelik Ekleri:.....	31
1.4.1.4.2.2.2.3. +Uñ, +ñUn Tamlayan Eki:	32
1.4.1.4.2.2.2.4. +U, +sUz Sıfat Yapım Ekleri:	32
1.4.1.4.2.2.2.5. -dU(m) Görülen Geçmiş Zaman Eki.....	32
1.4.1.4.2.2.2.6. -dU(n) Görülen Geçmiş Zaman Eki.....	33
1.4.1.4.2.2.2.7. -dU(k) Görülen Geçmiş Zaman Eki.....	34

1.4.1.4.2.2.8. –Ur Geniş Zaman Eki.....	34
1.4.1.4.2.2.9. –U Zarf Fiil Eki	34
1.4.1.4.2.3. Düz Ünlü Bulunduran Ekler:	34
1.4.1.4.2.3.1. +ı, +i Belirtme Hal Eki.....	35
1.4.1.4.2.3.2. +ı, +i İyelik Eki.....	35
1.4.1.4.2.3.3. –dı Görülen Geçmiş Zaman 3.Şahıs Eki.....	35
1.4.1.4.2.3.4. -mİ Soru Eki.....	36
1.4.1.4.2.3.5. –(l)n Dönüşlülük Eki.....	36
1.4.1.4.2.3.6. –miş Anlatılan Geçmiş Zaman Eki.....	36
1.4.1.4.2.3.7. -sIn 2. Teklik Şahıs Eki	36
1.4.1.4.2.3.9. –Ğİl Teklik 2. Şahıs Emir Eki	37
1.4.1.4.2.3.10. +İlk İsimden İsim Yapım Eki.....	37
1.4.1.4.2.3.11. –İcl Fiilden İsim Yapım Eki.....	38
1.4.1.4.2.3.12. –İncA Zarf Fiil Eki	38
1.4.2. Ünsüzler	38
1.4.2.1. Ünsüz Değişmeleri	38
1.4.2.1.1. -k- > -h- / k- > h- Değişikliği	38
1.4.2.1.2. k- > g- Değişikliği	38
1.4.2.1.3. -g- > -v- Değişikliği.....	39
1.4.2.1.4. -ğ- > -v- Değişikliği.....	39
1.4.2.1.5. b- > p- Değişikliği.....	39
1.4.2.1.6. t- > d- Değişikliği	40
1.4.2.2. Ünsüz Benzeşmesi	40
1.4.2.2.1. İmlası Kalıplaşmış Ekler.....	40
1.4.2.2.1.1. +dA Bulunma Hâl Eki	41
1.4.2.2.1.2. +dAn Ayrılma Hâl Eki	41
1.4.2.2.1.3. –dum, –dı Görülen Geçmiş Zaman Eki	41

1.4.2.2.1.4. +dUr Bildirme Eki	41
1.4.2.2.1.5. -dUr Yapım Eki	41
1.4.2.2.2. Kelime İçinde Sedalılaşma	42
1.4.2.2.2.1. - t - > - d -	42
1.4.2.2.2.2. -ķ- > - ğ -	42
1.4.2.2.2.3. -k- > - g -	42
1.5. ŞEKİL BİLGİSİ.....	42
1.5.1. Çekim Ekleri	42
1.5.1.1. İsim Çekim Ekleri	42
1.5.1.1.1. Çokluk Ekleri.....	42
1.5.1.1.2. İyelik Ekleri	43
1.5.1.1.3. Hâl Ekleri	43
1.5.1.1.3.1. Yalın Hâl	44
1.5.1.1.3.2. İlgi Hâli	44
1.5.1.1.3.3. Yönelme Hâli.....	45
1.5.1.1.3.4. Belirtme Hâli.....	45
1.5.1.1.3.5. Bulunma Hâli	46
1.5.1.1.3.6. Çıkma Hâli.....	47
1.5.1.1.3.7. Eşitlik Hâli	48
1.5.1.1.3.8. Yön Gösterme Hâli	48
1.5.1.2. Fiil Çekim Ekleri	48
1.5.1.2.1. Haber Kipleri.....	49
1.5.1.2.1.1. Geniş Zaman Kipi	49
1.5.1.2.1.2. Görülen Geçmiş Zaman Kipi	49
1.5.1.2.1.3. Duyulan Geçmiş Zaman Kipi.....	49
1.5.1.2.1.4. Gelecek Zaman Kipi.....	49
1.5.1.2.2. Tasarlama Kipleri	50

1.5.1.2.2.1. Şart Kipi.....	50
1.5.1.2.2.2. Emir Kipi.....	50
1.5.1.2.2.3. Gereklilik Kipi.....	50
1.5.1.2.2.4. İstek Kipi.....	50
1.5.2. Yapım Ekleri	51
1.5.2.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	51
1.5.2.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri.....	52
1.5.2.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri.....	53
1.5.2.4. Fiilden İsim Yapım Ekleri.....	54
1.5.3. Fiilimsi Ekleri	55
1.5.3.1. İsim Fiiller.....	55
1.5.3.2. Sıfat Fiiller.....	55
1.5.3.3. Zarf Fiiller.....	55
2. METİN	58
3. DİZİN	92
KAYNAKÇA.....	187
4.TIPKIBASIM	189

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ء	›
ا	a, ā,e
آ	ā
ب	b, p
پ	p
ت	t
ث	s
ج	c, ç
چ	ç
ح	h
ه	h
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
س	s
ش	ş
ص	ş
ض	d, ž
ط	t
ظ	z
ع	c
غ	ğ
ف	f
ق	q
ك	k, g, ñ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ö, u, ū, ü
ه	a, e, h
ی	i, i, ī, y

KISALTMALAR VE İŞARETLER

age. adı geçen eser

Ar. Arapça

C Cilt

Far. Farsça

Hz. Hazret

İbr. İbranice

mad. Madde

S Sayı

s. Sayfa

Sogd. Soğdça

T. Türkçe

TDK Türk Dil Kurumu

bk. Bakımız

Yun. Yunanca

- Fiil kök ve gövdelerini, gösterir.

+ İsim kök ve gövdelerini, gösterir.

~ Değişken biçim gösterir.

< Bu biçimden gelir.

> Bu biçime gider.

[] Eksik yazılmış unsurları ve satır numaralarını gösterir.

1. İNCELEME

1.1. Eserin Yazarı, Adı, Yazılış Amacı, Yazılış Tarihi ve Bölümleri

Eserin yazarı yazma nüshada yazılı olmayıp matbu baskılarında Süleyman bin Cerâ' olarak geçmektedir.

Eserin adı ile ilgili net bir bilgi olmamakla birlikte *Ey Oğul İlmihâli* olarak ün kazanmış ve Osmanlı ahali tarafından sevilerek okunmuştur.

Yazar eserinde kitabı yazma amacını giriş bölümünde şöyle dile getirir: “Bilgil kim bu za'if kimesne bu kitâbı cem' eyledük kim müsülmânlaruñ maḥdümzâdelerine fâidesi ola.” Son bölümde ise şöyle demektedir: “...müsülmânlaruñ maḥdümzâdelerine fâidesi ola. Bunuñla amel idüp bizim için du'âlar ideler.”

Hakikat Kitabevi'nin yayımladığı *İslam Ahlâkı* adlı kitabın üçüncü bölümünde eser “*Ey Oğul İlmihâli- Süleyman bin Cezâ'*” bölüm başlığıyla yer alır ve şu bilgiler verilmektedir: “Müslimânlığı yanlış ve bambaşka anlamaktan din kardeşlerimizi ve müslimân yavrularını korumak için, Süleymân bin Cezâ'ın, Hanefî mezhebindeki büyük islam âlimlerinin kitâblarından derlemiş olduğu ve (*Ey Oğul*) ismini verdiği ilmihâl...”¹ Hüccetül İslam İmam-ı Gazali'nin *Ey Oğul* adlı eseriyle karıştırılarak çeşitli yayınevleri tarafından İmam-ı Gazali'nin eseri diye defalarca basılmıştır.

Gazzâli'nin *Eyyühe'l-Veled* adlı eserinden esinlenerek kaleme alınan bazı eserler de bulunmaktadır. Bunlardan biri, Süleymân b. Çerâğ adlı biri tarafından kaleme alınmış olup gerek yazma eser kütüphanelerinde gerekse de 6 kez yapılan Arap harfli baskılarında *Eyyühe'l-Veled* tercümesi olarak tanıtılmıştır. Ancak bahsi

¹ Işık, H.H. *İslam Ahlakı*, 123. Baskı, İstanbul: Hakikat Kitabevi, 2015, s. 363.

geçen eser incelendiğinde bunun *Eyyühe'l Veled* ile ilgisi olmadığı, klasik bir ilmihâl kitabı görünümü arzettiği görülmektedir. Nitekim eserin sonunda yer alan kayıta ismini Süleymân b. Çerâğ diye ifade eden yazar da isimlerini teker teker saydığı yaklaşık on ayrı eserden yararlanarak eserini oluşturduğunu açıkça ifade etmektedir. Muhtemeldir ki bahsi geçen yazarın da eserinde *Eyyühe'l-Veled* de olduğu gibi “eyyühe'l-veled” ifadesini sıkça kullanması bu yanlış anlaşılmaya sebep vermiştir.²

Gazali'nin ünlü eserlerinden *Eyyühe'l-Veled'in* tercümesi olduğu belirtilerek Osmanlılar Döneminde defalarca basılan ve devrin popüler eserlerinden biri olan Süleyman b. Cerâ' a ait bir ilmihâl kitabına da ayrıca değinmek gerekmektedir. 1800'lü yıllarda sekiz (veya daha fazla) baskı sayısına ulaşan bu eser, her ne kadar hem başlığında ve kütüphane kayıtlarında, hem de Cumhuriyet Devrinde çok sayıda basılan sadeleştirmelerinde hep Gazali'ye ait gösteriliyorsa da müstakil bir risale olması dolayısıyla Gazali'ye ait bir eser sayılamaz. Risale, *Eyyühe'l-Veled* 'in bir şerhi kabul edilse bile onu bütünüyle Süleyman b. Cerâ' a atfetmek daha doğru olacaktır. Bu durumda söz konusu eser, literatürdeki pek çok başka örneği gibi, Gazali'nin *Eyyühe'l-Veled* 'i dikkate alınarak kaleme alınan nasihatname türü bir kitaptır. Bu arada söz konusu eserin çeşitli taşbaskı neşirlerinde müellifin (veya şarihin) adı kimi zaman Süleyman b. Cerâ' , kimi zaman Ceza, kimi zaman Cerağ biçiminde geçer ve biyografisi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.³

Yapılan literatür araştırmasında görüldüğü üzere eser kimi araştırmacılar tarafından bir nasihatname kimileri tarafından ise bir ilmihâl eseri olarak görülmektedir. Biz ise eserin ilmihâl olarak kabul edilmesi ve Süleyman bin Cerâ'a ait telif bir eser sayılması gerektiğini düşünüyoruz. Yazar eserini farklı kaynaklardan faydalanarak yazmış ve eserinde de belirttiği gibi okuyanların istifadesine sunmuştur.

Yazılış tarihi olarak 1302 tarihli matbu nüshada: “Tarih-i telif-i kitab resulullah sallallahu aleyhi vesellem hazretlerinin 960 senesi cemaziyel ahirinin

² Yazar, S. “Gazzâli'nin XIII-XIX. Yüzyıllar Arasında Batı Türkçesinde Tercüme Edilen Eserleri”, *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, C. 16, S. 31, (2011/2), s. 115.

³ Günaydın, Y. T. “Gazali Tercümelere: Osmanlı Devri ve 1928 Sonrası İçin Bir Bibliyografya Denemesi”, *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, C. 16, S. 30, (2011/1), s. 64-65.

sekizinci düşünbe günü vakt-i zuhurda bu kitab tamam oldu . Telifül abd’el- fakir Süleyman bin Cerâc rahmetullahi aleyh.” kaydı yer almaktadır.

İslam Âlimleri Ansiklopedisi’nde ise yazar ve eseri hakkında şu bilgiler yer almaktadır: “Osmanlı âlimlerinden. İsmi, Süleymân bin Cezâc’dır. Hayâtı hakkında kaynak eserlerde, ma’lûmât yoktur. Doğum ve vefât târihleri belli değildir. Hicrî onuncu asırda yaşadığı bilinmektedir. Kıymetli kitaplar yazdı. “*Eyyühel-veled (Ey Oğul)*” adındaki ilmihâl kitabı meşhûr olup, çok fâidelidir. Bu eserini, Hanefî mezhebindeki büyük İslam âlimlerinin kitaplarından derlemiştir. Hüccet-ül-İslam İmâm-ı Gazâlî’nin “*Eyyühel-Veled*” ismindeki “*Ey Oğul*” kitabı başkadır. Onu, Osmanlı âlimlerinden Mustafa Ali Efendi tercüme etmiş ve “*Tuhfet-üs-sulehâ*” ismini vermiştir. Ayrıca Hâdimî hazretleri de şerh etmiştir.

Süleymân bin Cezâc’ın 960 (m. 1522) yılında te’lif etmiş olduğu “*Ey Oğul*” kitabı, İstanbul’da (İhlâs Vakfı) tarafından muhtelif târihlerde basılmıştır.”⁴

Eserin bölümleri bablar halinde düzenlenmiştir. 1a-30b arasında yer alan otuz dört bab ve içerikleri eserde şu şekildedir:

1. BĀB: İy şabî! Bilgil kim bu kitâbda üç yüz altmış toköz hadîs ve kırık dört aḥbâr ve namâzuñ sekiz şartı ve altı rükni ve yedi vâcibâtı ve on dört sünneti ve yigirmi biş müsteḥabı ve on mekrühâtı ve on dört müfsidâtı vardır, saña beyân idelüm.

2. BĀB: İy şabî! Bilgil kim âbdestüñ farızları dördür ve sünnetleri altıdır ve müsteḥabları daḥı altıdır ve nâfileleri daḥı altıdır, kerâhiyyetleri daḥı altıdır.

3. BĀB: İy şabî! Bilgil kim ğusluñ farzı üçdür ve sünneti altıdır ve vâcibi ikidür. Ammâ Ebû Ḥanîfe katında sünnet olan ğusl dördür.

4. BĀB: Evvel şabâḥ döşekden ṭurmaḡ ve geyesi geyinmek ve kuşak kuşanmaḡ ve başmaḡ giymek edebi. Ve kapu açmaḡ ve ibrîk eline almaḡ ve kademgâha girmek ve ṭahâret itmek edebi. Ve kademgâhdan çıkmak ve âbdest almaḡ ve irt sünnetleri edebin. Ve mescide girmek ve imâma uymak ve cemâ’atla muşâfaḡa itmek ve mescidden çı[kmaḡ âdâbın]. Recep ve Şa’bân ve Ramazân ayı edebleri ve her ‘uzvuñ edebi. Ve el ayak ve kulaḡ ve dil ve qarın ve ferc edeblerin.

⁴ Türkiye Gazetesi, *İslam Âlimleri Ansiklopedisi*, İstanbul: İhlas Matbacılık, 1984, C. 14, s. 313-314.

Ve ataya ve anaya eylük itmek ve diyze ve hocaya ve ‘ammuya ve ulu qarındaşa ve oğul ve kız ve kız qarındaşlara ve oğul evermek edeblerin. Ve ehil edeblerin, koñşı ve hâcet bitürmek edeblerin ve maħalle edebi ve ‘ilm şöhet beti edebi ve ‘âlimlere uğramak edebi ve yeñi ton giymek edebi. Ve şeyhler ve dervişler edebi ve pîrler edebi ve kâzîler ve nâyibler edebi ve begler ve sipâhîler edebi ve orta kişiler edebi ve oturmak ve turmak ve yigitler edebi ve oğlana ve nâ-maħreme bakmak edebi ve dost kişiler edebi ve konuğ olmak edebi ve ta‘âm yimek ve şu içmek ve başmak döndürmek edebi ve adam okımak ve teferruce ve düğine varmak ve nesne şatup almak edebi ve yoldaş ve şıla-i rahîm edeblerin ve sefere gitmek ve ğasta şormak edebi ve ğazaya varmak ve eve girmek ve ğatuna sırrın dimek ve döşege girmek ve cimâ‘ itmek ve ğusul itmek edebini mecmû‘ı cem‘ eyledüm. İy şabî! Seniñ-içün ki ‘amel idesin ve’s-selâm.

5. **BĀB:** Döşekden turıcağ nice gerekdür anı beyân ider.
6. **BĀB:** İy şabî! Bilgil ki namâzuñ şartları sekizdür.
7. **BĀB:** Namâzuñ rüknüleri altıdur.
8. **BĀB:** Namâzuñ vâcibâtın bildürür.
9. **BĀB:** İy şabî! Namâzuñ sünnetleri on dördür.
10. **BĀB:** İy Şabî! Namâzuñ müsteħabları yigirmi bişdür.
11. **BĀB:** İy Şabî! Ābdestüñ müsteħabları altıdur.
12. **BĀB:** İy Şabî! Ābdestüñ edebleri altıdur.
13. **BĀB:** İy Şabî! Ābdestüñ nâfileleri altıdur.
14. **BĀB:** İy Şabî! Ābdestüñ kerâhiyyetleri altıdur.
15. **BĀB:** İy Şabî! Ābdestüñ menhîleri ya‘nî işlemeyecekleri altıdur.
16. **BĀB:** İy Şabî! Ābdest şıcıları yedidür.
17. **BĀB:** İy Şabî! Ğusluñ farızaları üçdür.
18. **BĀB:** İy Şabî! Ğusluñ sünnetleri altıdur.
19. **BĀB:** İy Şabî! Ğusluñ müsteħabları budur.
20. **BĀB:** İy Şabî! Ğusluñ menhîleri daħı vardur.
21. **BĀB:** İy Şabî! Şol nesnelere ki ğusul icâb eyler, iki dürlüdür.
22. **BĀB:** İy Şabî! Ebū Ħanîfe kavlinde sünnet olmış ğusul dördür kim yukarıda zıkr olundu. Biri, cum‘a ğuslıdur ve biri daħı bayram ğuslıdur ve biri daħı ‘Arafât’dadur ve biri daħı ihrâmdadur.

23. **BĀB:** İy Şabî! Bilgil kim iç edüğe mesh eger muķīm ise bir gün ve bir giçe mesh ide ve eger müsāfir ise üç gün ve üç giçe tamām mesh ide meshüñ.

24. **BĀB:** İy Şabî! Bilgil kim teyemmüm nice idülür, anı bildürür.

25. **BĀB:** İy şabî! Namāzuñ rükünlerin ve müsteħabların ve edeblerin ve vācibātın ve sünnetlerin ve mekrūhların şıcıların ve ğusluñ farzın ve sünnetin ve vācibātın saña beyān eyledüm. Andan şöñra bilgil ki irtē namāzınuñ vaķtı şubħ-ı şādık toĝduĝından şöñra gün toĝıncadur.

26. **BĀB:** İy şabî! Abdestüñ edeblerin ve du‘āların ve peygāberüñ ĥadīşlerin senüñ-içün cem‘ eyledüm ki tutasın, anuñla ‘amel idesin. Ve irtē namāzınıñ sünnetin kılmak dileseñ evvel saña farz olan budur ki kıbleye karşı tūrasın ve tūrduĝuñ yir daħı pāk ola.

27. **BĀB-İ Fİ’L-ĀDĀBİ’L-MESCİD.** İy Şabî! Mescid edebi oldur ki.

28. **BĀB:** Resül ‘aleyhi’s-selām eydür: “Herkim-ki namāzdan şöñra ayete’l-kürsî okısa Ĥaķ Te‘ālā her ĥarfine kırk şevāb virür.

29. **BĀBÜ’L-MUŞĀFAĤATİ Fİ’L-MESCİD:** Mescidde cemā‘at-ile muşāfaħa it.

30. **BĀB:** İrtē namāzın cemā‘atıla şevābın bildürür.

31. **BĀBÜ’L-CEMĀ‘AT:** İy Veledî! Resül ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Bundan ulu şevāb olmaya ki irtē namāzın ve yatsu namāzın bir kişi cemā‘atle kıla.

32. **BĀB:** İy Oĝul! Resül ĥazreti ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Ĥaķ Te‘ālā Cennet’de ĥüriler yaratmışdur za‘ferāndan. Anlar eydürler ki: ‘Biz anlarıñ içinüz kim namāzı cemā‘atle kıladırlar.’ ” İy Oĝul! Sevgülü namāz Ĥaķ Te‘ālā kıtında namāzı vaķtında kılmakdur.

33. **BĀB:** Namāza küymek aczın bildürür.

34. **BĀB:** İy Oĝul! İşbu tesbīħ namāzın zinhār kıla ĝör. Her günde ya ayda bir ya yılda bir kerre yāħūd ömründe bir kez kıla ĝör.

1.2. Eserin Türü ve Nüsha Tavsifi

Eser itikadi ve amelî bilgilerin yer aldığı ilmihâl türündedir. İslamiyet’in kabulü ile birlikte yeni dahil olunan dinin gereklerinin layıkıyla yerine getirilmesi için ilmihâl kitapları telif edilmeye başlanmıştır. Bu telif işlemi daha çok ileri gelen

İslam âlimlerinin kitaplarının hülasası ya da şerhi şeklinde gerçekleşmiş zaman zaman ise birebir çevirileri yapılmıştır.

Bir kavram olarak ilmihâl, iki farklı kelimenin bir araya gelerek oluşturduğu bir isim tamlamasıdır. Sözlük anlamı itibarıyla, ilim ve hâl kelimelerinin birleşmesi ile “durum bilgisi” veya “hâl bilgisi” şeklinde bir anlam ortaya çıkmaktadır. “Hâl” kelimesi, Arapça kökeni itibarıyla “el-Havl” kelimesinden türemiş olup, değişme, dönüşme, durum, vaziyet, tavır gibi anlamları ihtiva etmektedir.⁵ Terim mânâsı ise “Her Müslümanın yapmak ve öğrenmek mecburiyetinde olduğu itikad, ibâdet ve ahlâka âit lüzumlu dinî bilgileri öğreten ilim”; “ inanılması icap eden esaslarla yapılması veya sakınılması lâzım gelen amelleri gösteren dinî hâl ilmi”⁶; “Bir Müslümanın günlük yaşantısında lâzım olan, kul ile Allah ve kulların kendi aralarındaki ilişkilerini düzenleyen ve herkesin bilmesi gerekli olan bilgileri ihtiva eden ilm”⁷; “İnanç, ibâdet, muamelât (günlük yaşayış) ahlâk konuları, yer yer büyük peygamberler, ayrıca Rasûl-i Ekrem’in hayatına dair özlü bilgileri içeren el kitabı”⁸ şeklindedir. Bu tarz bilgileri muhteva eden kaynaklara ise “ilmihâl kitabı” adı verilir.

“*Ey Oğul*” ilmihâli de Süleyman Bin Cerâc tarafından on üç tane kitaptan faydalanılarak yazılmış bir eserdir. Yazar eserinin sonunda faydalandığı kitapların isimlerini verir. Eser isimleri kısaltılarak verilmiştir. Bazı eserlerin künyelerine ulaşamamış olup künyeleri tespit edilen eserin özgün adı ve yazarı dipnotlarda belirtilmiştir. Bu eserlerin isimleri yazma nüshada kaydedildiği şekliyle şöyledir:

1. İhyâ-yı ‘Ulûm⁹
2. Câmîu-l Usûl¹⁰
3. Resûl Envârı¹¹
4. Mesâbih¹²

⁵ Erdoğan, M., *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005, s. 174.

⁶ Yörükan, Y. Z., “İslam İlmihali”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1952, S. I, s. 5.

⁷ Erdoğan, M. “İlmihal”, *Fıkıh Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Rağbet Yayınevi, 1998, s. 194.

⁸ Kelpetin, H. “İlmihal”, *Diyanet İşleri Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2000, S. XXII, s. 139.

⁹ *İhyâü Ulûmi'd-Dîn*. Gazzâlî'nin (ö. 505/1111) başta tasavvuf ve ahlâk olmak üzere fıkıh, kelâm gibi ilimlere bilhassa amaçları bakımından yeni yaklaşımlar getiren önemli eseri.

¹⁰ *Câmîu'l-Usûl Li-Ehâdîsi'r-Resûl*. İbnü'l-Esîr Mübârek b. Muhammed'in (ö. 606/1210) *Kütüb-i Sitte* 'deki hadisleri bir araya toplayan eseri.

¹¹ Eser hakkında bilgiye ulaşamamıştır.

¹² *Mesâbihu's-Sünne*. Ferrâ el-Begavî'nin (ö. 516/1122) güvenilir hadis kaynaklarından derlediği hadisleri ihtiva eden eseri.

5. Meşārık¹³
6. İrşādü't-Tālibîn¹⁴
7. Bostānü'l Ārifin¹⁵
8. Kutü'l- Kulüb¹⁶
9. Cāmi-i Tirmizi¹⁷
10. Cāmi el-Cinān¹⁸
11. Behiştü-l Envār¹⁹
12. Mev'izetü Mūsa²⁰
13. Vasiyyet-i Ebi Hureyre²¹

Ey Oğul Süleyman bin Cerā' tarafından telif edilmiş İslam ile ilgili ilmihâl bilgileri içeren yazma bir eserdir. *Ey Oğul*'un bilinen tek yazma nüshası²² vardır. Bu çalışmada bu tek yazma nüsha incelenmiştir. Eser 185x125 – 160x95 mm boyutlarındadır. Harekeli nesih ile yazılmıştır. Metnin harekeleri kendi içinde düzenli değildir. Her sayfada 15 satır bulunmakla birlikte 11/b, 14 satır olarak yazılmıştır.

1.3. İmlâ Özellikleri ve Dili

Eser imlâ, ses ve şekil özellikleri bakımından incelenirken *Eski Anadolu Türkçesi*²³ ve *Eski Türkiye Türkçesi*²⁴ adlı kaynaklar örnek alınmıştır.

Metin dil özellikleri bakımından Osmanlı Türkçesi dönemine dahil olmakla birlikte Eski Anadolu Türkçesi özellikleri de göstermektedir. Metinde Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlak ünlü ile kullanılan bazı kelime ve eklerin düzleşme temayülünde olduğu görülmüştür. Bunun yanında metinde “ıdma (ayırma) [18a-11], bodnına (boynuna) [9a-13] gibi arkaik özellikler gösteren örneklerle de karşılaşmıştır.

¹³ *Meşâriku'l-Envâri'n-Nebevîyye*. Radyüüddin es-Sâgâni'nin (ö. 650/1252), derlediği bazı sahih hadisleri nahiv konularına göre düzenlediği eseri.

¹⁴ *İrşādü'l-tâlibîn ilâ Nehci'l-müsterşidin*. / Cemaleddin Mikdad b. Abdullah es-Süyuri el-Hilli, (826/1423)

¹⁵ Ebü'l-Leyis İmâmü'l-hüdâ Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm es-Semerkindî. Fakih, müfessir ve süfi.

¹⁶ *Kütü'l-Kulüb*. Ebü Tâlib el-Mekki'nin (ö. 386/996) tasavvufa dair eseri.

¹⁷ *El-Câmiu's-Sahih*. Tirmizî'nin (ö. 279/892) *Kütüb-i Sitte* 'ye dahil olan eseri.

¹⁸ Eser hakkında bilgiye ulaşılamamıştır.

¹⁹ Eser hakkında bilgiye ulaşılamamıştır.

²⁰ Eser hakkında bilgiye ulaşılamamıştır.

²¹ *Vesaya'l-Ulemai İnde Huzûri 'l-Mevti*, yazar: Ebû Süleyman Muhammed b. Abdullah b. Ahmed b. Rebia b. Hüseyin b. Halid b. Abdurrahman b. Zebr er-Rebîi (ö. 379)

²² Kendisi de öğretmen olan Ankara Kalecikli İngilizce Öğretmeni Mustafa Köse tarafından şahsıma hediye edilmiştir. Eser kendisine anne tarafından dedesi, Ankara Kalecik Çandır köyünden Müslüm Hoca lakaplı Müslüm ÇAKIR'dan yadigar kalmıştır.

²³ Gülsevin, G. Boz, E. *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2013.

²⁴ Timurtaş, F.K. *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul: Kapı Yayınları, 2012.

1.3.1.1.2.2. Üstünlü Elif ile (ا)

أَشْجَمُ aḥṣam (23a-7)

إِمَامٌ imām (18b-5)

جَمَاعَتٌ cemā'atı (23b-4)

صَاعٌ ṣağ (8a-5)

1.3.1.1.2.3. Dik Üstünlü Elif ile (اِ)

زِيَادَةٌ ziyāde (7b-14)

أَيُّغُ ayagüñ (14a-15)

شَرِكَةٌ ṣarikāre (6b-10)

أَعْمَالٌ a' mālī (9b-14)

1.3.1.1.2.4. Üstün ile (اُ)

أَتَامٌ atam (25a-3)

كَوْمًا komağdur (7b-13)

أَرَسَى arası (14a-15)

أُتْرِيَةٌ oturmaya (3b-5)

1.3.1.1.3. Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda (a) sesi; üstünlü elif ile (اِ) dik üstünlü elif ile (اُ) ve üstünlü he (هِ) ile yazılır.

1.3.1.1.3.1. Üstünlü Elif ile (ا)

مُوسَى Mūsā (5b-1)

بَانَا baña (19b-12)

سَانَا saña (20a-2)

أَنَا aña (10a-4)

1.3.1.1.3.2. Dik Üstünlü Elif ile (اِ)

يَا ya (14b-11)

يَا ya (12b-14)

1.3.1.1.3.3. Üstünlü He ile (هِ)

أَنَا ana (24b-3)

أُتْرِيَةٌ oturmaya (3b-5)

أَهْرِنَا aḥırna (6b-9)

تَاهِيَّاتٌ taḥiyyātda (6b-9)

صَوْنَرَا ṣoñra (19b-13)

1.3.1.2. e Ünüsü

1.3.1.2.1. Ön Seste Kullanımı

Kelime başında (e) ünlüsü üstünlü elif ile (َ) yazılmıştır.

1.3.1.2.1.1. Üstünlü Elif ile (َ)

أَءَدَبَلَرِن (2b-3)	أَءَرُ eger (5a-2)
أَلِنُونُ (4a-13)	أَلِنُونُ eylemekdür (5b-10)
أَمْرِلَه (23a-13)	أَمْرِلَه evinde (13b-15)

1.3.1.2.2. İç Seste Kullanımı

Kelime içinde (e) ünlüsü üstünlü elif ile (َ) ve üstün ile (ُ) yazılmıştır.

1.3.1.2.2.1. Üstünlü Elif ile (َ)

أَنَتَكِيم (21b-3)

1.3.1.2.2.2. Üstün ile (ُ)

أِرْتَه (23a-10)	أَوَكْرَدِي öğretti (20b-15)
أِرْطِرُ (16b-15)	أَمْرُ meger (30b-7)
أِرْطِرِي (27b-15)	

1.3.1.2.3. Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda (e) sesi; üstünlü he ve üstün (ُ) ile yazılır.

1.3.1.2.3.1. Üstün ile (ُ)

أَشِكَارَه (6b-10)

1.3.1.2.3.2. Üstünlü He ile (َ)

أَزِيَادَه (7b-14)	أَكْوَبُوكُونُ köpügünce (19a-7)
أِرْتَه (23a-10)	أَرِيْشَه (20b-8)

1.3.1.3. -i Ünlüleri

1.3.1.3.1. Ön Seste Kullanımı

Kelime başında (ı-i) ünlüleri esreli elif ile (ا) ve esreli elif ye (ى) ile yazılmıştır.

1.3.1.3.1.1. Esreli Elif ile (ا)

إمدي imdi (29b-2)

إرتية irteye (23a-10)

إى iy (29b-1)

إشقاك ışıcağ (13a-15)

إکیدور ikidür (2a-2)

إماملق imāmlıq (30b-3)

1.3.1.3.1.2. Esreli Elif Ye ile (اى)

إچ iç (9a-15)

إچرؤ içerü (16b-15)

1.3.1.3.2. İç Seste Kullanımı

Kelime içinde (ı-i) ünlüleri esreli ye ile, dikine esreli ye ile ve esre ile yazılmıştır.

1.3.1.3.2.1. Esreli Ye ile

هرکیم her kim (29b-2)

إکیدور ikidür (2a-2)

إبیک ibik (28a-8)

إیر virür (30b-1)

1.3.1.3.2.2. Esre ile

بیر bir (30b-2)

دیدی didi (28b-7)

بئلماق bılmaq (21b-1)

دیرلری direkleri (27b-15)

1.3.1.3.2.3. Dikine Esreli Ye ile

إغیدور ğibidür (8a-2)

أحیرینه āhirine (6b-9)

1.3.1.3.3. Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda (ı-i) ünlüleri esreli ye ile dikine esreli ye ile, esreli he ile ve esre ile yazılmıştır.

1.3.1.3.3.1. Esreli Ye ile

إمدي imdi (29b-2)

أرى arı (6a-3)

أراسى arası (14a-15)

أولوغى uyluğı (7b-10)

1.3.1.3.3.2. Esre ile

أعمالٍ a‘ māli (9b-14)

ألتٍ altı (4a-12)

أعماتٍ cemā‘atı (23b-4)

أبريكٍ brikı (2a-12)

1.3.1.3.3.3. Dikine Esreli Ye ile

أمثالي mişali (24a-9)

أدزی dizi (7b-13)

أؤكردی öğretdi (20b-15)

أتاهيياتى taḥiyyātı (6b-9)

أكچی kiçi (9b-1)

أتوننى ṭonunı (5b-11)

1.3.1.3.3.4. Esreli He ile

أكي iki (27b-6)

أركمكە her kim ki (18b-14)

أهأشهنبة çehārşenbe (30a-6)

1.3.1.4. o-ö Ünlüleri

1.3.1.4.1. Ön Seste Kullanımı

Kelime başında (o-ö) ünlüleri ötreli elif vav ile ve ötreli elif ile yazılmıştır.

1.3.1.4.1.1. Ötreli Elif Vav ile

أول ol (3b-1)

أوقسا oqısa (5a-15)

أؤترهية oturmayā (3b-5)

أؤنين öñin (9a-11)

أؤتاداغى ortadağı (4a-11)

1.3.1.4.1.2. Ötreli Elif ile

أؤلورسن olursın (21b-3)

أؤن on (1b-12)

أؤتورۇرلار otururlar (28a-4)

1.3.1.4.2. İç Seste Kullanımı

Kelime içinde (o-ö) ünlüleri ötreli vav ile ve ötre ile yazılmıştır.

1.3.1.4.2.1. Ötreli Vav ile

كُنُوقْ konuq (30b-5)

صُولْ sol (9a-10)

كُوبْ koyup (4a-14)

دُونُوبْ dönüp (9a-11)

1.3.1.4.2.2. Ötre ile

طُوقْ طُوقْ طُوقْ topuqlarla (4b-10)

صُوكْ sonra (19b-13)

1.3.1.4.3. Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda (o-ö) ünlüleri ötreli vav ile yazılmıştır.

1.3.1.4.3.1. Ötreli Vav ile

Kelime sonunda ötreli vav ile kullanımına tek örnek bulunmuştur.

كُوقْ o (14b-14)

1.3.1.5. u-ü Ünlüleri

1.3.1.5.1. Ön Seste Kullanımı

Kelime başında (u-ü) ünlüleri ötreli elif vav ile ve ötreli elif ile yazılmıştır.

1.3.1.5.1.1. Ötreli Elif Vav ile

أُوقْ üç (5b-3)

أُوقْ uyan (7b-12)

أُوقْ ucına (7b-9)

أُوقْ uyluğı (7b-10)

1.3.1.5.1.2. Ötreli Elif ile

Kelime başında ötreli elif ile kullanımına tek örnek bulunmuştur.

أُوقْ ulu (24a-3)

1.3.1.5.2. İç Seste Kullanımı

Kelime içinde (u-ü) ünlüleri ötreli vav ile ve ötre ile yazılmıştır.

1.3.1.5.2.1. Ötreli Vav ile

رَسُولُ resül (27b-3)

طُوتَرُ tutar (9a-2)

يُوزُ yüz (28a-8)

صُويُ şuyı (9b-12)

يُوزِيُ yüzü (6a-6)

أَلِينُوكُ elinüñ (4a-13)

1.3.1.5.2.2. Ötre ile

أَدُمُوكُهُ adumuña (16b-13)

أَرْتُوكُ artuk (9b-13)

بِأَشِينُوكُ başınıñ (4a-14)

كُومَاقْ دُرُ komaqdur (7b-13)

1.3.1.5.3. Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda (o-ö) ünlüleri ötreli vav ile ve ötre ile yazılmıştır.

1.3.1.5.3.1. Ötreli Vav ile

أَلُولُ ulu (24a-3)

أَيُرُ ayrı (8b-2)

أَيُرُ içerü (28a-7)

أَيُرُ diyü (12a-15)

1.3.1.5.3.2. Ötre ile

أَرَاذُ arāzu (19a-9)

1.3.2. Ünsüzler ve Yazılışları

1.3.2.1. ç Ünsüzü

1.3.2.1.1. Ön Seste Kullanımı

Kelime başında (ç) sesi genellikle çim ile nadiren cim ile yazılmıştır.

1.3.2.1.1.1. Çim ile

أَيُرُ çıkmaz (23b-15)

أَيُرُ çanak (14b-7)

أَيُرُ çün (11a-15)

أَيُرُ çok (26a-8)

1.3.2.1.1.2. Cim ile

كُذِرُ çokdur (29b-9)

1.3.2.1.2. İç Seste Kullanımı

Kelime içinde (ç) sesi çim ve cim ile yazılmıştır.

1.3.2.1.2.1. Çim ile

سُرِجَةٌ sırça (4b-11)

صَحَّصَ صَحَّصًا şaçmakdur (9a-15)

قِيعَانٌ içkaçan (23b-7)

رُوعِيٌّ içerü (16b-15)

1.3.2.1.2.2. Cim ile

أَعَجِدُ ağaçda (10b-9)

كِرْكِرٌ gerçek (25a-8)

صُوجِنٌ şuçın (23a-5)

كُوكُوكٌ gökçek (30b-4)

1.3.2.1.3. Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda (ç) sesi çim ve cim ile yazılmıştır.

1.3.2.1.3.1. Çim ile

يِئِچ (9a-15)

أُؤچ (30a-9)

1.3.2.1.3.2. Cim ile

أُؤچ (9a-14)

يِغِيç (24a-9)

يِجِç hiç (24a-12)

بِقِç birkaç (24a-9)

1.3.2.2. p Ünsüzü

1.3.2.2.1. Ön Seste Kullanımı

Kelime başında (p) sesi pe ve be ile yazılmıştır.

1.3.2.2.1.1. Pe ile

بِپāk (30b-11)

بِپِپِپِler (2b-5)

رُغَامَ پَيْغَامَبَرُ (4b-15)

رُغَامَ پَدِشَاهُ (25a-9)

رُغَامَ پِشَه (20b-8)

رُغَامَ پَس (20a-5)

1.3.2.2.1.2. Be ile

Türkçe kelimelerde kelime başında p ünsüzü bulunmaz. bînar > pînar, barmak > parmak gibi kelimeler b > p ötümsüzleşmesi sonucu oluşmuştur. Bu nedenle kelime başında p ünsüzü bulunduran kelimelerin çoğu Farsça kökenlidir.²⁵

رُغَامَ پَس (24b-9)

“Pes” kelimesi metinde 13 defa geçmekte olup 9 defa “p” ünsüzü ile 4 defa ise “b” ünsüzüyle yazılmıştır.

1.3.2.2.2. İç Seste Kullanımı

Kelime içinde (p) sesi pe ve be ile yazılmıştır.

1.3.2.2.2.1. Pe ile

رُغَامَ پَيْیَپُلْدِی (21b-7)

رُغَامَ پُطُغِی (10a-2)

رُغَامَ پُطُطُولُ (17b-8)

رُغَامَ پَیْیَپُوسِنَه (16b-14)

رُغَامَ پَسِپَاهِیَلَرُ (2b-6)

رُغَامَ پُطُطُكَلَارِلَا (4b-10)

1.3.2.2.2.2. Be ile

رُغَامَ كُكُوبُكُغُيْنَه (19a-7)

رُغَامَ پَيْیَپَرَاقُ (20b-5)

رُغَامَ دُپُذُوزُ (7b-15)

1.3.2.2.3. Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda (p) sesi be ile yazılmıştır.

²⁵ Gülsevin, G. Boz, E. *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2013 s.32

1.3.2.2.3. 1. Pe ile

Örneğine rastlanmamıştır.

1.3.2.2.3. 2. Be ile

بَب hep (16b-10)

بَلُوب alup (3b-4)

بُوب diyüp (3b-5)

بُوبُ tutup (2a-7)

بُوبُ unıdup (7b-5)

بُوبُ düşüp (12a-1)

1.3.2.3. t Ünsüzü

1.3.2.3.1. Ön Seste Kullanımı

Kelime başında (t) sesi kalın sıradan kelimelerde (tı) ve (te) ile ince sıradan kelimelerde ise (te) ile yazılmıştır.

1.3.2.3.1.1. Tı ile Kalın Sıradan Kelimelerde

طَارُ tar (30b-9)

طُورمُ turma (18a-12)

طُودِي tıdı (19b-13)

طَاعَآم ta'ām (30b-8)

طُورُرُكَنُ tururken (30a-14)

طُوطُولُ toptolu (17b-8)

1.3.2.3.1.2. Te ile Kalın Sıradan Kelimelerde

تَاهِيَّيَّة تَاهِيَّيَّة tahiyyāda (6b-9)

تَامَامُ tamām (7a-3)

تَاعَّجُبُ ta' accüb (19b-15)

تَاثِرِي tañrı (22b-6)

تَاثُتَاثُ tahtuñ (27b-15)

1.3.2.3.1.3. Te ile İnce Sıradan Kelimelerde

تَرَكَ terk (7a-5)

تَفَرُّجُ teferrüce (2b-9)

تَيَّيْمُM teyemmüm (5b-10)

تَنِّنِن teninden (6a-2)

تَرْتِيبُ tertib (9a-5)

تَهْرٍ te'hîr (13a-3)

1.3.2.3.2. İç Seste Kullanımı

Kelime içinde (t) sesi kalın sıradan kelimelerde (tı) ve (te) ile ince sıradan kelimelerde ise (te) ile yazılmıştır.

1.3.2.3.2.1. Tı ile Kalın Sıradan Kelimelerde

طُوبَىٰ toptolu (17b-8)	بَابِ الطَّلِ bāṭıl (9b-14)
حِطَابٌ ḥiṭāb (26a-14)	سُلْطَانٌ sulṭān (24a-10)
بُطُونٌ buṭūn (3b-11)	حِطَّاسِينَ ḥaṭāsīn (26b-11)

1.3.2.3.2.2. Te ile Kalın Sıradan Kelimelerde

تَاهِيِيَّةٌ taḥiyyāda (6b-9)	طُوتَنٌ ṭutan (20a-3)
تَايَا tayā (2b-1)	كَافْتَانِيْنُ kaftānīn (30b-10)
طُودِيٌ ṭudī (19b-13)	أُوتَادِغِيٌ ortadağı (4a-11)

1.3.2.3.2.3. Te ile İnce Sıradan Kelimelerde

تَرْتِيبٌ tertīb (9a-5)	فَرِيشَتَهَلَرٌ feriştehler (24b-11)
يَرِيرٌ yerir (2a-6)	اِرْتِيَّةٌ irteye (23a-10)
مَرْتَبِيَّةٌ mertebeye (28b-4)	مُتْبَلَا mübtelā (13a-14)

1.3.2.3.3. Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda (t) sesi kalın sıradan kelimelerde ve ince sıradan kelimelerde (te) ile yazılmıştır.

1.3.2.3.3.1. Te ile Kalın Sıradan Kelimelerde

تَاهِيِيَّاتٌ taḥiyyāt (15b-13)	تَاهِطُّونٌ taḥṭūn (27b-15)
---------------------------------	-----------------------------

1.3.2.3.3.2. Te ile İnce Sıradan Kelimelerde

يَيْتٌ iyit (3b-14)	أَبْدَسْتٌ abdest (5b-10)
دُورْتٌ dōrt (4b-3)	دُورُوسْتٌ dūrūst (6a-11)
سِنْنَتٌ cennet (5b-3)	سُنُنَّتٌ sūnnet (11b-5)

1.3.2.4. s Ünsüzü

1.3.2.4.1. Ön Seste Kullanımı

Kelime başında (s) sesi kalın sıradan kelimelerde (sad) ve (sin) ile ince sıradan kelimelerde ise (sin) ile yazılmıştır.

1.3.2.4.1.1. Sad ile Kalın Sıradan Kelimelerde

صَاعِص (16b-14)	صُوقَة (30b-10)
صُوقَة (19b-13)	صُوقَة (9a-10)

1.3.2.4.1.2. Sin ile Kalın Sıradan Kelimelerde

صَاعِص (20a-2)	صُوقَة (24a-10)
صُوقَة (4b-11)	

1.3.2.4.1.3. Sin ile İnce Sıradan Kelimelerde

صَاعِص (20a-5)	صُوقَة (6a-15)
صُوقَة (23a-2)	صُوقَة (5b-9)

1.3.2.4.2. İç Seste Kullanımı

Kelime içinde (s) sesi kalın sıradan kelimelerde (sad) ve (sin) ile ince sıradan kelimelerde ise (sin) ile yazılmıştır.

1.3.2.4.2.1. Sad ile Kalın Sıradan Kelimelerde

صَاعِص muşāfaḥa (2a-14)	صَاعِص başgıl (3b-5)
صَاعِص başarsa (3a-13)	

1.3.2.4.2.2. Sin ile Kalın Sıradan Kelimelerde

صَاعِص arasını (4b-11)	صَاعِص uysañ (8b-15)
صَاعِص (23a-9)	صَاعِص Mūsā (5b-1)
صَاعِص tursañ (8b-15)	صَاعِص oqısa (5a-15)

1.3.2.4.2.3. Sin ile İnce Sıradan Kelimelerde

صَاعِص gözüz (25a-12)	صَاعِص eksük (5b-13)
صَاعِص (6a-12)	صَاعِص niyyetsüz (12b-6)

1.3.2.4.3. Son Seste Kullanımı

1.3.2.4.3.1. Sad ile Kalın Sıradan Kelimelerde

باصُ baş (16b-15)

احلاصُ ihlāṣ (30a-8)

حلاصُ ḥalāṣ (13a-11)

1.3.2.4.3.2. Sin ile Kalın Sıradan Kelimelerde

Örneğine rastlanmamıştır.

1.3.2.4.3.3. Sin ile İnce Sıradan Kelimelerde

سپس pes (20a-5)

كس kes (24b-14)

1.3.2.5. ñ Ünsüzü

1.3.2.5.1. İç Seste Kullanımı

1.3.2.5.1.1. Kef ile

أدموكه adumuña (16b-13)

بانا baña (19b-12)

سنا saña (20a-2)

أون önin (9a-11)

1.3.2.5.2. Son Seste Kullanımı

1.3.2.5.2.1. Kef ile

اللونك elinüñ (4a-13)

باشينك başınıñ (4a-14)

بيك biñ (2a-5)

تكبيرك tekbirüñ (17b-15)

1.3.2.6. k Ünsüzü

1.3.2.6.1. Ön Seste Kullanımı

Kelime başında (k) sesi kef ile yazılmıştır.

كيم kim (4b-11)

كيشينك kişinüñ (5b-8)

كيز kez (5b-8)

كاغيدلار kāğıdlar (17b-14)

1.4.1. Ünlüler

Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinde a, e, è, ı, i, o, ö, u, ü olmak üzere dokuz ünlü karşımıza çıkmaktadır.

1.4.1.1. Ünlü Değişmeleri

1.4.1.1.1. i~e Değişmesi

Metinde i~e değişimi açısından oturmuş bir kullanım yoktur. Kelimelerin ilk hecesinde çoğunlukla “i”li şekiller kullanılmış az da olsa “e”li şekillere yer verilmiştir. Bazı kelimelerin iki şekli de metinde yer almaktadır. Metinde “i” şeklinde olup bugün “e” olarak telaffuz edilen kelimeler şunlardır:

di- : Metinde yer alan tüm örnekler düz-dar-ince ünlü taşımaktadır. “de-” şekline rastlanmamıştır.

didüğinden (16a-4)

didüm (16b-3)

yir: Metinde hem düz-dar-ince hem de düz-geniş-ince ünlülü şekil yer almaktadır.

yerlerin (10a-14)

yirine (20a-15)

yerinden (18a-11)

yir cinsine (5b-10)

yiryüzinde (5a-12)

yire ura (12b-7)

gice: Metinde yer alan tüm örnekler düz-dar-ince ünlü taşımaktadır. “gece” şekline rastlanmamıştır.

gice (21b-2)

Mi^r rāc Gicesi (21b-15)

gey- : Metinde üç örnek düz-geniş-ince ünlülü iken diğer tüm örnekler düz-dar-ince ünlü taşımaktadır.

geye[si] (2a-10)

geyinmek (2a-11)

geydi (11b-11)

giymek (2b-5)

giygil (3a-5)

giyesisini (10b-8)

biş: Metinde düz-dar-ince ünlülü şekil sayısı yirmi iken düz-geniş-ince şeklinin sayısı on yedidir.

yigirmi biş (1b-11)

beş vaqt (22b-13)

biş yüz (19a-12)

beşinci (26b-7)

biz (bez): Metinde sadece düz-dar-ince ünlülü şekline rastlanmıştır.

biz-ile (3b-11)

girü: Metinde sadece düz-dar-ince ünlülü şekline rastlanmıştır.

girü (13b-9) (15b-5) (18b-9)

it- : Metinde sadece düz-dar-ince ünlülü şekline rastlanmıştır.

itdüm (19b-10)

itdürdi (19b-14)

irte: Metinde sadece düz-dar-ince ünlülü şekline rastlanmıştır.

irte namāzın (22a-13)

irteye irmedin (23a-10)

iyit- : Metinde hem düz-dar-ince hem de düz-geniş-ince ünlülü şekil yer almaktadır.

iyitse (5a-6)

eyitgil (14b-12)

iyitdi (13b-11)

eyitdi (3a-9)

iy: Metinde sadece düz-dar-ince ünlülü şekline rastlanmıştır.

iy şabī (5b-9)

iyle- : Metinde tek örnek vardır. Bu örnek düz-dar-ince vokal taşımaktadır.

terk iylese (7b-5)

yig: Metinde sadece düz-dar-ince ünlülü şekline rastlanmıştır.

yigrekdür (23b-10) (13b-14)

yi- : Metinde sadece düz-dar-ince ünlülü şekline rastlanmıştır.

ta^çām yiye (30b-9)

yit- :Metinde hem düz-dar-ince hem de düz-geniş-ince ünlülü şekil yer almaktadır.

saña yiter (2a-6)

yetişürse (12b-2)

yitmese (12a-6)

yetişiğör (17b-2)

iriş- : Metinde sadece düz-dar-ince ünlülü şekline rastlanmıştır.

tekbire irişse (23b-13)

mertebeğe irişdi (28b-4)

vir- : Metinde hem düz-dar-ince hem de düz-geniş-ince ünlülü şekil yer almaktadır. “ver-” şeklinin tek örneği vardır.

sevāb virür (28b-12)

selām vericek (18b-12)

kapuların açivire (29a-1)

yidi: Metinde hem düz-dar-ince hem de düz-geniş-ince ünlülü şekil yer almaktadır.

yididen birin (7a-3)

yedi kat (23a-13)

yidi kez (14b-11)

yedi vācibātı (1b-11)

1.4.1.1.2. i~ü Değişmesi

degül: Metinde hem yuvarlak-dar-ince hem de düz-dar-ince ünlülü şekil yer almaktadır.

ğarnı degül (6a-8)

cā‘iz degildür (8a-12)

dürüst degüldür (6a-11)

cirāhat degilse (10a-9)

içerü: Metinde sadece yuvarlak-dar-ince ünlülü şekline rastlanmıştır.

içerü baş (16b-14)

1.4.1.1.3. u~o Değişmesi

uyan-: Arap alfabesi ile yazıda “o” ve “u” için farklı işaretler bulunmadığı için “uyan-” fiilinin “o” ile mi “u” ile mi yazıldığını kesin olarak belirtemiyoruz. Anadolu ağızlarında hâlihazırda “uyan-” ve “oyan-” şekilleri kullanılmaya devam etmektedir.

uyanukla (11a-7)

uykudan uyandı (11a-8) (11b-1)

uğramak: Arap alfabesi ile yazıda “o” ve “u” için farklı işaretler bulunmadığı için “uğra-” fiilinin “o” ile mi “u” ile mi yazıldığını kesin olarak belirtemiyoruz. Anadolu ağzlarında hâlihazırda “uğra-” ve “oğra-” şekilleri kullanılmaya devam etmektedir. Metinde tek örnekle karşılaşmıştır.

‘âlimlere uğramak (2b-4)

1.4.1.2. Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi

Türkçede genellikle iki heceden oluşan kelimeler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında vurgusuz olan orta hece düşer. Günümüzde “yalnız” şekliyle kullanılan kelime metinde “yaluñuz” ve “yaliñuz” şekliyle orta hecedeki ünlü düşmemiş halde karşımıza çıkmaktadır.

yaluñuz (17b-6)

burnuña (4a-1)

yaluñuz (17b-9)

alnı (4a-13)

oğlana (2b-7)

boynına (4b-5)

ağzıña (3b-12)

ayru (8b-2)

1.4.1.3. Ünlü Birleşmesi

Türkçe asıllı kelimelerde iki ünlü yan yana gelmez. Ünlü ile biten bir kelimedenden sonra ünlü ile başlayan bir kelime gelirse karşılaşan iki ünlü birleşerek tek ünlü oluşturur.

böyle (<bu+ile):

böyledür (10a-4) (11b-13)

şöyle (<şu+ile):

şöyle tururdu (14b-6) (14b-8)

niçün(<ne+içün):

niçün (24b-9) (25a-1)

1.4.1.4. Ünlü Uyumu

1.4.1.4.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Türkçede bir kelimenin ilk hecesinde kalın ünlü varsa diğer hecelerde de kalın ünlü bulunur. İlk hecede ince ünlü varsa diğer hecelerde de ince ünlü bulunur. Eski Anadolu Türkçesinde kalınlık incelik uyumu tamdır. Hatta bugün uyuma girmeyen ekler bile uyuma tabi olmuştur.

korçıcılarıñdur (1b-3)	yir cinsine (5b-10)
çevirüp (4b-2)	dimekdür (7a-12)
ki:	
ortadağı (4a-11)	ardındağıya (17a-14)
yanındağı (4a-11)	

iken: Bugün olduğu gibi metinde de “iken” zarf fiil eki kalınlık incelik uyumu dışında kalmıştır. Daima ince ünlülü şekli kullanılmıştır. Anadolu ağızlarında uyuma girmektedir: yazar-kan, oynarkan örneklerinde olduğu gibi.

kıyāmda iken (8b-5)

ābdesti var-iken (9a-1)

1.4.1.4.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu

Türkçede bir kelimenin ilk hecesinde düz ünlülerden (a, e, ı, i) biri varsa diğer heceler de düz ünlülerle (a-e-ı-i) devam eder.

Türkçede bir kelimenin ilk hecesinde yuvarlak ünlülerden (o, ö, u, ü) biri varsa diğer heceler ya dar yuvarlak (u, ü) ünlülerle ya da düz geniş (a, e) ünlülerle devam eder. Buna düzlük yuvarlaklık uyumu denir. Eski Anadolu Türkçesinde bu uyum tam değildir. Aksine bu döneme özel yuvarlaklaşma görülmektedir. Bu durum

karakteristik bir durum arz eder. Kelime ve eklerde görülen bu yuvarlaklaşmanın sebebi olarak bazılarında dudak ünsüzleri bazılarında ise kelime sonundaki “g/ğ”ların düşmesi gösterilmektedir. Bazıları ise hiçbir sebeple açıklanamamaktadır. Metinde kelimelerde, eklerde ve yardımcı seslerde düzlük yuvarlaklık uyumu karışıklık sergilemektedir.

1.4.1.4.2.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma

1.4.1.4.2.1.1. +ğ / +g Düşmesi Sebebiyle

Metinde bu durumu örnekleyen kapu kelimesi mevcuttur. Başka bir kelimeye rastlanmamıştır. Kapu kelimesinin düz dar vokalinin yuvarlaklaşmasında kelime sonundaki “g” sesinin düşmesi yanında “p” ünsüzü de etkili olmuştur.

kapu < kapıg

kapu açmak (2a-11)

kankı kapudan (5b-4)

1.4.1.4.2.1.2. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle

Dudak ünsüzleri “b-p-m” etkisiyle de bazı sözcüklerde yuvarlaklaşma görülmektedir.

kiremüd < kiremit

kiremüdde (10b-9)

1.4.1.4.2.1.3. Yapım Eklerindeki Yuvarlaklık Sebebiyle

Bazı yapım eklerindeki ünlüler Eski Türkçede olduğu gibi bu dönemde de yuvarlak şekilleriyle kullanılmaya devam etmiştir. Bu eklerle oluşturulan sözcükler şunlardır.²⁶

1.4.1.4.2.1.3.1. -Uk Eki ile

artuğ

artuğ (9a-14) (9b-13) (10a-1) (10b-12)

²⁶ Timurtaş, F. K. *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul: Kapı Yayınları, 2012, s. 30.

ayruḡ

ayruḡ mescidde (13b-13)

eksük

eksükli (7a-5)

eksük itmeñ (8b-8)

eksük yumaḡdur (9b-13)

eksük şuyıla (10b-12)

yazuḡ

yazuḡdan şayru olmış (26b-4)

1.4.1.4.2.1.3.2. + ğaru, +gerü Eki ile**yuḡaru < yok + ğaru:**

yuḡaru ḡaldurḡıl (14a-9)

içerü < iç + gerü:

içerü başḡıl (3b-5)

içerü baş (16b-14)

içerü gir (16b-15)

ḡullelerden içerü (28a-7)

1.4.1.4.2.1.4. Bir Sebebe Bağlı Olmayan Yuvarlaklaşma

Bazı kelimelerdeki yuvarlaklığın sebebi açıklanamamaktadır. Yapısında yuvarlak ünlü olmadığı ve yuvarlaklaşmayı gerektirecek bir ses hadisesi yaşanmadığı halde yuvarlak ünlü taşımaktadır. Eski Türkçede de bu kelimeler yuvarlak ünlü taşımaktaydı. Bugün ünlü uyumu gerçekleşse de hâlâ Anadolu ağızlarında “aḡu” ve “altun” örnekleri yuvarlak şekliyle kullanılmaktadır.²⁷

altun:

altun veya gümüş olsa (17b-6)

girü:

girü âbdest (13b-9)

girü secdeye varasın (15b-5)

²⁷ a.g.e., s. 30.

girü secdeye varıcağ (18b-9)

girü götürdi (25a-1)

incü:

şehir yapa incüden ve yağıtdan (27b-11)

ğarşu:

ğıbleye ğarşu (3b-5) (8b-5) (10b-6)

ğarşu tutup (12a-14)

ğarşuñda görür (14a-7)

yüzüñe ğarşu (19b-4)

kendü:

kendü gibi(29b-6)

degül: Bu kelime Eski Türkçede yoktur. Metinde iki yerde “degül” on dört yerde “degil” şeklindedir. Düzleşme temayülü kuvvetlidir.

ğarnı degül (6a-8)

şırçaya degil (5b-11)

dürüst degıldür (6a-12)

cā' iz degildür (8a-12)

şayru:

şayru olmaya (26b-4)

şayru olmuş (26b-4)

1.4.1.4.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

Eklerin yazılışı Latin alfabesine geçinceye kadar klişeleşmiş şekilde yazılagelmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde de bu durum devam etmiştir. Metinde de bu durum karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun bir fonetik mesele olduğu kadar bir yazım meselesi olarak da değerlendirilebilir.²⁸

1.4.1.4.2.2.1. Ünlüsü Ashında Yuvarlak Olan Ekler

1.4.1.4.2.2.1.1. -Up Zarf Fiil Eki:

²⁸ a.g.e, s. 31-32.

Bu ek Eski Türkçede hep yuvarlak ünlülü şekildedir. Eski Anadolu Türkçesinde genellikle yuvarlak ünlülüdür. Metinde düz ünlülü şekillerine de rastlanmıştır.

fā'ide ol-**up**(2a-7)

nesne şat-**up**(2b-10)

teyemmüm id-**üp**(13a-4)

imām gel-**üp**(17a-6)

yire in-dir-**ip**(8a-5)

yi-y-**ip** içmesi (5a-13)

1.4.1.4.2.2.1.2. -dUr Ettirgenlik Eki:

Ek Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülüdür. Metinde çoğunlukla yuvarlak ünlülü olup sadece bir tane düz ünlülü şekline rastlanmıştır.

yire in-**dir**-ip(8a-5)

imāma in-**dür**-ür (17a-14)

başmağ dön-**dür**-mek (2b-9)

vācibātn bil-**dür**-ür (6b-7)

beni öl-**dür**-ür (13a-13)

hareket it-**dür**-di (19b-14)

1.4.1.4.2.2.1.3. -Ur Ettirgenlik Eki:

Ek Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülüdür.

hācet bit-**ür**-mek (2b-4)

şu gir-**ür**-mekdür (10a-15)

ayasın deg-**ür**-meye (12a-8)

1.4.1.4.2.2.1.4. -sUn Emir Eki:

Ek Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülüdür.

şu kalma-**sun** (3b-10)

terk it-**sün** (6a-12)

şığar ol-**sun** (14a-15)

1.4.1.4.2.2.1.5. +dUr Bildirme Eki:

Ek metinde genel olarak yuvarlak ünlülüdür. Sadece iki örnekte düz ünlülü şekli karşımıza çıkmaktadır. Bu ekin kökeni **tur-** fiildir. **-durur** şekli de kullanılmaktadır.

sekiz+ dür (5b-9)	şifalı bu+ dur (26b-12)
arı gerek+ dür (6a-3)	kāfir+ dir dirler
fātiha oqımaq+ dur (7b-2)	cemā'atle kıla+ dır +lar (24b-1)

1.4.1.4.2.2.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Ekler

1.4.1.4.2.2.2.1. +(U)m, +(U)mUz İyelik Ekleri:

ET'de 1. şahıs iyelik ekinin ünlüleri kökteki ünlüye uyum sağlarken Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlaktır. Bu yuvarlaklaşmanın sebebi ise “m” ekidir.²⁹

kul+ um (24a-11)
mescid+ üm (13b-13)
düş+ üm +de (16b-2)
Āyişe ana+ muz (14b-4)
bil+ üm +i (3a-3)
buyruğ+ um +dan(24a-13)

1.4.1.4.2.2.2.2. +(U)ñ, +(U)ñUz İyelik Ekleri:

Eski Türkçede 2. şahıs iyelik ekinin ünlüleri kökteki ünlüye uyum sağlarken Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlaktır. Bu yuvarlaklaşma “ñ” sesi ve 2. şahıs iyelik ekine benzemek vasıtasıyla olmuştur.³⁰

şol ayag+ uñ +a (3a-5)
şag el+ üñ +i (3a-2)
ev+ üñüz +i (13b-11)

²⁹ a.g.e, s. 33

³⁰ a.g.e, s. 33

birlüg+ün eytdüm (16b-2)

siziñ kat+uñuz+da (17b-4)

1.4.1.4.2.2.3. +Uñ, +ñUn Tamlayan Eki:

Eski Türkçede tamlayan ekinin ünlüleri kökteki ünlüye uyum sağlarken Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlaktır. Bu yuvarlaklaşmanın sebebi ise “ñ” sesidir. Bu durumda 1. teklik şahıs eki “m”nin de etkisi olmuştur.³¹

an+uñ suçın bağışlar (24a-5)

aşhāb+uñ üzerine (17b-3)

taht+uñ direkleri (27b-15)

Tañrı+nuñ emridür (28b-4)

tekbir+üñ fazileti (17b-4)

göbeg+üñ altında (14a-13)

1.4.1.4.2.2.4. +IU, +sUz Sıfat Yapım Ekleri:

-suz, -süz eklerinin sadece dar yuvarlak şekillerine rastlanmış olup düz dar şekillerine örnek bulunamamıştır.

şuç+lu+y+a şordı (24b-14)

giz+lü okıyacak (6b-10)

iki dür+lü+dür (11a-6)

sevgü+lü namāz (24b-2)

eksük+li (7a-5)

dür+li dür+li ta'āmlar (28a-10)

devlet+li kıl (28b-4)

hısāb+suz ve 'azāb+suz (5b-4)

īmān+suz mı gidem (16b-3)

'özür+süz mekrūhdur (9a-10)

niyyet+süz (12b-6)

besmele+süz (14b-2)

1.4.1.4.2.2.5. -dU(m) Görülen Geçmiş Zaman Eki

³¹ a.g.e, s. 34

Eski Türkçede “-tı(m)” şeklinde olan ek Eski Anadolu Türkçesinde daima dar yuvarlak ünlü taşımaktadır. Ek başındaki ünlü ise sedalılaşılarak “d” olmuştur. Bu yuvarlaklaşmada “m” sesi etkili olmuştur. Düz ünlülü şekle rastlanmamıştır.³²

evinden çık+dum (19b-7)

yağın var-**du**+m (19b-10)

şor-**du**+m ki (20b-11)

Kıl-**du**+m (24b-15)

Yarlığa-**du**+m (28b-2)

āmīn di-**dü**+m (19b-12)

ta^ç accüb it-**dü**+mdi (19b-15)

evine gel-**dü**+m (19b-15)

atamdan işit-**dü**+m (25a-3)

birlüğün eyt-**dü**+m (16b-2)

1.4.1.4.2.2.2.6. -dU(n) Görülen Geçmiş Zaman Eki

Eski Türkçede “-tı(n)” şeklinde olan ek Eski Anadolu Türkçesinde daima dar yuvarlak ünlü taşımaktadır. Ek başındaki ünlü ise sedalılaşılarak “d” olmuştur. Bu yuvarlaklaşmada 1. tekil şahıs ekindeki “m” sesi ve “ñ” etkili olmuştur. Düz ünlülü şekle rastlanmamıştır.

kıl-**du**+ñ mı (24b-15)

kurtul-**du**+ñ (30a-12)

bil-**dü**+ñ mi (20a-3)

žāyi^ç it-**dü**+ñ (21b-14)

öldürme-**dü**+ñ (25a-1)

³² a.g.e, s. 35

1.4.1.4.2.2.7. –dU(k) Görülen Geçmiş Zaman Eki

Eski Türkçede “-tı mız” şeklinde olan ek Eski Anadolu Türkçesinde daima dar yuvarlak ünlü taşımaktadır. Ek başındaki ünlü ise sedalılaşarak “d” olmuştur. Bu yuvarlaklaşmada 1. tekil şahıs ekindeki “m” sesi ve “-duk” sıfat fiil eki analogi yoluyla etkili olmuştur. Düz ünlülü şekle rastlanmamıştır.

muhtaşar kı-l-**du**+k (13b-2)

cem^c eyle-**dü**+k (1b-8)

1.4.1.4.2.2.8. –Ur Geniş Zaman Eki

Geniş zaman eki Eski Türkçede çoğunlukla –ur, -ür olmakla birlikte -ar, -er ve -ır,-ir şekilleri de mevcuttur. Eski Anadolu Türkçesinde ek daima dar yuvarlak ünlü taşımaktadır.³³

öyleden ol-**ur** (11b-12)

namāz kı-l-**ur** (20a-1)

buyur-**ur**+mış (17b-12)

şevāb vir-**ür** (21a-15)

borcı öden-**ür** (21b-11)

şevābı eksil-**ür** (21b-12)

1.4.1.4.2.2.9. –U Zarf Fiil Eki

Metinde daima dar yuvarlak ünlü ile kullanılmış olup düz dar ünlülü şekline rastlanmamıştır.

qalmasun di-y-**ü** (3b-11)

fevt olur di-y-**ü** (12a-15)

qabla-y-**u** (10a-5)

1.4.1.4.2.2.3. Düz Ünlü Bulunduran Ekler:

Bazı ekler kök ünlüsüne bakmaksızın daima düz ünlü taşımaktadır. Bu durum fonetik bir olay olmanın yanında imlanın klişeleşmesiyle de alakalıdır.³⁴

³³ a.g.e, s. 36

1.4.1.4.2.2.3.1. +ı, +i Belirtme Hal Eki

Eski Anadolu Türkçesinde belirtme hal eki olarak daima düz dar ünlüler kullanılmıştır. Metinde yuvarlak şekline rastlanmamıştır. Belirtme hal eki eksiz olarak da karşımıza çıkmaktadır.

bilüm+i (3a-3)

kim+i görürse (3b-2)

zekerüñ+i (3b-10)

baş barmağūñ+i (3b-13)

şu+y+ı ağzuña koyasın (3b-14)

elinūñ ayasın+i (4a-13)

gövdesin+ø ovmağdur (10a-14)

ayağın+ø yuyup (12a-2)

1.4.1.4.2.2.3.2. +ı, +i İyelik Eki

3. şahıs iyelik eki olan “-ı, -i” hem Eski Türkçede hem Eski Anadolu Türkçesinde düz dar ünlü ile karşımıza çıkar. Metinde yuvarlak şekline rastlanmamıştır.

namāz+ı bāñıl olmaya (7b-6)

burn+ı ucına (7b-9)

uyluğ+ı arasına (7b-10)

diz+i üzerine (7b-13)

ğavl+i üzerinedür (-8a-13)

‘özü+i olmadın (10a-1)

1.4.1.4.2.2.3.3. -dı Görülen Geçmiş Zaman 3.Şahıs Eki

Ek daima düz dar şekliyle karşımıza çıkmakta olup metinde dar yuvarlak şekline rastlanmamıştır.

³⁴ a.g.e, s. 36

öğine düş-**di** (6b-3)

mertebeğe iriş-**di** (28b-4)

anı gör-**di** (30a-5)

şöyle тұrur-**dı** (14b-6)

eyt-**di** (30a-7)

yumşaq тұt-**dı** (19b-13)

1.4.1.4.2.2.3.4. -mİ Soru Eki

Ek Eski Türkçede dar yuvarlak ünlü taşımaktadır. Eski Türkçeye zıt olarak soru eki Eski Anadolu Türkçesinde daima düz dar ünlülü şekil ile karşımıza çıkmaktadır.

kılduñ **mı**? (24b-15)

imānsuz **mı** gidem? (16b-3)

kılayum **mı**? (25a-14)

bildüñ **mi**? (20a-3)

1.4.1.4.2.2.3.5. -(I)n Dönüştülük Eki

Eski Anadolu Türkçesinde ek düz dar ünlülü şekliyle kullanılmıştır. Az da olsa dar yuvarlak ünlülü şekilleri de kullanılmıştır. Metinde dar yuvarlak ünlülü şekline rastlanmamıştır.

gey-i-**n**-mek (2a-11)

bul-ı-**n**-maduğı (12a-13)

sil-i-**n**-mekdür (9a-2)

du' āsında bul-ı-**n**-a (25b-14)

1.4.1.4.2.2.3.6. -mİş Anlatılan Geçmiş Zaman Eki

Bu ek Eski Anadolu Türkçesinde düz dar şekliyle kullanılırken Eski Türkçede kelime kökündeki ünlüye uyum sağlamaktadır. Metinde dar yuvarlak ünlülü şekline rastlanmamıştır.

buyur-**mış**+dur (5a-1)

maşaraya al-**mış** (22a-9)

vārid ol-**mış**+dur (10a-4)

hūriler yarat-**mış**+dur (24a-15)

sünnet ol-**mış** (11b-5)

şayru ol-**mış** (26b-4)

1.4.1.4.2.2.3.7. -sIn 2. Teklik Şahıs Eki

Ek zamir kökenli olup daima düz dar ünlülü şekil kullanılmıştır. Metinde dar yuvarlak ünlülü şekline rastlanmamıştır.

taleb itmeye+**sin** (24b-9)

‘amel ide+**sin** (2a-6)

işidür mi+**sin** (25a-15)

tahâretlene+**sin** (3b-9)

1.4.1.4.2.2.3.8. -sIz 2. Çokluk Şahıs Eki

Ek zamir kökenli olup daima düz dar ünlülü şekil kullanılmıştır. Metinde dar yuvarlak ünlülü şekline rastlanmamıştır. Günümüzde fiil çekiminde çokluk 2. şahıs eki olarak “-sin-iz” şekli kullanılmaktadır.³⁵

gerçek eydür+**siz** (25a-8)

ne buyurur+**sız** (25a-14)

mahrûm olmaya+**sız** (24b-7)

1.4.1.4.2.2.3.9. -Ġil Teklik 2. Şahıs Emir Eki

Bu ek günümüz Türkçesinde kullanılmamakta olup metinde daima düz dar şekliyle karşımıza çıkmaktadır.

içerü baş-**ġil** (3b-5)

üstine ço-**ġil** (14a-14)

bağla-**ġil** (15a-10)

bil-**gil** ki (5b-9)

elüñi şalı vir-**gil** (14a-13)

rükû‘ a in-**gil** (14b-3)

1.4.1.4.2.2.3.10. +Ilk İsimden İsim Yapım Eki

Bu ek Eski Anadolu Türkçesinde düz dar şekliyle kullanılırken Eski Türkçede kelime kökündeki ünlüye uyum sağlamaktadır. Metinde dar yuvarlak ünlülü şekline de rastlanmıştır.

baġil+**lık** (2a-6)

fuzül+**lık** (21a-5)

düşmen+**lik** (1b-4)

tekebbür+**lik** (21a-3)

ey+**lük** itmek (2b-1)

³⁵ a.g.e, s. 39

ey+lük eylemekdür (24b-3)

1.4.1.4.2.2.3.11. –IcI Fiilden İsim Yapım Eki

Metinde ek daima düz dar ünlü ile kullanılmıştır. Dar yuvarlak ünlü taşıyan şekle rastlanmamıştır.

ķorķ-**ic1**+larıñdur (1b-3)

yaz-**ic1** (17b-14)

şı-**c1**+ların (13b-5)

yırt-**ic1** (25b-3)

1.4.1.4.2.2.3.12. –Inca Zarf Fiil Eki

Ek Eski Türkçede karşımıza –gınca, -gince şeklinde çıkar. Eski Anadolu Türkçesinde ek başındaki “g” düşerek –inca, -ince şeklini almıştır. Ekin dar yuvarlak ünlü taşıyan şekline rastlanmamıştır.

gün toğ-**inca** (26a-10)

ķıl sağış-**inca** (28b-12)

1.4.2. Ünsüzler

1.4.2.1. Ünsüz Değişmeleri

1.4.2.1.1. -ķ- > -ħ- / ķ- > ħ- Değişikliği

Türkçe kelimelerin başında “h” ünsüzü bulunmaz. Bugün “h” ile başlayan kelimeler Eski Türkçede “k” ile başlamaktaydı. Metinde “k” ile başlayan günümüzde “h” olan kelimeler şunlardır:

ķanķı ķapudan (5b-4)

gözi gören ķanda (25b-7)

“dahı” kelimesindeki “h” sesinin aslı da “ķ”dır.

sen dahı (18b-10)

aħşam (23a-7)

1.4.2.1.2. k- > g- Değişikliği

Eski Türkçedeki “k”ler Batı Türkçesinde genellikle sedalılaşılarak “g” olmuştur. Bu durumun aksine “k” ünsüzünü koruyan kelimeler de mevcuttur.

kiçi (9b-1)

kendü (29b-6)

kişiyi (22b-2)

gözsüz (25a-12)

gökçek (30b-4)

göñüllü (7a-2)

giç (24a-9)

1.4.2.1.3. -g- > -v- Değişikliği

Türkçede kelimelerin ve hecelerin sonundaki “g”ler ile kelime ortası ile hece başındaki “g”ler “v” şeklini almaktadır. Özellikle yuvarlak ünlü taşıyan kelimelerde bu durum görülmektedir. Bunun yanında “g”ler “y” ya da “ğ” şeklinde de telaffuz edilmektedir. Günümüzde “ğ” ve “v” şeklinde yazı dilinde karşımıza çıkan kelimelerdeki “g” sesi “gövde” ve “ovmak” sözcükleri haricinde metinde varlığını korumuş, değişime uğramamıştır.³⁶

gövdesin (10a-14)

ovmağdur (10a-14)

düğine varmağ (2b-9)

ğarnı degül (6a-8)

öğine düşdi (6b-3)

ağşama degin (21a-14)

degmese (15a-1)

degirmek sünnetdür (8b-4)

yigit gördüm (19b-8)

eger (10b-10)

egilse (14b-6)

öğretti (20b-13)

1.4.2.1.4. -ğ- > -v- Değişikliği

Çok sık karşılaşılan bir değişim olmayıp metinde tek bir örneğine rastlanmıştır.

şovuk beni öldürür (13a-13)

1.4.2.1.5. b- > p- Değişikliği

³⁶ a.g.e, s. 53

Türkiye Türkçesinde p’li şekilleri kullanılan bazı kelimeler Eski Anadolu Türkçesinde “b” ön sesi ile mevcuttur.³⁷ Metinde de asli şeklini korumaktadır.

üstündeki **bar**mak (3b-10)

baş **bar**mağuñı (3b-13)

başmak döndürmek (2b-9)

başmak giyicek (3a-4)

1.4.2.1.6. t- > d- Değişikliği

Türkçede kelime başındaki “t- > d-” meselesi Eski Türkçeden beri farklılık arz etmektedir. Aynı eserde aynı kelimenin dahi ikili şekillerine rastlanmaktadır. Günümüzde de bu durum yazı dili ile ağızlarda devam etmektedir. “t” sesi ile yazım bir imla klişesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

dükeline kırsam (17b-9)

deñizler (17b-13)

ağaçlar **d**ükene (17b-14)

dağı iyde (4a-14)

talarsa ve oluğa **tu**rursa (11a-5)

bir **ta**ğda (13a-2)

göñlüñi **ta**ğıtma (18a-14)

taşra baş (21a-10)

vaqtı **ta**r olsa (30b-9)

talaşur (3b-2)

tayanup (10a-9)

tukuz **tu**adıñ (1b-10)

tukşan (2a-5)

tun giymek (2b-5)

gün **tu**ğmaya (13b-9)

bir **tu**lu çanağ (14b-7)

1.4.2.2. Ünsüz Benzeşmesi

Türkçede sedasız ünsüzlerle (f, s, t, k, ç, ş, h, p) biten bir kelimedenden sonra sedalı ünsüzler (c, d, g) ile başlayan bir ek gelirse bu ekler sedasızlaşarak c > ç, d > t, g > k olur. Metinde sedalı ünsüzlerle başlayan eklerin bu kural dışında kalarak aykırılık gösterdiği görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde karakteristik olan bu durum ünsüz uyumunun bozulduğunu göstermekle birlikte imla klişesi olarak da değerlendirilmektedir.

1.4.2.2.1. İmlası Kalıplaşmış Ekler

³⁷ a.g.e, s. 55

Bu ekler Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde daima sedalı ünsüz ile kullanılmaktadır.

1.4.2.2.1.1. +dA Bulunma Hâl Eki

kıyâmet+**de** (4b-14)

hadîş+**de** (5a-9)

bir rivâyet+**de** (6a-7)

dört+**de** birine (10a-5)

ğâyet+**de** pāk (12a-11)

āhîr vaqt+**de** (16b-2)

cennet+**de** (23a-10)

tulū^ç-ı şems+**de** (27b-4)

herbir taht+**da** (28a-1)

evvelki rek^ç at+**da** (6b-8)

1.4.2.2.1.2. +dAn Ayrılma Hâl Eki

sünnet+**den** (7b-5)

üç+**den** ziyâde (8b-7)

sildük+**den** soñra (9b-2)

giydük+**den** soñra (10b-8)

kılmağ+**dan** yigrekdür (13b-15)

kulağ+**dan** (10a-8)

şaf+**dan** ayru (18a-3)

şol ağaç+**dan** (20b-5)

1.4.2.2.1.3. -dum, -dı Görülen Geçmiş Zaman Eki

çık-**du+m** (19b-7)

nazar it-**dü+m** (19b-10)

eyt-**dü+m** (20a-4)

atamdan işit-**dü+m** (25a-3)

uzat-**dı** (19b-13)

yumşak tut-**dı** (19b-13)

çıkdı git-**di** (19b-14)

öğret-**di** (20b-13)

1.4.2.2.1.4. +dUr Bildirme Eki

çok+**dur** (21a-3)

artuğ+**dur** (21b-9)

yaratmış+**dur** (24a-15)

kılmak+**dur** (24b-2)

eylemek+**dür** (24b-3)

cennetlik+**dür** (26a-11)

biş vaqt+**dür** (29b-6)

yigrek+**dür** (30b-12)

1.4.2.2.1.5. -dUr Yapım Eki

üleş-**dür**-sem (17b-7)

hareket it-**dür**-di (19b-14)

iriş-**dür**-e (21a-11)

1.4.2.2.2. Kelime İçinde Sedalılaşma

Türkçede sedasız ünsüzlerden sonra ünlü ile başlayan bir ek gelirse bu sedasız ünsüzler sedalılaşır. Buna ünsüz sedalılaşması ya da ünsüz değişimi adı verilir.

1.4.2.2.2.1. - t - > - d -

ardınca (9a-4)

terk iden (22b-6)

eydür (16b-1)

her adumuña (24b-7)

1.4.2.2.2.2. -k- > - ğ -

başladığı (9a-7)

yanındağı (9b-1)

ayağı (9a-14)

barmağıla (9b-1)

1.4.2.2.2.3. -k- > - g -

yürümege (25b-8)

döşege (2b-12)

hü demege (29b-2)

göge başsa (5a-6)

1.5. ŞEKİL BİLGİSİ

Çekim ekleri kökün veya kelimenin anlamında değişiklik yapmayan eklerdir. Eklendikleri kelimeleri kullanım sahasına çıkaran, onları diğer kelimelerle irtibatlandıran eklerdir. ³⁸

1.5.1. Çekim Ekleri

1.5.1.1. İsim Çekim Ekleri

Türkçede isim çekimleri, teklik, çokluk, iyelik ve hâl çekimlerinden oluşur. Bu çekimler kelime kök ve gövdelerine getirilen çeşitli eklerle ifade edilir.

1.5.1.1.1. Çokluk Ekleri

³⁸ Ergin, M. *Üniversiteler için Türk Dili*, Bayrak Basım, İstanbul: 1997, s. 209.

Türkçede çokluk eki, **+lAr**'dır. Türk dilinin ilk yazılı metinlerinden itibaren ek, hep **+lAr** biçimindedir. Herhangi bir ses değişimine uğramaksızın ek Eski Anadolu Türkçesinde de **+lAr** olarak kullanılmıştır. Metinde de ek **+lAr** biçiminde yer almaktadır.

ķorkıcı+lAr+ıñdur (1b-3)	farz+lAr+ı (1b-13)
günāh+lAr+ın (5a-9)	bun+lAr+ıñ (5b-2)
şıcı+lAr+ı (10a-7)	ad+lAr (19a-9)
günāh+lAr+ın (26b-10)	ķapu+lAr+ın (29a-1)
zālim+lAr (1b-4)	diz+lAr+ın (8b-10)
menhī+lAr+ı (10b-12)	rükün+lAr+ın (13b-3)
feriştah+lAr (23a-3)	'akreb+lAr+ı (25b-3)

1.5.1.1.2. İyelik Ekleri

İyelik eki bir sahiplik, bir aitlik, bir mülkiyet ifade eder. İyelik ekleri bu sahiplik ve mülkiyeti yalnız şahıslar hâlinde ifade ederler.³⁹ Türkiye Türkçesindeki düzlük yuvarlaklık uyumu Eski Anadolu Türkçesinde tam gelişmediğinden bazı iyelik ekleri yuvarlak ünlülü bazıları ise düz ünlülü olarak karşımıza çıkar.⁴⁰

	teklik	çokluk
1. kişi	+(U)m	+(U)mUz
2. kişi	+(U)ñ	+(U)ñUz
3. kişi	+(s)I(n)	+lArI(n)

ķul+um (24a-11)	buyruğ+um+dan (24a-13)
düş+üm+de gördüm (16b-2)	adum+uñ+a (16b-13)
günāh+uñ (24b-8)	ķapu+s+ı+n+a (16b-14)
Aīşe ana+muz (14b-4)	ķat+u+ñuz+da (17b-4)
du' ā+lAr+ı+nı (2a-8)	ara+s+ı (14a-15)

1.5.1.1.3. Hâl Ekleri

³⁹ a.g.e ,s. 281.

⁴⁰ Gülsevin, G. Boz, E. *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2013, s. 86.

Hal ekleri genellikle ismi fiile bağlayan isimlerle fiiller arasında ilişki kuran eklerdir.⁴¹

1.5.1.1.3.1. Yalın Hâl

İsmin diğer sözcüklerden bağımsız olduğunu gösteren hâldir. Teklik, çokluk ve iyelik biçimi yalın hâli ifade eder.⁴² Bu ek bir şey yapanı ve olanı gösterir. Bu ek için “kim hâli” tabiri de kullanılır.⁴³

kuşak (2a-11)	el ayak (2b-1)
nesnelere (3b-8)	cennet (5b-3)
dünya (9b-9)	yazıcılar (17b-15)
nazar (22b-7)	aşşam (23a-7)
cehennem (24b-5)	karavaş (28a-8)
oğul (29a-10)	

1.5.1.1.3.2. İlgî Hâli

İlgî hâl eki diğer hâl eklerinden farklı olarak eklendiği ismi diğerleri gibi bir fiile değil bir isme bağlamaktadır.⁴⁴ Bu ek için “kimin hâli” tabiri de kullanılır.⁴⁵ Metinde ilgî hâl eki ünsüzle biten kelimelerden sonra **+Uñ** ve ünlüyle biten kelimelerden sonra **+nUñ** biçiminde daima yuvarlak ünlülü olup dudak uyumunu bozan bir durum arz eder. Türkiye Türkçesinde bu ek **+In / +Un / +nIn / +nUn** şekillerinde kullanılır.

âbdest+ üñ farzları (1b-13)	âbdest+ üñ müsteħablara (9a-3)
an+ uñ suçın bağışlar (24a-5)	aşşab+ uñ üzerine (17b-3)
âvurdu+ nüñ sağ yanına (3b-13)	başı+ nuñ iki tarafına koyup (4a-14)
bir kişi+ nüñ namâzı (29a-8)	cennet+ üñ kapuların (29a-1)
Ebû Süfyan+ uñ evinden (19b-7)	eli+ nüñ ortadağı barmağıla (4a-11)
göbег+ üñ altında (14a-13)	ğusl+ uñ farzı (2a-1)
elüñi kulağ+ uñ yumşığına (18a-8)	imâm+ uñ sağ yanına (8b-15)

⁴¹ Ergin, M. *Üniversiteler için Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Basım, 1997, s. 283.

⁴² a.g.e, s.284.

⁴³ Banguoğlu, T. *Türkçenin Grameri*, Ankara: TDK Yayınları 528, 1998, s. 327-328.

⁴⁴ Gülsevin, G. Boz, E. *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2013, s. 50.

⁴⁵ Banguoğlu, T. *Türkçenin Grameri*, Ankara: TDK Yayınları 528, 1998, s. 327-328.

Medine+ nuñ yılanları (25b-3)	mü' min+ üñ yanında (3a-10)
müsülmānlar+ uñ (1b-8)	namāz din+ üñ diregidür (21b-6)
namāz+ uñ evvel rek' atında (15a-12)	namāz+ uñ şartları (5b-9)
oğlı+ nuñ oğluna (24b-13)	ol cemā' at+ uñ şafları (24a-5)
şag̃ qolı+ nuñ iç yanına (12b-14)	Şa' ban ayı+ nuñ (30a-1)
taht+ uñ direkleri (27b-15)	Tañrı+ nuñ emridür (28b-4)
tekbīr+ üñ fazileti nicedür (17b-4)	

1.5.1.1.3.3. Yönelme Hâli

Eski Türkçedeki +KA eki, Orta Türkçenin doğudaki lehçelerinde +KA ve +GA şeklinde olup Eski Anadolu Türkçesinde ek başındaki K > G'lerin süreklileşme sonucunda yutulmasıyla +(y)A şeklini alır. ⁴⁶ 3. teklik ve çokluk şahıs iyelik eklerinden sonra +(n)A şeklini alır. Bu n'ye zamir n'si diyenlerin yanında iyelik ekine dahil edenler de vardır. Eski Anadolu Türkçesinin ilk örneklerinde +GA'lı şekile rastlansa da bu durum genellik arz etmez. Metinde bu şekle rastlanmamıştır.

Bu ek ismi fiile bağlayarak yaklaşma ifade eder. Bulunma ve ayrılma eklerinde olduğu gibi yer ve istikamet belirtir.⁴⁷ Bu ek için "kime hâli" tabiri de kullanılır.⁴⁸

atası+n+a ve anası+n+a (24b-3)	ay+a ve gün+e (9a-12)
yuğarı+y+a kaldurmağdur (8a-4)	bir kişi çek yanuñ+a (18a-4)
bu mertebe+y+e erişdi (28b-4)	ellerin bir yir+e ura (12b-9)
irte+y+e niyyet itse (22a-1)	kıble+y+e karşı (10b-6)
mescid+e girdüm (19b-8)	terāzunuñ bir kefesi+n+e (23b-2)
secde+y+e inerken (7b-13)	şag̃ yanuñ+a dön (16a-10)
sañ+a didüm (17a-7)	şırça+y+a degil (5b-11)

1.5.1.1.3.4. Belirtme Hâli

Eski Anadolu Türkçesinde belirtme durum eki olarak +(y)I [<<(I)G] kullanılır. Bu dönemde hem isme hem iyelik eki almış kelimelere hem de zamirlere

⁴⁶ Gülsevin, G. Boz, E. *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2013, s. 55.

⁴⁷ Ergin, M. *Üniversiteler için Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Basım, 1997, s. 287.

⁴⁸ Banguoğlu, T. *Türkçenin Grameri*, Ankara: TDK Yayınları 528, 1998, s. 327-328,

gelebilen karakteristik ek budur.⁴⁹ 3. tekil ve çoğul şahıs iyelik eklerinden sonra **+(n)I** şeklini alır. Bu **n**'ye zamir **n**'si diyenlerin yanında iyelik ekine dahil edenler de vardır. Eski Türkçede isimlere gelen **+(I)G** ekinin devamı olduğu düşünülür. Lakin bu kaniya itiraz edenler **+(I)G** şeklindeki **G**'nin erimesiyle oluşsaydı ünlünün yuvarlak olması gerektiğini⁵⁰ belirtmişlerdir. Bu ek günümüz Türkçesinde Eski Anadolu Türkçesinden farklı olarak **+(y)U** şeklinde de kullanılır.

Metinde Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik belirtme eklerinden olan ve kimi dilcilere göre eksiz belirtme eki **+n+ø** şeklinde kimi dilcilere göre ise **+n** şeklinde olan yaygın bir kullanım vardır. Eksiz olarak kabul edenler **+n**'yi 3.tekil ve çoğul şahıs iyelik ekine **+(s)I(n)** dahil ederken diğer grup belirtme eki olarak **+n**'yi kabul eder.

bilüm+i (3a-3)	bu du'ā+y+1 okıya (4b-8)
dağı bu du'ā+y+1 okı (16a-12)	evvel sağ dizi+n+ø yire (8a-5)
ğusil itmek edebi+n+i (2b-12)	Hak Tā'alā+y+1 (16b-1)
iki elinüñ ayası+n+1 (4a-13)	ikindü+y+i cemā' atla kılsa (23a-7)
mażmaża+y+1 ve istinşākı (9a-9)	ol kimesne+y+i oda yakmaya (26a-1)
ol kişi+y+i (22b-2)	sağ elüñle kapu+y+1 aç (3a-6)
şıla-i rahīm edebleri+n+ø (2b-10)	şırāt+1 yıldırım gibi geçe (22a-15)
sırır+n+ø demek (2b-12)	şu+y+1 ağzuña koyasın (3b-14)
şu+y+1 yüze (9b-7)	şartdan birisi+n+ø terk itse (6a-11)
tañrı adı+n+ø añmayup (3a-15)	ulu günāhları+n+ø yarlıgaya (5a-9)
yatsu+y+1 kılsa (21b-1)	yiri zāid yumağdur (10a-2)

1.5.1.1.3.5. Bulunma Hâli

Bulunma durum eki ismi fiile bağlayan ve bulunma anlamı taşıyan bir ektir.⁵¹ Eski Türkçede bulunma hal eki **+DA** hem bulunma hem de çıkma hal eki yerine kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde de bu sıkça karşılaşılan bir durumdur. Eski Anadolu Türkçesinde ve Metinde ek daima ötümlü konsonantlı hali **+dA** şekliyle kullanılmıştır. 3. tekil ve çoğul şahıs iyelik eklerinden ve tekil işaret

⁴⁹ Gülsevin, G. Boz, E. *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2013, s. 55.

⁵⁰ Canpolat, M., "Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Durumu (Accusativus) Ekinin Kökeni Üzerine", *Türkoloji Dergisi* X.(1), 1992, s. 9-11.

⁵¹ Ergin, M. *Üniversiteler için Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Basım, 1997, s. 287.

zamirlerinden sonra +(n)dA şeklini alır. Bu n'ye zamir n'si diyenlerin yanında iyelik ekine dahil edenler de vardır.

bir temiz nesne üsti+n+de (14a-6)	düşüm+de gördüm (16b-2)
halı üzer+de ço (15b-12)	İmām Ebū Hanife çatı+n+da (8a-10)
İmām-ı A' zam kavli+n+de (12b-1)	Ka'be yolu+n+da miqāt+da (2a-4)
namāz+da örü tırnağıdır (6a-14)	arş altı+n+da koyalar (5a-10)
orta+da+ğı barmağıla (4a-11)	sevāb içi+n+de (21b-2)
sünnetin evi+n+de kılsa (13b-15)	teyemmüm+de söz çokdur (13b-2)
tonı+n+da yaş buldı (11a-8)	yanı+n+da bir firiste tırur (3a-10)
yanı+n+da+ki barmağıyla (4b-6)	

1.5.1.1.3.6. Çıkma Hâli

Çıkma hâl eki ismi fiile bağlayan ve uzaklaşma anlamı taşıyan bir ektir.⁵² Sözcük öbeklerinde ve tümcede eylemin gösterdiği oluş ve kılışın kendisinden uzaklaştığını göstermek için kullanılır.⁵³ Bu ek aynı zamanda karşılaştırma, durum, tarz, parça, zaman vb. fonksiyonlar da taşımaktadır. Eski Türkçede +DA ve +DIn şeklinde olan ek Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde genellikle ötümsüz şekli +dAn ve az da olsa +dIn şekliyle kullanılmıştır.

Metinde öñ kelimesiyle öñdin kullanımına rastlanmıştır. 3. tekil ve çoğul şahıs iyelik eklerinden ve tekil işaret zamirlerinden sonra +(n)dAn şeklini alır. Bu n'ye zamir n'si diyenlerin yanında iyelik ekine dahil edenler⁵⁴ de vardır.

imām+dan öñ+din rükū' (18b-1)	kimki imām+dan öñ+din (18b-2)
ben+den öñ+din gelen (20b-8)	dünya+dan çıkmaz (23b-15)
kademgāh+dan çıkmak (2a-13)	namāz+dan fāriğ olıcağ (19b-10)
ardın+dan öñin+den gelen (5b-15)	Qur'an'+dan bir süre (6b-8)
uyukların+dan ayru tutmağıdır (8b-2)	kaçan bular+dan fāri' olsan (8b-13)
istincā+dan şöña (9b-3)	kulağ+dan çıkan şu şımaz (10a-8)
uyku+dan uyandı (11a-8)	biñ rek'at namāz+dan (13b-14)

⁵² a.g.e, s. 287.

⁵³ Korkmaz, Z., *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları, 1992, s. 37.

⁵⁴ Gülsevin, G. "Eski Anadolu Türkçesinde 3.Kişi İyelik Ekinin Özel Kullanılışı", *Türk Dili* Sayı 466, 1990, s. 276-279.

şaf+ dan ayru tırma (18a-3)	an+ dan çıktı gitdi (19b-14)
şol ağaç+ dan yaprak (20b-5)	incü+ den ve yakut+ dan (27b-11)
ben atam+ dan işitdüm (25a-3)	bunlar+ dan gayırısı (25b-11)
aḥşam namāzın+ dan soñra (27b-6)	şabāḥ döşek+ den tırmaḳ (2a-10)
dibin+ den şıḳ şu ḳalmasun (3b-10)	ben Cebrā' il+ den işitdüm (17b-11)
zammı sūre+ den soñra (27a-11)	

1.5.1.1.3.7. Eşitlik Hâli

Bu hâl eki ismin, eşitlik, benzerlik ifade eden durumudur. Eşitlik, benzerlik anlamı taşır.⁵⁵ Eski Türkçe döneminde ve diğer bütün dönem ve lehçelerde +**çA** şekli ile kullanılmıştır. Sadece Eski Anadolu Türkçesinde ekin ötümlü ve ötümsüz +**ca** ve +**çA** şekli kullanılır. Metinde +**çA** 'lı örneğe rastlanmamıştır.

umre itmiş+ ce (28b-13)	birbiri ardın+ ca (9a-4)
ḳara+ ca su (11a-12)	ḳoyu+ ca (11b-3)
ağ+ ca (11b-3)	sen daḫı ardın+ ca (18b-10)
bu dünya+ cadu (24b-9)	bun+ ca şevāb (25a-10)
ḳıl şağışın+ ca (28b-12)	gövdesindeki ḳılşığışın+ ca (28b-12)
ni+ ce gerekdür (2b-14)	gebe+ ce baldırım (10a-3)

1.5.1.1.3.8. Yön Gösterme Hâli

Yön gösterme ekleri cihet ifade eden ve ismi fiile bağlayan eklerdir.⁵⁶ Adın ve eylemin gösterdiği oluş ve kılışım kendi yönünde olduğunu göstermek için kullanılır.⁵⁷ Eski Türkçede +**rA** , +**ğArU** şeklinde kullanılan yönelme durum eki Eski Anadolu Türkçesinde +**rA** ve ek başındaki “ğ” düşerek +**ArU** şeklinde kullanılmıştır.

soñ+ ra (3a-3)	taş+ ra (3a-7) , (13b-1) , (21a-10)
yuḳ+ aru (14a-9)	iç+ erü (3b-5) , (16b-14) , (16b-15)
depe+ re (22a-1)	

1.5.1.2. Fiil Çekim Ekleri

⁵⁵ Ergin, M. *Üniversiteler için Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Basım, 1997, s. 287.

⁵⁶ a.g.e, s. 290.

⁵⁷ Korkmaz, Z. *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları, 1992, s. 173.

1.5.1.2.1. Haber Kipleri

1.5.1.2.1.1. Geniş Zaman Kipi

ābdesti şın- ur (6a-3)	ağ- ar -dı (22a-2)
baş- ar -sa (3a-13)	başla- r -lar (15a-14)
bildür- ür (12a-11)	borcú öden- ür (21b-11)
buyur- ur (8a-1)	depere ur- ur -lar (22a-1)
dile- r -se (5b-4)	eksükli ol- ur (7a-5)
eline vir- ür (3a-13)	elli ol- ur (10b-14)
eyd- ür (3a-11)	firişte тұr- ur (3a-10)
gör- ür -se (3b-2)	ğusl id- er -ler (2a-4)

1.5.1.2.1.2. Görülen Geçmiş Zaman Kipi

eyit- di (3a-9)	buyur- dı (5b-7)
di- di (6a-1)	cem ^c eyle- dü -m (2b-13)
uyandı gör- di (11a-12)	vāki ^c ol- dı -ysa (11a-9)
ķıl- du -ķ (13b-2)	niyyetsüz al- dı -sa (12b-6)
yaş bul- dı (11a-8)	ihtilām ol- dı (11a-14)
ķal- du (18a-8)	uyan- dı (11b-1)
zıkr olun- dı (11b-5)	gey- di (11b-11)
şınma- dı (11b-11)	şın- dı (11b-11)
gör- dü -m (16b-2)	eyt- dü -m (16b-2)
yazamayalar- dı (18a-1)	getürmeyeler- di (17b-15)
niçün öldürme- dü -ñ (25a-1)	hareket itdür- di (19b-14)
şuçluya şor- dı (24b-14)	yaş bulma- dı (11b-1)

1.5.1.2.1.3. Duyulan Geçmiş Zaman Kipi

buyur- mış +dur (5a-1)	oķıma- mış (6b-3)
-------------------------------	--------------------------

1.5.1.2.1.4. Gelecek Zaman Kipi

İstek kipi eserde gelecek zaman fonksiyonu ile kullanılmıştır.

odıla hilälley-**e**+ler (4b-15)
 günâhların yarlıgây-**a** (5a-9)
 kapusu kapanmay-**a** (5a-12)
 tarlık çekmey-**e** (5a-13)

haşr ol-**a** (5b-7)
 yire ur-**a** (12b-9)
 yire komay-**a** (12b-9)

1.5.1.2.2. Tasarlama Kipleri

1.5.1.2.2.1. Şart Kipi

getür-**se** (5b-8)
 hilälleme-**se** (4b-14)
 terk iyle-**se** (7b-5)
 yukârı tut-**sa** (8a-2)

yetişemez-**se** (12b-3)
 bulmaz i-**se** (13a-3)
 kı-l-**sa**+lar (13a-7)
 işit-**se**+ñüz (24b-5)

1.5.1.2.2.2. Emir Kipi

ayağuña giy-**gil** (3a-5)
 bil-**gil** (2a-5)
 kaldur-**ğıl** (14a-9)
 kıo-**ğıl** (14a-14)
 in-**gil** (14b-3)
 bağla-**ğıl** (15a-10)
 içerü baş-**ğıl** (3b-5)
 dön (2b-15)
 eylemen (13b-12)

eyt (2b-15)
 şu ur (4a-3)
 turigel (3a-1)
 taşra baş (3a-9)
 ayırma (14a-15)
 avuçla (14b-3)
 kılagör (26b-9)
 imâma uyuñ (18a-5)
 namâzıla bezen (13b-12)

1.5.1.2.2.3. Gereklilik Kipi

hilällemek **gerek**+dür (5a-2)
 yir arı **gerek**+dür (6a-3)
 saklamak **gerek** (14b-10)
 degmek **gerek** (15a-2)

kılmak **gerek** (21b-13)
 gelmek **gerek**+sin (25b-2)
 gelmek **gerek** (25b-6)

1.5.1.2.2.4. İstek Kipi

söylemey-**e** (3b-6)

olmay-**a**+sız (24b-7)

beyān id-**e**+lū+m (1b-13)

bakmay-**a** (3b-6)

‘amel id-**e**+sin (2a-6)

sümkürmey-**e** (3b-6)

oturmay-**a** (3b-5)

yire kıoma+y-**a** (12b-9)

1.5.2. Yapım Ekleri

Yapım ekleri eklendikleri kök veya gövdelerin anlamlarında değişiklik yaparlar. Yapım eki ile meydana getirilen bir kelime kendisinden türediği kök veya gövde ile uzak ya da yakın bir ilgisi olmakla beraber kelimedenden ayrı yeni bir anlam kazanır.⁵⁸

1.5.2.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

İsim kök ve gövdelerinden yine isim yapılan eklerdir. Metinde isimden isim yapım ekleri çok fazla çeşitlilik göstermemekle birlikte en çok kullanılanları şunlardır.

+lik, +lık

düşmen+**lik** (1b-4)

tekebbür+**lik** (21a-3)

cennet+**lik**+dür (26a-11)

ataya ve anaya ey+**lük** (2b-1)

bencil+**lık** (2a-6)

ol kişi tar+**lık** çekmeye (5a-13)

bir yıl+**lık** (20a-13)

imām+**lık** itmek (30b-3)

yir kıatı+**lık**+ını (15b-7)

imām+**lık**+ı öğretti (20b-15)

bir+**lüg**+ün (16b-2)

+suz:

Olumsuzluk ifade eder. Düz dar şekillerine rastlanmamıştır.

hısāb+**suz** (5b-4)

‘azāb+**suz** (5b-4)

imām+**suz** (16b-3)

vaķıt+**suz** (22a-3)

destūr+**suz** (30b-13)

⁵⁸ a.g.e, s. 208.

‘özür+süz (8a-10)

niyyet+süz (12b-6)

besmele+süz (14b-2)

göz+süz (25a-12)

+cAk:

ıŝı+cağ (13a-15)

oğuduğundan artu+cağ (7b-11)

göñlek+cek (30b-10)

yalın+cağ ayağa (9b-13)

tiz+cek (18a-9)

gök+cek (30b-4)

+II, +IU:

dür+li dür+li (28a-10)

bağ+lu (13a-8)

giz+lü (6b-10)

göñil+lü (7a-2)

+dAş:

karın+daş (2b-2)

yol+daş (2b-10)

+IAydın:

iki+leydin (6b-6)

+rAk

yig+rek+dür (23b-10)

+Ak:

köñül+ek > göñlek (3a-2)

+düz:

gün+düz (21b-2)

1.5.2.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri

+la

baş+la (3a-12)

hılâl+la-mağdur (9a-14)

şag+la-mağdur (9a-5)

ğab+la-y+uven (10a-5)

bağ+**la**-ğil (15a-10)

iş+**le**-mez (24a-14)

imek+**le**-yürek (24a-4)

söy+**le**-medin (26a-9)

+lAn

taḥāret+**len**-esin (3b-9)

şübhe+**len**-e (11a-10)

+A

uz+**a**-n > uzun (ses değişimi yoluyla)

-(A)l

yön+**el**-mekdür (6a-9)

yön+**el**-t-mekdür (8b-5)

+er

oğul ev+**er**-mek (2b-3)

1.5.2.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-Ur

aç toy-**ur**-mağdan (23b-11)

şu gir-**ür**-mekdür (10a-15)

deg-**ür**-meye (12a-8)

-(I)l, -(U)l,

eg-**il**-üp (14b-7)

selām vir-**il**-mez (16a-2)

dök-**ül**-meye (14b-7)

it-**ül**-ür (12a-11)

-dI

u+**dı**-ğu > uykudan (11a-14)

-dIr

yire in-**dir**-ip (8a-5)

-In, -n

bul-**in**-maduğı (12a-13)

sil-**in**-e (3b-8)

sil-**in**-mekdür (9b-2)

şı-**n**-ur (6a-3)

ķapa-**n**-maya (5a-12)

1.5.2.4. Fiilden İsim Yapım Ekleri

-AsI

gey-**esi** (2a-10)

-IcI:

ķork-**ıcı**+larıñdur (1b-3)

yırt-**ıcı** (25b-3)

yaz-**ıcı**+lar (17b-15)

şı-**cı**+ları (10a-7)

-ĝu

u+dı-**ĝu**> uykudan (11a-14)

-gun:

ar-**ĝun** varuñ (24b-7)

-k:

döşe-**k** (28a-2)

-l:

Geçişsiz fiilden sıfat ve zarf türeter.⁵⁹

düke-**l**+ini (17b-9)

-n

uz+a-**n** > uzun(19b-9)

-U

ťol-**u** çanak (14b-7)

ayr-**u** tutmaķdur (8b-2)

-(U)k:

Ünlüsü devamlı yuvarlaktır. Düz ünlülü kelimelere eklendiğinde dahi tabandaki ünlüyü etkileyip yuvarlaklaştırdığı örnekler de vardır. Etken ve edilgen fiillerin ikisine de gelir. **-mIş** ekinin fonksiyonunda isim ve sıfat türeten bir ektir.⁶⁰

⁵⁹ a.g.e, s. 108.

kaşı çat-**uḳ** (19b-9)

art-**uḳ** (9b-13)

kıs-**uḳ** (10a-14)

ayr-**uḳ** (13b-13)

tükr-**ük** (10a-8)

kıs-**uḳ** yirlerin (10a-14)

ḳon-**uḳ** (2b-8)

uyan-**uḳ**+la (11a-7)

kaşı çat-**uḳ** (19b-9)

böyü-**k**+lügi (24b-8)

1.5.3. Fiilimsi Ekleri

1.5.3.1. İsim Fiiller

Fiilin kök ve gövdelerine getirilen, **-mAḳ** eki ile oluşturulmaktadır. Türkiye Türkçesinde kullandığımız **-mA** ve **-İṣ** / **-Uṣ** isim fiillerine çalıştığımız metinde rastlanmamaktadır:

-mAḳ:

döşekden ṫur-**maḳ** (2a-10)

oḳı-**maḳ**+dur (6b-8)

‘āciz ol-**maḳ** (23a-12)

yönel-**mek**+dür (6a-9)

başmaḳ giy-**mek** 2a-11)

ḳuşaḳ ḳuşan-**maḳ** (2a-11)

namāz ḳıl-**maḳ** (21b-1)

aç ṫoyur-**maḳ**+dan (23b-11)

ḡusil it-**mek** (2b-12)

oḡul ever-**mek** (2b-3)

1.5.3.2. Sıfat Fiiller

-An

virme+y-**en** (20b-7)

ḳal-**an** vaḳtde (27b-4)

terk it-**en** (20b-7)

imāma uy-**an** ḳişi (7b-12)

-dUḳ

ḳıl+**duḡ**+1 yir (6a-3)

ḳo+**duḡ**+1 yire (7b-9)

1.5.3.3. Zarf Fiiller

-IcAḳ

⁶⁰ a.g.e, s. 107-108.

göñlek gey-**icek** (3a-2)
başmağ giy-**icek** (3a-4)
silin-**icek** (3b-7)
rükū' a in-**icek** (7b-8)
selām vir-**icek** (8b-14)(18b-12)
teyemmüm id-**icek** (12a-11)
du' ā id-**icek** (19b-1)
sür-**icek** (19b-5)
āvāzın işid-**icek** (25a-11)
namāzı kıilup gid-**icek** (29b-13)

döşekden tur-**ıcağ** (2b-14)
namāza tur-**ıcağ** (6a-13)
tamam ol-**ıcağ** (7a-12)
yukarı kalk-**ıcağ** (8a-6)
secdeden kalk-**ıcağ** (8b-10)
kesek bulmay-**ıcağ** (9b-1)
ābdest al-**ıcağ** (12a-6)
mescidden çık-**ıcağ** (21a-9)
ikinci rek' ata tur-**ıcağ** (27a-10)
sinleden tur-**ıcağ** (30a-11)

- Up

fā' ide ol-**up** (2a-7)
nesne şat-**up** (2b-10)
kıyāmda gökçek tur-**up** (7a-2)
alnın koy-**up** (8a-9)
ayağın yuy-**up** (12a-2)
kaldur-**up** (19b-12)
helāk ol-**up** (28a-5)
namāzı kııl-**up** (29b-13)

bi-smi'l-lāh diy-**üp** (3a-2)
cehd id-**üp** (3b-3)
ayağın dik-**üp** (8b-12)
öğine düş-**üp** (12a-1)
teyemmüm id-**üp** (13a-4)
imām gel-**üp** (17a-6)
tağat getürmey-**üp** (28a-5)

-ken

secdeye iner-**ken** (7a-13)
kıyāmda i-**ken** (8b-5)
ābdesti varı-**ken** (9a-1)
'uzvı yur-**ken** (9a-8)

ābdest alur-**ken** (9b-15)
toz gelür-**ken** (12a-13)
örü turur-**ken** (27a-4)
oturur-**ken** (30a-15)

-Inca

uçmağı açma+y-**inca** (5a-11)
gün toğ-**inca**+dur (13b-7)
ābdest al-**inca**+ya (13b-9)
dizine var-**inca**+dur (6a-6)

ta on bire var-**inca**+ya (8b-7)
topuğa var-**inca** (10a-2)
mağamın görmey-**ince** (23b-15)

-mAdIn

‘özü ol-**madın** (10a-1)

tekbir bağla-**madın** (17a-11)

bunlar dahil ayrılmadın (20a-13)

aşşam ol-**madın** (23a-7)

mescide var-**madın**+da (25a-12)

mālāya‘nī söyle-**medin** (26a-9)

vaqtına ir-**medin** (23a-5)

ikindüye ir-**medin** (23a-6)

yatsuya ir-**medin** (23a-9)

irteye ir-**medin** (23a-10)

-meden

yüzine süre hiç degür-**meden** (12b-8)

yire düş-**meden** (15b-8)

2. METİN

1a⁶¹

⁶¹ Bu bölüm eserin içeriğiyle alakalı olmayıp kameri ayların birkaç tanesinin ismi yer almakta ve bölük pörçük yazılar bulunmaktadır.

1b

[1b/1] Bi'smi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥī[m.] [1b/2] El-ḥamdu li'l-lāhi rabbi'l-'ālemīn. Ḥamd aḥadur ki 'ālemlerüñ rabbi[...] [1b/3] 'ākıbetü li'l-müttakīn. 'Ākıbet ḥayırlı korkıcılarıñdur. vela 'udvāne illā [1b/4] 'āle'z-zālimīn daḥı düşmenlik yoḡdur illā zālimler üzerinedür. [1b/5] Ve's-şalavātü ve's-selāmü 'āla ḥayrı ḥalḫıhi Muḥammedin ve ālihi ecma'in eṭ-ṭayyibīn [1b/6] eṭ-ṭāḫırīn ve sellim teslīmen dā'imen keşīran ilā yevmi'd-dīn bi-raḥmetike [1b/7] yā erḥame'r-rāḫimīn. Bilgil kim, bir za'if kimesne bu kitābı cem' [1b/8] eyledük kim müsülmānlaruñ maḥdümzādelerine fā'idesi ola [1b/9] va'l-lāhu a'lem. **BĀB:** İy şabī, bilgil kim bu kitābda üç yüz [1b/10] altmış toḡuz ḥadıṣ ve kırık dört aḫbār⁶² ve namāzuñ sekiz [1b/11] şartı ve altı rükni ve yedi vācibātı ve on dört sünneti ve yigirmi biş [1b/12] müsteḥabı ve on mekrūhātı ve on dört müfsidātı vardır, saña beyān [1b/13] idelüm! [BĀB:] İy şabī! Bilgil kim ābdestüñ farızları [1b/14] dördür ve sünnetleri altıdır ve müsteḥabları daḥı altıdır ve nāfile- [1b/15] leri daḥı altıdır, kerāhiyyetleri⁶³ daḥı altıdır. **BĀB:**

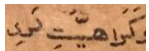
2a

[2a/1] İy şabī! Bilgil kim ḡusluñ farzı üçdür ve sünneti altıdır ve vācibi [2a/2] ikidir. Ammā Ebū Ḥanīfe ḫatında sünnet olan ḡusl dördür: Evvel, [2a/3] cum'a ḡuslıdır. İkinci, bayram ḡuslıdır. Üçüncü, 'arefe ḡuslıdır. Dördüncü, iḫrām [2a/4] ḡuslıdır ki ḫācīlar Ka'be yolında Miḫāt'da ḡusil iderler. [2a/5] İy şabī! Bilgil kim biñ toḡsan edebi seniñ-içün cem' eyledü[m] [2a/6] ki bunuñla 'amel idesin saña yiter ve sen daḥı baḫıllıḫ itmeyesin, [2a/7] tutup 'amel idenlerden saña daḥı bize daḥı fā'ide olup [2a/8] [d]u'ā kıllalar, Ḥaḫ Te'ālā du'āların ḫabül eyleye. İnşā'allāhu te'ālā ki [2a/9] kuli kul du'āsıyla yarlıḡar. Bilgil kim, her edebüñ⁶⁴ [2a/10] saña beyān idelüm. **BĀB -I EVVEL:** Şabāḫ döşekden ṭurmaḫ ve geye[si] [2a/11] geyinmek ve ḫuşaḫ ḫuşanmaḫ ve başmaḫ giymek edebi. Ve ḫapu açmaḫ [2a/12] ve ibriḫ eline almaḫ ve

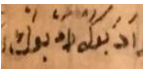
62

63

64

qademgāha girmek ve tahāret itmek e[debi]. [2a/13] Ve qademgāhdan çıkmak ve ābdest almak ve irte sünnetleri edebin. Ve mescīde [2a/14] girmek ve imāma uymak ve cemā'atla muşāfaḥa itmek ve mescidden çı[kmak ādābın]. [2a/15] Recep ve Şa' bān ve Ramazān ayı edebleri ve her 'uzvuñ [edebi].

2b

[2b/1] Ve el ayaq ve kulak ve dil ve qarın ve ferc edeblerin. Ve ataya ve anaya eylük [2b/2] itmek ve diyze ve hocaya ve 'ammuya ve ulu qarındaşa ve oğul ve kız ve kız [2b/3] qarındaşlara ve oğul evermek edeblerin. Ve ehil edeblerin, koñşı ve ḥacet [2b/4] bitürmek edeblerin ve maḥalle edebi ve 'ilm şoḥbeti edebi ve 'ālimlere uğramak [2b/5] edebi ve yeñi ton giymek edebi. Ve şeyḥler ve dervişler edebi ve pīrlar [2b/6] edebi ve kâzīler ve nāyibler edebi ve begler ve sipāhīler edebi ve orta kişiler edebi [2b/7] ve oturmak ve tırmak ve yigitler edebi ve oğlana ve nā-maḥreme bakmak edebi [2b/8] ve dost kişiler edebi ve konuq olmak edebi ve ta'ām yimek ve şu içmek [2b/9] ve başmak döndürmek edebi ve adam oqımaq ve teferrüce ve düğine varmak [2b/10] [ve] nesne şatup almak edebi ve yoldaş ve şıla-i raḥīm edeblerin ve sefere [2b/11] [git]mek ve ḥasta şormak edebi ve ğazaya varmak ve eve girmek ve ḥatuna [2b/12] sırrın dimek ve döşege girmek ve cimā' itmek ve ğusil itmek edebini [2b/13] mecmū'ı cem' eyledüm. İy şabī! Seniñ-içün ki 'amel idesin ve's-selām. **BĀB:** [2b/14] [D]öşekden tıricaq nice gerekdür anı beyān ider. İmdi döşekden tı[rıcaq] [2b/15] vaqit sağ yanuña dön-daḥı iyit ki: Bi-smi'l-lāhi ve bi'l-lāhi tevekkeltü 'ala

3a

[3a/1] 'ala'l-lāhi lāḥavle velā kuvvete illā bi'l-lāhi'l-'aliyyi'l-'azīm⁶⁵ ve daḥı tıngel [3a/2] ve gönlek giyicek bi-smi'l-lāh diyüp evvel sağ elüñi giy kaftanı [3a/3] daḥı andan soñra kuşaq kuşan iyt ki: İlāhī bilümi tā'ate [3a/4] sen muḥkem eyle. Ve başmak giyicek bi-smi'l-lāh di evvel sağ ayağuña [3a/5] andan şol ayağuña giygil andan soñra bi-smi'l-lāh di. Daḥı [3a/6] sağ elüñile kapuyı aç daḥı sağ elüñ-ile sağ ayağuña [3a/7] taşra baş di ki Bi-smi'l-lāhi āmentü bi'l-lāhi tevekkeltü 'ala'l-lāhi

⁶⁵ "Allah'ın adıyla(kalkmaya) başlarım. Allah'a dayandım. Kuvvet ve kudret ancak yüce ve ulu olan Allah'ın ihsanı ilemdir."

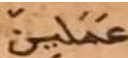
[3a/8] lā havle ve lā kuvvete illā bi'l-lāhi'l 'aliyyi'l-'azīm⁶⁶ andan sonra şol [3a/9] ayağın taşra baş. Resül hazreti 'aleyhi's-selām eyitdi: [3a/10] “Her mü'minün yanında bir firişte turur; elinde bir 'alem ve yanında [3a/11] bir şeytān; elinde bir 'alem ve firişte ev issine eydür ki: “Hayr [3a/12] başla.” Eger bu kişi tañrı adın zıkr idüp sağ ayağın taşra [3a/13] başarsa ol firişte elindeki 'alemi ol kişinün sağ eline virür. [3a/14] Bu kişi aḥşama-degin ḥaḳ te'ālāya muṭī' olur, aña şeytān elemi [3a/15] iremez. Eger Tañrı adın añmayup şol ayağın taşra baş[arşa]

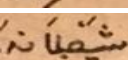
3b

[3b/1] şeytān bu kişinün şol eline 'alemin⁶⁷ virür. Bu kişi ol gün her [3b/2] kimi görürse talaşur daḥı aḥşama-degin şeytānla⁶⁸ olur, şerri üzerine [3b/3] olur.” İmdi cehd idüp firişteye muṭī' ol, şeytāna muṭī' olma. [3b/4] Andan sonra ıbrıḳ elüne alup ḳadem-hāneye varıcaḳ bi-smi'l-lāh [3b/5] diyüp evvel şol ayağın içerü başgıl ve ḳibleye karşı oturmaya [3b/6] ve bevlene baḳmaya, sümkürmeye ve ḳadem-hānede söylemeye ve çok otur- [3b/7] maya ki ḥāfız firiştelere incinürler. Ve daḥı siliniceḳ taşıla veya [3b/8] kesekile veya toprak birle ve buña beñzer nesnelere birle siline ve andan [3b/9] ıbrığı sağ elüne alup taḥāretlenesin. Şol elünün şırça bar- [3b/10] maḳ üstündeki barmaḳ birle zekerüni dibinden şıḳ şu ḳalmasun [3b/11] diyü. Ve taḥāretten sonra bir pāre biz-ile buṭun arasın sil. Üç kez [3b/12] iki elünü yu. Andan sağ elüne şu alup ağızına şu vir üç kez [3b/13] ve baş barmağın avurduñun sağ yanına şoḳ ve şehādet barma- [3b/14] ğın şol yanına şoḳ her kerre ki şuyı ağızına ḳoyasın iyit: [3b/15] “[Allahümme] tahhir femi 'alā tilāveti zikrike ve ḥüsni 'ibādetike”⁶⁹ di. Andan

4a

⁶⁶ "Allah'ın adıyla(kalkmaya) başlarım. Allah'a iman ettim. Allah'a dayandım. Kuvvet ve kudret ancak yüce ve ulu olan Allah'ın ihsanı ilemdir."

⁶⁷

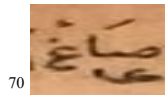
⁶⁸

⁶⁹ “Allah'ım! Ağızımı senin zikrini (Kur'an'ı) okuma ve sana güzel ibadet etme konusunda temiz kıl.”

[4a/1] sonra sağ⁷⁰ elüñ-ile burnuña üç kez şu virdükçe şol elüñ-ile [4a/2] ve iyit: "Allähümme eriñni min rāyihati'l-cenneti ve 'rzuqnā min ni'amihā ve lā turiñni [4a/3] min rāyihati'n-nār." ⁷¹ Andan sonra elüñile yüzüñe üç kez şu ur iyit: [4a/4] "Allahümme beyyız vechī [binürike] yevme tebyezzu vücūhu evliyāike ve lā tusevvid [4a/5] vechī yevme tesveddu vücūhu a'da'ike."⁷² Andan sonra sağ elini [4a/6] yuya üç kez. Her [yu]dukça üç kez şol elile şığaya dirsekleri [4a/7] ile bile yuya ve iyde: "Allahümme a'ṭnī kitābī bi-yemīnī ve ḥāsibnī ḥisāben [4a/8] yesīra."⁷³ Andan sonra şol elin yuya her yudukça sağ elile şığaya dir- [4a/9] sekleri ile bile yuya iyde kim: "Allahümme lā tu'ṭnī kitābī bi-şimālī ve lā min [4a/10] verā' i zahrī ve lā tuḥāsibnī ḥisāben şedīdā."⁷⁴ Andan sonra iki eline [4a/11] şu ala dañı iki elinüñ ortadağı barmağıla kiçi barmağıla yanındağı [4a/12] barmağıla iki elinüñ barmağı altıdur ol altı barmağıla başına mesh [4a/13] ide. Alnı tarafından kafasına degin çeke. Andan iki elinüñ ayasını [4a/14] başınuñ iki tarafına koyup dañı eñseden yaña çeke dañı iyde [4a/15] ki: "Allahümme ğaşşinī bi-raḥmetike ve enzil 'aleyye min berekātike."⁷⁵ Andan sonra

4b

[4b/1] şuyıla iki şehadet barmağların iki kulağınuñ içine şoqa. [4b/2] Baş barmağların kulağı ardından çevirüp şığaya. Eger bir eli birle [4b/3] başınuñ dört böliginden birisine mesh itse cā'izdür ve iyde kim: [4b/4] "Allahümme-c'alnī mine'l-lezīne yestemi'üne'l-ķavle fe yettebi'üne aḥsenehu."⁷⁶ [4b/5] Andan sonra üç barmağınuñ ardıla mesh ide boynına, kiçi barma- [4b/6] ğıla yanındaki barmağıla ve orta barmağıla bu üç barmağınuñ [4b/7] ardıla mesh ide dir. "Münyetü'l-Muşallī'de"⁷⁷ böyle dir. Andan sonra [4b/8] bu du'āyı oқыya: "Allahümme a'tıķ raķabetī mine'n-

70

⁷¹ Allah'im! Bana Cennetin kokusunu nasip et ve Cennet nimetleriyle rızıklandır. Cehennem kokusunu bana nasip etme."

⁷² "Allah'im! Evliyaların yüzünün ağaracağı gün benim de yüzümü ak eyle. Düşmanlarının yüzlerinin kararacağı gün benim yüzümü karartma."

⁷³ "Allah'im! Kitabımı (amel defterimi) sağ elime ver ve benim hesabımı kolaylaştır."

⁷⁴ "Ey Rabb'im! Kitabımı sol elime verme, arkamdan da verme ve hesabımı zorlaştırma."

⁷⁵ "Allah'im! Beni rahmetinle sar, üzerime bereketinden indir."

⁷⁶ "Allah'im. Beni hak sözü dinleyenlerden ve onun en güzeline tabi olanlardan eyle." Zümer/18

⁷⁷ Sedidüddin el-Kâşgarî'nin (ö. 705/1305) namaza dair eseri.

nār. Vāḥfaznī [4b/9] mine's-selāsili vel aḡlāli ve'l enkāl.”⁷⁸ Andan ōñra ōađ aya-
[4b/10] ġin ōađ elile yuya, üç kez yuya topuğları ve barmakları [4b/11] arasını sırça
barmağıla ħilālleye. Eyde kim: “Allahümme [4b/12] ōebbit ŋademeyye ‘ale’ŝ-ŝirāṭı
yevme tezūlu fihi'l-ađdām”⁷⁹ Andan [4b/13] ōñra ōol ayađın üç kez yuya.
Barmakların ġine sırça [4b/14] barmak birle ħilālleye. Eğer ħilāllemese ŋıyāmetde
cehennem [4b/15] odıla ħilālleyeler, zīrā ki peyġāmbere ‘aleyhi’s-selām

5a

[5a/1] buyurmuşdur ki: “Ḥallilū eŝābi’aküm ŋable en teteḥallehā nāru cehennem.”⁸⁰
didi. [5a/2] Eğer ŝađaldur ve eğer barmak arasıdır sünnetdür, ħilāllemek gerekdir.
[5a/3] İyde kim: “Allahümme’c’alnī sa’yen meŝkūrān ve zenben meġfūrān ve
‘amelen ŝālih[ān] [5a/4] maċbūlen ve ticāreten lentebūrā bi’afvike yā ġafūr
bi’raḥmetike yā erḥame’r- [5a/5] rāḥimīn”⁸¹ diye. Ve dađı resūl ‘aleyhi’s-selām
eydür: “Her kim ābdestden [5a/6] ōñra ŝehādet getirüp ġöge bağsa iyitse ki:
“ŝubḥāneke allahümme ve bi’ḥamdi- [5a/7] ke eŝhedū en lā ilāhe illāllāh ente
vaḥdeke lā ŝerike leke ve etūbü [5a/8] ileyke.”⁸² diye. Dađı yire bađa eyde ve
“Allahümme enne muḥammeden ‘abdūke ve resūlike.”⁸³ [5a/9] dise ḥađ te’ālā ol
kiŝinūñ ulu ġünāhların yarlıġaya. Ve dađı bir ḥadıŝde [5a/10] iyitdi ki: “ Bu kiŝiye
müḥr uralar ki ‘arş altında ŋoyalar ŋıyāmetde [5a/11] ol kişi ġelüp uçmağı açmayınca
kimse açmaya.” Ve dađı resūl [5a/12] eydür: “ ġökdeki rızık ŋapusu ŋapanmaya ve
yiryüzinde ol kiŝi ṭar- [5a/13] lıċ çekmeye yiyip içmesi vūs‘at üzerine ola.” didi. Ve
dağı [5a/14] eydür: “ Her kim ābdestden ōñra bir kez innā enzelnā [5a/15] süresi
oċısa ḥađ te’ālā ol kişiyi çoğ [...]

5b

[5b/1] Ve yine eđer iki kez oċısa ḥađ te’ālā İbrāḥīm peyġāmbere ve Mūsā [5b/2] ve
‘īsā ve Muḥammed Muŝtafā ‘aleyhi’s-selām bunların ŝefā‘atından [5b/3] maḥrūm

⁷⁸ “Ey Rabb'im! Benim boynumu Cehennem'den azat et, beni cehennem zincirlerinden, bukağılarından ve prangalarından muhafaza et.”

⁷⁹ “Allah'im. Sırat Köprüsü'nden ayakların kaydığı ġünde, benim ayaklarımı kaydırma; sabit eyle.”

⁸⁰ “Cehennem ateŝi aralarına ġirmeden önce parmak aralarımı hilalleyin.”

⁸¹ “Allah'im! Benim çalıŝmamı makbul, ġünah(lar)ımı bađŝlanmış, iŝlerimi ġüzel ve makbul ticaretimi de karlı eyle. Affınla ey Gafūr, rahmetinle ey acıyanların en merhametlisi!”

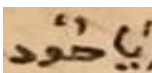
⁸² “Allah'im! Sen noksansızsın, seni övgü ile anarım. Allah'tan bağka İlah yoktur. Allah'im sen birsin, senin ortağın yoktur, sana tevbe ediyorum (yöneliyorum).

⁸³ “Allah'im! Muhammed senin kulun ve elçindir.

eylemeye. Ve eger üç kez okısa haq te‘ālā aña cennet kapuların [5b/4] açı vire kağı kapudan dilerse gire hisābsuz ve ‘azābsuz. Ve bir [5b/5] hadīşde dağı eydür: “Her kim ābdestden soñra baña on kez innā enz- [5b/6] elnāhū sūresin bir kez okısa peygāberler birle ve şiddiklar birle [5b/7] haşr ola.” Ve dağı buyurdı ki: Her kim ābdestden soñra baña on [5b/8] kez şalavāt getürse haq te‘ālā ol kişinüñ melülligin gidere, du‘ā- [5b/9] sım kabul kıla.” didi. **BĀB: İy şabī!** Bilgil ki namāzuñ şartları sekizdür: [5b/10] Evvel, ābdest almağdur. Şu bulunmazuñ teyemmüm eylemekdür, yir cinsine illā kire- [5b/11] müde ve şırçaya degil. İkinci, tonunu arı kıılmağdur. Necāset-i hafifeden [5b/12] ve necāset-i galīzeden dirhem miğdarın gidermek vācibdür. Eger ziyāde [5b/13] ise gidermek farzdur. Eksük eylese sünnetdür.” İmām-ı Şāfi‘ eydür, raħmet- [5b/14] u’l-āhi ‘aleyhi eydür:” “Dübürden gelen ābdesti şır. Ve kañ ve cirāħat [5b/15] şır.” Ebū [Hānife rahme]tu’l-āhi ‘aleyhi eydür: “ Bil ardından, öñinden gelen

6a

[6a/1] şır, velākin peygāber kaña dağı ve cirāħata dağı necisdür.” didi. [6a/2] “Pes bir kişinüñ teninden çıksa aqsa yāhūd⁸⁴ sağ yire bulasa [6a/3] ābdesti şınur.” didi. Üçünci, kılduğı yir arı gerekdür. Dördünci, tenin [6a/4] arı kıılmağdur; bevülden ve dağı menīden ve mecmū‘ necāsetden. [6a/5] Beşinci, setr-i⁸⁵ ‘avretdür. Er kişinüñ ‘avreti göbekden dizine [6a/6] varıncadır. Ammā ħatun kişinüñ yüzi ve ayası içi ‘avret [6a/7] degildür, bu ikisi kañanı ‘avretdür. Ve bir rivāyetde ayası dağı [6a/8] ‘avretdür. Ve kañavaş er kişi-gibidür ammā arkaşı ve kañı degül [6a/9] ‘avretdür. Altıncı, kıbleye yönelmekdür. Yedinci, niyyetdür namāz kıılmağa. Sekizinci, [6a/10] vaħitdür ya‘nī her namāzuñ vaħtini bilmekdür. Her kim ki bu sekiz [6a/11] şartdan birisin terk itse namāzı dürüst degüldür. Gerekse unıdup [6a/12] terk itsün gerekse kaşdıla terk itsün. **BĀB:** Namāzuñ [6a/13] rüknüleri altıdur. Evvel, ilk tekbirdür ki namāza tırıcağ Allahu [6a/14] ekber dimekdür. İkinci, namāzda örü tırmağdur. Üçünci [...] [6a/15] okımağdur. Dördünci, rükū‘dur. Beşinci, sücū[d]dur. Altıncı, taħıyyāt [okımağdur].

84

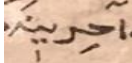
85

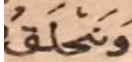
6b

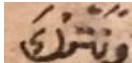
[6b/1] Her kim ki bu altı rükniden birisin terk itse namāzı fāsiddür. Eger [6b/2]gün içinde kaçā itmek mümkün ise kaçāsiyla dürüstdür. Meşelā; Qur'an [6b/3]oğımamış, rükū' da ögine düşdi. Rükū'ı hālinde bir āyet ya iki [6b/4]āyet Qur'an oğısa soñra sehv-i secde ide. Eger secdede [6b/5]öğine düşse gine kezalik bir āyet ya iki āyet Qur'an oğıya, sehv-i secde [6b/6]ide. Eger ikinci secdede ögine düşse bāṭıl ola, ikileydin kıla. [6b/7] BĀB: Namāzuñ vācibātın bildürür: Evvel, fātiḥa oğımağdur. Ve daḥı fātiḥa [6b/8] ile iki evvelki rek'atda Qur'an'dan bir sūre oğımağdur. İkinci, evvelki [6b/9] taḥiyyātda oturmağdur. Üçünci, soñraki taḥiyyāti āḥirine⁸⁶ degin oğımağdur. [6b/10] Āşikāre oğıyacağ yirde āşikāre oğımağdur. Dördünci, gizlü oğıyacağ [6b/11] yirde gizlü oğımağdur. Beşinci, vitirde kunut oğımağdur. Du'ā budur: [6b/12] Allāhümme innā nesta'inüke ve nestagfirüke ve nestehdike ve nū'mīnu bike [ve netübü ileyk] ve netevkkelu 'aleyke [6b/13] ve nūšnī 'aleyke'l-hayra külleḥü neşküruke ve lā nekfürüke ve nahle'u⁸⁷ ve netrükü⁸⁸ [6b/14] [men yefcürü]k. Allāhümme iyyāke na'büdü ve leke nūşallī ve nescüdü⁸⁹ ve ileyke [6b/15] [nes'ā ve nahfid]ü nercü raḥmeteke ve nahşā 'azābeke inne 'azābeke

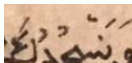
7a

[7a/1] bi'l-küffāri mülhık.⁹⁰ Rabbiğfir ve erḥam ve ente ḥayru'r-rāḥimīn.⁹¹ Yedinci: [7a/2] Kıyāmda gökçek ṭurup Qur'an'ı görklü oğımağdur. Rükū'ı ve sücüdü [7a/3] tamām itmekdür. Her kim-ki bu yididen birin unudup terk itse [7a/4] nisyān-ıla ol

86

87

88

89

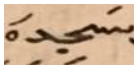
⁹⁰ “Allah'im! Biz şüphesiz senden yardım ve mağfired ister, senden hidayet dileriz. Seni tasdik eder, günahlarımıza tövbe eder, sana dayanırız. Seni bütün hayırlar ile senada, zikirde bulunur, nimeti itiraf ile sana şükrederiz. Seni inkar etmeyiz. Sana isyan edip duranları reddeder, terk ederiz, kendileriyle ilişkimizi keseriz. Allah'im! Biz ancak sana ibadet ederiz, senin için namaz kılarız, sana secde ederiz. Senin rızanı ve kulluğunu elde etmek için çalışır koşarız. Senin rahmetini umar, azabından korkarız. Şüphe yok ki senin gerçek olan azabın kafirlere ulaşacaktır.

⁹¹ “Rabb'im! Bağışla ve acı. Ssen merhamet edenlerin en hayırlısısın.” Müminun/118

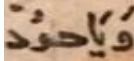
vaqt sehv-i secde⁹² lâzım olur ve eger kaçdıla [7a/5] terk itse nesne lâzım olmaz. Velâkin⁹³ namâzı eksükli olur. [7a/6] **BĀB:** İy şabî! Namâzuñ sünnetleri on dördtür: Evvel, ellerin [7a/7] yukarı kaldurmağdur, Allāhu ekber diyüp ta baş barmağı kula- [7a/8] ğınıñ yumşığına berāber ola. İkinci, sağ elini şol elinüñ [7a/9] üzerine komağdur, göbegi altında. Üçünci, Subhāneke oğımağdur. [7a/10] Dördünci, Subhānekeden şoñra Eūzu bi'l-lāhi mine'ş-şeytāni'r-racīm bi-smi'l-lāhi'r-ra [7a/11] ħmāni'r-rahīm. Andan şoñra Fātiha oğımağdur. Beşinci, her bir rek'atda Fātiha [7a/12] tamām olıcağ āmīn dimekdür. Yedinci, imām ise semi'a'l-lahu limen ħamide dimekdür, [7a/13] rükū'dan secdeye inerken. Sekizinci, Rabbenā leke'l-ħamd dimekdür, imāma uyanlar. [7a/14] Toğuzuncı, rükū'da ve sücūdda üç kez ya biş kez veyā yedi kez veyā toğuz veyā on [7a/15] bir kez sübhāne rabbiye'l-azīm ve sübhāne rabbiye'l'alā, dimekdür. Onuncı, qalan

7b

[7b/1] tekbirler ki namāz içinde gelür iyüp çıkmagda. On birinci, taħıyyātdur ki [7b/2] evvelki taħıyyātda oğınur. On ikinci yalıñuz fātiha oğımağdur şoñraki [7b/3] iki rek'atda. On üçünci, taħıyyāt şalavātın oğımağdur selām taħıyyātında. [7b/4] On dördünci, selām virmekdür sağına ve şolına. Her kim bu on dört [7b/5] sünnetden birisin terk iylese unıdup aña sehv-i secde lâzım olmaz ve eger [7b/6] kaçdıla terk itse gine namâzı bātıl olmaya velâkin nākış olur. **BĀB:** [7b/7] İy Şabî, namâzuñ müsteħabları yigirmi bişdür. Evvel, namāz kılan kişinüñ [7b/8] nazarı secide itdüğü yire olmağdur. İkinci, rükū'a inicek ayağına bakmağdur. [7b/9] Üçünci, secidede burnı ucına veyā ħud⁹⁴ burnın kodusğı yire baqa. [7b/10] Dördünci, taħıyyāta oturıcağ uyluğı arasına bakmağdur. Beşinci, üç āyet [7b/11] miğdārı Qur'an oğıduğından artucağ āyet oğımağdur. Bir iki āyet oğımağ [7b/12] farızdur, üç āyet oğımağ sünnetdür. Altıncı, imāma uyan kişi tekbir [7b/13] ihfāyla dimekdür. Yedinci, rükū'da ellerin dizi üzerine komağdur. [7b/14] Barmağların açıp yummaya ki

92

93

94

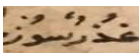
münāfıklar işidür ve ziyāde dahı açmaya [7b/15] [ol] dahı mekrūhdur. Sekizinci, başını ve boynını düpdüz tutmağdur

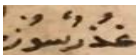
8a

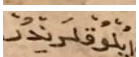
[8a/1] rukūğında. Peyğāmbere ‘aleyhi’s-selām buyurur ki eydür: “Kim-ki rukūğında başın [8a/2] yukarı tutsa kıyāmet güninde başı yılan başı gibidür ve aşāğa [8a/3] tutsa kıyāmet güninde başı eşek başı gibidür veyāhud hınzır [8a/4] başı gibi ola. Tokuzuncı, rükūğından başı yukarıya kaldurmağdur. [8a/5] Onuncı, budur ki evvel sağ dizin yire indirip secide itmekdür [8a/6] ve secideden yukarı kalkıcağ ilk şol dizin kaldurmağdur. [8a/7] On birinci, secide iki elinüñ ayasın arasına koyup secide itmekdür. [8a/8] On ikinci, secidede evvel burnın komağdur soñra alnın komağdur. On üçüncü, [8a/9] alnın açup yire komağdur ammā burnın koyup alnın komamak ya alnın koyup [8a/10] burnın komamak ‘özürsüz mekrūhdur. İmām Ebū Hanīfe katında [8a/11] mücerred alnı üzerine ya burnı üzerine secide itmek ‘özürsüz⁹⁵ cā’ iz [8a/12] dür. Ammā İmām Yūsuf ve Muḥammed katında ‘özürsüz⁹⁶ cā’ iz degildür. Fetvā dahı [8a/13] bu ikisi kavli üzerinedür. On dördüncü, namāz içinde isnememekdür. [8a/14] Eger isnerise ağzın yummağdur, kādır olmaz ise eli ardın ya yeñini [8a/15] ağzına komağdur sağ eli ile. On beşinci, secidede dirseklerin

8b

[8b/1] āşikāre kaldurmağdur, yire düşmemekdür. Yire düşmek mekrūhdur. [8b/2] On altıncı, karnın uyluğlarından⁹⁷ ayru tutmağdur, degirmemekdür. Degirmek [8b/3] mekrūhdur, zīrā ki ‘avretlere teşebbüh itmiş gibidür. Zīrā ki nisāya [8b/4] karnın uyluğına degirmek sünnetdür. On yedinci, ayakların barmağların [8b/5] kıbleye yöneltmekdür kıyāmında iken. Belki her hālde kıbleye karşı [8b/6] itmekdür. On sekizinci, rükū’da ve sücūdda Sübhāne rabbiye’l-‘azīm ve [8b/7] Sübhāne rabbiye’l-‘alā üçden ziyāde eytmek ta on bire varıncaya dahı [8b/8] eksük itmeñ. On tokuzuncı, başını Allāhu ekber diyüp kaldur- [8b/9] mağdur. Yigirminci, başını

95

96

97

götürdükden sonra elin götürmekdür. Yigirmi birinci, [8b/10] elin kaldurmağdur, sonra dizlerin kaldurmağdur ikinci secideden kalkıcağ. [8b/11] Yigirmi ikinci, kaçan ikinci rek'atde secidede başın kaldursa şol ayağını [8b/12] düşüp üzerine oturmağdur. Yigirmi üçüncü, sağ ayağın diküp [8b/13] barmakları ucın kıbleye yöneltmekdür. Yigirmi dördüncü, kaçan bulardan fâriğ [8b/14] olsañ şağuña ve soluña selām viricek feriştelere mü'minlere [8b/15] selām virmekdür. Eger imāma uysañ, imāmuñ sağ yanına tursañ imām⁹⁸

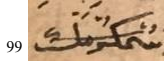
9a

[9a/1] ābdesti var-iken yine almağdur. Toğuzuncı: Taşıla ya kesekile yuya. [9a/2] Bunlaruñ yerin tutan bir nesne ile silinmekdür. Onuncı: Ābdestde [9a/3] kulağına mesh itmekdür. **BĀB:** İy Şabī! Ābdestüñ müsteħabları [9a/4] altıdur. Evvel, niyyetdür. İkinci, birbiri ardınca tiz tiz yumağdur. [9a/5] Üçüncü, şağından başlamağdur. Dördüncü, tertīb şaklamağdur. Beşinci, sağ [9a/6] yanından başlayup mesh itmekdür. Altıncı, Hağ Te'ālā Kur'an'da [9a/7] başladığı gibi başlamağdur. **BĀB:** İy Şabī! Ābdestüñ edebleri [9a/8] altıdur. Evvel, her 'uzvı yurken du'ālar okuyup dünyā kelāmı terk [9a/9] itmekdür. İkinci, mażmaza'ı ve istinşākı sağ elile⁹⁹ [9a/10] itmekdür. Üçüncü, şol elile sümkürmekdür. Dördüncü, 'avretin örtmekdür, [9a/11] istincādan sonra. Beşinci, kıbleye öñin ve ardın dönüp oturmamağdur [9a/12] mütevażāda.¹⁰⁰ Altıncı, Ay'a ve güne öñin ve ardın kılmamağdur. **BĀB:** İy Şabī! [9a/13] Ābdestüñ nāfileleri altıdur. Evvel, bodnına¹⁰¹ mesh virmek iki kerre ya [9a/14] üç kerre. İkinci, eli ve ayağı barmakların bir kezden artuğ hilāllamağdur. [9a/15] Üçüncü, istincādan sonra iç tonına şu şaçmağdur. Dördüncü, taş

9b

[9b/1] ve kesek bulmayıcağ şol elinüñ kiçi barmağı yanındağı barmağıla [9b/2] silinmekdür efsāne varıcağ. Beşinci, barmağını sildükden sonra tuvara [9b/3] sürmekdür. Altıncısı, istincādan sonra du'ā okımağdur. Allāhümme- [9b/4] c'alnī

⁹⁸ Bu sayfanın devamındaki bir ya da iki sayfa eksik.

¹⁰⁰ Abdest alınan yer.

mine't-tevvābīn, ve'c'alnī mine'l-mütetahhīrīn, ve'c'alnī [9b/5] min 'ibādike's-sālīhīn, ve'c'alnī mine'l-lezīne lā ḥavfūn [9b/6] 'aleyhim ve lā hūm yahzenūn¹⁰² **BĀB:** İy Şabī! Ābdestūñ kerāhiyyetleri [9b/7] altıdır. Evvel, şuyı yüze kıatı kıatı urmağdır, urmaya. İkinci, şuya sümür- [9b/8] meğdür ve tükürmeğdür. Üçüncü, mażmaza¹ ve istinşākı şol elile itmeğdür, [9b/9] 'özürsüz. Dördüncü, istincā iderken dünyā kelāmın söylemeğdür. Beşinci, şuya [9b/10] bevl ve tefeyyüz itmeğdür. Altıncı, efşān iderken 'avretine bakmağdır. [9b/11] **BĀB:** İy Şabī! Ābdestūñ menhīleri ya'c'nī işlemeyecekleri altıdır. Evvel, [9b/12] şuyı isrāf itmeğdür. İkinci, farız olan 'uzuvları üçer kezden [9b/13] artuğ yumağdır veya eksük yumağdır. Üçüncü, yalınçağ ayağā mesh itmeğdür [9b/14] zīrā ki revāfızlar işleri budur. Bu sebebden cümle a'c'mālileri bāṭıl [9b/15] olur. Dördüncü, 'avretin açmağdır ābdest alurken. Beşinci, sağ elile

10a

[10a/1] istincā itmeğdür 'özri olmadın. Altıncı, farız olan 'uzuvlardan artuğ [10a/2] yiri zāyid yumağdır. Meşelā; ayak yumağda topuğā varınca topuğı [10a/3] bile yumağ idi. Gebece baldırın bile yumağ gibi ve ğayrısı [10a/4] dağı böyledür. Şol ki aña ḥadış vārid olmuşdur, cā'iz- [10a/5] dūr. Meşelā, başuñ dörtde birine mesh farız idi kıblayı [10a/6] mesh itmek gibi. Bu dükeli menhīdür. **BĀB:** İy Şabī! Ābdest [10a/7] şıcıları yedidür. Evvel, her nesne ki dübürden çıkār ābdesti [10a/8] şır. Ammā tükürük ve gözyaşu ve kıulağdan çıkār şu sımaz, eger [10a/9] cirāḥat degilse. İkinci, ağızı tolu kıusmağdır. Üçüncü, kıayanup [10a/10] ve yaslanup uyumağdır. Dördüncü, namāz içinde kıaḫḫahayla ğülmekdür. [10a/11] Beşinci, uğunmağdır. Altıncı, cünündür ve mürted olmakdur. El-iyā (zü) [10a/12] bi'llah.¹⁰³ **BĀB:** İy Şabī! Ğusluñ farızaları üçdür. Evvel, ağızına [10a/13] şu virmeğdür. İkinci, burnına şu virmeğdür. Üçüncü, cemi' a'c'zāsın [10a/14] yumağdır ve kıusuğ yerlerin yumağdır ve ğövdesin ovmağdır ve [10a/15] ğöbegine şu ğirürmeğdür ve vaqt-i ğusulde ṭahāret itmeğdür eger necāseti

10b

¹⁰² "Allahım! Beni tevbe edenlerden temizlenenlerden, salih kullarımdan, korku ve üzüntü görmeyeceklerden eyle."

¹⁰³ "Allah'a sığınırız."

[10b/1] olsun ve eger olmasun farz dur ve barmaqları ve şakalı şık [10b/2] kimesne hılallamağ farızdur. **BĀB:** İy Şabî! Ğusluñ sünnetleri [10b/3] altıdur. Evvel, ellerin yumağ, necāset yoğısa. İkinci, izar¹⁰⁴ birlen [10b/4] yumağdur. Üçüncü, teninde menî varısa yumağdur evvelā. Dördüncü, dünyā [10b/5] kelāmın söylememekdür. Beşinci, her yañaya şuyı üçer kez dökmeğdür. [10b/6] Altıncı, kıbleye karşı turmamağdur ve ardın dağı çevürmemekdür. [10b/7] **BĀB:** İy Şabî! Ğusluñ müsteħabları budur ki bir mendililen [10b/8] ğusuldan soñra siline ve giyesisini giydükden soñra ayağın [10b/9] yumağdur. Eger ayağı taş üzerinde ya ağaçda ya kiremüdde olsa [10b/10] ve eger turı yirde olsa ayağı yumağ farz dur ve dağı iki rek'at [10b/11] namāz kılmağdur; adı sübħadur. **BĀB:** İy Şabî! Ğusluñ [10b/12] menhileri dağı vardır: Evvelā: Başı rıtıl şudan artuğ ve eksük [10b/13] şuyıla ğusl itmeğdür. Rıtıl yüz otuz dirhemdür. Cem'ā altı [10b/14] yüz elli olur. Ābdest şuyı dağı üç rıtıldur. Cem'ā sekiz [10b/15] rıtıl olur, dirhemi biñ kırk dirhem olur. Bundan ne artuğ

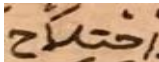
11a

[11a/1] ve ne eksük ola. Ammā ırmağda ğusl itse ābdest alup [11a/2] üç kez tala ve eger bir enbuh altında ya'nî oluğ altında ğusl [11a/3] itse abdestden soñra üç kez yanlarını tutup ve üç kez başını [11a/4] tuta, zāyid tutmaya. Meger ki ışıcağ gün ola teberred-içün bir iki [11a/5] kez talarsa ve oluğa turursa cā'iz ola. **BĀB:** İy Şabî! Şol [11a/6] nesnelere ki ğusl icāb eyler, iki dürlüdür: Biri haqıqîdür. Şunuñ gibi ki [11a/7] erden veya 'avredde atmağıla menî gele; uyumağ hālında ve uyanuğla. [11a/8] İkinci, hüküm oldur ki bir kişi uyğudan uyandı tonında yaş buldı. [11a/9] Aña lāzımdur ki fikr ide göre. Eger ihtilām¹⁰⁵ vāki' oldısa ğayrısa [11a/10] ve illā eger şühelene yağın bu olsa ki bu şu menidür ğusl vācib olur [11a/11] ve illā eger ihtilām¹⁰⁶ vāki' olduğını bilmese yağın dağı olmasa [11a/12] ammā uyandı gördi şu var menî idüğine yağın olmayup qaraca [11a/13] şudur dise ğusul lāzım olmaya. Ammā iki zan bir olsa bilmese [11a/14] ihtiyāğ-çun ğusl lāzım mıdur lā-büddür ammā uyğudan ihtilām oldı [11a/15] lāzımdur.

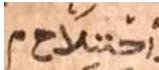
104

105

106

11b

[11b/1] Uyandı yaş bulmadı, ya' nî menî bulmadı ve karaca şu dağı bulmadı [11b/2] gusul lâzım degildir. Eger karaca şu bulsa ihtilâm olduğın bilse [11b/3] gusul lâzımdur ammâ efşândan sonra koyuca ağca şu gelür anda [11b/4] gusul yokdur, menî degildir, bürüdet-i tabî' atdur. **BĀB:** İy Şabî! Ebū [11b/5] Hānife kavlinde sünnet olmuş gusul dördür kim yukarıda zıkr olundu. [11b/6] Biri, cum'a gusuldur ve biri dağı bayram gusuldur ve biri dağı 'Arafât'da- [11b/7] dur ve biri dağı ihrāmdadır. **BĀB:** İy Şabî! Bilgil kim iç edüğe [11b/8] mesh eger muķim ise bir gün ve bir giçe mesh ide ve eger müsāfir ise [11b/9] üç gün ve üç giçe tamām mesh ide meshün. Evvel budur ki bir kiři [11b/10] ābdest alup edüğine mesh itse ol ābdest bir vaķte dağı [11b/11] varsa ya' nî şabāh geydi öyleye degin ābdesti şınmadı, öylen [11b/12] şındı. Meshinün evvel vaķti öyleden olur, yarın öyleye degin [11b/13] mesh ide. Müsāfir dağı böyledür. Üçüncü gün ābdesti şındığı [11b/14] vaķtın olur bir kiři ki muķimdür ya müsāfirdür meshinün müddeti tamām [11b/15]¹⁰⁷

12a

[12a/1] olup, unıdup mesh itse namāz kılsa sonra ögine düşüp zıkr eylese [12a/2] çıkarup, ayağın yuyup ikileydin kıla. Mesh dağı bu vechile ola. [12a/3] Edüginün üzerine barmağı tarafından yana iki barmağından üç [12a/4] barmağını koyup inciginün ortasına dek çekse dürüst ola. [12a/5] İncigine dek çekmese cā' iz olmaya. Ve eger bir kişiye cenābet vāķi' [12a/6] olsa şuyı yitmese teyemmüm idüp ābdest alıcaķ edüğine mesh [12a/7] cā' iz olmaya. Zirā ki tahāret-i nāķışadır. Mesh ederken [12a/8] elinün ayasın degürmeye ammā degürse dağı cā' iz ola. Üç [12a/9] barmağından artuķ barmağıla mesh itmeye. Hūtuṭan çeke. 'Arzan [12a/10] çekse cā' iz. Me'a'l-kerāhiyyeti.¹⁰⁸ **BĀB:** İy Şabî! Bilgil kim teyemmüm nice [12a/11] idülür, anı bildürür. Bir kiři teyemmüm idiceķ gāyetde pāk yire ya taşa [12a/12] ya kerpüçe ya kuma teyemmüm ide. Eger kaftānına ya eyerine itse anlar [12a/13] bulunmadığı yerde cā' iz ola. Ve eger toz gelürken elin ve yüzün [12a/14] karşı tutup teyemmüm itse cā' iz olur. Cenāze namāzına cemā'at [12a/15] fevt olur diyü teyemmüm itse cā' iz ola. Ammā cum'a ya itse teyemmüm cā' iz

¹⁰⁷ Diğer sayfalar 15 satır iken bu sayfa 14 satır yazılmıştır.

¹⁰⁸ "Mekruh olmakla birlikte"

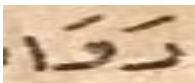
12b

[12b/1] olmaya. Ammā bayram namāzına teyemmüm itse cā'iz ola. İmām-ı A'zam kavlinde [12b/2] imāmeyn kavlinde itmeye. Belki varıp ābdest ala gele. Yetişürse [12b/3] febihā ve illā yitişmezse kaçā iki rek'at lāzım olmaya. İki rek'at nāfile [12b/4] niyyet ide. Kılursa revā¹⁰⁹ ola. Eger bir kişi şu bulmasa teyemmüm ide. Evvel teyemmüm [12b/5] almasın zīrā ki teyemmümde niyyet şartdur. Niyyet itmese dürüst olmaya. [12b/6] Niyyetsüz aldısa yine niyyet idüp ikileydin ala teyemmüm. Bu cümle [12b/7] ide. Evvelā, iki elin bir yire ura, Bi'smi'llāh diyüp dağı elin [12b/8] birbirine kaçā. Bir kez dağı yüzine süre. Hiç degürmedük [12b/9] yir kıomaya. Ve bir dağı ellerin bir yire ura ki evvelki yir olmaya. Gine bir [12b/10] kez ellerin birbirine kaçā. Dağı şol eli birle sağ elinün barmağı [12b/11] ucından elini suyuca tutup üstine süre, şol elinün ayasınun [12b/12] yarısı birle ki şalavāt barmağı ve baş barmağı degmeye. Ol sağ [12b/13] elinün arkasına süre ta dirsegi ile bile. Şoñra ol iki barmağı [12b/14] halka idüp sağ kolunuñ iç yanına süre, ta iki ucına dek. [12b/15] Ba' de sağ eli birle şol elinün arkasını şığaya bayağılayın itdügi

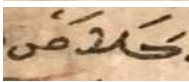
13a

[13a/1] gibi. Ya'nī sağ eline nice itdiyise şolda dağı eyle ide. Eger bir kimesne [13a/2] bir tağda ya yabanda ya müsāfir olup, şu bulmayup namāzı ağır vaqtine [13a/3] degin te'hīr idüp şu bula diyü bulmaz ise teyemmüm idüp [13a/4] namāz kılsa ittifāk cā'iz ola. Ammā müsāfir teyemmüm idüp āğır vaqtine [13a/5] katlanmayup teyemmüm idüp namāz kılsa cā'iz ola. Şoñra şu bulsa [13a/6] i'āde itmeye cā'izdür. Zindāndakiler teyemmüm idüp namāz [13a/7] kılsalar şoñra halāş bulcağ i'āde itmeyeler. İmām Ebī [13a/8] Yūsuf kavlinde İmām-ı A'zam ve Muḥammed kavlinde i'āde ideler. Bağlu [13a/9] kimesne dağı böyledür. Ve dārü'l-ḥarbde esir olan kimesneyi vuzū' - [13a/10] dan men' itmeler teyemmüm ide namāzın kıla. Eger namāzdan men' [13a/11] itmeler imāyıla namāzın kıla. Şoñra halāş¹¹⁰

109

110

bulcağ i'āde [13a/12] ide bi'l-ittifāğ. Ammā şağ ve şaḥīḥ kimesne şehirlerde ḥavf¹¹¹ [13a/13] itse ki eger ğusl idersem şovuk beni öldürür veyahūd bir [13a/14] maraza mübtelā ider dise teyemmüm ide. İmām-ı Ebū Ḥanīfe kavlinde, [13a/15] imāmeyn kavlinde cā'iz olmaya. İllā taleb idüp ışıcağ şı bulmaz ise

13b

[13b/1] cā'iz ola. Ammā şehirden taşrada olup teyemmüm itse cā'iz ola [13b/2] bi'l-ittifāğ. Teyemmümde söz çoğdur. Biz muhtaşar kılduğ vallāhu- [13b/3] a'lem. **BĀB:** İy şabī! Namāzuñ rükünlerin ve müsteḥabların ve [13b/4] edeblerin ve vācibātın ve sünnetlerin ve mekrūhların ve [13b/5] şıcılarn ve ğusluñ farzın ve sünnetin ve vācibātın [13b/6] saña beyān eyledüm. Andan sonra bilgil ki irtte namāzınuñ [13b/7] vaḳti şubḥ-ı şādığ toğduğundan sonra gün toğıncadır. [13b/8] Ebū Ḥanīfe kavlinde ve bir kavülde daḥı eydür. Bir kişinüñ [13b/9] ābdesti şınsa girü ābdest alıncaya degindür ki gün toğmaya. [13b/10] Aña degin vaḳtidür. Ve daḥı irtte namāzınuñ sünnetin evüñde kıl. Niteki [13b/11] peygāMBER 'aleyhi's-selām iyitdi: "Evüñüzi genīse gibi [13b/12] eylemeñ, namāzıla bezeñ." Ve bir ḥadışde daḥı iyitdi ki: [13b/13] "Benüm mescidümde iki rek'at namāz kılsa ayruğ mescid- [13b/14] de biñ rek'at namāzdan yigrekdür." didi. "Kim-ki namāzınuñ [13b/15] sünnetin evinde kılsa benüm mescidümde kılmağdan yigrekdür

14a

[14a/1] didi. **BĀB:** İy şabī! Abdestüñ edeblerin ve du'āların [14a/2] ve peygāMBERÜñ ḥadışlerin senüñ-içün cem' eyledüm ki [14a/3] tutasın, anuñla 'amel idesin. Ve irtte namāzınuñ [14a/4] sünnetin kılmağ dileseñ evvel saña farz olan budur ki [14a/5] kıbleye karşı turasın ve tırduğüñ yir daḥı pāk [14a/6] ola. Ya bir temiz nesne üstinde turasın. Ḥağ Te'ālā [14a/7] ḥazretin karşıñda görür gibi turasın edebile ta ki [14a/8] namāzıñ namāz ola. Ve eger tenüñ namāzda olup göñlüñ [14a/9] yabanda olsa ol namāz degildür. Ve iki elüñi yukaru kaldur- [14a/10] ğıl kulağlarıñ berāberine degin. Daḥı iyt ki: "Lāḥavle [14a/11] velā kuvvete illā bi'l-lāhi'l aliyyü'l-'āzim." di. Ve daḥı: "Niyyet [14a/12] itdüm irtte namāzınuñ sünnetine." di. İki elüñi şalı vir-

[14a/13] gil. Göbегüñ altında sağ elüñi şol elüñ üstine [14a/14] koğıl. Dağı sübhāneke oğı. Gözüñi secde yirinden [14a/15] ayırma ve iki ayağıñ arası bir ayak şıgar olsun.

14b

[14b/1] Ve andan şoñra e'üzüyıla ve besmeley[1]e fātiħa oğı. Dağı [14b/2] besmelesüz kul yā eyyühe'l-kāfirüne oğı. Andan Allāhu [14b/3] ekber diyüp rükü' a ingil (i)ki elüñ-ile iki dizüñi avuçla [14b/4] ve arkañıla başuñ düpdüz olsun. Āyişe anamuz [14b/5] rivāyet ider resül ħāzretinden 'aleyhi's-selām. Kačan [14b/6] resül ħāzreti rükü' a egilse şöyle tırurdı ki meselā [14b/7] mübārek arkasına bir tolu çanak şu kosalar egilüp dökülmeye, [14b/8] şöyle düpdüz tırurdı. İmdi namāzı resül ħāzreti aleyh- [14b/9] i's-selām gılduğı gibi rükü'ın ve sücüdın ve kıyāmın ve [14b/10] kırā'atın saklamak gerek ve göziñi iki ayağıñ arasına bağ. [14b/11] Üç kez ya yidi kez yukarıda zıkr olan mikdārı Sübhāne [14b/12] rabbiye'l-'azīm di. Andan yukarı kalkıcağ eyitgil ki semi'allāhü [14b/13] limen ħamide di, toştoğı tır. Allāhu ekber diyüp [14b/14] inicek evvel dizüñi yire ko, secdeye var. Alnuñ-ıla bur- [14b/15] nuñ-ıla ikisini bile yire degür. Eger alnuñ degüp burnuñ

15a

[15a/1] degmese veya burnuñ degüp alnuñ degmese Ebī Yusuf ve Muħammed [15a/2] kavlinde namāzuñ dürüst olmaya. İki bile degmek gerek. [15a/3] Meger ki 'özri ola ve iki dirseklerüñi yire düşme [15a/4] ve çarnuñı uyluğıñdan ayır. Üç kez ya yidi kez sübhāne [15a/5] rabbiye'l-a'lā di. Andan Allāhu ekber diyüp tırıcağ [15a/6] başuñı qaldur iki elüñi uyluğıñ üstine ko dağı [15a/7] toştoğı otur. Allāhu ekber diyüp yine secdeye [15a/8] var. Yine evvel secdedeki gibi ide. Fi'len Allāhu ekber diyüp [15a/9] tırıcağ yirden dizüñi qaldurma. Öñdün iki elüñi qaldur [15a/10] andan dizüñi qaldur. İki elüñi göbегüñ altında bağlağıl. [15a/11] Dağı e'üzü besmele bi-smi'l-lāhi'r-raħmāni'r-raħīm diyüp [15a/12] fātiħaya başla. Zirā her namāzuñ evvel rek'atında e'üzü [15a/13] dirler. Andan artuğında gerekse iki olsun gerekse [15a/14] üç olsun gerekse dört olsun fātiħa ve besmele ile başlarlar. [15a/15] İkinci rek'atda fātiħadan şoñra kul huva'l-lāhu eħad oğı tamām

15b

[15b/1] olcağ elüni şişüp Allāhu ekber diyüp rükū‘a egil [15b/2] ve arkañıla başuñ berāber ola. İki elüni dizüñle avuçlaya- [15b/3] sın. Gözüñ iki ayağüñ arasına baqqasın. Üç kez veya yidi [15b/4] kez sübhāne rabbiye’l- ‘azīm diyesin. Andan semi’allāhu li-men [15b/5] hamide diyüp yuqarı qalkasın. Allāhu ekber diyüp girü secdeye [15b/6] varasın. İki dizüñi yire qo ellerüñi soñra yire qogıl. [15b/7] Alnuñ-ıla burnuñ yir qatılığın tuya. Üç kez ya yidi kez [15b/8] sübhāne rabbiye’l-a‘ la di ve dirseklerüñi yire düşmeden [15b/9] qarnuñi uyluğña degürme. Andan Allāhu ekber di sol [15b/10] ayağüñ üstine otur. Sağ ayağüñi dik kıbleye qarşu ve iki [15b/11] elüni iki dizüñ üstine qo ve barmaqlaruñi iñen şıq koma, [15b/12] halı üzere qo ve gözüñi uyluğüñ arasına baq ve dağı taḥiyyāt [15b/13] oqı. Taḥiyyāt budur: “Et-teḥiyyātü li’llāhi ve’s-salevātü ve’t-tayyibātü. [15b/14] es-selāmü ‘aleyke eyyühe’n-nebiyyü ve raḥmetü’l-lāhi ve berekātühü, [15b/15] es-selāmü ‘aleynā ve ‘alā ‘ibādī’l-lāhi’s-sālihīn. Eşhedü en

16a

[16a/1] lā ilāhe illa’l-lah ve eşhedü enne Muḥammeden ‘abdühu ve resulühü¹¹² [16a/2] di. Dağı selām vir. Eger selām virilmez taḥiyyāt ise [16a/3] yine qalkup besmele, fātiḥa oqıyup secdeye inüp taḥiyyāt [16a/4] oqıyup abduhu ve resūluhu didüğinden soñra şalavātı oqıya. [16a/5] Şalavāt budur: Allahümme salli ‘alā seyyidinā Muḥammedin ve ‘alā ‘āli [16a/6] Muḥammedin ve sellim verham Muḥammeden ve āti Muḥammedin kemā salleyte [16a/7] ve sellemte ve bārekte ve raḥimte ve teraḥḥamte ‘alā İbrāhīme [16a/8] ve ‘alā ‘āli İbrāhīme fi’l-‘ālemīn rabbenā inneke ḥamīdun [16a/9] mecidun rabbenā ātinā fi’d-dünyā ḥaseneten ve kınā ‘azābe’n-nār¹¹³ [16a/10] di. Dağı selām vir, sağ yanuña dön omuzuña baq. İyit-ki [16a/11] e’s-selāmu ‘aleyküm ve raḥmetü’l-lāhi di. Andan soñra şoluña baq. [16a/12] Gine selām vir. Dağı bu du‘āyı oqı: “Yā ḥayyü yā qayyüm yā bedī‘ [16a/13] a’s-semāvātī ve’l-arzī yā ze’l-celālī ve’l-ikrām yā lā ilāhe illā ente [16a/14] es‘ eluke en

¹¹² Bütün selamlar, dualar, ibadetler ve güzellikler Allah'a dir. Ey Peygamber! Allah'in selami, rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun. Selam bizim üzerimize ve Allah'in bütün iyi kulları üzerine olsun. Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şahitlik ederim ki, Muhammed, O'nun kulu ve peygamberidir.

¹¹³ “Allah’ım! İbrahim’e ve onun nesline bütün dünyada salatu selam edip rahmet ve merhamet ettiğın ve mübarek kıldığın gibi efendimiz Muhammet ve onun nesline salat ve selam eyle. Rabb’imiz! Sen şüphesiz çok övgüye layık, yüce ve ulusun. Rabb’imiz! Bize dünyada iyilik ver. Azabın ateşinden koru.”

tuhyiye ƣalbī bi-nuri ma‘rifetike yā Allah yā Allah [16a/15] yā Allah bi-smi‘l-lāhi
āmentü bi‘l-lāhi lā ƣavle ve lā ƣuvvete illā billāh

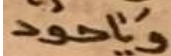
16b

[16b/1] i‘l-‘aliyyi‘l-‘azīm.¹¹⁴ Muħammed bin Tirmīzī eydür: Ğağ te‘ālāyı bin kere
[16b/2] düşümde gördüm, birlüğün eytdüm. “Ya rabbī ƣorğaram ki āħir vağtde
[16b/3] imānıla mı gidem veyāğud¹¹⁵ imānsuz mı gidem?” didüm. Ğağ Te‘ālā
[16b/4] ģazreti celle ve ‘alā didi ki: “Dilerseñ imān-ıla gidesin. [16b/5] İşbu du‘āya
meşğül irte namāzınuñ sünneti ile farzı arasında [16b/6] bir kez ya üç kez oğı.” didi.
İy veledī! Bu iki rek‘at namāz [16b/7] kim ya dört rek‘at namāz kim saña didüm,
mecnū‘ı farzı ve [16b/8] sünneti ve teğavvu‘ı böyle ƣılasın kim namāzuñ řart-
[16b/9] ları ve edebleri ƣıyāmda ve ƣırā‘atında ve rükū‘ında ve sücüdın [16b/10]
saña hep bir bir beyān eyledüm. Sen dağı terk itme ki [16b/11] āħir vağtünde imānıla
gidesin, inřā‘allāhu te‘ālā. [16b/12] BĀB-I Fİ‘L-ĀDĀBİ‘L-MESCİD: İy Şabī!
Mescid edebi oldur ki [16b/13] mescide varsañ her adumuña bir ģasenāt ve bir
ğünāhiñ [16b/14] yuyar. Mescid ƣapusına varıcağ evvel şağ ayağıñ iğeri [16b/15]
baş. İyt ki: “İlāhī bize rağmet ƣapusın ağ.” di. Dağı iğeri

17a

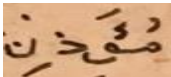
[17a/1] gir eger ādem var-ısa selām vir. Eger ādem yoğ-ısa iyit ki: [17a/2] “Es-
selāmu ‘aleynā ve ‘alā ‘ibādillahi’s-řāliħiñ.¹¹⁶” di. Eger vağt [17a/3] kiñ ise iki rek‘at
taħıyyet-i mescid ƣıl ve eger vağt şar-ısa [17a/4] üç kez “Sübğāna‘l-lahi ve‘l-ğamdü
lillahi velā ilahe illallahu vallahu [17a/5] ekber lā ƣavle velā ƣuvvete illā bi‘l-lāhi‘l
aliyyi‘l-‘azīm.”¹¹⁷ di. Dağı [17a/6] imāma küy. İmām gelüp mü‘ezzin¹¹⁸ ƣāmet

¹¹⁴ “Ey Hay, Kayyum! Ey göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısı, ey celal ve ikram sahibi, ey kendinden başka ilah olmayan, senden seni tanımamın nuruyla kalbime hayat vermeni istiyorum. Allah‘ım! Allah‘ım! Senin adınla (her şey). Sana iman ettim. Allah‘tan başka güç, kudret sahibi yoktur.”

¹¹⁵

¹¹⁶ “Allah‘ın selamı hem bizim üzerimize hem de Rabb‘imizin salih kulları üzerine olsun.”

¹¹⁷ “Allah şerikten ve kusurdan uzaktır. Her türlü hamd ve minnet Allah‘a mahsustur. Allah‘tan başka ilah yoktur. Güç ve kuvvet ancak yüce ve azamet sahibi olan Allah‘a mahsustur.”

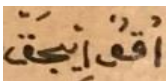
¹¹⁸

oқыıycaқ¹¹⁹ tiz- [17a/7] cek ıurma қад қāmeti’ş-şalatü didügi vaқt bu du‘āyı [17a/8] oқı. “Allahümme rabbe hazihi’d-da‘veti’t-tāmmeti ve’s-şalatil qā‘imeti [17a/9] āti Muḥammedeni’l-vesīlete ve’l-fazīlete ve’d-derecate’l-‘āliye [17a/10] veb‘ashü maḳāmamen Maḥmūdeni’l-lezī ve‘adtehu verzuqnā şefā‘atehu inneke [17a/11] lā tuḥlifu’l mī‘ād”¹²⁰ di. Dağıı tekbīr bağlamadın eyt ki: Lā ḥav [17a/12] le velā kuvvete illā bi’l-lāhi’l ‘aliyyi’l-‘azīm.”¹²¹ di. Dağıı imām ardında [17a/13] ıur. Resūl ḥazreti ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Ḥaқ Te‘ālā raḥmeti [17a/14] evvel imāma indürür. Andan ardındağıya indürür. Andan şağ [17a/15] yanındakiye indürür. Andan şol yanındakiye indürür. Cehd eyle imāmuñ

17b

[17b/1] ardında ıurı gör, ıurımaısañ şaę yanında ıur. Cehd eyle [17b/2] her namāzuñ evvel tekbīrine yetişi gör. Resūl ‘aleyhi’s-selām [17b/3] bir gün mescidde aşābuñ üzerine girüp geldi eytdi. [17b/4] “Siziñ qatuñuzda evvel tekbīrūñ fażīleti nicedür?” didi. [17b/5] Ebū Bekir-i Şiddıq razıya’l-lahu anhu eydür: “Eger dūnyā içi toptolu [17b/6] altun veya gümüş olsa, dağıı mecmū‘ ın ben yalıñuz [17b/7] üleşdürsem, evvel tekbīrūñ fażīleti yirine getürmeyem.” [17b/8] didi. Ve Hazreti ‘Alī didi ki: “İşbu dūnyā toptolu qāfir [17b/9] olsa, dağıı yalıñuz ben dükelini kırsam, evvel tekbīrūñ [17b/10] fażīleti qadar olmaya.” didi. Her birisi bir söz söyledi. Resūl [17b/11] ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Ben Cebrā‘ilden işitdüm ki Ḥaқ Te‘ālā [17b/12] ḥazreti buyurmuş-ki: ‘Var ḥabībüm Muḥammed’e benden selām eyle; [17b/13] eger deñizler mürekkebe olsa ve aęaęlar¹²² qalem olsa ve yir gök ehli [17b/14] yazıcı olsa ve deñizler qırıya ve qāğıtlar ve aęaęlar¹²³ dükene [17b/15] ve yazıcılar tıqat getürmeyelirdi. Evvel tekbīrūñ fażīletinüñ

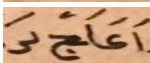
18a

119

¹²⁰ Allah’ım! Ey bu tam davetin ve kılınacak namazın Rabb’i, Muhammed’e (Sallallāhu Aleyhi ve Sellem) vesīleyi, fażīleti ve yüksek dereceyi ver, O’nu kendisine vaadettiğin Makam-ı Mahmud’a ulaştır.”

¹²¹ Güç ve kuvvet ancak yüce ve azamet sahibi olan Allah’a mahsustur.

122

123

[18a/1] on bahşinde birin yazamayalardı.” İmdi Ey Veleđi! [18a/2] Cehd eyle, evvel tekbiri fevt eyleme. Şevābından maħrūm [18a/3] qalmayasın. Ve şafdan ayru tırma. Namāzuñ mekrūh olur. [18a/4] Eger yir yoğ-ısa bir kiři çek, yanuña al daħı ikiñüz bir şaf [18a/5] olup imāma uyuñ ve imām tekbir itdügi ħinde sen-daħı [18a/6] eyt ki: “Neveytü en uşalliye lillāhi te‘ālā şalātü’l fecri adāen li-farzi [18a/7] ’l-lāhi te‘ālā müstaħbilen li’l-kıbleti iktedeytu li-hazā’l-imāmi.”¹²⁴ di. [18a/8] Daħı iki elüñi kulağūñ yumşığına berāber qaldur. [18a/9] Daħı tizcek Allāhu ekber di, şağ elüñi şol elüñ üstine [18a/10] qo, göbegüñ altında. Şağ elüñ-ile şol bilegiñ berk [18a/11] tut ve gözüñi secde yerinden ıdma ve iki ayağūñ arasına [18a/12] bir ayak şığar olsun. Apışup tırma ve edeb-ile tır. [18a/13] Tenüñ mescidde olup ve gönlüñ galbiñ olup yabanda [18a/14] ve dünyā teşvişinde olmasun. Cehd eyle gönlüñi ta- [18a/15] gıtma. Ve imāmuñ rükū‘a inicek bile Allāhu ekber di. Şağın

18b

[18b/1] imāmdan öñdin rükū‘a ve sücūda inme. Resül ‘aleyhi’s-selām buyurur: [18b/2] “Kim-ki imāmdan öñdin rükū‘a ve sücūda inse yarın kıyāmet güninde [18b/3] başı eşek başı gibi olur, şüreti eşek şüreti gibi [18b/4] olur.” didi. Ve imām rükū‘a inicek sen daħı Allāhu ekber [18b/5] adı bile in ve rükū‘ tesbīhin oқи. Ve imām “semi‘ allāhu [18b/6] li-men ħamide” diyüp tırıcağ sen de “rabbenā leke’l-ħamd” di. [18b/7] Tıoşoğrı tır. Andan imāmuñ ardınca bile in. [18b/8] Secde tesbīhin oқи. İmām Allāhu ekber diyüp başuñı qaldur [18b/9] ve iki elüñi iki diziñ üstine qo. Andan imām girü secdeye varıcağ [18b/10] sen daħı ardınca Allāhu ekber diyüp secdeye var, tesbīhin oқи. Andan [18b/11] imāmla bile qalkı ikinci rek‘atda daħı böyle kı. Taħıyyāt bile [18b/12] oқи, āħırına dek. İmām şağına selām vericek sen daħı bile [18b/13] selām vir. Ayetu’l-kürsī oқи. **BĀB:** Resül ‘aleyhi’s-selām eydür: [18b/14] “Herkim-ki namāzdan soñra ayete’l-kürsī oқısa Ĥağ Te‘ālā her [18b/15] ħarfine kırk şevāb virür. Ve daħı peygāberler şevābın ve şıddıklar

19a

[19a/1] şakirler şevābın virür.” Ve daħı resül ‘aleyhi’s-selām buyurur: [19a/2] “Her kim namāzdan soñra ayete’l-kürsī oқıyup otuz üç kez [19a/3] sübhāna’l-lāh dise ve

¹²⁴ “Niyet ettim Yüce Allah için kibleye yönelerek, bu imama uyarak sabah namazının farzını kılmaya.”

otuz üç kez el-ḥamdü li'l-lah dise ve otuz üç kez [19a/4] Allāhu ekber dise küllisi toksan toktuz olur. Andan Őoŕna bir [19a/5] “Lā ilāhe illa'l-lāhu vaḥdehü lā Őerikeleh lehu'l-mülkü ve lehu'l ḥamdü ve [19a/6] hüve ‘alā külli Şey’in kadir.”¹²⁵ dise Ḥaḳ Te‘ālā ol kiŕinüñ günāhın [19a/7] yarlıgar, deñizler köpügünce daḫı olur ise. Ve daḫı re- [19a/8] sül ‘aleyhi’s-selām eydür: “Ḥaḳ Te‘ālānuñ üç adı [19a/9] vardur, dilde yeynicek ve terāzuda ağırdur. Ol adlar [19a/10] bunlardur: sübhāna'l-lahi ve bi-ḥamdihī sübhāna'l-lahi'l-‘azīm [19a/11] ve bi-ḥamdihī.¹²⁶ Her namāzdan Őoŕna on kez eydesin. Günde [19a/12] yüz elli olur ve Őevābı biñ biŕ yüz olur. [19a/13] Zīrā ki birine on olur.” didi. Andan imām elin [19a/14] ḳaldurıcaḳ sen-daḫı bile elüñi ḳaldur, āmīn di. [19a/15] Resül ḫāzreti buyurur: “Kim-ki imām-ıla

19b

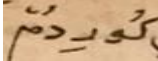
[19b/1] namāzdan Őoŕna imām du‘ā idicek āmīn dise [19b/2] āmīn dört ḫarfdür her ḫarfine biñ ferīŕte [19b/3] yaradur, ḳıyāmete dek anuñ-ıçun du‘ā ve istiğfār [19b/4] iderler. Ve iki elüñi yüzüne ḳarŕu tut. Őoŕna [19b/5] süricek ve'l-ḥamdü li'l-lāhi rabbi'l-ālemīn di. **BĀBŪ [19b/6] 'L-MUŐĀFAḤATİ Fİ'L- MESCİD:** Mescidde cemā'at-ile muŕāfaḫa it. [19b/7] Resül eytdi: “Ebū Süfyān’uñ evinden çıḳdum. İkindi [19b/8] vaḳtinde mescide girdüm. Bir yigit gördüm, boyı ve boynı [19b/9] uzun ve ḳaŕı çatuḳ. Dört rek‘at namāz ḳıldı. Miḫrāba [19b/10] yaḳın vardum, aña naḫar itdüm. Namāzdan fāriğ olıcaḳ iki [19b/11] elin ḳaldurdu, du‘ā ḳıldı ağlamağ-ıla. Ben daḫı elüm [19b/12] ḳaldurup āmīn didüm. Du‘ādan fāriğ olıcaḳ Őağ eliñi baña [19b/13] uzatdı, elümi yumŕaḳ tutdı, selām virdi. Andan Őoŕna [19b/14] üç kez ḫareket itdürdi. Andan çıḳdı gitti. Anuñ fi‘iline [19b/15] ta‘accüb itdüm. Andan ‘Alī’nüñ evine geldüm. Ya ‘Alī! Mescidde

20a

[20a/1] bir kiŕi gördüm¹²⁷ namāz ḳılır. Elümi tutdı, mescidden çıḳdı. [20a/2] Derḫāl Cebrā'ıl geldi, eytdi: Ya Muḫammed! Allāhu te‘ālā Őaña [20a/3] selām ḳıldı, eytdi.

¹²⁵ "Allah Teala'dan baŕka ilah yoktur, tek ilah sadece odur, ortağı da yoktur. Bütün mülk ona aittir. Bütün hamdü senalar onadır. Her Şeye kadirdir."

¹²⁶ O'na layık bir övgü ile Allah'ı her türlü eksiklikten tenzih ederim. Yüce olan Allah'ı en güzel hamd ile överim. (Müslim)

¹²⁷

Ol elüñ tatan yigitdi bildüñ mi? Ben [20a/4] eytdüm bilmedüm. Cebrâ' il eydür: “Ol yigit Hâzreti Hızırdur [20a/5] ‘aleyhi’s-selâm seni ziyârete geldi.” didi. Pes resül [20a/6] ‘aleyhi’s-selâm eytdi: “Ya ‘Alî Hızır’uñ sünneti saña vasiyyet olsun.” [20a/7] didi. Andan resül ‘aleyhi’s-selâm eytdi. “Kim-ki ikindüde ziyâret- [20a/8] leşse Hâk Te‘âlâ hâzreti peygâmbere şevâbın vire ve her kim [20a/9] irtede namâzında ziyâretleşse Hâk Te‘âlâ aña Cebrâ' il şevâbın [20a/10] vire.” didi. Resül ‘aleyhi’s-selâm eytdi: “Herkim-ki bir mü'min [20a/11] qarındaşınıñ elin¹²⁸ tutup muşâfağa itse Hâk Te‘âlâ aña [20a/12] İbrâhîm peygâmbere şevâbın vire ve dağı herbir barmağına [20a/13] bir yıllık ‘ibâdet şevâbın vire ve bunlar dağı ayrılmadın [20a/14] Hâk Te‘âlâ aña rahmet eyleye ve dağı ikisinüñ de günâhını yuyar [20a/15] yirine biñ hasenât bağışlar.” Ve resül eytdi: “Kimki

20b

[20b/1] mü'min qarındaşı birle muşâfağa itse Hâk Te‘âlâ [20b/2] anlara iki kez biñ biñ derece virür. Ve dağı buyurur: “Her kim [20b/3] bir mü'min qarındaşı birle muşâfağa itse andan üç kez hareket [20b/4] itdürse elini, Hâk Te‘âlâ’nuñ emri birle ikisinüñ bile günâ- [20b/5] hı dökilür; şol ağaçdan yaprağ dökilür gibi.” Ve dağı eytdi: [20b/6] “Her kim ziyâreti terk itse kaçdıla mel‘ündür ve zekât [20b/7] virmeyen ve cemâ‘at terk iden mel‘ündür.” didi ve “Ziyâret [20b/8] benden öñdin gelen peygâmbereñ pişesidür, kim-ki [20b/9] ziyâreti terk itse ol benden bî-zârdur ve ben andan bî-zârum.” [20b/10] didi. Muşâfağa hâzret-i ‘Ömer’den rivâyetdür rażiya’l-lahu [20b/11] anhu eydür: “Ben resül hâzretinden şordum-ki ikindüde [20b/12] ziyâret etmeğı, resül ‘aleyhi’s-selâm eytdi: ‘İkindüde ve irtede [20b/13] ziyâret idüñ niteki Cebrâ' il Mekke’de baña öğretti. [20b/14] İslâm evvelinde geldi iki kez biri irtede ve biri ikindü. [20b/15] Baña ziyâret ve imâmlığı öğretti.’ Ve andan sonra eytdi:

21a

[21a/1] ‘Kim-ki bir mü'min qarındaşı birle ziyâret itse ol [21a/2] Hızır ziyâret itmiş gibidür.’ didi. Ziyâretüñ fazileti [21a/3] çokdur, kâhel olma ve tekebbürlük eyleme.

Üç kişi her nesne- [21a/4] den mahrumdur: Biri oldur ki kâhel ola ve biri tekebbürlük [21a/5] iden ve biri fuzûllük id[en]. İy Şabî! Muşâfaḥayı terk [21a/6]eyleme. Resûl ‘aleyhi’s-selâm buyurur: “Kim-ki muşâfaḥa itdüğinden [21a/7] sonra ölenleruñ ve üstâzlaruñ ve geçmiş ehl-i imân [21a/8] cânları-çun du‘ â kıla ve peygâmbere şalavât getüre.” [21a/9] Ve mescidden çıkıcaḡ iyt: “İlâhî fazluñ kapusın aç.” [21a/10] Ve daḡı şol ayaḡuñ taşra baş, daḡı niyyet eyle ki: [21a/11] “İrte namâzın ve öyle namâzın daḡı kılam.” Allah irişdüre [21a/12] irteye deḡin ve öyleye deḡin namâz kılamak şevâbın yazar. İkindüye [21a/13] niyyet itgil, ikindüye deḡin şevâb yazar. Ve aḡşama [21a/14] niyyet itsen aḡşama deḡin namâz şevâbın vire. Ve aḡşamı [21a/15] kıilup yatsuya niyyet itse yatsuya deḡin şevâb virür.

21b

[21b/1] Ve yatsuyı kılsa, irteye niyyet itse, irteye deḡin namâz kılamak [21b/2] şevâbın yazar, pes niyyetüñle gice ve gündüz şevâb içinde [21b/3] olursın. Nitekim resûl ‘aleyhi’s-selâm buyurur:“İnneme’l- a‘ mâ- [21b/4] lu bi’n-niyât.” didi. “Niyyetsüz ‘amel olmaz niyyetle olur, [21b/5] ecir yazılır.” didi. Ve daḡı buyurdı: “Es-salâtü ‘imâ [21b/6] dü’d-dîn: Namâz dînüñ diregidür; kim-ki namâz kıldı [21b/7] dîni yapıldı, kim-ki terk itdi dîni yıkıldı. Pes [21b/8] namâz efzal ‘ibâdetdür.” Didi. Ve daḡı: “Cemâ’atla kılsa [21b/9] yigirmi biş derece artuḡdur başına kılamakdan.” didi. [21b/10] Ve bir ḡadışde daḡı eydür: “Kim-ki namâzı evinde kılsa pāk [21b/11] âvâzın işiddüğinden sonra ol namâz degildür; borcı ödenür [21b/12] ve şevâbı eksilür.” Ve namâz kılicaḡ evvel vaḡtinde veya orta [21b/13]vaḡtinde kılamak gerek. Ve eger bu ikisinden sonra kılsañ namâzı [21b/14] zâyî‘ itdüñ, ol namâzuñ namâz degildür. Nitekim resûl [21b/15] ḡazreti ‘aleyhi’s-selâm buyurur: “Mi‘râc Gicesi gördüm

22a

[22a/1] bir tã‘ife, zebâniler çomaklarla depere ururlar. Beynileri [22a/2] ırmaḡlar gibi aḡardı. Pes Cebrâ‘îl’e şordum: ‘Bunlar [22a/3] kimlerdür?’ didüm.” Eytdi: “Bunlar anlardır ki namâzı vaḡkitsüz [22a/4] kılırlar.” didi. Pes, namâzı vaḡt-ıla kılicaḡ borcı öde- [22a/5] nür, ziyâde şevâb ḡaşıl olur. Ve bir kişi namâzı kılmasa [22a/6] ve ödemeye daḡı niyyeti olmasa ve terki ḡelâldür dise kâfir [22a/7] olur, dört imâm

ķavlinde. Ve dağı bir kiři bir vaķtı kılsa [22a/8] ve bir vaķtı kılmasa aña ĥor namāz dirler, hiķ kılmayanla ber- [22a/9] āberdür. Zirā ki namāzı maŗaraya almıŗ olur. Namāzı maŗaraya [22a/10] alan Ĥaķ Te‘ālā’yı maŗaraya almıŗ olur. Ĥaķ Te‘ālā yı maŗaraya [22a/11] alan kāfir olur. Cehennem vācib olur, ne‘uzubi’l-lāhi.¹²⁹ **BĀB:** [22a/12] Īrte namāzın cemā‘atıla ŗevābın bildürür: Resül ĥazreti ‘aleyhi’s-selām buyurur: [22a/13] “Her kim irte namāzın cemā‘atıla kılsa;¹³⁰ kıyāmet gūninde yūzi [22a/14] ayuñ on dōrt gicesi gibi ola. Her kim öyle namāzın cemā‘atıla kılsa; [22a/15] ŗırātı yıldırım gibi geķe. Kim-ki ikindi namāzın cemā‘atıla kılsa;

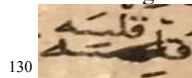
22b

[22b/1] aña biñ ŗaf firıŗte virür kim ĥizmet iderler. Kim-ki aŗŗam [22b/2] namāzın cemā‘atıla kılsa; Ĥaķ Te‘ālā ol kiŗiyi peygāberler ķopara. [22b/3] Kimki yatsu namāzın cemā‘atıla kılsa; ol kiŗiyle Ĥaķ Te‘ālā arasında [22b/4] ĥicāb ķalmaya. Īy Veledī! Kim-ki cemā‘ati terk itse; ol [22b/5] cennet ķoķusun gōrmez ve cemā‘ati terk iden dōrt kitābda [22b/6] mel‘ūndur. Ve dağı namāzı terk iden irte gice tañrı ĥıŗmında- [22b/7] dur. Cemā‘ati terk idene Ĥaķ Te‘ālā naŗar itmez. Kim-ki irte [22b/8] namāzın terk itse; ĩmān andan bī-zārdur. Kim-ki öyle namāzın [22b/9] terk itse; peygāberler andan bī-zārdur, ikindi namāzın [22b/10] terk itse; Ķur‘ān andan bī-zārdur, aŗŗam namāzın terk [22b/11] itse; firıŗteĥler andan bī-zārdur, yatsu namāzın terk itse; [22b/12] raĥmān andan bī-zārdur. Īy Veledī! Her nesnenüñ [22b/13] nūrı vardır. Dīnüñ nūrı beŗ vaķt namāzdur. Her nesnenüñ [22b/14] berki vardır. Dīnüñ berki biŗ vaķt namāzdur. Ve her nesnenüñ [22b/15] de diregi vardır. Dīnüñ diregi biŗ vaķt namāzdur. Her ŗeyüñ feŗādı

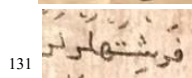
23a

[23a/1] vardır. Dīnüñ feŗādı namāzı terk itmekdür. Īy Veledī! Kim-ki [23a/2] cemā‘ati sevse, terk itmese Ĥaķ Te‘ālā ol ķulı sever ve [23a/3] ferıŗteĥler¹³¹ sever ve ol kiŗi Ĥaķ Te‘ālā rızāsınla olur. [23a/4] Resül ‘aleyhi’s-selām eydür: “Īrte namāzın

¹²⁹ “Allah’a sığırız.”

¹³⁰

¹³¹

cemā‘at-ıla kılsa, öyle [23a/5] vaktine irmedin ölse Hāḡ Te‘ālā anuñ şuçın bağışlar. [23a/6] Ve kim-ki öyle namāzın kılsa, ikindüye irmedin ölse şehīd olur. [23a/7] Herkim-ki ikindüyi cemā‘at-ile kılsa, aḡşam olmadın ölse [23a/8] Hāḡ Te‘ālā rāzī ola. Herkim-ki aḡşam namāzın cemā‘at-ile kılsa, [23a/9] yatsuya irmedin ölse cennet aña müştāḡ olur. Her kim-ki [23a/10] yatsu namāzın cemā‘at-ile kılsa, irteye irmedin ölse cennetde [23a/11] İbrāhīm peygāmbere yoldaşı ola.” Pes, biş vaḡt namāzı cemā‘ - [23a/12] at-ile kıluñ, ‘āciz olmañ. Ḳaçan kıyāmet günü olsa, Hāḡ Te‘ālā [23a/13] emr-ile yedi ḡat gögi ve yedi ḡat yiri ve ‘arşı ve kürsi [23a/14] ve cümle ḡayvanları ve odı ve deñizleri terāzunuñ bir keffesine [23a/15] ḡosalar ve bir vaḡt namāz kim cemā‘at-ile kılandı idi bir keffesine de

23b

[23b/1] anı ḡosalar ve daḡı ferīştehler ve cinniler ve insler ve şeyātīnler [23b/2] ve Ye‘cūc ve Me‘cūc terāzunuñ bir keffesine yapışalar, ol bir vaḡt [23b/3] namāzuñ şevābı aḡır gele kim cemā‘at-ile kılandı idi. Ve cemā‘ati terk [23b/4] itmez; illā şaḡī ve cemā‘atı mülāzemet itmez, illā sa‘īd ider. Bir [23b/5] mü‘min biş vaḡt namāzı her gün cemā‘atle kılsa; küllüne yüz [23b/6] biñ yigirmi dōrt peygāmbere yetişmiş ve anlaruñ herbiri-le [23b/7] bir yıl namāz gibidür. Ḳaçan bir mü‘min irte namāzında cemā‘ate [23b/8] yetişse; küllüne biñ şehīr feth itmiş ve peygāmbere müşrikler [23b/9] elinden almış gibidür. Ve bir kişi öyle namāzın cemā‘at-ile kılsa; [23b/10] yigrekdür on iki biñ ‘ibādetden. Ḳaçan aḡşam namāzın cemā‘at-ile [23b/11] kılsa; yigrekdür biñ aç ḡoyurmaḡdan ve biñ at ḡazāya gönder- [23b/12] mekden ve biñ kez Ka‘be‘yi ḡavāf itmekden ve biñ şehīd namāzıñ [23b/13] kıılmaḡdan yigrekdür. Ḳaçan bir mü‘min biş tekbīre irişse cemā‘at-ile; [23b/14] Hāḡ Te‘ālā aña bir berāt virür: “Cehennemden ḡurtulduñ.” diyü. Ve daḡı [23b/15] dünyādan çıḡmaz cennetde maḡāmın görmeyince. Ve daḡı: “Evvel benümle

24a

[24a/1] cennete girür ḡisābsuz.” Didi. Allāhumme‘rzuḡnā şefā‘atehu ¹³² [24a/2] **BĀBŪ‘L-CEMĀ‘AT:** İy Veledī! Resūl ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Bundan [24a/3] ulu şevāb olmaya ki irte namāzın ve yatsu namāzın bir kişi cemā‘atle [24a/4] kıla. Ve

¹³² “Allah’ım onun şefaatine nail eyle.”

eger bu iki namāzuñ şevābın bilelerdi cemā‘ate imekleyürek [24a/5] varalardı. Ve ol cemā‘atuñ şafları firiştehler şafına [24a/6] beñzer. Ve dağı Hıa Te‘ālā katında ne kadar cemā‘at çok olursa [24a/7] şevābı dağı ol kadar artuğdur; ta ona dağı. On [24a/8] kişiden geçse anuñ şevābın Allah’dan ğayrı kimesne bilmez.” [24a/9] didi. Ve dağı: “Namāzda cemā‘atuñ mişāli bir sultāna beñzer; [24a/10] sultān katına yaluñuz varsa işi ğiç biter ammā birkaç [24a/11] kişiyile varsa işi tiz biter.” İy Oğul! Hıa Te‘ālā eydür: “Kulum [24a/12] baña hiçbir ‘amel-ile yağın olmaz, illā ki namāz-ıla. Ya‘nī her a‘zası [24a/13] benüm buyruğumdan taşra olmaz, benüm buyurmaduğum işleri [24a/14] işlemez.” demek olur. **BĀB**: İy Oğul! Resül hāzreti ‘aleyhi’s-selām [24a/15] eytdi: “Hıa Te‘ālā Cennet’de hūriler yaratmışdur za‘ferāndan. Anlar

24b

[24b/1] eydürler ki: ‘Biz anlaruñ içinüz kim namāzı cemā‘atle kıladırlar.’ ” İy [24b/2] Oğul! Sevgülü namāz Hıa Te‘ālā katında namāzı vağıtında kılmakdur. [24b/3] Andan soñra atasına ve anasına eylük eylemekdür. İy Oğul! Kim-ki [24b/4] kırğ gice namāzı imām-ile kılsa, evvel rek‘atı fevt eylemese Hıa Te‘ālā [24b/5] ol kişiyile cehennem odın hāram ider. Kaçan ikāmet āvāzın işitseñüz [24b/6] sekritmeñ. Nitekim resül ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Kāmet āvāzın işitseñüz [24b/7] argun varuñ kim şevābından maħrüm olmayasız zīrā ki her adumuña [24b/8] bir derece virür ve bir günāhuñ yuyar. Ve her derecenüñ böyüklüğü [24b/9] bu dünyācadur.” didi. Pes, niçün taleb itmeyesin?**BĀB**: Namāza küymek [24b/10] aczin bildürür. Resül ‘aleyhi’s-selām eydür: “Bir kişi bir vağıt kılsa dağı bir vağıt [24b/11] küyse gökdeki feriştehler eydürler: ‘Ya rabbī, bunuñ günāhın yarlığı! [24b/12] Sen rahmet eyle!’ dirler.” İy Oğul! İrte namāzı emānet namāzıdur. [24b/13] Bir gün Yūsuf Hıaccāc bir kişiyile hışm eyledi. ‘Ömer oğlunuñ oğluna, [24b/14] buyurdi: “Şunuñ başını kes!” diyü. Ol dağı bu suçluya şordı [24b/15] ki: “Bugün şabāh namāzın imām-ile kılduñ mı?” Ol eytdi: “Kıldum.” Aldı

25a

[25a/1] girü götürdi. Hıaccāc: “Niçün öldürmedüñ?” didi. Cellād eytdi: [25a/2] “Bu kişi: ‘ Ben pādīşahuñ emānı içindeyem.’ didi.” Hıaccāc eytdi: “Bunu [25a/3] şimdi

gördüm.” Cellād eytdi: “Ben atamdan işitdüm, atam dedemden [25a/4] rivāyet eydür. ‘Ömer rażīyallāhu anhu resül ‘aleyhi’s-selāmdan rivāyet [25a/5] ider ki: “Kaçan bir kişi irte namāzın imām-ile kılsa Haq Te‘ālā nuñ [25a/6] emānı içinde olur ve peygāmblerüñ emānı içinde olur ve pādīşāh- [25a/7] laruñ emānı içinde olur.” didi. Pes, Haccāc eytdi: “Dördüñüz [25a/8] dağı gerçek eydürsüz.” Ol kişiyi azad eyledi. Pes, bir kişi namāzı [25a/9] cemā‘at-ile kıilup dağı Haq Te‘ālā nuñ ve resülünüñ ve pādīşāhuñ [25a/10] emānı içinde olmağ ve dağı bunca şevāb bulmağ sa‘ādet degil midür? [25a/11] Kāhel olma eyde gör. İy Oğul! Pāk āvāzın işidicek imdi [25a/12] mescide var. Medīne’de bir gözsüz var-ıdı. Geldi, resül hāzretine [25a/13] eytdi: “Yā rasūla’l-lah! Benüm gözüm görmez ve yidi cürm muvāfiğ [25a/14] degil. Ne buyurursüz, evde kılayum mı?” didi. Resül ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Pāk [25a/15] āvāzın sen işidür misin?” didi. Ol kimesne: “Belī, işidürem.” didi.

25b

[25b/1] Resül ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Ben saña evde kıлмаğa izin virmezem.” [25b/2] didi. “Gelmeğ gereksin cemā‘ata.” didi. Bir gün yine ol kişi: “Yā rasū [25b/3] la’l-lāh! Medīne’nüñ yılanları ve ‘akrebleri ve yırtıcı canavar- [25b/4] ları çokdur. Baña çāre var mıdur ki evümde kılam?” didi. Resül ‘aleyhi’s-selām [25b/5] eytdi: “İy kişi! Hayye ‘ale’l-felāh ünin işidür misin?” didi. Ol [25b/6] kimesne eydür: “Belī.” dir. Resül ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Gelmeğ gerek.” didi. [25b/7] Bunda dağı izin virmedi. Gözi gören kıanda kıaldı? [25b/8] Meger kim ezān ünin işidmeye yāhūd yürümege kıādir olmaya [25b/9] ya hasta ola ya mağbūs ola ya muqayyed ola yāhūd dik yağmur [25b/10] ola yāhūd berd-i şedīd yāhud zulmet ola; bunlar ‘özürdür. [25b/11] Bunlardan ğayrısı ‘özür degildir. İy Veleđi! İkkindinüñ [25b/12] sünnetin kıoma. Resül ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Tañrınuñ rağmeti ol [25b/13] kişinüñ üzerine olsun-ki ikkindinüñ sünnetin kıla.” Pes, her [25b/14] kim peygāmblerin du‘āsında bulna ikkindinüñ sünnetin terk [25b/15] itmeye. Ve dağı bir hādīşde buyurur ki: “Her kim ikkindünüñ sünnetin

26a

[26a/1] terk itmese anuñ Haq Te‘ālā ol kimesneyi oda yakmaya. Ve dağı [26a/2] ben zāminem ol kişi cennete girmekliğine.” didi. İy Oğul! Aħşamdan [26a/3] şoñra iki

rek'at namāz kııl. Res'ul 'aleyhi's-selām eydür: “Her kim aḥşamdan [26a/4] sonra iki rek'at namāz kıılsa on yıllık 'ibādet şevābın bulur.” [26a/5] didi. “Her kim öyle namāzınıñ sünneti dört kııla şonraki iki sünneti, [26a/6] Haḫ Te'ālā cehennem odın aña ḥarām eyleye. Ve her kim yatsunuñ şonraki [26a/7] sünnetini dört kıılsa Ḳadir Gicesi'ni iḫyā itmiş gibidür.” didi. [26a/8] İy Oğul! İşrāk namāzın ḳoma ki çok ecri vardur. Res'ul 'aleyhi's-selām [26a/9] eytdi: “Kim-ki irte namāzından sonra mālāya'nī söylemedin gün [26a/10] toğınca otursa, daḫı ḫursa iki rek'at namāz kıılsa...” Res'ul [26a/11] 'aleyhi's-selām üç kez eytdi: “Ol kişi cennetlikdür.” didi. İy Oğul! Dün [26a/12] namāzın kıılsañ kim du'āñ ḳabül ola. Hasan-ı Başrī raḫmatu'l-lahi [26a/13] 'aleyh eydür: “Haḫ Te'ālā Mūsā peygāmbere eytdi: ‘İy Mūsā! Benüm- [26a/14] çün 'ibādet kııl.’ diyü ḫitāb eyledi. Mūsā 'aleyhi's-selām eytdi: ‘İlāḫi [26a/15] saña ne vaḫtın 'ibādet kıılayın?’ didi. ‘Ḳabül kıılasın.’ Haḫ Te'ālā eytdi: “Ya Mūsā!

26b

[26b/1] Ḳarañu dün içinde namāz kııl ki ḳabül idem.” Pes, dün 'ibādetin [26b/2] Haḫ Te'ālā ḳabül idermiş. İmdi cehd eyle, dün 'ibādetin ḳoma. [26b/3] Du'āñ müstecāb ola. İy Oğul! İş bu biş nesneyi ḳoma ki gönlüñ [26b/4] şayru olmaya. Res'ul 'aleyhi's-selām eytdi: “Yazuḫdan şayru olmuş [26b/5] cānlara biş nesne dermāndur: Evvel, 'ālimlerle oturmak. İkinci, [26b/6] dün namāzın kıılmak. Üçünci, Ḳur'an-ı 'Āzim'i çok oḫımak. Dördünci, [26b/7] namāzı vaḫtinde kıılmak. Beşinci, ḫelāl yimek. ḫelāl yiyecek [26b/8] du'āsı ḳabül olur. **BĀB:** İy Oğul! İşbu tesbīḫ namāzın zinhār [26b/9] kııla gör. Her günde ya ayda bir ya yılda bir kerre yāḫūd ömründe bir kez [26b/10] kııla gör. Her kim bu dört rek'at namāzı kıılsa geçmiş günāḫların [26b/11] ulusunda ve kiçisin sırrın ve āşikāresin, ḫaḫasın ve ümidin [26b/12] Haḫ Te'ālā yarlıḫar. Ol namāzın şıfatı budur ki dört rek'at namāz kııla [26b/13] iki taḫiyyāt bir selām birle. Evvel rek'atda sübhānekeden sonra on [26b/14] biş kez “Sübhāna'l-lāhi ve'l-ḫamdü li'l-lāhi ve lā ilāhe illa'l-lāhu va'l-lāhu ekber ve lā [26b/15] ḫavle ve lā ḳuvvete illā bi'l-lāhi'l-'aliyyi'l-'azim”¹³³ diye. Andan sonra e'ūzu

27a

¹³³ “Allah şerikten ve kusurdan uzaktır. Her türlü hamd ve minnet Allah'a mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur. Güç ve kuvvet ancak yüce ve azamet sahibi olan Allah'a mahsustur.”

[27a/1] besmele fātiha bir sūre daḥı ʔoşa. Andan ʔoñra bu tesbīhi on kez yine [27a/2] oḳıya kıyāmda ve andan rükū‘a ine. Üç kez sübhāne rabbiye‘l-‘azim diye. Bu tesbīhi [27a/3] on kez diye. Andan ʔoñra rükū‘dan ʔurı gele. Semi‘a‘l-lahu li-men ḥamide [27a/4] Rabbenā leke‘l-ḥamd diye. Daḥı örü ʔururken on kez yine diye. Andan secdeye [27a/5] ine. Üç kez sübhāne rabbiye‘l-a‘lā diye. Andan ʔoñra on kez yine diye. [27a/6] Evvelki secdeden başın ʔaldura, otura. On kez yine diye. Andan secdeye [27a/7] vara. Üç kez sübhāne rabbiye‘l-a‘lā didikden ʔoñra on kez yine [27a/8] diye. Secdeden ʔurıcaḳ hemen kıyāma ʔura. Bu tesbīh ‘adedi yitmiş biş [27a/9] olur. Bāḳī rek‘atda daḥı yine bu vechile eyle. Ammā ikincide taḥıyyāt [27a/10] oḳıdıḳdan ʔoñra on biş yine diye. İkinci rek‘ata ʔurıcaḳ ʔıraāt-ı ʔur‘ān [27a/11]iyde. Tesbīh Zammı sūreden ʔoñra on kez yine diye. Daḥı rükū‘a ine. [27a/12]Evvelki gibi kıla ammā üçünciye ʔurıcaḳ yine sübhāneke oḳıya. On [27a/13] biş kez yine diye. ʔoñra e‘ūzu besmeleyle fātiha ve zammı sūre ile [27a/14]daḥı on kez yine diye. Daḥı rükū‘a ine, on kez yine diye, ʔurıcaḳ on kez [27a/15] kez yine diye. Secdelerinde yine onar kez diye. ʔoñra [...]

27b

[27b/1] on biş kez diye. Her rek‘atda yitmiş biş tesbīh olur. Cem‘a üç yüz olur. [27b/2] Dört rek‘atda bu vechile kıla ammā namāzuñ ta‘yīn vaḳti yoḳdur. Zīrā ki [27b/3] resūl ‘aleyhi’s-selām ne vaḳt olursa kılırdı. İllā vaḳt-i mekrūḥda degil [27b/4] ʔulū‘-ı Őemsde ve istivāde ve ğurūbda kılmaya, ʔalan vaḳtde kıla. [27b/5] İŐbu namāzı ʔat itme. Gögercedür, Őevābı çoḳdur. Ve daḥı resūl ‘aleyhi’s-selām eytdi: [27b/6] “Kim-ki aḥşam namāzından ʔoñra iki rek‘at namāz kılsa evvel rek‘atda [27b/7] bir fātiha ve bir ayet‘l-kursī ve biş ihlāş, ikinci rek‘atda bir fātiha [27b/8] ve bir kez li‘l-lāhi mā fi’s-semāvāti ve mā fi‘l-arzi ve in tubdu mā fi enfusikum [27b/9] ev tuḥfuhu yuḥāsibkum bi‘l-lāhi feyaḳfiru li-men yeşā‘u ve yu‘azzibu men [27b/10] yeşā‘u va‘l-lāhu ‘alā kulli Őey‘in kadīr¹³⁴ diye. Ḥaḳ Te‘ālā ‘aden uḳmaḳında bir [27b/11] Őehir yapa incüden ve yaḳutdan. Her bir Őehirde yüz biñ köşḳ [27b/12] yapa ve her köşḳde yüz biñ ev var. Her evde yüz biñ hücre var

¹³⁴ “Göklerde ve yerdekilerin hepsi Allah‘ındır. İçinizdekileri açığı vursanız da gizleseniz de Allah ondan dolayı sizi hesaba çekecektir, sonra dilediğini affeder, dilediğine de azap eder. Allah her Şeye kadirdir.” (Bakara-284)

[27b/13] za‘ferāndan¹³⁵ ve her hücrede yüz biñ dükkān var ‘anberden ve her dükkā-
[27b/14] nuñ kiñligi biñ arşın ola ve her dükkān üstinde bir çadır [27b/15] ve yüz biñ
taht var cevherden ve tahtuñ direkleri kâfurdan

28a

[28a/1] ve her bir tahtuñ kiñligi yüz biñ arşın ve herbir tahtda [28a/2] yüz biñ döşek
var sündüsden ve istebrağdan. Bir döşekden [28a/3] birine yüz biñ arşındur. Üstinde
hūriler var, üzerinde [28a/4] otururlar. Eger yüzlerin dünyā halkından kimesne görse
‘ābid [28a/5] ve zāhid taakat getürmeyüp helāk olup ‘aşıq ve hayrān [28a/6] olaydı.
Her bir hūrī yüz biñ kat hulle giye. Ol hullelerden [28a/7] içerü tenleri görine ve her
birinüñ sağ yanında ve şol yanında [28a/8] yüz biñ qaravaş ve yüz biñ ğilmān ola ve
her bir şehirde [28a/9] selsebil ırmağı aқа ve her bir çadırdā tūbā ağacından bir budaq
[28a/10] ola ve dağı dürli dürli ta‘āmlar ola. Birinüñ lezzeti birine [28a/11]
beñzemeye ve dağı ol namāzuñ her bir rek‘atına biñ şehid şevābın [28a/12] vire ve
her bir āyet-içün bir kul āzād itmişçe şevāb vire [28a/13] dağı dünyādan çıkmaya
cennetde maqāmın görmeyince. Ölse ve dağı [28a/14] bir hac bir ‘umre şevābın vire
ve dağı sinine uçmaqdan bir kapu açıla. Biri [28a/15] sağ yanında ve biri şol yanında
ta[...] huzūrla[...]

28b

[28b/1] ve kabrinden güle güle tura. Haq Te‘ālādan nidā idüp eyde: “Ya kulum
[28b/2] cemī‘ günāhıñı yarlığadum. Cennetde dīzārumu saña işār eyledüm, [28b/3]
peygāmberlerle ve şehidlerle. Ve hisābsuz bir biti vireler ki bu [28b/4] Tañrınuñ
emridür. Zihī devletli kul kim bu mertebeye irişdi [28b/5] diyeler. Ey Veleği!
Cemā‘ati terk eyleme. Peygāmbar ‘aleyhi’s-selām eytdi: [28b/6] “Cemā‘at terk
eylemek münāfiqlıkdur ve dağı dört kitābdā mel‘ündür.” [28b/7] didi. İmdi namāzı
başına kılanuñ hāli böyle olıcaq, ‘aceb [28b/8] hiç kılmayanuñ hāli nice olur. İy
Veleđi! Beşāret namāzını kıla gör. [28b/9] Resül ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Baña
Cebrā‘il geldi eytdi: ‘Ya Muhammed [28b/10] ümmetüñe beşāret eyle. Kaçan bir
mü‘min namāza tursa günāhından [28b/11] çıkar, şol anadan toğar gibi. Kaçan

135 زعفران

e'üzubi'l-lâhi mine'ş-şeytânni'r-racîm [28b/12] dise gövdesindeki kıl sağışınca şevâb virür. Kaçan fâtiha süresin [28b/13] okusa yigirmi kez hac ve umre itmişçe şevâb virür. Kaçan rükû' da sübhâne rabbi- [28b/14] ye'l-'azîm keennehu¹³⁶ gökden inen kitabı üç kez okımış gibidür. Kaçan secdede [28b/15] üç kez sübhâne rabbiye'l-a'lâ dise Hâk Te'âlâ aña rahmet ider. Kaçan

29a

[29a/1] kaçan teşehhüde otursa cennetüñ kapuların açıvire ve kaçan du'â [29a/2] dilese Hâk Te'âlâ aña dünyâ hâcetinde yitmiş hâcetin revâ kıla. Kaçan ölse [29a/3] şehîd ola. Eger diri olursa günâhın bağışlaya. İy Veledî! Namâzuñ [29a/4] rükû'ın ve sücüdın tamâm kıl, dürüst ola. Bir kişi namâz kılordı. [29a/5] Resül 'aleyhi's-selâm anı gördi, eytdi: "Şol kişi şu hâlde [29a/6] olursa benüm dînüm üzere olmaz." didi. Pes ma'lûm oldı ki [29a/7] rükû'ın ve sücüdın tamâm itmez, anuñ namâzı namâz degildür. Namâzı [29a/8] masharaya almağ olur. Çün bir kişinüñ namâzı olmaya dîni dağı olmaz. [29a/9] Nitekim resül 'aleyhi's-selâm eytdi: "Namâz dînüñ diregidür." didi. [29a/10] İy Oğul! Cum'a irtesi namâzı resül 'aleyhi's-selâm eytdi: "Her kim âzîne [29a/11] irtesi dört rek'at namâz kılsa her bir rek'atda bir fâtiha üç [29a/12] kul yâ eyyühe'l-kâfirün süresin okısa selâmdan soñra bir âyete' [29a/13] l-kursî okıya. her bir harfine bir hac ve bir 'umre şevâbın vire ve dağı her [29a/14] harfine bir şehîd şevâbın vire, yıllık 'ibâdet şevâbın virür. Şol 'ibâ- [29a/15] deti ki gündüz sayım gice kâyim olmuşça ve dağı 'arş gölgesinde

29b

[29b/1] şühedâ ve sulehâ ile bile ola. İmdi İy Veledî! Namâzı sehel görme. [29b/2] İmdi her kim namâzı kılmasa o hû demege dağı niyyeti olmasa ittifâk [29b/3] kâfirdür dört imâm kavlinde. Ammâ hikmet budur ki Hâk Te'âlâ [29b/4] feriştehlere emr eyledi: "Âdem'e secde idüñ." İblis aleyhi'l-la'ne [29b/5] secde itmedi la'net oldı. Ki bir secde itdi ol dağı âdeme [29b/6] idi, kendü gibi bir yaradılmışı idi. İmdi namâz günde biş vaçtdür, [29b/7] hâlika secdedür. Anı terk idenüñ hâli nola?

¹³⁶ "Sanki o"

İblis'den [29b/8] dahı eşeddür. Anuñ-ıçun ittifaķı kâfirdir dirler.¹³⁷ İy Oğul! [29b/9] Kuşluk namāzın terk itme ki şevābı çoķdur. Resül 'aleyhi's-selām [29b/10] eytdi: "Kim-ki irte namāzın kılsa, dahı otursa gün toğunca andan [29b/11] tursa gitse Haķ Te'ālā ol kişiyeye iki biñ kul āzād itmişçe [29b/12] şevāb vire. Her birisinüñ bahāsı on iki biñ dirhem ola." Ki [29b/13] tırup namāzı kılip gidicek şevābı nice olur var kıyās eyle. [29b/14] Haķ Te'ālādan ğayrı kimesne bilmez. İy Oğul! Eger dilerseñ göñlüñ [29b/15] ölmeye. Göñüller öldügi vaķt Berāt gicesi ihyā it ki resül

30a

[30a/1] 'aleyhi's-selām buyurdı ki: "Kim ki Şa'ban ayınıñ on beşinci gicesi ihyā itse [30a/2] göñüller öldügi vaķtın ol ölmeye." İy Oğul! Resül 'aleyhi's-selām buyur- [30a/3] dı kim: "Her kim Şa'ban ayınıñ on beşinci gicesi yüz rek'at namāz kılsa [30a/4] Haķ Te'ālā ol kişiyeye yüz firişte virür. Otuzı cennet yolın muştılar, [30a/5] otuzı āfetlerden şaķlar ve otuzı cehennem odından şaķlaya, onı şeytān- [30a/6] ları anuñ yöresinden kova." İy Oğul! Çehārşenbih günü namāzın [30a/7] koma. Resül 'aleyhi's-selām eytdi: "Kim-ki çehārşenbih gün on iki rek'at [30a/8] namāz kılsa gün toğduğundan soñra her rek'atında bir fātiha üç ihlāş [30a/9] ve üç kul e'ūzu bi-rabbi'l-felāķı ve üç kul e'ūzu bi-rabbi'n-nāsı oķısa bir münādī [30a/10] 'arş altından nidā ide ki: 'İy Tañrınuñ kılı! Haķ Te'ālā cümle günāhuñ [30a/11] yarlıģadı ve sin 'azābın görmeyesin.' Ve sinleden tırıcaķ elüñde bir berāt [30a/12] alur, kırtulduñ oddan diyi. Ve dahı her rek'atına biñ yıllık şevāb [30a/13] ol kişinüñ dīvānına yazar. İy Oğul! Resül hażreti 'aleyhi's-selām [30a/14] buyurur: "Kim ki namāz içinde örü tırurken Qur'ān oķusa her harfine yüz [30a/15] şevāb virür. Kim-ki otururken oķusa elli şevāb virür. Kim-ki namāzdan ğayrı

30b

[30b/1] bir de Qur'ān oķusa her harfine on şevāb virür. Kim-ki Qur'ān diñlese [30b/2] her harfine bir şevāb virür. Kim-ki Qur'ānı oķısa hatm eylese du'āsı kabul [30b/3] olur." İy Veleđi! İmāmlık itmek dileseñ namāzuñ şartların [30b/4] gökcek

bil¹³⁸ andan imāmlık eyle. İmām olan kişi farz ve sünneti gökçek [30b/5] bile. Andan sonra Qur’ānı gökçek okıya ve dağı yaşla ulu ola ve konuğ [30b/6] o ise imāmlık itmeye. Belki evvelā issi konuğa imāmlık ide. Ve dağı [30b/7] namāzı hiçbir nesneden ötürük itmeye. İllā megerki ta‘ām hazır gele ve karnı [30b/8] dağı ağ ola ta‘āmı yiye, andan kıla. Zırā ki ta‘ām hatırına teşviş [30b/9] birağur ammā namāzuñ vağtı tar olsa evvel namāz kıla andan ta‘ām yiye. [30b/10] Ve dağı bir kimesne gönlekcek namāz kılsa yeñlerin řoka ve kaftanınıñ [30b/11] dağı yeñlerin giye andan sonra pāk seccāde üstinde kıla. Ve yir üstinde [30b/12] kılmak dağı yigrekdür ve dağı yirde biten nesnenüñ üstinde kılmak cā‘iz- [30b/13] dür ve dağı pāk yirde kılmak cümlesinden evlādur. İy Oğul destürsuz [30b/14] bir kavme imāmlık itme. Resül ‘aleyhi’s-selām buyurur: “Kim-ki Hağ Te‘ālāya ve kıyāmete inanursa [30b/15] bir cemā‘ate destürsuz imāmlık itmeye.” Meger kim dilek ideler. İmāmlık idi virdi.

3. DİZİN

ābdest [Far.] Abdest.

ā. 10a/06, 10b/14, 11b/10, 13b/09

ā.+ ala 12b/02

ā.+ alıcağ 12a/06

ā.+ al-mağ 02a/13

ā.+ almağdur 05b/10

ā.+ alup 11a/01, 11b/10

ā.+ alurken 09b/15

ā.+ de 09a/02

ā.+ den 05a/05, 05a/14, 05b/05,

05b/07, 11a/03

ā.+ i 05b/14, 06a/03, 09a/01,

10a/07, 11b/11, 11b/13, 13b/09

ā.+ üñ 01b/11, 09a/03, 09a/07,

09a/13, 09b/06, 09b/11, 14a/01

‘**ābid** [Ar.] İbadet eden; kulluk eden; tapınan.

‘ā. 28a/04

‘**aceb** [Ar.] Şaşılacak şey; gariplik.

‘a. 28b/07

‘**āciz** [Ar.] Bir işi yapabilecek gücü, becerisi ve yeteneği olmayan; güçsüz; iktidarsız; çaresiz.

‘ā. 23a/12

‘**acz** [Ar.] Beceriksizlik.

a.+ in 24b/10

aç- [Tr.] Çözmek; düzeltmek; aralamak; aralık etmek.

a. 03a/06, 16b/15

a.- ıp 07b/14

a.- ıvire 05b/04, 29a/01

a.- mağ 02a/11

a.- mağdur 09b/15

a.- maya 05a/11, 07b/14

a.- mayınca 05a/11

a.- up 08a/09

aç [Tr.] Yemek ihtiyacı içinde bulunan; acıkmış.

a. 21a/09, 23b/11, 30b/08

açıl- [T.] Açık duruma getirilmek; kapalı olma hâli kaldırılmak; açılmış olmak.

a.- a 28a/14

ad [T.] İsim.

a.+ ı 10b/11, 18b/05, 19a/08

a.+ in 03a/12, 03a/15

a.+ lar 19a/09

ādāb [Ar.] Bir işi yapmanın kuralları; u-suller; yollar; metotlar.

ā.+ in 02a/14

adam [Ar.] İnsan; kişi.

a. 02b/09

‘aded [Ar.] adet, sayı. ‘a.+ i 27a/08	a. 23b/03 a.+ dur 19a/09
ādem [Ar.] I. İnsan, adam; kişi. ā. 17a/01 II. İlk yaratılan insan; insanlığın babası; Hz. Adem. ā.+ e 29b/04, 29b/05	ağız [T.] Ağız. a.+ ı 10a/09 a.+ ın 08a/14 a.+ ma 08a/15, 10a/12 a.+ ıña 03b/12 a.+ uña 03b/14
‘Aden [Ar.] Allahın oturduğu saf altın- dan yapılmış en güzel ve en yüce mer- tebedeki 8.cennetin adı. ‘a. 27b/10	ağla- [T.] Ağlamak. a.- mağıla 19b/11
adum [T.] Yürümek veya koşmak için bir ayağı diğerinden belirli bir uzaklığa götürme hareketi. a.+ uña 16b/13, 24b/07	aḥbār [Ar.] Haberler, bilgiler. a. 01b/09
āfet [Ar.] Çok sayıda can ve mal kaybına yol açan olağandışı olay; felaket. ā.+ lerden 30a/05	āḥır [Ar.] En sondaki, en sonuncu. a. 13a/02, 13a/04, 16b/02, 16b/11 ā.+ ma 06b/09, 18b/12
ağaç [T.] Ağaç. a.+ da 10b/09 a.+ dan 20b/05 a.+ lar 17b/13, 17b/14	aḥşam [T.] Akşam. a. 22b/01, 22b/10, 23a/07, 23a/08, 23b/10, 27b/06 a.+ a 03a/14, 03b/02, 21a/13, 21a/14 a.+ dan 26a/02, 26a/03 a.+ ı 21a/14
ağca [T.] Akça; beyazca. a. 11b/03	aḳ- [T.] Sızmak; süzülme; damlamak. a.- a 28a/09 a.- ardı 22a/02 a.- sa 06a/02
ağır [T.] Ağır, çetin, önemli; değerli.	

‘ākıbet [Ar.] Son, bitim; sonuç.

‘ā. 01b/02

‘akreb [Ar.] Akrep.

‘a.+ leri 25b/03

al- [T.] Bir nesneyi elle veya araçla tutup yerinden kaldırmak.

a. 18a/04

a.- a 04a/11, 12b/06

a.- an 22a/10, 22a/11

a.- dı 24b/15

a.- dısa 12b/06

a.- incaya 13b/09

a.- maḵ 02a/12, 02b/10

a.- maḵdur 09a/01

a.- masın 12b/05

a.- mış 22a/09, 22a/10, 23b/09

a.- up 03b/04, 03b/09, 03b/12

a.- ur 30a/12

‘alem [Ar.] Bayrak; sancak.

‘a. 03a/10, 03a/11

‘a.+ i 03a/13

‘a.+ in 03b/01

‘ālem [Ar.] Dünya.

‘ā.+ lerüñ 01b/01

aleyhi’l-la‘ne [Ar.] Şeytandan söz edilirken söylenen “lanet onun üzerine olsun” anlamında kötü dua.

a. 29b/04

‘aleyhi’s-selām [Ar.] Peygamberler için kullanılan «Selām onun üzerine olsun.» duası.

‘a. 20b/12, 21b/03, 26b/04

alın [T.] Şakaklar ve kaşlar arasında kalan kısım.

a.+ ı 04a/13, 08a/11

a.+ in 08a/08, 08a/09

a.+ uñ 14b/15, 15a/01

a.+ uñıla 14b/14, 15b/07

‘Alī [Ar.] Hz. Ali.

‘a. 17b/08, 19b/15, 20a/06

‘a.+ nüñ 19b/15

‘ālim [Ar.] Bilgili; çok şey bilen; ilim sahibi.

‘ā.+ lere 02b/04

‘ā.+ lerle 26b/05

Allah [Ar.] Allah.

a. 21a/11

a.+ dan 24a/08

alt [T.] Bir nesnenin aşağı bakan yüzü, yere gelen tarafı; taban.

a.+ nda 05a/10, 07a/09, 11a/02,

14a/13, 15a/10, 18a/10

a.+ ndan 30a/10

altı [T.] Beşten sonra, yediden önce gelen sayı, altı sayısı.

a. 01b/10, 04a/12, 06b/01, 10b/13

a.+ dur 01b/12, 01b/13, 02a/01,

04a/12, 06a/13, 09a/04, 09a/08, 09a/13, 09b/07, 09b/11, 10b/03

a.+ ncı 10a/11

altıncı [T.] Altıncı.

a. 06a/09, 06a/15, 07b/12, 08b/02,

09a/06, 09a/12, 09b/10, 10a/01, 10b/06

a.+ sı 09b/03

altmış [T.] Altmış.

a. 01b/09

altun [T.] Altın.

a. 17b/06

a‘māli [Ar.] İşler.

a.+ leri 09b/14

‘amel [Ar.] Bir maksat güderek yapılan iş, hareket; çalışma.

‘a. 21b/04

‘a.+ idenlerden 02a/07

‘a.+ idesin 02a/06, 14a/03

‘a.+ id-esin 02b/13

‘a.+ ile 24a/12

āmīn [Ar.] “Kabul eyle!” anlamında duadan sonra söylenen dilek ifade eden söz; öyle olsun!

ā. 07a/12, 19a/14, 19b/01, 19b/02, 19b/12

ammā [Ar.] Çelişkili ve zıt iki ifadeyi birbirine bağlar.

a. 02a/02, 06a/06, 06a/08, 08a/09, 08a/12, 10a/08, 11a/01, 11a/12, 11a/13, 11a/14, 11b/03, 12a/08, 12a/15, 12b/01, 13a/04, 13a/12, 13b/01, 24a/10, 27a/09, 27a/12, 27b/02, 29b/03, 30b/09

‘ammu [Ar.] Amca, üvey baba; babalık.

‘a.+ ya 02b/02

añ- [T.] Hatırlamak.

a.- mayup 03a/15

ana [T.] Anne.

a.+ dan 28b/11

a.+ muz 14b/04

a.+ sına 24b/03

a.+ ya 02b/01

aña [T.] Ona.

03a/14, 05b/03, 07b/05, 10a/04, 11a/09, 13b/10, 19b/10, 20a/09, 20a/11, 20a/14, 22a/08, 22b/01, 23a/09, 23b/14, 26a/06, 28b/15, 29a/02

a.+ dur 01b/01

‘**anber** [Tr] Amber balığının bağırsaklarındaki taşlaşmış çökeltilerden veya denize dökülen dışkılarından elde edilen kül renkli miski andırır güzel kokulu madde; akamber.

‘a.+ den 27b/13

anda [T.] O zaman.

11b/03

andan [T.] Ondan; o sebepten; ondan sonra.

03a/03, 03a/05, 03a/08, 03b/04, 03b/08, 03b/12, 03b/15, 04a/03, 04a/05, 04a/08, 04a/10, 04a/13, 04a/15, 04b/05, 04b/07, 04b/09, 04b/12, 07a/11, 13b/06, 14b/01, 14b/02, 14b/12, 15a/05, 15a/10, 15a/13, 15b/04, 15b/09, 16a/11, 17a/14, 17a/15, 18b/07, 18b/09, 18b/10, 19a/04, 19a/13, 19b/13, 19b/14, 19b/15, 20a/07, 20b/03, 20b/09, 20b/15, 22b/08, 22b/09, 22b/10, 22b/11, 22b/12, 24b/03, 26b/15, 27a/01, 27a/02, 27a/03, 27a/04, 27a/05, 27a/06, 29b/10, 30b/04, 30b/05, 30b/08, 30b/09, 30b/11

anı [T.] Onu.

02b/14, 12a/11, 23b/01, 29a/05, 29b/07

anlar [T.] Onlar.

12a/12, 24a/15

a.+ a 20b/02

a.+ dur 22a/03

a.+ uñ 23b/06, 24b/01

anuñ [T.] Onun.

19b/03, 19b/14, 23a/05, 24a/08, 26a/01, 29a/07, 29b/08, 30a/06

a.+ la 14a/03

apış- [T.] Bacaklarını açarak yere çömelmek.

a.- up 18a/12

ara [T.] Açıklık; mesafe; boşluk; aralık.

a.+ sı 14a/15

a.+ sıdur 05a/02

a.+ sın 03b/11

a.+ sma 07b/10, 08a/07, 14b/10, 15b/03, 15b/12, 18a/11

a.+ sında 16b/05, 22b/03

a.+ sını 04b/11

‘**Arafāt** [Ar.] Mekke’nin 16 Km. güneydoğusunda hacıların arife günü toplandıkları yer; Cebelü’r-Rahme.

‘a.+ dadur 11b/06

ard [T.] Arka taraf; geri.

a.+ ıla 04b/05, 04b/07

a.+ ın 08a/14, 09a/11, 09a/12,

10b/06

a.+ inca 09a/04, 18b/07, 18b/10

a.+ mda 17a/12, 17b/01

a.+ ındağya 17a/14

a.+ ından 04b/02, 05b/15

'arefe [Ar.] Dinî bayramlardan bir önceki gün; arife günü.

'a. 02a/03

arğun [T.] Gücü tükenmiş, yorulmuş; yorgun; bitkin; bitap; zayıf.

a. 24b/07

arı [T.] Temiz; pak; arık.

a. 06a/03

a.+ kılmakdur 05b/1, 06a/04

arka [T.] Bir şeyin ön olarak kabul edilen tarafının tam ters yanı; öbür yan; öteki yüz; mabad.

a.+ ñıla 14b/04, 15b/02

a.+ sı 06a/08

a.+ sina 12b/13, 14b/07

a.+ sını 12b/15

'arş [Ar.] Allah'ın kudret ve azametinin tecelli ettiği dokuzuncu kat gök.

'a. 05a/10, 29a/15, 30a/10

'a.+ ı 23a/13

arşun [T.] Orta parmak ucundan dirseğe kadar olan uzaklığı esas alan eski

uzunluk ölçüsü birimi, yaklaşık 68 cm'dir.

a. 27b/14, 28a/01

a.+ dur 28a/03

artucağ [T.] Fazlaca; ziyadesiyle.

a. 07b/11

artuk [T.] Çok; sayıca fazla; pek çok; kalabalık; artık; daha çok; fazla; aşırıca; ziyade; artık; küsur.

a. 09a/14, 09b/13, 10a/01,

10b/12, 10b/15, 12a/09

a.+ dur 21b/09, 24a/07

a.+ ında 15a/13

'arzan [Ar.] Enine; genişliğine.

'a. 12a/09

Aşhāb [Ar.] Peygamberimiz Hz. Muhammed'i sağlığında gören, sohbetinde bulunan Kur'an'ı ve İslam'ı bizzat kendisinden öğrenen İslam büyükleri.

a.+ uñ 17b/03

aşağa [T.] Alt taraf; aşağı.

a. 08a/02

'āşık [Ar.] Her türlü dünya galesi ve dünya nimeti sevgisinden uzaklaşmış, bütün sevgisini Allah'a adanmış derviş.

'ā. 28a/05

āşikār [Far.] Gözle görülebilen;
meydanda.

ā.+ e 06b/10, 08b/01

ā.+ esin 26b/11

āşikāre [Far.] Saklamaya gizlemeye
gerek görmeden; belli ederek; açık
olarak; açıkça.

ā. 06b/10

at - [T.] Bir nesneyi elden bırakıp
boşluğa, ileriye doğru fırlatmak.

a.- mağıla 11a/07

at [T.] At.

a. 23b/11

ata [T.] Baba.

a.+ m 25a/03

a.+ mdan 25a/03

a.+ sina 24b/03

a.+ ya 02b/01

āvāz [Far.] Bağırma; nârâ; feryat.

ā.+ m 21b/11, 24b/05, 24b/06,
25a/11, 25a/15

‘avret [Ar.] İnsan bedeninde çıplak
olarak gözükmesi ayıp ve dinen haram
sayılan yer, edep yeri.

‘a. 06a/06

‘a.+ den 11a/07

‘a.+ dür 06a/07, 06a/08, 06a/09

setr-i ‘a.+ dür 06a/05

‘a.+ i 06a/05

‘a.+ in 09a/10, 09b/15

‘a.+ ine 09b/10

‘a.+ lere 08b/03

avuçla- [T.] Avuçta tutmak veya avcuna
almak.

a. 14b/03

a.- yasın 15b/02

avurt [T.] Ağız boşluğunun yanaklara
gelen kısmı.

ā.+ uñuñ 03b/13

ay [T.] I. Ay, Dünya'nın uydusu.

a.+ a 09a/12

a.+ uñ 22a/14

II. Genel olarak Ay'ın Dünya etrafında
bir kez dolanımına eşit, yılın on ikide biri
olan zaman dilimi.

a.+ da 26b/09

a.+ ı 02a/15

a.+ muñ 30a/01, 30a/03

aya [T.] Avuç içi.

a.+ sı 06a/06, 06a/07

a.+ sın 08a/07, 12a/08

a.+ sını 04a/13

a.+ sınıñ 12b/11

- ayak** [T.] İnsan ve hayvanlarda yere basmaya ve yürümeye yarayan organ.
 a. 02b/01, 10a/02, 14a/15, 18a/12
 a.+ a 09b/13
 a.+ ı 09a/14, 10b/09, 10b/10
 a.+ m 03a/12, 03a/15, 04b/09, 04b/13, 08b/12, 10b/08, 12a/02
 a.+ ma 07b/08
 a.+ mı 08b/11
 a.+ ların 08b/04
 a.+ uñ 03a/06, 03a/09, 03b/05, 14a/15, 14b/10, 15b/03, 15b/10, 16b/14, 18a/11, 21a/10
 a.+ uña 03a/04, 03a/05
 a.+ uñı 15b/10
- āyet** [Ar.] Kur'an-ı Kerim'de sureleri meydana getiren cümle ve cümleciklerden her biri.
 ā. 06b/03, 06b/04, 06b/05, 07b/10, 07b/11, 07b/12
 ā.+ için 28a/12
- āyete'l kursī** [Ar.] Bakara suresinin 255. ayeti.
 a. 18b/13, 18b/14, 19a/02, 27b/07, 29a/12
- ayır-** [T.] Bir bütün veya bütün sayılan şeyi bölmek, parçalamak; parçalara bölmek.
 a. 15a/04
- a.- ma 14a/15
- ‘Āyişe** [Ar.] Hz. Ayşe
 ā. 14b/04
- ayrıl-** [T.] Birlik veya bütünden kopmak, uzaklaşmak; terk etmek.
 a.- madın 20a/13
- ayru** [T.] Başka; öteki; ayrı; diğer.
 a. 08b/02, 18a/03
- ayruk** [T.] Başka; ayrı; diğer; gayri; maada.
 a. 13b/13
- a‘zā** [Ar.] Vücut parçaları; organlar.
 a.+ sı 24a/12
 a.+ sını 10a/13
- ‘azāb** [Ar.] Günah işleyenlere, kâfirlere ve inkârcılara ölüm sonrası verilecek ceza ve uygulanacak eziyet.
 ‘a.+ m 30a/11
- ‘azābsuz** [Ar.+T.] 1. Azap çekmeden.
 ‘a. 05b/04
- āzād** [Far.] Kölelikten ve esaretten kurtulmuş; hür; özgür; serbest.
 ā.+ eyledi 25a/08
 ā.+ itmişçe 28a/12, 29b/11

a‘zam [Ar.] Yaş ve mevki bakımından daha büyük.

imām-ı a. 12b/01

āzīne [Far.] Cuma günü.

ā. 29a/10

bāb [Ar.] Kitapların bölümlerinden her biri.

b. 01b/08, 01b/11, 01b/13, 02b/13, 05b/09, 06a/12, 06b/07, 07a/06, 07b/06, 09a/03, 09a/07, 09a/12, 09b/06, 09b/11, 10a/06, 10a/12, 10b/02, 10b/07, 10b/11, 11a/05, 11b/04, 11b/07, 12a/10, 13b/03, 14a/01, 16b/12, 18b/13, 19b/05, 22a/11, 24a/14, 24b/09, 26b/08

b.-u evvel 02a/10

b.+ ül 24a/02

bağışla - [T.] Bağışlamak, affetmek.

b.- r 20a/15, 23a/05

b.- ya 29a/03

bağla- [T.] Birbiri ile birleştirmek.

b.- ğıl 15a/10

b.- madım 17a/11

bağlu [T.] Bağlanmış olan.

b. 13a/08

baha [Far.] Bir mal veya işin değeri; kıymet.

b.+ sı 29b/12

baħillik [Ar.+T.] Serserilik, başıboş dolaşmak.

b.+ itmeyesin 02a/06

baħş [Ar.] Üzerinde konuşulan konu; sorun, mesele, mevzu.

b.+ inde 18a/01

baķ- [T.] Bakışı veya gözleri bir şeye çevirmek.

b. 14b/10, 15b/12, 16a/10, 16a/11

b.- a 05a/08, 07b/09

b.- asım 15b/03

b.- maķ 02b/07

b.- maķdur 07b/08, 07b/10,

09b/10

b.- maya 03b/06

b.- sa 05a/06

bāķī [Ar.] Son.

b. 27a/09

baldır [T.] Bacağın diz kapağı ile ayak bileği arasında kalan kısım; incik.

b.+ ın 10a/03

barmak [T.] Parmak.

b. 03b/09, 03b/10, 04b/14, 05a/02

b.+ ı 04a/12, 07a/07, 09b/01,

12a/03, 12b/10, 12b/12, 12b/13

b.+ ıla 04a/11, 04a/12, 04b/05,
04b/06, 04b/11, 09b/01, 12a/09
b.+ ına 20a/12
b.+ ından 12a/03, 12a/09
b.+ ını 09b/02, 12a/04
b.+ ınıñ 04b/05, 04b/06
b.+ ları 04b/10, 08b/13, 10b/01
b.+ ların 04b/01, 04b/02, 04b/13,
07b/14, 08b/04, 09a/14
b.+ laruñı 15b/11
b.+ uñ 03b/13, 03b/14
b.+ uñı 03b/13

baş - [T.] Ayakların tabanı ile vücudu-
nun ağırlığını verecek şekilde yere veya
bir şey üzerine çıkmak, durmak.

b. 03a/07, 03a/09, 16b/15, 21a/10
b.- arsa 03a/13
b.- arşa 03a/15
b.- ğıl 03b/05

baş [T.] Kafa; kelle.

b. 03b/13, 04b/02, 07a/07, 12b/12
b.+ ı 08a/02, 08a/03, 08a/04,
10b/12, 18b/03
b.+ ın 08a/01, 08b/11, 27a/06
b.+ ına 04a/12, 21b/09, 28b/07
b.+ ını 07b/15, 08b/08, 08b/09,
11a/03, 24b/14
b.+ ınıñ 04a/14, 04b/03
b.+ uñ 10a/05, 14b/04, 15b/02
b.+ uñı 15a/06, 18b/08

başla- [T.] Bir iş için harekete geçmek
ve ilk bir kısmını yapmak; başlangıcını
yapmak.

b. 03a/12, 15a/12
b.- duğı 09a/07
b.- mağdur 09a/05, 09a/07
b.- rlar 15a/14
b.- yup 09a/06

başmak [T.] Altı düz kösele, üstü giyenin
sosyal konumuna göre sarı, kırmızı veya
siyah sahtiyandan yapılmış, burnu küt,
üstü açık ayakkabı.

b. 02a/11
b.+ döndürmek 02b/09
b.+ giyicek 03a/04

bāṭıl [Ar.] Yanlış inanç; hak olmayan
inanç; inançlara uymayan.

b. 09b/14
b.+ ola 06b/06
b.+ olmaya 07b/06

bayagılaym [T.] Eskisi gibi.

b. 12b/15

bayram [Far.] Bayram.

b. 02a/03, 11b/06, 12b/01

beg [T.] Bey.

b.+ ler 02b/06

beli [Ar.] Peki, hayhay, evet; bela
b. 25a/15, 25b/06

belki [Ar.] Bir ihtimale göre; muhtemel olarak.
b. 08b/05, 12b/02, 30b/06

ben [T.] Teklik birinci kişi zamiri.
b. 17b/06, 17b/09, 17b/11, 19b/11, 20a/03, 20b/09, 20b/11, 25a/02, 25a/03, 25b/01, 26a/02
b.+ a 05b/05, 05b/07, 19b/12, 20b/13, 20b/15, 24a/12, 25b/04, 28b/09
b.+ den 17b/12, 20b/08, 20b/09
b.+ i 13a/13
b.+ üm 13b/13, 13b/15, 24a/13, 25a/13, 26a/13, 29a/06
b.+ ümle 23b/15

beñze- [T.] İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar çok ortak nokta bulunmak.
b.- meye 28a/11
b.- r 03b/08, 24a/06, 24a/09

beraber [Far.] I. Aynı hizada.
b. 15b/02, 18a/08
b.+ ine 14a/10
b.+ ola 07a/08
II. Aynı.
b.+ dür 22a/08

berat [Ar.] 1. Azat belgesi. 2. Kefalet belgesi.

b. 23b/14, 29b/15, 30a/11

berd [Ar.] Soğuk.
b.-i şedid 25b/10

berk [T.] Sağlam.
b. 18a/10
b.+ i 22b/14

besmele [Ar.] “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla başlarım” sözünün kısaltılmış adı.
b. 15a/11, 15a/14, 16a/03, 27a/01
b.+ süz 14b/02
b.+ yle 14b/01, 27a/13

beşâret [Ar.] İyi haber; müjde.
b.+ eyle 28b/10
b.+ namâzını 28b/08

beşinci [T.] Sıralamadaki yeri beş olan.
b. 06a/05, 06a/15, 06b/11, 07a/11, 07b/10, 08a/15, 09a/05, 09a/11, 09b/02, 09b/09, 09b/15, 10a/11, 10b/05, 26b/07, 30a/01, 30a/03

bevl [Ar.] Sidik; idrar.
b. 09b/10
b.+ ine 03b/06

bevül [Ar.] bk. bevl b.+ den 06a/04	b.- gil 01b/06, 01b/08, 01b/11, 02a/01, 02a/05, 02a/09, 05b/09, 11b/07, 12a/10, 13b/06
beyân [Ar.] Açıklama. b.+ eyledüm 13b/06, 16b/10 b.+ idelüm 02a/10 b.+ ider 02b/14 b.+ it-elüm 01b/11	b.- medüm 20a/04 b.- mekdür 06a/10 b.- mese 11a/11, 11a/13 b.- mez 24a/08, 29b/14 b.- se 11b/02
beyni [T.] Beyin. b.+ leri 22a/01	bildür- [T.] Herhangi bir konuda bilgi vermek. b.- ür 06b/07, 12a/11, 22a/12, 24b/10
beze- [T.] Süslemek; tezyin etmek, dekore etmek. b.- ñ 13b/12	bile [T.] Birlikte; beraber. b. 04a/07, 04a/09, 10a/03, 2b/13, 14b/15, 15a/02, 18a/15, 18b/05, 18b/07, 18b/11, 18b/12, 19a/14, 20b/04, 29b/01
bırak- [T.] Elde tutulan veya taşınan şeyi tutmaz olmak b.- ur 30b/09	bilek [T.] El ile kolun, bacak ile ayağın birleştiği eklem boşumu. b.+ iñ 18a/10
bil [T.] Bel. b. 05b/15 b.+ ümi 03a/03	bi'l-ittifāk [Ar.] Beraberce, birlikte, elbirliğiyle. b. 13a/12, 13b/02
bil- [T.] Bir konuda bilgisi bulunmak; bir şeyden anlamak; farkına varmak. b. 30b/04 b.- düñ 20a/03 b.- e 30b/05 b.- elerdi 24a/04	bin [Ar.] ...'in oğlu. b. 16b/01
	biñ [T.] Bin.

b. 02a/05, 10b/15, 13b/14,
19a/12, 19b/02, 20a/15, 20b/02, 22b/01,
23b/06, 23b/08, 23b/10, 23b/11, 23b/12,
27b/11, 27b/12, 27b/13, 27b/14, 27b/15,
28a/01, 28a/02, 28a/03, 28a/06, 28a/08,
28a/11, 29b/11, 29b/12, 30a/12

bir [T.] Bir.

b. 01b/06, 03a/10, 03a/11,
03b/11, 04b/02, 05a/09, 05a/14, 05b/04,
05b/06, 06a/02, 06a/07, 06b/03, 06b/05,
06b/08, 07a/11, 07a/15, 07b/11, 09a/02,
09a/14, 10b/07, 11a/02, 11a/04, 11a/08,
11a/13, 11b/08, 11b/09, 11b/10, 11b/14,
12a/05, 12a/11, 12b/04, 12b/07, 12b/08,
12b/09, 13a/01, 13a/02, 13a/13, 13b/08,
13b/12, 14a/06, 14a/15, 14b/07, 16b/06,
16b/10, 16b/13, 17b/03, 17b/10, 18a/04,
18a/12, 19a/04, 19b/08, 20a/01, 20a/10,
20a/13, 20b/03, 21a/01, 21b/10, 22a/01,
22a/05, 22a/07, 22a/08, 23a/14, 23a/15,
23b/02, 23b/04, 23b/07, 23b/09, 23b/13,
23b/14, 24a/03, 24a/09, 24b/08, 24b/10,
24b/13, 25a/05, 25a/08, 25a/12, 25b/02,
25b/15, 26b/09, 26b/13, 27a/01, 27b/07,
27b/08, 27b/10, 27b/11, 27b/14, 28a/01,
28a/02, 28a/06, 28a/08, 28a/09, 28a/11,
28a/12, 28a/14, 28b/03, 28b/10, 29a/04,
29a/08, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14,
29b/05, 29b/06, 30a/08, 30a/09, 30a/11,
30b/01, 30b/02, 30b/10, 30b/14, 30b/15

b.+ e 08b/07

b.+ i 11a/06, 11b/06, 11b/07,
20b/14, 21a/04, 21a/05, 28a/14, 28a/15

b.+ in 07a/03, 18a/01

b.+ ine 10a/05, 19a/13, 28a/03,
28a/10

b.+ inün 28a/07, 28a/10

b.+ isi 17b/10

b.+ isin 06a/11, 06b/01, 07b/05

b.+ isine 04b/03

b.+ isinün 29b/12

birbiri [T.] Karşılıklı olarak biri ötekini,
öteki de berikini.

b. 09a/04

b.+ne 12b/08, 12b/10

birkaç [T.] Çok az sayıda; çok olmayan;
kolayca sayılabilecek kadar,

b. 24a/10

birle [T.] İle; birlikte; beraber.

b. 03b/08, 03b/10, 04b/02,
04b/14, 05b/06, 12b/10, 12b/12, 12b/15,
20b/01, 20b/03, 20b/04, 21a/01, 26b/13

birlen [Tr .İle; beraber; birlikte.

b. 10b/03

birlik [T.] Bir tek olma durumu;
vahdaniyet.

b.+ ün 16b/02

- bismi'llāh** [Ar.] Bismelenin kısaltılmışı.
b. 03a/05, 12b/07
- biş** [T.] Dörtten sonra, altıdan önce gelen sayının adı.
b. 01b/10, 07a/14, 19a/12, 21b/09, 22b/13, 22b/14, 22b/15, 23a/11, 23b/05, 23b/13, 26b/03, 26b/05, 26b/14, 27a/08, 27a/10, 27a/13, 27b/01, 27b/07, 29b/06
b.+ dür 07b/07
- bit-** [T.] I.(Bitki için) topraktan yeşerip çıkmak, yetişmek; meydana gelmek; hasıl olmak; çıkmak.
b.- en 30b/12
II. (İş, süre, yol, vb. için) sona ermek; tamamlanmak.
b.- er 24a/10, 24a/11
- biti** [T.] Senet; belge.
b. 28b/03
- biz** [T.] I. Çokluk birinci şahıs zamiri.
b. 13b/02, 24b/01
b.+ e 02a/07, 16b/15
II. Bez; kumaş.
b. 03b/11
- bizār** [Far.] Rahatsız; tedirgin.
b.+ dur 20b/09, 22b/08, 22b/09, 22b/10, 22b/11, 22b/12
- bod** [T.] Boyun.
b.+ nına 09a/13
- borç** [Sogd.] Manevî ve ahlakî yükümlülük; ödev; minnet.
b.+ ı 21b/11, 22a/04
- boy** [T.] Boy.
b.+ ı 19b/08
- boym** [T.] Boyun.
b.+ ı 19b/08
b.+ ma 04b/05
b.+ mı 07b/15
- bölik** [T.] Bölük; parça.
b.+ inden 04b/03
- böyle** [T.] Bunun gibi; buna benzer.
b. 04b/07, 16b/08, 18b/11, 28b/07
b.+ dür 10a/04, 11b/13, 13a/09
- böyüklük** [T.] Büyük olma durumu.
b.+ i 24b/08
- bu** [T.] Yer olarak yakında bulunan bir varlığı işaret eder.
b. 01b/06, 01b/08, 03a/12, 03a/14, 03b/01, 04b/06, 04b/08, 05a/10,

06a/07, 06a/10, 06b/01, 07a/03, 07b/04,
08a/13, 09b/14, 10a/06, 11a/10, 12a/02,
12b/06, 16a/12, 16b/06, 17a/07, 21b/13,
24a/04, 24b/09, 24b/14, 25a/02, 26b/03,
26b/10, 27a/01, 27a/02, 27a/08, 27a/09,
27b/02, 28b/03, 28b/04

b.+ dur 06b/11, 08a/05, 09b/14,
10b/07, 11b/09, 14a/04, 15b/13, 16a/05,
26b/12,

29b/03

b.+ lardan 08b/13

b.+ ña 03b/08

b.+ nca 25a/10

b.+ nda 25b/07

b.+ ndan 10b/15, 24a/02

b.+ nı 25a/02

b.+ nlar 20a/13, 22a/02, 22a/03,

25b/10

b.+ nlardan 25b/11

b.+ nlardır 19a/10

b.+ nlarıñ 05b/02

b.+ nlarıuñ 09a/02

b.+ nuñ 24b/11

b.+ nuñla 02a/06

budak [T.] Ağaç gövdesinde dal olacak
yuvarlak boğum; tomurcuk.

b. 28a/09

bugün [T.] İçinde bulunulan gün.

b. 24b/15

bul- [T.] Arama sonucunda aranan şeyi
elde etmek; görmek; karşılaşmak.

b.- a 13a/03

b.- dı 11a/08

b.- madı 11b/01

b.- mağ 25a/10

b.- masa 12b/04

b.- maycağ 09b/01

b.- mayup 13a/02

b.- maz 13a/03, 13a/15

b.- sa 11b/02, 13a/05

b.- ur 26a/04

bula- [T.] Bir nesneyi bulaşabilen bir
akışkan içine yatırarak üzerini kaplamak;
batırmak.

b.- sa 06a/02

bulm- [T.] Olmak, bulunmak.

b.- a 25b/14

b.- maduğı 12a/13

bulun- [T.] bk. bulunmak

b.- mazun 05b/10

burın [T.] Burun.

b.+ ı 07b/09, 08a/11

b.+ ın 07b/09, 08a/08, 08a/09,

08a/10

b.+ ina 10a/13

b.+ uñ 14b/15, 15a/01, 15b/07

b.+ uña 04a/01

- b.+ uñıla 14b/14
- buḡ** [T.] İnsan vücudunun kalça ile diz arasındaki bölümü.
b.+ uñ 03b/11
- buyruḡ** [T.] Emir; ferman.
b.+ umdan 24a/13
- buyur-** [T.] Emretmek.
b.- dı 05b/07, 21b/05, 24b/14, 30a/01, 30a/02
b.- maduḡum 24a/13
b.- mişdur 05a/01
b.- ur 08a/01, 18b/01, 19a/01, 19a/15, 20b/02, 21a/06, 21b/03, 21b/15, 22a/12, 25b/15, 30a/14, 30b/14
b.- urmuşki 17b/12
b.- ursız 25a/14
- bürüdet** [Ar.] Soğukluk.
b.-i ṭabī'atdur 11b/04
- cā' iz** [Ar.] Dinî ve yasal yönden yapılmasında herhangi bir sakınca bulunmayan.
c. 08a/12, 12a/07, 12a/10, 12a/15, 13a/04, 13a/05
c.+ dür 04b/03, 08a/11, 10a/04, 13a/06, 30b/12
- c.+ ola 11a/05, 12a/08, 12a/13, 12a/15, 12b/01, 13b/01
c.+ olmaya 12a/05, 13a/15
c.+ olur 12a/14
- cān** [Far.] Kişi; şahıs; insan; kimse.
c.+ lara 26b/05
c.+ larıçun 21a/08
- canavar** [Far.] Kurt, domuz ve yılan gibi insanlara zararlı hayvanlar.
c.+ ları 25b/03
- Cebrā' il** [Ar.] Dört büyük melekten Allah'ın emirlerini vahiy yoluyla peygamberlere getirmekle görevli olanı; Cibril,
c. 20a/02, 20a/04, 20a/09, 20b/13, 28b/09
c.+ den 17b/11
c.+ e 22a/02
- cehd** [Ar.] Bir şeyi yapmak, başarmak için kendini zorlama; çalışma, çabalama,
c.+ eyle 17a/15, 17b/01, 18a/02, 18a/14, 26b/02
c.+ idüp 03b/03
- cehennem** [Ar.] Günahkârların öldükten sonra ahrette cezalarını çekmek üzere gidecekleri yer; tamu.

c. 04b/14, 22a/11, 24b/05,
26a/06, 30a/05
c.+ den 23b/14

cellād [Ar.] Mahkemece verilen ölüm
cezasını uygulayan görevli.
c. 25a/01, 25a/03

cem^ç [Ar.] Biriktirme, toplama.

c. 01b/06
c.+ eyledüm 02a/05, 02b/13,
14a/02

cemā^ç at [Ar.] Bir imama uyararak namaz
kılmak, mevlit veya vaaz dinlemek için
bir araya gelmiş kişiler.

c. 12a/14, 20b/07, 24a/02,
24a/06, 28b/06
c.+ a 25b/02
c.+ e 23b/07, 24a/04, 30b/15
c.+ ı 22b/05, 22b/07, 23b/04
c.+ ıla 22a/12, 22a/13, 22a/14,
22a/15, 22b/02, 22b/03, 23a/04
c.+ i 22b/04, 23a/02, 23b/03,
28b/05
c.+ ile 19b/06, 23a/07, 23a/08,
23a/10, 23a/11, 23a/15, 23b/03, 23b/05,
23b/09, 23b/10, 23b/13, 25a/09
c.+ la 02a/14, 21b/08
c.+ le 24a/03, 24b/01
c.+ uñ 24a/05, 24a/09

cemī^ç [Ar.] Hep; bütün.
c. 10a/13, 28b/02

cenabet [Ar.] Gusül etmeyi gerektiren
durum; cünüplük.
c. 12a/05

cenaze [Ar.] İnsan ölüsü.
c. 12a/14

cennet [Ar.] Allah'ın günahsız kullarını
veya günahlarından arınmış olanları
öldükten sonra sonsuz bir mutluluk
içinde yaşatacağını vaat ettiği yer.

c. 05b/03, 22b/05, 23a/09, 30a/04
c.+ de 23a/10, 23b/15, 24a/15,
28a/13, 28b/02
c.+ e 24a/01, 26a/02
c.+ uñ 29a/01

cennetlik [Ar.+T.] Ölüncü cennete
gideceğine inanılan (kişi).
c.+ dür 26a/11

cerāḥat [Ar.] İltihaplanma sonucunda
meydana gelen sarı su; irin; akıntı.
c. 05b/14
c.+ a 06a/01

cevher [Far.] Bir şeyin özü, esası,
mayası
c.+ den 27b/15

- cimā'** [Ar.] Cinsel birleşme; çiftleşme.
c.+ itmek 02b/12
- cinni** [Ar.] Cin.
c.+ ler 23b/01
- cins** [Ar.] Tür; çeşit.
c.+ ine 05b/10
- cirāhat** [Ar.] İltihaplanma sonucunda meydana gelen sarı su; irin; akıntı.
c. 10a/09
- cum'a** [Ar.] Müslümanlıkta haftanın kutsal günü.
c. 02a/03, 11b/06, 29a/10
c.+ ya 12a/15
- cümle** [Ar.] Hep; bütün.
c. 09b/14, 12b/06, 23a/14, 30a/10
c.+ sinden 30b/13
- cünün** [Ar.] Delilik; çıldırma.
c.+ dur 10a/11
- cürm** [Ar.] Cezayı gerektirecek suç
c. 25a/13
- çadır** [Far.] Çadır.
ç. 27b/14
ç.+ da 28a/09
- çanak** [T.] Kilden yapılma yayvan ve küçük kap.
ç. 14b/07
- çare** [Far.] Bir engeli, bir güçlüğü aşmak için tutulan yol; çıkar yol; yöntem.
ç. 25b/04
- çatuk** [T.] Uçlarından kavuşmuş, birbirine bağlanmış olan.
ç. 19b/09
- çehârşenbe** [Far.] Çarşamba.
ç. 30a/06, 30a/07
- çek-** [T.] I. Yanına almak.
ç. 18a/04
II. Elini sürmek.
ç.- e 04a/13, 04a/14, 12a/09
ç.- mese 12a/05
ç.- meye 05a/13
ç.- se 12a/04, 12a/10
- çevir-** [T.] Bir şeyi kendi eksenini etrafında döndürmek.
ç.- üp 04b/02
- çevür-** [T.] bk. çevirmek.
ç.- memekdür 10b/06

çık- [T.] Bir yerden, bir yerin içinden dışarı varmak.

- ç.- an 10a/08
- ç.- ar 10a/07, 28b/11
- ç.- dı 19b/14, 20a/01
- ç.- dum 19b/07
- ç.- ıcağ 21a/09
- ç.- mağ 02a/13, 02a/14
- ç.- mağda 07b/01
- ç.- maya 28a/13
- ç.- maz 23b/15
- ç.- sa 06a/02

çıkār- [T.] Bir şeyin çıkmasını sağlamak; içerden dışarıya hareket ettirmek.

- ç.- up 12a/02

çok [T.] Sayısı birden fazla olmakla birlikte kesin olarak bilinemeyen nicelik.

- ç. 03b/06, 05a/15, 24a/06, 26a/08
- ç. 26b/06
- ç.+ dur 13b/02, 21a/03, 25b/04, 27b/05, 29b/09

çomak [T.] Ağacın budaklı yerinden yapılan iri ve yuvarlak başlı, kısa ve az kalınca değnek; asa; kamçı.

- ç.+ larla 22a/01

dağm [T.] Değin; kadar.

- d. 24a/07

dahı [T.] Yine; keza; başka.

- d. 01b/03, 01b/12, 01b/13, 2a/06, 02a/07, 02b/15, 03a/01, 03a/03, 03a/05, 03a/06, 03b/02, 03b/07, 04a/11, 04a/14, 05a/05, 05a/08, 05a/09, 05a/11, 05a/13, 05b/05, 05b/07, 06a/01, 06a/04, 06a/07, 06b/07, 07b/14, 07b/15, 08a/12, 08b/07, 10a/04, 10b/06, 10b/10, 10b/12, 10b/14, 11a/11, 11b/01, 11b/06, 11b/07, 11b/10, 11b/13, 12a/02, 12a/08, 12b/07, 12b/08, 12b/09, 12b/10, 13a/01, 13a/09, 13b/08, 13b/10, 13b/12, 14a/05, 14a/10, 14a/11, 14a/14, 14b/01, 15a/06, 15a/11, 15b/12, 16a/02, 16a/10, 16a/12, 16b/10, 16b/15, 17a/05, 17a/11, 17a/12, 17b/06, 17b/09, 18a/04, 18a/05, 18a/08, 18a/09, 18b/04, 18b/10, 18b/11, 18b/12, 18b/15, 19a/01, 19a/07, 19b/11, 20a/12, 20a/13, 20a/14, 20b/02, 20b/05, 21a/10, 21a/11, 21b/05, 21b/08, 21b/10, 22a/06, 22a/07, 22b/06, 23b/01, 23b/14, 23b/15, 24a/06, 24a/07, 24a/09, 24b/10, 24b/14, 25a/08, 25a/09, 25a/10, 25b/07, 25b/15, 26a/01, 26a/10, 27a/01, 27a/04, 27a/09, 27a/11, 27a/14, 27b/05, 28a/10, 28a/11, 28a/13, 28a/14, 28b/06, 29a/08, 29a/13, 29a/15, 29b/02, 29b/05, 29b/08, 29b/10, 30a/12, 30b/05, 30b/06, 30b/08, 30b/10, 30b/11, 30b/12, 30b/13

dārü'l harb [T.] Savaş meydanı.

- d. 13a/09

de [T.] Bağlama ve kuvvetlendirme edatı.

d. 18b/06, 20a/14, 22b/15, 23a/15, 30b/01

dede [T.] Dede.

d.+ mden 25a/03

deg- [T.] Değmek.

d.- mek 15a/02

d.- mese 15a/01

d.- üp 14b/15, 15a/01

degil [T.] Değil.

d. 05b/11, 25a/10, 25a/14, 27b/03
d.+ dür 06a/07, 08a/12, 11b/02, 11b/04, 14a/09, 21b/11, 21b/14, 25b/11, 29a/07

d.+ se 10a/09

degin [T.] Değin; kadar.

d. 03a/14, 03b/02, 04a/13, 06b/09, 11b/11, 11b/12, 13a/03, 13b/10, 14a/10, 21a/12, 21a/13, 21a/14, 21a/15, 21b/01
d.+ dür 13b/09

degir- [T.] Değdirmek; dokundurmak; vurmak.

d.- mek 08b/02, 08b/04

d.- memekdür 08b/02

degül [T.] bk. degil

d. 06a/08

d.+ dür 06a/11

degür- [T.] Değdirmek; dokundurmak; vurmak.

d. 14b/15

d.- me 15b/09

d.- medük 12b/08

d.- meye 12a/08

d.- se 12a/08

deg- [T.] Değmek.

d.- meye 12b/12

dek [T.] Dek; kadar.

d. 12a/04, 12a/05, 12b/14, 18b/12, 19b/03

deñiz [T.] Deniz.

d.+ ler 17b/13, 17b/14, 19a/07

d.+ leri 23a/14

depere [T.] Tepesine; tepesi üzerine

d.22a/01

derece [Ar.] Basamak; aşama; rütbe; mertebe.

d. 20b/02, 21b/09, 24b/08

d.+ nüñ 24b/08

derhāl [Far.] Hemen; şimdi; acele olarak; çabucak,

d. 20a/02	25a/01, 25a/02, 25a/07, 25a/14, 25a/15, 25b/02, 25b/04, 25b/05, 25b/06, 26a/02, 26a/05, 26a/07, 26a/11, 26a/15, 28b/07, 29a/06, 29a/09
dermān [Far.] Bir hastalığı iyileştiren ilaç. 2. Takat, güç; mecal.	
d.+ dur 26b/05	d.- dikden 27a/07 d.- dügi 17a/07 d.- düginden 16a/04 d.- düm 16b/03, 16b/07, 19b/12, 22a/03 d.- mege 29b/02 d.- mek 02b/12, 24a/14 d.- mekdür 06a/14, 07a/12, 07a/13, 07a/15, 07b/13 d.- r 04b/07, 25b/06 d.- rler 15a/13, 22a/08, 24b/12, 29b/08 d.- se 05a/09, 11a/13, 13a/14, 19a/03, 19a/04, 19a/06, 19b/01, 22a/06, 28b/12, 28b/15 d.- ye 05a/05, 05a/08, 27a/02, 27a/03, 27a/04, 27a/05, 27a/06, 27a/08, 27a/10, 27a/11, 27a/13, 27a/14, 27a/15, 27b/01, 27b/10 d.- yeler 28b/05 d.- yesin 15b/04 d.- yi 30a/12 d.- yü 03b/11, 12a/15, 13a/03, 23b/14, 24b/14, 26a/14 d.- yüp 03a/02, 03b/05, 07a/07, 08b/08, 12b/07, 14b/03, 14b/13, 15a/05, 15a/07, 15a/08, 15a/11, 15b/01, 15b/05, 18b/06, 18b/08, 18b/10
dervîş [Far.] Bir tarikata girmiş ve onun kurallarına sıkı sıkıya bağlı kişi.	
d.+ ler 02b/05	
destürsuz [Far.+T.] Sahibinden izin almadan; izinsiz; yasak.	
d. 30b/13, 30b/15	
devletli [Ar.+T.] Mutluluk ve refah içinde olan; devlet sahibi olan; talihli.	
d. 28b/04	
di - [T.] Söz söylemek; konuşmak; ağzından anlamlı sözler çıkarmak.	
d. 03a/04, 03a/05, 03a/07, 3b/15, 14a/11, 14a/12, 14b/12, 14b/13, 15a/05, 15b/08, 15b/09, 16a/02, 16a/10, 16a/11, 16b/15, 17a/02, 17a/05, 17a/11, 17a/12, 18a/07, 18a/09, 18a/15, 18b/06, 19a/14, 19b/05 d.- di 05a/01, 05a/13, 05b/09, 06a/01, 06a/03, 13b/14, 14a/01, 16b/04, 16b/06, 17b/04, 17b/08, 17b/10, 18b/04, 19a/13, 20a/05, 20a/07, 20a/10, 20b/07, 20b/10, 21a/02, 21b/04, 21b/05, 21b/08, 21b/09, 22a/04, 24a/01, 24a/09, 24b/09,	

dik- [T.] Bir şeyi bir yere dik olarak yerleştirme.

d. 15b/10

d.- üp 08b/12

dik [T.] Yatay bir eksene göre yer çekimi doğrultusunda duran; eğik olmayan.

d. 25b/09

dil [T.] Dil; lisan; konuşma.

d. 02b/01

d.+ de 19a/09

dile- [T.] İstemek; arzu etmek; murat etmek.

d.- rse 05b/04

d.- rseñ 16b/04, 29b/14

d.- se 29a/02

d.- señ 14a/04, 30b/03

dilek [T.] İstek; arzu.

d.+ ideler 30b/15

dīn [T.] Din.

d.+ i 21b/07, 29a/08

d.+ üm 29a/06

d.+ üñ 21b/06, 22b/13, 22b/14, 22b/15, 23a/01, 29a/09

diñle- [T.] Uymak; baş eğmek; itaat etmek.

d.- se 30b/01

dip [T.] Kök.

d.+ inden 03b/10

direk [T.] Ağaç, metal veya beton gibi malzemelerden yapılmış düşey doğrultuda yerleştirilen uzun ve kaim destek.

d.+ i 22b/15

d.+ idür 21b/06, 29a/09

d.+ leri 27b/15

dirhem [T.] Bir okkanın dört yüzde biri oranında eski bir ağırlık ölçüsü birimi.

d. 05b/12, 10b/15, 29b/12

d.+ dür 10b/13

d.+ i 10b/15

diri [T.] Yaşayan, canlı olan.

d. 29a/03

dirsek [T.] Kol ile ön kolun birleştiği bölge.

d.+ i 12b/13

d.+ leri 04a/06, 04a/08

d.+ lerin 08a/15

d.+ lerüñi 15a/03, 15b/08

dīvān [Far.] Kitap, defter.

d.+ ma 30a/13

diyze [T.] Teyze.

d.+ ye 02b/02

diz [T.] Diz.

- d.+ i 07b/13
- d.+ in 08a/05, 08a/06
- d.+ iñ 15b/11, 18b/09
- d.+ ine 06a/05
- d.+ iñi 14b/03
- d.+ lerin 08b/10
- d.+ üñi 14b/14, 15a/09, 15a/10,
- 15b/06
- d.+ üñle 15b/02

dizār [Ar.] Yüz; çehre.

- d.+ umu 28b/02

dost [Far.] Çıkar beklemeden sevilen ve güvenilen yakın arkadaş.

- d. 02b/08

dök- [T.] Dökmek; boşaltmak.

- d.- mekdür 10b/05

dökil- [T.] Dökme eylemi yapılmak.

- d.- ür 20b/05

dökül- [T.] bk. dökil -

- d.- meye 14b/07

dön- [T.] Ekseni etrafında daire çizecek şekilde hareket etmek; dolanmak; devretmek.

- d. 16a/10, 02b/15
- d.- üp 09a/11

dördüncü [T.] Dördüncü.

- d. 06a/03, 06a/15, 06b/10,07a/10,
- 07b/04, 07b/10, 08a/13, 08b/13, 09a/05,
- 09a/10, 09a/15, 09b/09, 09b/15, 10a/10,
- 10b/04, 26b/06

dört [T.] Dört.

- d. 01b/09,01b/10, 01b/11,04b/03,
- 07b/04, 15a/14, 16b/07, 19b/02, 19b/09,
- 22a/07, 22a/14, 22b/05, 23b/06, 26a/05,
- 26a/07, 26b/10, 26b/12, 27b/02, 28b/06,
- 29a/11, 29b/03

- d.+ de 10a/05

- d.+ dür 01b/12, 02a/02, 07a/06,
- 11b/05

- d.+ üncü 02a/03

- d.+ üñüz 25a/07

döşek [T.] Yatak, şilte.

- d. 28a/02
- d.+ den 02a/10, 02b/14, 28a/02
- d.+ e 02b/12

du'ā [Ar.] Bir şey istemek, yardım dilemek.

- d. 06b/11, 09b/03, 19b/03, 29a/01
- d.+ dan 19b/12
- d.+ idicek 19b/01
- d.+ kıla 21a/08
- d.+ kılalar 02a/08
- d.+ kıldı 19b/11
- d.+ lar 09a/08

d.+ ların 14a/01
 d.+ larımı 02a/08
 d.+ ñ 26a/12, 26b/03
 d.+ sı 26b/08, 30b/02
 d.+ sın 05b/08
 d.+ sında 25b/14
 d.+ sıyla 02a/09
 d.+ ya 16b/05
 d.+ yı 04b/08, 16a/12, 17a/07

dün [T.] Geceleri kılınan nafilî namaz,
 teheccüt namazı

d. 26a/11, 26b/01, 26b/02, 26b/06

dübür [Ar.] Arka, geri taraf; kıç; anüs.

d.+ den 05b/14, 10a/07

düğün [T.] Evlenme veya sünnet
 dolayısıyla yapılan büyük eğlence.

d.+ e 02b/09

dükeli [T.] Hep; bütün; hepsi,

d. 10a/06

d.+ ni 17b/09

dükên- [T.] Tükenmek; bitmek,

d.- e 17b/14

dükân [Far.] Dükkan.

d. 27b/13, 27b/14

d.+ uñ 27b/13

dünyâ [Ar.] Dünya.

d. 09a/08, 09b/09, 10b/04,
 17b/05, 17b/08, 18a/14, 28a/04, 29a/02

d.+ cadur 24b/09

d.+ dan 23b/15, 28a/13

düpdüz [T.] Düm düz.

d. 07b/15, 14b/04, 14b/08

dürli [T.] Türlü; çeşitli; çeşit.

d. 28a/10

dürlü [T.] bk. dürli

d.+ dür 11a/06

dürüst [Far.] Doğru, yanlışsız; pürüzsüz.

d. 06a/11, 12a/04, 12b/05, 15a/02

d.+ dür 06b/02

d.+ ola 29a/04

düş- [T.] Bir şeyi yukarıdan aşağıya
 salmak; bırakmak; indirmek.

d.- me 15a/03

d.- meden 15b/08

d.- mek 08b/01

d.- memekdür 08b/01

d.- üp 08b/12

düş [T.] Uykuda iken zihinde beliren ve
 uyanınca da kısmen veya tamamen
 hatırlanabilen bir ruhsal olay; rüya.

d.+ ümde 16b/02

düşmenlik [Far.+T.] Düşman olma durumu; yağdık; husumet; hasımlık.

d. 01b/03

Ebî Yusuf [Ar.] Ebû Hanîfe'nin talebesi Ebû Yûsuf.

e. 15a/01

ebû [T.] Arapça isimlerden "... in babası" anlamında birleşik kelimeler yapan isim.

e. 05b/15

Ebû Bekir-i Sıddık [Ar.] Aşere-i Mübeşşerenin yani cennetle müjdelenen on sahabenin birincisidir.

e. 17b/05

Ebû Hanîfe [Ar.] Hanefi mezhebinin imamı.

e. 02a/02, 11b/05, 13b/08

Ebû Süfyân [Ar.] Kureyş kabilesinin ileri gelenlerinden meşhûr bir sahâbî. İsmi Sahr bin Harb'dir. Ebû Süfyân ve Ebû Hanzala diye iki künyesi vardır.

e.+ uñ 19b/07

ecir [Ar.] Sevap, mükâfat; ödül.

e. 21b/05

ecr [Ar.] bk. ecir.

e.+ i 26a/08

edeb [Ar.] Halk arasında egemen olan en iyi ahlak; toplum töresine uygun davranış; kabalıktan kaçınma; terbiyeli davranış.

e.+ i 02a/05, 02a/11, 02a/12, 02a/15, 02b/04, 02b/05, 02b/06, 02b/07, 02b/08, 02b/09, 02b/10, 02b/11, 16b/12

e.+ ile 14a/07, 18a/12

e.+ in 02a/13

e.+ ini 02b/12

e.+ leri 02a/15, 09a/07, 16b/09

e.+ lerin 02b/01, 02b/03, 02b/04,

02b/10, 13b/04, 14a/01

e.+ üñ 02a/09

edük [T.] Ayakkabı; pabuç.

e.+ e 11b/07

e.+ ine 11b/10, 12a/06

e.+ inüñ 12a/03

efşân [Far.] İşeme.

e.+ dan 11b/03

e.+ e 09b/02

e.+ iderken 09b/10

efzal [Ar.] 1. En fazla; en üstün. 2. En erdemli; daha erdemli.

e. 21b/08

eger [T.] Şart ifadesini kuvvetlendirmek için cümle başına getirilen edat; şayet; ister.

e. 03a/12, 03a/15, 04b/02, 04b/14
05a/02, 05b/01, 05b/03, 05b/12, 06b/01,
06b/04, 06b/06, 07a/04, 07b/05, 08a/14,
08b/15, 10a/08, 10a/15, 10b/01, 10b/09,
10b/10, 11a/02, 11a/09, 11a/10, 11a/11,
11b/02, 11b/08, 12a/05, 12a/12, 12a/13,
12b/04, 13a/01, 13a/10, 13a/13, 14a/08,
14b/15, 16a/02, 17a/01, 17a/02, 17a/03,
17b/05, 17b/13, 18a/04, 21b/13, 24a/04,
28a/04, 29a/03, 29b/14

egil- [T.] Eğilmek.

e. 15b/01
e.- se 14b/06
e.- üp 14b/07

ehil [Ar.] Karı kocadan birine göre
diğeri; eş; zevç; zevce.

e. 02b/03

ehl [Ar.] Bir işi yapmak için kendisinde
ustalık ve yetki bulunan kimse; erbab;
usta; deneyimli; tecrübeli; iş bilir.

e.+ i 17b/13
e.+ i-îmān 21a/07

eksik [T.] bk. eksük.

e. 08b/16

eksil- [T.] Azalmak; az duruma
getirilmek.

e.- ür 21b/12

eksük [T.] Mükemmel olmayan;
kusurlu; muallel; sakat; natamam

e. 05b/13, 08b/08, 09b/13,
10b/12, 11a/01

eksükli [T.] Kendisinde eksiklik
bulunan; kusurlu; özürlü; kemter.

e. 07a/05

el [T.] El.

e. 02b/01
e.+ i 04b/02, 08a/14, 08a/15,
09a/14, 12b/10, 12b/15
e.+ ile 04a/06, 04a/08, 04b/10,
09a/09, 09a/10, 09b/08, 09b/15
e.+ in 04a/08, 08b/09, 08b/10,
12a/13, 12b/07, 19a/13, 19b/11, 20a/11
e.+ inde 03a/10, 03a/11
e.+ indeki 03a/13
e.+ inden 23b/09
e.+ ine 02a/12, 03a/13, 03b/01,
04a/10, 13a/01
e.+ ini 04a/05, 07a/08, 12b/11,
20b/04
e.+ iñi 19b/12
e.+ inüñ 04a/11, 04a/12, 04a/13,
07a/08, 08a/07, 09b/01, 12a/08, 12b/10,
12b/11,
12b/13, 12b/15
e.+ lerin 07a/06, 07b/13, 10b/03,
12b/09, 12b/10
e.+ lerüñi 15b/06

- e.+ üm 19b/11
 e.+ ümi 19b/13, 20a/01
 e.+ üñ 03a/06, 14a/13, 14b/03,
 18a/09, 20a/03
 e.+ üñde 30a/11
 e.+ üñe 03b/04, 03b/09, 03b/12
 e.+ üñi 03a/02, 03b/12, 14a/09,
 14a/12, 14a/13, 15a/06, 15a/09, 15a/10,
 15b/01, 15b/02, 15b/11, 18a/08, 18a/09,
 18b/09, 19a/14, 19b/04
 e.+ üñile 04a/01, 04a/03, 18a/10
 e.+ üñüñ 03b/09
- elem** [Ar.] Elem.
 e.+ i 03a/14
- elli** [T.] Elli.
 e. 10b/14, 19a/12, 30a/15
- emān** [Ar.] Aman dileme; yardım ve
 bağışlanma dileme.
 e.+ ı 25a/02, 25a/06, 25a/07,
 25a/10
- emānet** [Ar.] Geçici olarak bırakılan
 eşya veya kimse.
 e. 24b/12
- emr** [Ar.] Belirli bir davranışta bulun-
 mayı gerektiren zorlayıcı söz; buyruk;
 talimat.
 e.+ eyledi 29b/04
- e.+ i 20b/04
 e.+ idür 28b/04
 e.+ ile 23a/13
- enbuh** [T.] Çeşme, musluk.
 e. 11a/02
- eñse** [T.] Ense.
 e.+ den 04a/14
- er** [T.] Erkek; bey; adam; erkek kişi.
 e. 06a/05, 06a/08
 e.+ den 11a/07
- esir** [Ar.] Savaşta düşman eline düşen
 kişi; tutsak.
 e.+ olan 13a/09
- eşed** [Ar.] Daha şiddetli; en sert; en
 çetin.
 e.+ dür 29b/08
- eşek** [T.] Eşek.
 e. 08a/03, 18b/03
- ev** [T.] İnsanların barınması için yapılmış bina.
 e. 03a/11, 27b/12
 e.+ de 25a/14, 25b/01, 27b/12
 e.+ e 02b/11
 e.+ inde 13b/15, 21b/10
 e.+ inden 19b/07

e.+ ine 19b/15

e.+ ümde 25b/04

e.+ ünde 13b/10

e.+ üñüzi 13b/11

evermek [T.] Oğlunu, kızını evlendirmek; evlenmesini sağlamak.

e. 02b/03

evla [Ar.] Daha iyi; yeğ; daha üstün,

e.+ dur 30b/13

evvel [Ar.] 1. Önce, ilk; birinci.

e. 02a/02, 03a/02, 03a/04,03b/05, 05b/10, 06a/13, 06b/07, 07a/06, 07b/07, 08a/05, 08a/08, 09a/04, 09a/08, 09a/13, 09b/07, 09b/11, 10a/07, 10a/12, 10b/03, 11b/09, 11b/12, 12b/04, 14a/04, 14b/14, 15a/08, 15a/12, 16b/14, 17a/14, 17b/02, 17b/04, 17b/07, 17b/09, 17b/15, 18a/02, 21b/12, 23b/15, 24b/04, 26b/05, 26b/13, 27b/06, 30b/09

bāb-u e. 02a/10

e.+ i 16a/06

e.+ inde 20b/14

evvelā [Ar.] Her şeyden önce; ilk önce; öncelikle.

e. 10b/04, 10b/12, 12b/07, 30b/06

evvelki [Ar.] Önceki.

e. 06b/08, 07b/02, 12b/09, 27a/06, 27a/12

eyer [T.] Binek hayvanlarının sırtına konulan ve binicinin rahat oturmasını sağlayan nesne.

e.+ ine 12a/12

eyit- [T.] bk. eyt-

e.- di 03a/09

e.- gil 14b/12

eyle- [T.] Etmek; yapmak; inşa etmek; imal etmek.

e. 13a/01, 27a/09

e.- dük 01b/07

e.- mekdür 05b/10, 24b/03

e.- meñ 13b/12

e.- mese 24b/04

e.- se 05b/13

eylük [T.] İyilik,

e. 24b/03

e.+ itmek 02b/01

eyt- [T.] Demek; söylemek,

e. 17a/11, 18a/06, 28b/01

e.- di 17a/13, 17b/03, 17b/11,

19b/07, 20a/02, 20a/03, 20a/06, 20a/07, 20a/10, 20a/15, 20b/05, 20b/12, 20b/15, 22a/03, 24a/02, 24a/15, 24b/06, 24b/15, 25a/01, 25a/02, 25a/03, 25a/07, 25a/13,

25a/14, 25b/01, 25b/05, 25b/06, 25b/12,
26a/09, 26a/11, 26a/13, 26a/14, 26a/15,
26b/04, 27b/05, 28b/05, 28b/09, 29a/05,
29a/09, 29a/10, 29b/10, 30a/07

e.- düm 16b/02, 20a/04

e.- e 04a/14, 04b/03, 04b/11,

05a/08

e.- esin 19a/11

e.- mek 08b/07

e.- ür 03a/11, 05a/05, 05a/12,

05a/14, 05b/05, 05b/13, 05b/14, 05b/15,
08a/01, 13b/08, 16b/01, 17b/05, 18b/13,
19a/08, 20a/04, 20b/11, 21b/10, 23a/04,
24a/11, 24b/10, 25a/04, 25b/06, 26a/03,
26a/13

e.- ürlr 24b/01, 24b/11

e.- ürsiz 25a/08

eydegör- [T.] Yapadurmak; yapmaya devam etmek.

e.- egör 25a/11

ezân [Ar.] Bildiriş; duyuru; çağrı; davet.

e. 25b/08

fâ'ide [Ar.] Bir işe yarama; yarar; menfaat; çıkar; kâr.

f. 02a/07

f.+ si 01b/07

farız [Ar.] bk. farz.

f. 09b/12, 10a/01, 10a/05

f.+ aları 10a/12

f.+ ları 01b/11

f.+ dur 07b/12, 10b/02

fâriğ [Ar.] Vazgeçmiş; çekilmiş, rahat; sıkıntıdan uzak.

f. 08b/13, 19b/10, 19b/12

farz [Ar.] Allah'ın yapılmasını istediği ve mazeret olmadıkça mutlaka yerine getirilmesi gereken, aksi hâlde günah sayılan kesin emirler ve hükümler.

f. 14a/04, 30b/04

f.+ dur 05b/13, 10b/01, 10b/10

f.+ ı 02a/01, 16b/05, 16b/07

f.+ m 13b/05

fâsid [Ar.] Karışıklık çıkarıcı; ara bozan; bozguncu; fesat çıkarıcı.

f.+ dür 06b/01

fâtiha [Ar.] Kur'an-ı Kerim'in birinci suresi.

f. 06b/07, 07a/11, 07b/02, 14b/01,

15a/14, 16a/03, 27a/01, 27a/13, 27b/07,

28b/12, 29a/11, 30a/08

f.+ dan 15a/15

f.+ ya 15a/12

fazilet [Ar.] İnsanı iyi davranışlarda bulunmaya, ahlak sahibi olmaya iten manevi güç; üstünlük; seçkinlik; erdem.

f.+ i17b/04, 17b/07, 17b/10,
21a/02

f.+ inüñ 17b/15

fażl [Ar.] İyi ahlaklılık; erdem; üstünlük;
olgunluk.

f.+uñ 21a/09

ferç [Ar.] Canlılarda dışı üreme
organının dış kısmı.

f. 02b/01

feriştah [Far.] bk. firiştah.

f. 19b/02

f.+ ler 08b/14, 23a/03, 23b/01,
24b/11

feşād [Ar.] Ara bozuculuk; kötülük;
fenalık; kargaşalık; anlaşmazlık; fitne.

f.+ ı 22b/15, 23a/01

feth [Ar.] 1. Açma. 2. Bir ülkeyi İslami-
yete açma.

f.+ itmiş 23b/08

fetva [Ar.] İslamiyet'le ilgili bir mesele
veya bir hukukî davanın çözümünü açık-
lamak amacıyla müftü veya şeyhülislam
tarafından isim zikredilmeden yapılan a-
çıklama; hüküm veya cevap.

f. 08a/12

fevt [Ar.] Bir daha elde edemeyecek
veya bulamayacak şekilde elden çıkar-
ma; kaybetme; kaçırma.

f. 24b/04

f.+ eyleme 18a/02

f.+ olur 12a/15

fi' il [Ar.] İş; hareket; kılış; davranış;
eylem.

f.+ ine 19b/14

fikr [Ar.] Fikir.

f.+ itegöre 11a/09

fi' len [Ar.] Gerçekten; gerçekten yapa-
rak; iş hâlinde; işleyerek; çalışarak.

f. 15a/08

firiştah [Far.] Melek.

f. 03a/10, 03a/11, 03a/13, 22b/01,
30a/04

f.+ ler 03b/07, 22b/11, 24a/05,

f.+ lere 29b/04

f.+ ye 03b/03

fuzüllik [Ar.+T.] Gereksiz; fazla olan
şey.

f.+ iden 21a/05

ğalb [Ar.] Kalp, yürek.

ğ.+ in 18a/13

ġalīze [Ar.] Kalın; kaba; sık; yoğun;
şeffaf olmayan.

necāset-i ġ.+ den 05b/12

ġāyet [Ar.] Son derece; pek çok; çok.
ġ.+ de 12a/11

ġayrı [Ar.] Bundan böyle; artık; daha
ġ. 24a/08, 29b/14, 30a/15
ġ.+ şa 11a/09
ġ.+ sı 10a/03, 25b/11

ġazā [Ar.] İslam dinini korumak veya
yaymak amacıyla yapılan savaş; kutsal
savaş.

ġ.+ ya 02b/11, 23b/11

gebece [T.] Kabaca, kaba
g. 10a/03

geç- [T.] I.Üzerinden aşmak; öbür yana
ulaşmak; geride bırakmak; kat etmek.

g.- e 22a/15

II.Sayıcı fazla olmak

g.- se 24a/08

geçmiş [T.] İçinde bulunulan zamana
göre geride kalmış olan; önce olmuş
bitmiş.

g. 21a/07, 26b/10

gel- [T.] Bulunulan yere başka bir
yerden ulaşmak; varmak.

g.- di 17b/03, 20a/02, 20a/05,
20b/14, 25a/12, 28b/09

g.- düm 19b/15

g.- e 11a/07, 12b/02, 23b/03,
30b/07

g.- en 05b/14, 05b/15, 20b/08

g.- mek 25b/02

g.- meñ 25b/06

g.- üp 05a/11, 17a/06

g.- ür 07b/01, 11b/03

g.- ürken 12a/13

genīse [Yun.] Kilise

g. 13b/11

gerçek [T.] Doğru olan; yalan ve
uydurma olmayan.

g. 25a/08

gerek [T.] Bir şeyin yapılabilmesinin
veya olabilmesinin bağlı olduğu şey;
lazım.

g. 14b/10, 15a/02, 21b/13, 25b/06

g.+ dūr 02b/14, 05a/02, 06a/03

g.+ se 06a/11, 06a/12 , 15a/13,
15a/14

g.+ sin 25b/02

getür- [T.] Birinin veya bir şeyin
gelmesini sağlamak.

- g.- meyem 17b/07
g.- üp 05a/06
- gey-** [T.] Giymek; giyinmek.
g.- di 11b/11
- geyesi** [T.] Elbise; çamaşır.
g. 02a/10
- geyin-** [T.] Giyinmek.
g.- mek 02a/11
- ğıl-** [T.] Yapmak; yaratmak; vücuda getirmek.
ğ.- duğı 14b/09
- ğılmān** [Ar.] Cennette hizmet gören delikanlılar.
ğ. 28a/08
- gibi** [T.] Benzerlik bildirir; ...e benzer.
g. 08a/04, 09a/07, 10a/06, 1a/06, 13a/01, 13b/11, 14a/07, 14b/09, 15a/08, 18b/03, 20b/05, 22a/02, 22a/14, 22a/15, 27a/12, 28b/11, 29b/06
g.+ dür 06a/08, 08a/02, 08a/03, 08b/03, 21a/02, 23b/07, 23b/09, 26a/07, 28b/14
g.+ ve. 10a/03
- gice** [T.] Gece.
- g. 11b/08, 11b/09, 21b/02, 22b/06, 24b/04, 29a/15
g.+ si 22a/14, 29b/15, 30a/01, 30a/03
- giç** [T.] Geç.
g. 24a/10
- gider-** [T.] Ortadan kaldırmak; yok etmek; izale etmek.
g.- e 05b/08
g.-mek 05b/12, 05b/13
- gine** [T.] Bir daha; yeniden; tekrar; gene; yine
g. 04b/13, 06b/05, 07b/06, 12b/09, 16a/12
- gir-** [T.] Bir yerden veya bir şeyden geçebilmek; içine sığmak; sınırları içinde yer almak.
g. 17a/01
g.- düm 19b/08
g.-e 05b/04
g.- mek 02a/12, 02a/14, 02b/11, 02b/12
g.- mekligine 26a/02
g.- üp 17b/03
g.- ür 24a/01
- girü** [T.] Geri.
g. 13b/09, 15b/05, 18b/09, 25a/01

girür- [T.] Girdirmek, sokmak.
g.- mekdür 10a/15

git- [T.] Bir yerden başka bir yere doğru hareket etmek.

g.- di 19b/14
g.- em 16b/03
g.- esin 16b/04, 16b/11
g.- ıcek 29b/13
g.- mek 02b/11
g.- se 29b/11

giy- [T.] Giymek.

g. 03a/02
g.- dükden 10b/08
g.- e 28a/06, 30b/11
g.- gil 03a/05
g.- ıcek 03a/02
g.- mek 02a/11, 02b/05

giyesi [T.] Her türlü giyecek eşyası; libas; elbise; çamaşır.

g.+ sini 10b/08

gizlü [T.] Görülmeyecek biçimde yerleştirilmiş, saklanmış olan.

g. 06b/10, 06b/11

göbek [T.] Göbek.

g.+ den 06a/05
g.+ i 07a/09
g.+ ine 10a/15

g.+ üñ 14a/13, 15a/10, 18a/10

gögerce [T.] İyi; güzel; hoş.

g.+ dür 27b/05

gök [T.] Gökyüzü; sema.

g. 17b/13
g.+ deki 05a/12, 24b/11
g.+ den 28b/14
g.+ e 05a/06
g.+ i 23a/13

gökçek [T.] (İnsan için) güzel; sevimli hoş.

g. 07a/02, 30b/04, 30b/05

gölge [T.] Gölge.

g.+ sinde 29a/15

gönder- [T.] Yollamak; irsal etmek.

g.- mekden 23b/11

göñül [T.] Gönül.

g.+ ler 29b/15, 30a/02
g.+ üñ 14a/08, 18a/13, 26b/03, 29b/14
g.+ üñi 18a/14

göñlek [T.] Gömlek.

g. 03a/02
g.+ cek 30b/10

gör- [T.] Göz aracılığı ve ışık yardımıyla nesnelere algılamak.

- g.- di 11a/12, 29a/05
g.- düm 16b/02, 19b/08, 20a/01,
21b/15, 25a/03
g.- en 25b/07
g.- me 29b/01
g.- meysin 30a/11
g.- meyince 23b/15, 28a/13
g.- mez 22b/05, 25a/13
g.- se 28a/04
g.-ür 14a/07
g.- ürse 03b/02
- görlü** [T.] Güzel.
g. 07a/02
- görin-** [T.] Görünmek.
g.- e 28a/07
- götür-** [T.] Götürmek; taşımak.
g.- di 25a/01
g.- dükden 08b/09
g.- mekdür 08b/09
- gövde** [T.] Gövde; beden.
g.+ sin 10a/14
g.+ sindeki 28b/12
- göz** [T.] Göz.
g.+ i 25b/07
g.+ iñi 14b/10
g.+ üm 25a/13
g.+ üñ 15b/03
- g.+ üñi 14a/14, 15b/12, 18a/11
- gözsüz** [T.] 1. Gözü olmayan. 2.
Görmez; kör; âmâ.
g. 25a/12
- gözyaşı** [T.] Gözyaşı.
g. 10a/08
- ğurüb** [Ar.] Bir gök cisminin batıda
görünmez olması; batma; batış.
ğ.+ da 27b/04
- ğusil** [Ar.] bk. ğusl.
ğ.+ iderler 02a/04
ğ.+ itmek 02b/12
- ğusl** [Ar.] Boy abdesti.
ğ. 02a/02, 11a/02, 11a/06,
11a/10, 11a/14
ğ.+ ıdur 02a/03, 02a/04, 11b/06
ğ.+ idersem 13a/13
ğ.+ itmekdür 10b/13
ğ.+ itse 11a/01
ğ.+ uñ 02a/01, 10a/12, 10b/02,
10b/07, 10b/11, 13b/05
- ğusul** [Ar.] bk. ğusl.
ğ. 11a/13, 11b/02, 11b/03,
11b/04, 11b/05
ğ.+ dan 10b/08
vaqt-i ğ.+ de 10a/15

gül- [T.] Gülmek.	h.+ üm 17b/12
g.- mekdür 10a/10	
g.-e 28b/01	ḥac [Ar.] Hac ibadeti.
	h. 28a/14, 28b/13, 29a/13
gümiş [T.] Gümüş.	
g. 17b/06	ḥaccāc [Ar.] Delil ile galip olan,
	h. 25a/01, 25a/02, 25a/07
gün [T.] I. Güneş	
g. 13b/07, 26a/09, 29b/10, 30a/08	ḥācet [Ar.] Küçük ya da büyük abdest
g.+ e 09a/12	h.+ bitürmek 02b/03
II. Güneşin doğmasından batma-	h.+ in 29a/02
sına kadar geçen zam an; gündüz.	h.+ inde 29a/02
g. 03b/01, 06b/02, 11a/04, 11b/08,	
11b/09, 11b/13, 13b/09, 17b/03, 23b/05,	ḥācī [Ar.] Hac ibadetini yerine getirmiş
24b/13, 25b/02, 30a/07,	Müslüman.
g.+ de 19a/11, 26b/09, 29b/06	h.+ lar 02a/04
g.+i 30a/06	
günāh [Far.] Dince suç sayılan eylem.	ḥadīs [Ar.] Hz. Muhammed'in gelişen
g.+ ı 20b/04	olaylar ve konular üzerinde müminleri
g.+ m 19a/06, 24b/11, 29a/03	aydınlatmak, Kur'an'ın bazı ayetlerini
g.+ ñ 16b/13	açıklamak için söylediği sözler.
g.+ m dan 28b/10	h. 01b/09, 10a/04
g.+ m ı 20a/14	h.+ de 05a/09, 05b/05, 13b/12,
g.+ ñ i 28b/02	21b/10, 25b/15
g.+ lar ın 05a/09, 26b/10	h.+ lerin 14a/02
g.+ u ñ 24b/08, 30a/10	
gündüz [T.] Gündüz.	ḥāfız [Ar.] Kur'an'ı baştan sona sırasıyla
g. 21b/02, 29a/15	ezberleyen ve okuyan kişi.
	h. 03b/07
ḥabīb [Ar.] (Erkek için) sevgili.	Ḥaḳ [Ar.] Allah.

h. 14a/06, 16b/01, 16b/03,17a/13,
17b/11, 18b/14, 19a/06, 19a/08, 20a/08,
20a/09, 20a/11, 20a/14, 20b/01, 20b/04,
22a/10, 22b/02, 22b/03, 22b/07, 23a/02,
23a/03, 23a/05, 23a/08, 23a/12, 23b/14,
24a/06, 24a/11, 24a/15, 24b/02, 24b/04,
25a/05, 25a/09, 26a/01, 26a/06, 26a/13,
26a/15, 26b/02, 26b/12, 27b/10, 28b/01,
28b/15, 29a/02, 29b/03, 29b/11, 29b/14,
30a/04, 30a/10, 30b/14

ḥaḳīqī [Ar.] Gerçek; sahici.

h.+ dūr 11a/06

Ḥaḳ Te‘ālā [Ar.] Allah (c.c.)

h. 02a/08, 05a/09, 05a/15,
05b/01, 05b/03, 05b/08

h.+ ya 03a/14

ḥāl [Ar.] Bir nesnenin nitelikleri ile
içinde bulunduğu koşulların tümü;
vaziyet.

h.+ de 08b/05, 29a/05

h.+ ında 11a/07

h.+ i 28b/07, 28b/08, 29b/07

h.+ inde 06b/03

ḥalāṣ [Ar.] Bir yerden veya bir şeyden
kurtulma; kurtuluş.

h.+ bulıcaḳ 13a/07, 13a/11

ḥalī [Far.] Halı.

h. 15b/12

Ḥālīḳ [Ar.] Bütün varlıkları yaratan
Allah.

h.+ a 29b/07

ḥalk [Ar.] Bir arada yaşayan insan
topluluğu.

h.+ ından 28a/04

ḥalkā [Ar.] Ortası boş daire biçiminde
herhangi bir şey.

h. 12b/14

ḥamd [Ar.] Övgü ve teşekkür bildirme.

h. 01b/01

ḥarām [Ar.] İslamiyet’te yasaklanan
nesnelere ve işler; Allah’ın, kullarının
yapmasına, söyleme esine, yem esine,
içmesine izin vermediği şeyler.

h.+ eyleye 26a/06

h.+ ıder 24b/05

ḥareket [Ar.] Vücudu oynatmak,
kımlıdatmak eylemi.

h. 20b/03

h.+ itdürdi 19b/14

ḥarf [Ar.] Dildeki sesleri yazıda gösteren
ve alfabeyi meydana getiren özel
işaretlerden her biri.

h.+ dūr 19b/02

h.+ ine 18b/15, 19b/02, 29a/13,
29a/14, 30a/14, 30b/01, 30b/02

Hasan-ı Başrî [Ar.] Tâbînin büyükle-
rinden. Zâhid, muhaddis, fakîh ve mü-
fessir.

h. 26a/12

hasenât [Ar.] Yararlı, güzel ve iyi işler,
hasene.

h. 16b/13, 20a/15

hâşıl [Ar.] Meydana gelen; olan; ortaya
çıkan; görünen.

h.+ olur 22a/05

hâsta [Far.] Hasta.

h. 25b/09

h.+ şormak 02b/11

haşr [Ar.] Kıyamet günü ölülerin
yeniden dirilip bu dünyada yaptıklarının
hesabını vermek üzere bir araya
toplanması.

h.+ ola 05b/07

hatm [Ar.] Bir kitabı baştan sona okuyup
bitirme.

h.+ eylese 30b/02

hatun [T.] Kadın; bayan; hanım.

h. 06a/06

h.+ a 02b/11

haşa [Ar.] Yanlış; yanlışlık; yanlış;

yanılma.

h.+ sın 26b/11

haşır [Ar.] Aklına gelme; anımsama.

h.+ ina 30b/08

havf [Ar.] Korku.

h. 13a/12

hayırlı [Ar.+T.] Yararı, iyiliği, hayrı
olan.

h. 01b/02

hayr [Ar.] Karşılık beklemezsiniz
yapılan her tür yardım; iyilik.

h. 03a/11

hayrân [Ar.] Bir şeyi veya birini çok
beğenen; hayran olan.

h.+ olayıdı 28a/05

hayvan [Ar.] Duygu ve hareket yeteneği
olan canlı varlık.

h.+ ları 23a/14

hazır [Ar.] Bir iş yapmak veya başlamak
için gereken her şeyi tamamlamış olan;
anık; amade; müheyya.

h. 30b/07

h azret [Ar.] Kutsal sayılan isimlerin önüne getirilen saygı sözü.

h.+ i 03a/09, 14b/06, 14b/08,
16b/04, 17a/13, 17b/08, 17b/12, 19a/15,
20a/08, 20b/10, 21b/15, 22a/12, 24a/14,
30a/13

h.+ i 20a/04

h.+ in 14a/07

h.+ inden 14b/05, 20b/11

h.+ ine 25a/12

hel k [Ar.]  l m.

h.+ olup 28a/05

hel l [Ar.] İslamiyet'in yasaklamadığı; yapılmasında veya kullanılmasında bir sakınca olmayan.

h. 26b/07

h.+ d r 22a/06

hemen [Far.] Hemen;  abucak; derhal.

h. 27a/08

hep [T.] Hep; b t n.

h. 16b/10

her [Far.] T m; b t n; hep

h. 02a/09, 02a/15, 03a/10, 3b/01,
03b/14, 04a/06, 04a/08, 05a/05, 05a/14,

05b/05, 05b/07, 06a/10, 06b/01, 07a/03,
07a/11, 07b/04, 08b/05, 09a/08, 10a/07,
10b/05, 15a/12, 16b/13, 17b/02, 17b/10,
18b/14, 19a/02, 19a/11, 19b/02, 20a/08,
20b/02, 20b/06, 21a/03, 22a/13, 22a/14,
22b/12, 22b/13, 22b/14, 22b/15, 23a/09,
3b/05, 24a/12, 24b/07, 24b/08, 25b/13,
25b/15, 26a/03, 26a/05, 26a/06, 26b/09,
26b/10, 27b/01, 27b/11, 27b/12, 27b/13,
27b/14, 28a/01, 28a/06, 28a/07, 28a/08,
28a/09, 28a/11, 28a/12, 29a/10, 29a/11,
29a/13, 29b/02, 29b/12, 30a/03, 30a/08,
30a/12, 30a/14, 30b/01, 30b/02

herbir [Far.] Ayrı ayrı hepsi.

h. 20a/12, 28a/01

h.+ ile 23b/06

h nz r [Ar.] Domuz.

h. 08a/03

h şm [Far.] Kızgın olma durumu; öfke; kızgınlık.

h.+ eyledi 24b/13

h.+ ındadır 22b/06

H z r [Ar.] Halk inanışlarına göre  lmezlik sırrına ermiş ulu kişi.

h. 21a/02

h.+ dur 20a/04

h.+ u n 20a/06

hicāb [Ar.] Utanma; sıkılma; utanç; ar.
h. 22b/04

hiç [Far.] Hiç; asla.
h. 12b/08, 22a/08, 28b/08

hiçbir [Ar.+T.] Önüne getirildiği isme ait varlıktan bir tane bile bulunmadığını ifade eder
h. 24a/12, 30b/07

hikmet [Ar.] Allah'ın insanlar tarafından anlaşılmayan ve çeşitli yollarla insanlara bildirilmeyen amaçları.
h. 29b/03

hilāla- [Ar.] Abdest alırken, el ve ayak parmakları ile sakalın arasına parmakları sokarak hareket ettirmek suretiyle suyu ulaştırmak.
h.- maḳ 10b/02
h.- maḳdur 09a/14

hilālle- [Ar.] bk. hilāllamak.
h.- mek 05a/02
h.- mese 04b/14
h.- ye 04b/11, 04b/14
h.- yeler 04b/15

hīn [Ar.] Zaman; zamanın bir parçası; an.
h.+ de 18a/05

hisābsuz [Ar.+T.] Hesabı tutulmayan.
h. 05b/04, 24a/01, 28b/03

hiṭāb [Ar.] Birine söz söyleme, sözlerini yöneltme işi; seslenme.
h.+ eyledi 26a/14

hiżmet [Ar.] Başkalarının işlerini görme.
h.+ iderler 22b/01

hoca [Far.] Müslümanlıkta din işleri ile uğraşan kimse; din görevlisi.
h.+ ya 02b/02

hor [Far.] Bir değeri ve önemi olmayan; aşağılık; bayağı.
h. 22a/08

Hū [Ar.] Allah; Allah'ın adlarından biri.
h. 29b/02

hulle [Ar.] Cennet elbisesi.
h. 28a/06
h.+ lerden 28a/06

hūrī [Ar.] Cennette yaşadığına inanılan güzel kızlara verilen isim.
h. 28a/06
h.+ ler 24a/15, 28a/03

huṭuṭ [Ar.] Hatlar; çizgiler.
h. 12a/09

- huzūr** [Ar.] Ruh dinginliği; gönül ve baş rahatlığı.
 h.+ ıla 28a/15
- hücre** [Ar.] Küçük oda; odacık.
 h. 27b/12
 h.+ de 27b/13
- hüküm** [Ar.] Bir kimse, o kim senin eylemi veya bir olay hakkında edinilen yargı, varılan karar; yargı.
 h. 11a/08
- ıbrık** [Ar.] İbrik.
 1. 02a/12, 03b/04
 1.+ 1 03b/09
- ıd-** [T.] Kaçırmaq.
 1.- ma 18a/11
- ırmağ** [T.] Büyük akarsu; nehir.
 1.+ da 11a/01
 1.+ lar 22a/02
- ış1** [T.] Enerji; hararet.
 1.+ cağ 11a/04
- ışıcak** [T.] Sıcak.
 1. 13a/15
- i-** [T.] Ek eylem; ek fiil.
- i.- di 10a/03, 10a/05, 23a/15, 23b/03, 29b/06
 i.- düğine 11a/12
 i.- ken 08b/05, 09a/01
 i.- se
 i. 05b/13, 06b/02, 07a/12, 08a/14, 11b/08, 13a/03, 13a/15, 16a/02, 17a/03, 19a/07, 30b/06
- i‘āde** [Ar.] Karşılıklı olarak yapma; karşılıklı yerine getirme; mukabele etme.
 i. 13a/11
 i.+ ideler 13a/08
 i.+ itmeye 13a/06
 i.+ itmeyeler 13a/07
- ‘ibādet** [Ar.] Allah’a tapınma.
 ‘i. 20a/13, 26a/04, 29a/14
 ‘i.+ den 23b/10
 ‘i.+ dür 21b/08
 ‘i.+ i 29a/14
 ‘i.+ in 26b/01, 26b/02
 ‘i.+ kı1 26a/14
 ‘i.+ kılaym 26a/15
- İblīs** [Ar.] Şeytan.
 i. 29b/04
 i.+ den 29b/07
- İbrāhīm** [Ar.] Kur'an-ı Kerim'de Allahu Teâlâ'nın "Halil" dost diye nitelediği ulu'l-azm mertebesinde olan peygamber.

i. 05b/01, 20a/12, 23a/11

icāb [Ar.] Gerekme; gerek.

ī.+ eyler 11a/06

iç- [T.] İçmek.

i.- mek 02b/08

i.- mesi 05a/13

iç [T.] Herhangi bir yer, alan, cisim veya durumun sınırları arasında kalan yer; dahil.

i. 09a/15, 11b/07, 12b/14

i.+ i 06a/06, 17b/05

i.+ inde 06b/02, 07b/01, 08a/13,

10a/10, 21b/02, 25a/06, 25a/07, 25a/10, 26b/01, 30a/14

i.+ indeyem 25a/02

i.+ ine 04b/01

içerü [T.] İçeri.

i. 03b/05, 16b/14, 16b/15, 28a/07

içün [T.] İçin; sebebiyle.

i. 02a/05, 02b/13

i.+ üz 24b/01

it- [T.] Yapmak; etmek.

i.- e 11b/08, 13a/01

iḥfā [Ar.] Gizleme; saklama.

i.+ yıla 07b/13

iḥlāṣ [Ar.] Kur'an-ı Kerim'in 112. suresi.

i. 27b/07, 30a/08

iḥrām [Ar.] Müslüman hacıların Kâbe'yi tavaf ederken giydikleri yün, keten veya pamuktan yapılmış beyaz dikişsiz elbise.

i. 02a/03

i.+ dadur 11b/07

iḥtilām [Ar.] Uyku sırasında istem dışı olarak meni gelmesi.

i. 11a/09, 11a/11

i.+ oldı 11a/14

i.+ olduğın 11b/02

iḥtiyāt [Ar.] Beklenmedik olumsuz bir durumu karşılamak için önceden alınan tedbir veya yapılan iş.

i.+ çun 11a/14

iḥyā [Ar.] Geceyi ibadetle geçirmek.

i.+ it 29b/15

i.+ itmiş 26a/07

i.+ itse 30a/01

iḥāmet [Ar.] Cemaatle namaz kılmaya başlamadan önce müezzinin kamet getirmesi.

i. 24b/05

iki [T.] İki.

i. 03b/12, 04a/10, 04a/11, 04a/12, 04a/13, 04a/14, 04b/01, 05b/01, 06b/03, 06b/05, 06b/08, 07b/03, 07b/11, 08a/07, 09a/13, 10b/10, 11a/04, 11a/06, 11a/13, 12a/03, 12b/03, 12b/07, 12b/13, 12b/14, 13b/13, 14a/09, 14a/12, 14a/15, 14b/03, 14b/10, 15a/03, 15a/06, 15a/09, 15a/10, 15a/13, 15b/02, 15b/03, 15b/06, 15b/10, 15b/11, 16b/06, 17a/03, 18a/08, 18a/11, 18b/09, 19b/04, 19b/10, 20b/02, 20b/14, 23b/10, 24a/04, 26a/03, 26a/04, 26a/05, 26a/10, 26b/13, 27b/06, 29b/11, 29b/12, 30a/07
 i.+ dūr 02a/02
 i.+ nci 02a/03, 18b/11
 i.+ ñüz 18a/04
 i.+ si 06a/07, 08a/13, 15a/02
 i.+ sinden 21b/13
 i.+ sini 14b/15
 i.+ sinüñ 20a/14, 20b/04

ikileydin [T.] İkinci olarak; ikinci defa.

i. 06b/06, 12a/02, 12b/06

ikinci [T.] İkinci.

i. 05b/11, 06a/14, 06b/06, 06b/08, 07a/08, 07b/02, 07b/08, 08a/08, 08b/10, 08b/11, 09a/04, 09a/09, 09a/14, 09b/07, 09b/12, 10a/09, 10a/13, 10b/03, 11a/08, 15a/15, 26b/05, 27a/10, 27b/07
 i.+ de 27a/09

ikindi [T.] İkinci vakti kılınan namaz.

i. 19b/07, 22a/15, 22b/09

i.+ nüñ 25b/11, 25b/13, 25b/14

ikindü [T.] bk.ikindi

i. 20b/14

i.+ de 20a/07, 20b/11, 20b/12

i.+ nüñ 25b/15

i.+ ye 21a/12, 21a/13, 23a/06

i.+ yi 23a/07

ilāhī [Ar.] (Allah'a hitap için) ey

Allah'ım; yarabbi.

i. 03a/03, 16b/15, 21a/09, 26a/14

ile [T.] İle.

i. 03a/06, 04a/07, 04a/09, 06b/08, 08a/15, 09a/02, 12b/13, 14b/03, 15a/14, 16b/05, 27a/13, 29b/01

ilk [T.] Zaman, sıra, yer ve önem bakımından benzerlerinden önce gelen.

i. 06a/13, 08a/06

illā [Ar.] Ancak; fakat.

i. 01b/03, 05b/10, 11a/10, 11a/11, 12b/03, 13a/15, 23b/04, 24a/12, 27b/03, 30b/07

'ilm [Ar.] İlim, bilim.

'i. 02b/04

îmā [Ar.] İşaret; im.

î.+ yıla 13a/11

îmām [T.] I.Cemaatle kılınan namazda en önde duran ve kendisine uyulan kimse.

i. 07a/12, 08b/15, 17a/06, 17a/12, 18a/05, 18b/04, 18b/05, 18b/08, 18b/09, 18b/12, 19a/13, 19b/01, 22a/07, 29b/03, 30b/04

i.+ a 02a/14, 07a/13, 07b/12, 08b/15, 17a/06, 17a/14, 18a/05

i.+ dan 18b/01, 18b/02

i.+ ıla 19a/15

i.+ ile 24b/04, 24b/15, 25a/05

i.+ la 18b/11

i.+ uñ 08b/15, 17a/15, 18a/15, 18b/07

Îmām Ebî Yûsuf [Ar.] Ebû Hanîfe'nin talebesi Ebû Yûsuf.

i. 13a/07

îmāmeyn [Ar.] Sözlükte "iki imam" anlamına gelen "Îmāmeyn" (Îmāmân) Hanefî literatüründe Ebû Hanîfe'nin talebeleri Ebû Yûsuf ve Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî.

i. 12b/02, 13a/15

îmām-ı a'zam [Ar.] Büyük imam.

i.12b/01, 13a/08

Îmām Ebû Hanîfe [Ar.] Hanefî mezhebinin imamı.

i. 08a/10, 13a/14

Îmam Şâfi' [Ar.] Şafi mezhebinin imamı.

i. 05b/13

îmāmlık [Ar.+T.] İmamın yaptığı iş.

i. 30b/03, 30b/15

i.+ eyle 30b/04

i.+ ı 20b/15

i.+ ide 30b/06

i.+ itme 30b/14

i.+ itmeye 30b/06, 30b/15

Îmām Muhammed [Ar.] Ebû Hanîfe'nin talebesi Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî.

i. 13a/08

Îmām Yûsuf [Ar.] Ebû Hanîfe'nin talebesi Ebû Yûsuf.

i. 08a/12

îmān [Ar.] Allah'a inanma.

î. 22b/08

î.+ ıla 16b/03, 16b/04, 16b/11

îmānsuz [Ar.+T.] İman etmeyen.

î. 16b/03

imdi [T.] Şimdi.

i. 02b/14, 03b/03, 14b/08, 18a/01,
25a/11, 26b/02, 28b/07, 29b/01, 29b/02,
29b/06

imekle- [T.] Emeklemek.

i.- yürek 24a/04

in- [T.] Yukarıdaki bir yerden daha
aşağıdaki başka bir yere doğru gelmek.

i. 18b/05, 18b/07
i.- e 27a/02, 27a/05, 27a/11,
27a/14
i.- en 28b/14
i.- erken 07a/13
i.- gil 14b/03
i.- ıcek 07b/08, 14b/14, 18a/15,
18b/04
i.- me 18b/01
i.- se 18b/02
i.- üp 16a/03

inan- [T.] Bir şeyi doğru olarak kabul
etmek; doğruluğunu benimsemek.

i.- ursa 30b/14

incik [T.] Diz kapağından topuğa kadar
olan kısım.

i.+ ine 12a/05
i.+ inüñ 12a/04

incin- [T.] Birinin kötü bir davranış veya
sözü yüzünden üzüntü duymak;

gücenmek; kırılmak,
i.- ürler 03b/07

incü [T.] İnci

i.+ den 27b/11

indir- [T.] Birinin veya bir şeyin
yüksekten veya yukarıdan aşağıya
inmesini sağlamak.

i.- ip 08a/05

indür- [T.] Birinin veya bir şeyin
yüksekten veya yukarıdan aşağıya
inmesini sağlamak.

i.- ür 17a/14, 17a/15

inen [T.] Daha, pek, çok, gayet.

i. 15b/11

ins [Ar.] İnsan

i.+ ler 23b/01

ir- [T.] Ermek; erişmek; varmak; vasıl
olmak; ulaşmak.

i.- emez 03a/15

i.- medin 23a/05, 23a/06, 23a/09,
23a/10

iriş- [T.] Erişmek.

i.- di 28b/04

i.- se 23b/13

irişdür- [T.] Ulaştırmak, yetiştirmek.

i.- e 21a/11

irte [T.] 1. Erte; yarın; gelecek. 2. Sabah erken; erken.

i. 02a/13, 13b/06, 13b/10, 14a/03, 14a/12, 16b/05, 20a/09, 20b/14, 21a/11, 22a/12, 22a/13, 22b/06, 22b/07, 23a/04, 23b/07, 24a/03, 24b/12, 25a/05, 26a/09, 29b/10

i.+ de 20b/12

i.+ si 29a/10, 29a/11

i.+ ye 21a/12, 21b/01, 23a/10

‘İsā [İbr.] Dört büyük peygamberden Hristiyanlığın kurucusu, doğumu Türkiye’de ve Batı’da takvim başlangıcı sayılan peygamber.

‘i. 05b/02

işār [Ar.] Esirgemeyerek verme; ikram etme.

ī.+ eyledüm 28b/02

İslām [Ar.] Müslümanlık; İslamiyet.

i. 20b/14

isne- [T.] Uykusuzluk veya yorgunluk sebebiyle esnemek

i.- memekdür 08a/13

i.- rise 08a/14

israf [Ar.] Bir şeyi boşa tüketme; savurganlık .

i.+ itmekdür 09b/12

issi [T.] Sahip; malik.

i. 30b/06

i.+ ne 03a/11

istebrāk [Ar.] Sırma ile işlenmiş bir tür kalın kumaş.

i.+ dan 28a/02

istiğfār [Ar.] Allah’tan günahlarının bağışlanmasını dileme; tövbe etme.

i. 19b/03

istincā [Ar.] Büyük abdest yaptıktan sonra insanın temizlenmesi; taharetlenme.

i.+ dan 09a/11, 09a/15, 09b/03

i.+ iderken 09b/09

i.+ itmekdür 10a/01

istinsāk [Ar.] Abdest alırken buruna su çekme.

i.+ ı 09a/09, 09b/08

istiva [Ar.] Ortada ve tam bir derecede bulunma durumu; itidal.

i.+ da 27b/04

iş [T.] Yapılmakta olan ya da yapılacak olan çalışma; yapılması, yerine getirilmesi gereken şey.

i.+ i 24a/10, 24a/11

i.+ idür 07b/14

i.+ leri 09b/14, 24a/13

işbu [T.] İşte bu; özellikle bu.

i.16b/05,17b/08,26b/03,26b/08,
27b/05

işit- [T.] İşitmek; duymak.

i.- düğinden 21b/11

i.- düm 17b/11, 25a/03

i.- ıcek 25a/11

i.- meye 25b/08

i.- señüz 24b/05, 24b/06

i.- ür 25a/15, 25b/05

i.- ürem 25a/15

işle- [T.] Bir iş yapmak.

i.- meyecekleri 09b/11

i.- mez 24a/14

işrāk [Ar.] Güneş'in doğuşundan ufuk üzerinde beş derece yükselmesine kadar geçen zaman süresi.

i. 26a/08

it- [T.] Yapmak; eylemek; kılmak.

i.- diyise 13a/01

i.- dügi 12b/15, 18a/05

i.- düm 14a/12

i.- dürse 20b/04

i.- e 06b/06, 12b/07, 13a/12,
15a/08

sehv-isecede i.- e 06b/04

i.- er 23b/04

i.- erler 19b/04

i.- ıcek 12a/11

i.- ivirdi 30b/15

i.- mek 30b/03

i.- mekdür 08b/06, 09a/09,

09a/10, 09b/08

i.- meñ 08b/08

i.- meye 12b/02, 30b/07

i.- mez 23b/04

i.- se 11a/03, 12a/12, 12a/15,

13a/13

i.- seler 13a/11

i.- ülür 12a/11

i.- üp 12b/14

ittifāk [Ar.] Görüş birliğine varma; uyuşma.

i. 13a/04, 29b/02

i.+ ı 29b/08

iy [T.] Ey

i. 01b/08, 01b/11, 02a/01, 02a/05,
02b/13, 05b/09, 07a/06, 07b/07, 09a/03,
09a/07, 09a/12, 09b/06, 09b/11, 10a/06,
10a/12, 10b/02, 10b/07, 10b/11, 11a/05,

11b/04, 11b/07, 12a/10, 13b/03, 14a/01,
16b/06, 16b/12, 18a/01, 21a/05, 22b/04,
22b/12, 23a/01, 24a/02, 24a/11, 24a/14,
24b/01, 24b/03, 24b/12, 25a/11, 25b/05,
25b/11, 26a/02, 26a/08, 26a/11, 26a/13,
26b/03, 26b/08, 28b/08, 29a/03, 29a/10,
29b/01, 29b/08, 29b/14, 30a/02, 30a/06,
30a/10, 30a/13, 30b/03, 30b/13

iyit- [T.] Demek; söylemek; ayıtmak.

i. 02b/15, 03b/14, 04a/02, 04a/03,
17a/01

i.- di 05a/10, 13b/11, 13b/12

i.- ki 16a/10

i.- se 05a/06

iyt- [T.] bk. iyit-

i. 03a/03, 14a/10, 16b/15, 21a/09

i.- e 04a/07, 04a/09, 05a/03,

27a/11

i.- üp 07b/01

izar [Ar.] Belden aşağıyı örtmekte
kullanılan bez; peştamal

i. 10b/03

izin [Ar.] Müsaade; ruhsat.

i.+ virmedi 25b/07

i.+ virmezem 25b/01

Ka'be [Ar.] Kabe, Beytullah.

k. 02a/04

k.+ yi 23b/12

ķapla- [T.] Āevresini sarmak; ĀepeĀevre
dolanmak; kuşatmak; her yanını
Āevirmek ; muhasara etmek.

ķ.- yu 10a/05

ķabr [Ar.] Őlünün gömüldüğü yer;
mezar; sin.

ķ.+ inden 28b/01

ķabül [Ar.] Bir Şeye isteyerek ya da
istemeyerek rıza gösterme; razı olma.

ķ. 26a/12, 30b/02

ķ.+ eyleye 02a/08

ķ.+ idem 26b/01

ķ.+ idermiş 26b/02

ķ.+ kıla 05b/09

ķ.+ kılasın 26a/15

ķ.+ olur 26b/08

ķaçan [T.] Ne zaman; ne vakit?

ķ. 08b/11, 08b/13, 14b/05, 23a/12,
23b/07, 23b/10, 23b/13, 24b/05, 25a/05,
28b/10, 28b/11, 28b/12, 28b/13, 28b/14,
28b/15, 29a/01, 29a/02

ķadar [T.] Kadar.

ķ. 17b/10, 24a/06, 24a/07

ķademgāh [Ar.] Ayakyolu; tuvalet; hela.

ķ.+ a 02a/12

ķ.+ dan 02a/13

ķademķāne [Ar+Far] Ayakyolu; tuvalet; hela.

ķ.+ de 03b/06

ķ.+ ye 03b/04

ķādir ol- [Ar.] Bir Şeyi yapmaya g¼c¼ yetmek; muktedir olmak.

ķ.- maya 25b/08

ķ.- maz 08a/14

ķadir Gicesi [Ar.] Kuran'ın Hazreti Muhammet'e indirilmeye başlandığı gece olarak M¼sl¼manlarca ¼ok kutsal sayılan, ramazan ayının 27. gecesi.

ķ.+ ni 26a/07

ķafa [T.] Baş.

ķ.+ sına 04a/13

ķāfir [Ar.] Allah'ın varlığını ve birliğini kabul etmeyen; tanrıtanımaz; dinsiz.

k. 17b/08, 22a/06, 22a/11

ķ.+ dir 29b/08

ķ.+ d¼r 29b/03

ķaftān [Far.] İpekli kumaştan yapılan uzun ve s¼sl¼¼¼ üst giysisi; kapama.

ķ.+ ı 03a/02

ķ.+ ma 12a/12

ķ.+ muñ 30b/10

ķāfur [Ar.] Cennette var olduğuna inanılan ve musluklarından berrak sular akan ¼eřme.

ķ.+ dan 27b/15

ķāğıd [Far.] Kağıt.

ķ.+ lar 17b/14

ķāhel [Ar.] Ağır hareket eden; tembel; uyuşuk.

ķ.+ ola 21a/04

ķ.+ olma 21a/03, 25a/11

ķahķaha [Ar.] Y¼ksek sesle g¼lerken ¼ıkan ses.

ķ.+ yla 10a/10

ķakķ- [T.] Bir Şeye vurmak; ¼arpmak.

ķ.- a 12b/10

ķ.- ā 12b/08

ķal- [T.] Geride kalan; başkası; iz bırakmamak.

ķ.- an 07a/15, 27b/04

ķ.- anı 06a/07

ķ.- dı 25b/07

ķ.- dur 18b/08

ķ.- masun 03b/10

ķ.- maya 22b/04

ķaldur- [T.] Bir Şeyi y¼kseđe ¼ıkarmak; y¼kseltmek.

ķ. 15a/06, 15a/09, 15a/10,
18a/08, 19a/14

ķ.- a 27a/06

ķ.- dı 19b/11

ķ.- ğıl 14a/09

ķ.- ıcaķ 19a/14

ķ.- ma 15a/09

ķ.- maķdur 07a/07, 08a/04,
08a/06, 08b/01, 08b/08, 08b/10

ķ.- sa 08b/11

ķ.- up 19b/12

ķalem [Ar.] Kalem.

ķ. 17b/13

ķalkķ- [T.] Yükselmek; kalkmak;
doğrulmak.

ķ. 18b/11

ķ.- asın 15b/05

ķ.- ıcaķ 08a/06, 08b/10, 14b/12

ķ.- up 16a/03

ķāmet [Ar.] Camide, cemaatin namaza
kalkması için okunan ezan.

ķ. 17a/06, 24b/06

ķan [T.] Kan.

ķ. 05b/14

ķ.+ a 06a/01

ķanda [T.] Nerede.

ķ. 25b/07

ķanğı [T.] Hangi.

ķ. 05b/04

ķapan- [T.] (Açık bir şey için) kapalı
duruma gelmek; örtünmek.

ķ.- maya 05a/12

ķapu [T.] Kapı.

ķ. 02a/11, 28a/14

ķ.+ dan 05b/04

ķ.+ ların 05b/03, 29a/01

ķ.+ sı 05a/12

ķ.+ sın 16b/15, 21a/09

ķ.+ sına 16b/14

ķ.+ yı 03a/06

ķaraca [T.] Rengi biraz kara olan; esmer.

ķ. 11a/12, 11b/01, 11b/02

ķarañu [T.] Karanlık.

ķ. 26b/01

ķaravaş [T.] Kul; köle; karavaş; cariye.

ķ. 06a/08, 28a/08

ķarın [T.] Karın.

ķ. 02b/01

ķ.+ ı 06a/08, 30b/07

ķ.+ ın 08b/02, 08b/04

ķ.+ uñı 15a/04, 15b/09

ķarındaş [T.] Kardeş.

ķ.+ a 02b/02

ķ.+ ı 20b/01, 20b/03, 21a/01

ķ.+ muñ 20a/11

ķ.+ lara 02b/03

ķarşu [T.] Karşı.

ķ. 03b/05, 08b/05, 10b/06,

12a/14, 14a/05, 15b/10, 19b/04

ķ. + uñda 14a/07

ķaşd [Ar.] Bir şey yaparken erişilmek istenen sonuç; amaç; hedef.

ķ.+ ıla 06a/12, 07a/04, 07b/06, 20b/06

ķaş [T.] Kaş.

ķ.+ ı 19b/09

ķat [T.] Bir büyüğün huzuru; huzur; yan; makam; mevki.

ķ. 23a/13, 28a/06

ķ.+ ma 24a/10

ķ.+ mda 02a/02, 08a/10, 08a/12, 24a/06, 24b/02

ķ.+ itme 27b/05

ķ.+ uñuzda 17b/04

ķatı [T.] Sert.

ķ. 09b/07

ķatılık [T.] Katı olma dummu; sertlik.

ķ.+ m 15b/07

ķatlan- [T.] Sabretmek; beklemek.

ķ.- mayup 13a/05

ķavl [Ar.] Sözleşme; anlaşma.

ķ.+ i 08a/13

ķ.+ inde 11b/05, 12b/01, 12b/02, 13a/08, 13a/14, 13a/15, 13b/08, 15a/02, 22a/07,

29b/03

ķavm [Ar.] Aralarında dil, kültür ve töre bakımından ortaklık bulunan soyca birbirine bağlı insan topluluğu; budun.

ķ.+ e 30b/14

ķavül [Ar.] Sözleşme; anlaşma.

ķ.+ de 13b/08

ķāyim [Ar.] Sağlam; dayanıklı.

k. 29a/15

ķazā [Ar.] Zamanında kılınmayan namaz ve tutulmayan oruçların kurallarına göre yerine getirilmesi.

ķ. 12b/03

ķ.+ itmek 06b/02

ķ.+ sıyla 06b/02

ķāzī [Ar.] Kadı.

ķ.+ ler 02b/06

keffe [Ar.] Terazi gözü; kefe. k.+ sine 23a/14, 23a/15,23b/02	12b/08, 12b/10, 14b/11, 15a/04, 15b/03, 15b/04, 15b/07, 16b/06, 17a/04, 19a/02, 19a/03, 19a/11, 19b/14, 20b/02, 20b/03, 20b/14, 23b/12, 26a/11, 26b/09, 26b/14, 27a/01, 27a/02, 27a/03, 27a/04, 27a/05, 27a/06, 27a/07, 27a/11, 27a/13, 27a/14, 27a/15, 27b/01, 27b/08, 28b/13, 28b/14, 28b/15
kelām [Ar.] Söz; lakırdı. k.+ ı 09a/08 k.+ m 09b/09, 10b/05	
kendü [T.] Kendi. k. 29b/06	k.+ den 09a/14, 09b/12
kerāhiyyet [Ar.] Tiksinme; iğrenme. k.+ leri 01b/13, 09b/06	kezalik [Ar.] Bunun gibi. k. 06b/05
kerpüç [T.] İlk ve pişmemiş tuğla. k.+ e 12a/12	kıble [Ar.] Namaz kılariken dönülmesi gerekli olan yön; Mekke ve Kâbe tarafı. k.+ ye 03b/05, 06a/09, 08b/05, 08b/13, 09a/11, 10b/06, 14a/05, 15b/10
kerre [Ar.] Kez; sefer. k. 03b/14, 09a/13, 09a/14, 16b/01, 26b/09	kı1- [T.] Yapmak; etmek; eylemek; işlemek; icra etmek. k. 13b/10, 18b/11, 29a/04 taḥiyyeti-mescid k. 17a/03 k.- a 06b/06, 12a/02, 13a/10, 13a/11, 24a/04, 25b/13, 26a/05, 27a/12, 27b/02, 27b/04, 30b/08, 30b/11 k.- adırlar 24b/01 k.- agör 26b/09, 26b/10, 28b/08 k.- am 21a/11, 25b/04 k.- anuñ 28b/07 k.- arsañ 26a/12 k.- asın 16b/08
kes- [T.] Kesmek. k. 24b/14	
kesek [T.] Sıkışmış kuru toprak parçası. k. 09b/01 k.+ ile 03b/08, 09a/01	
kez [Ar.] Defa; kere; sefer. k. 03b/11, 03b/12, 04a/01,04a/03, 04a/06, 04b/10, 04b/13, 05a/14, 05b/01, 05b/03, 05b/05, 05b/06, 05b/08, 07a/14, 07a/15, 10b/05, 11a/02, 11a/03, 11a/05,	

ķ.- ayum 25a/14	ķılın- [T.] Kılınmak.
ķ.- duğı 06a/03	ķ.- dı 23a/15, 23b/03
ķ.- dum 24b/15	
ķ.- duñ 24b/15	ķır- [T.] Öldürmek; yok etmek.
ķ.- ıcaķ 22a/04	ķ.- sam 17b/09
ķ.- mağa 25b/01	
ķ.- maķ 14a/04, 21b/13, 26b/06,	ķırā^c at [Ar.] Okuma.
26b/07, 30b/12, 30b/13	ķ.+ ı 27a/10
ķ.- maķdan 13b/15, 21b/09,	ķ.+ ın 14b/10
23b/13	ķ.+ ında 16b/09
ķ.- makdur 24b/02	
ķ.- mamaķdur 09a/12	ķırķ [T.] Kırk.
ķ.- masa 22a/05, 22a/08, 29b/02	ķ. 01b/09, 10b/15, 18b/15,
ķ.- maya 27b/04	24b/04
ķ.- mayanla 22a/08	
ķ.- mayanuñ 28b/08	ķısuķ [T.] Apış arası; kasık.
ķ.- sa 13b/15, 21b/01, 21b/08,	ķ. 10a/14
21b/10, 22a/07, 22a/13, 22a/14, 22a/15,	
22b/02, 22b/03, 23a/04, 23a/06, 23a/07,	ķıyām [Ar.] Namazın ayakta kılınan
23a/08, 23a/10, 23b/05, 23b/09, 23b/11,	kısmı; namazda ayakta durma; namaz.
24b/04, 24b/10, 25a/05, 26a/07, 26b/10,	ķ.+ a 27a/08
29b/10	ķ.+ da 07a/02, 08b/05, 16b/09,
ķ.- salar 13a/07	27a/02
ķ.- sañ 21b/13	ķ.+ ın 14b/09
ķ.- uñ 23a/12	
ķ.- up 21a/15, 25a/09, 29b/13	ķıyāmet [Ar.] Hesap günü.
ķ.- urdı 27b/03	ķ. 08a/02, 08a/03, 18b/02, 22a/13,
ķ.- urlar 22a/04	23a/12
ķ.- ursa 12b/04	ķ.+ de 04b/14, 05a/10
	ķ.+ e 19b/03, 30b/14
ķıl [T.] Kıl.	
ķ. 28b/12	

kıyāmet günü [Ar.+T.] Kıyametin

kopacağı gün.

k. 23a/12

k.+ nde 08a/02, 08a/03, 18b/02,

22a/13

kıyās [Ar.] Bir şeyi başka bir şey ile karşılaştırma.

k.+ eyle 29b/13

kız [T.] Kız.

k. 02b/02

ki [Far.] Bağlama edatı.

k. 01b/01, 02a/04, 02a/06, 2a/08, 02b/13, 02b/15, 03a/03, 03a/07, 03a/11, 03b/07, 03b/14, 04a/15, 04b/15, 05a/01, 05a/06, 05a/10, 05b/07, 05b/09, 06a/10, 06a/13, 06b/01, 07b/01, 07b/14, 08a/01, 08a/05, 08b/03, 09b/14, 10a/04, 10a/07, 10b/07, 11a/04, 11a/06, 11a/08, 11a/09, 11a/10, 11b/09, 11b/14, 12a/07, 12b/05, 12b/09, 12b/12, 13a/13, 13b/06, 13b/09, 13b/12, 14a/02, 14a/04, 14a/07, 14a/10, 14b/06, 14b/12, 15a/03, 16b/02, 16b/04, 16b/10, 16b/12, 16b/15, 17a/01, 17a/11, 17b/08, 17b/11, 18a/06, 21a/04, 21a/10, 22a/03, 22a/09, 24a/03, 24a/12, 24b/01, 24b/07, 24b/15, 25a/05, 25b/04, 25b/15, 26a/08, 26b/01, 26b/03, 26b/12, 28b/03, 29a/06, 29a/15, 29b/03, 29b/05, 29b/09, 29b/12, 29b/15, 30a/01, 30a/10, 30a/14

kiçi [T.] Küçük.

k. 04a/11, 04b/05, 09b/01

k.+ sin 26b/11

kim [T.] Ki bağlama edatı.

k. 01b/06, 01b/07, 01b/08, 1b/11, 02a/01, 02a/05, 02a/09, 04a/09, 04b/03, 04b/11, 05a/03, 05a/05, 05a/14, 05b/05, 05b/07, 06a/10, 06b/01, 07b/04, 11b/05, 11b/07, 12a/10, 16b/07, 16b/08, 19a/02, 20a/08, 20b/02, 20b/06, 22a/13, 22a/14, 22b/01, 23a/15, 23b/03, 24b/01, 24b/07, 25b/08, 25b/14, 25b/15, 26a/03, 26a/05, 26a/06, 26a/12, 26b/10, 28b/04, 29a/10, 29b/02, 30a/01, 30a/03, 30a/14, 30b/15

k.+ i 03b/02

k.+ki 07a/03, 08a/01, 13b/14, 18b/02, 19a/15, 20a/07, 20a/15, 20b/08, 21a/01, 21a/06, 21b/06, 21b/07, 21b/10, 22a/15, 22b/01, 22b/03, 22b/04, 22b/07, 22b/08, 23a/01, 23a/06, 23a/09, 24b/03, 26a/09, 27b/06, 29b/10, 30a/07, 30a/15, 30b/01, 30b/02, 30b/14

k.+ lerdür 22a/03

kimesne [T.] Kimse.

k. 01b/06, 10b/02, 13a/01, 13a/09, 13a/12, 24a/08, 25a/15, 25b/06, 28a/04, 29b/14, 30b/10

k.+ yi 13a/09, 26a/01

kimse [T.] Hiçbir kişi.

k. 05a/11

k.+ ı 01b/06, 28b/14

kiñ [T.] En; genişlik.

k. 17a/03

ķo- [T.] Koymak; bırakmak; terk etmek.

ķ. 14b/14, 15a/06, 15b/06,

15b/11, 15b/12, 18a/10, 18b/09

kiñlik [T.] En; genişlik.

k.+ i 27b/14, 28a/01

ķ.- duğı 07b/09

ķ.- ğıl 14a/14, 15b/06

ķ.- ma 15b/11, 25b/12, 26a/08,

kiremüd [Ar.] Kiremit.

k.+ de 10b/09

k.+ e 05b/10

26b/02, 26b/03, 30a/07

ķ.- maķdur 07a/09, 07b/13,

08a/08, 08a/09, 08a/15

ķ.- mamaķ 08a/09, 08a/10

k.- maya 12b/09

ķ.- salar 14b/07, 23a/15, 23b/01

kişi [T.] İnsan; adam; şahıs; kimse.

k. 03a/12, 03a/14, 03b/01,

05a/11, 05a/12, 06a/08, 07b/12, 11a/08,

11b/09, 11b/14, 12a/11, 12b/04, 18a/04,

20a/01, 21a/03, 22a/05, 22a/07, 23a/03,

23b/09, 24a/03, 24b/10, 25a/02, 25a/05,

25a/08, 25b/02, 25b/05, 26a/02, 26a/11,

29a/04, 29a/05, 30b/04

k.+ den 24a/08

k.+ ler 02b/06, 02b/08

k.+ nüñ 03a/13, 03b/01, 05a/09,

05b/08, 06a/02, 06a/05, 06a/06, 07b/07,

13b/08, 19a/06, 25b/13, 29a/08, 30a/13

k.+ ye 05a/10, 12a/05, 24b/05,

24b/13, 29b/11, 30a/04

k.+ yi 05a/15, 22b/02, 25a/08

k.+ yle 22b/03, 24a/11

ķ.- yalar 05a/10

ķ.- yup 08a/09, 12a/04

ķoķu [T.] Koku.

ķ.+ sın 22b/05

ķol [T.] Kol.

ķ.+ muñ 12b/14

ķoñşı [T.] Komşu.

ķ. 02b/03

ķonuk [T.] Misafir.

ķ. 30b/05

ķ.+ a 30b/06

ķ.+ olmaķ 02b/08

kitāb [Ar.] Kitap.

k.+ da 01b/08, 22b/05, 28b/06

ķopar- [T.] (Allah için) yeniden
diriltmek; haşretmek
ķ.- a 22b/02

ķorķ- [T.] Kaygı duymak; kaygılanmak;
endişe etmek; endişelenmek.
ķ.- aram 16b/02

ķorķıcı [T.] Korkan kişi.
ķ.+ larıñdur. 01b/02

ķoş- [T.] Koşmak.
ķ.- a 27a/01

ķov- [T.] Uzaklaştırmak; def etmek;
koyalamak; sürmek.
ķ.- a 30a/06

ķoy- [T.] bk. ķo-
ķ.- asın 03b/14
ķ.- up 04a/14, 08a/07

ķoyuca [T.] (Akışkanlar için) akışkanlığı
az olan; yoğunluğu fazla olan.
ķ. 11b/03

ķöpük [T.] Köpük.
ķ.+ ünçe 19a/07

ķöşķ [Far.] Köşķ.
ķ. 27b/11
ķ.+ de 27b/12

ķul [T.] Allah'a göre insan; abd.
ķ. 02a/09, 28a/12, 28b/04, 29b/11
ķ.+ ı 02a/09, 23a/02, 30a/10
ķ.+ um 24a/11, 28b/01

ķulak [T.] Kulak.
ķ. 02b/01
ķ.+ dan 10a/08
ķ.+ ı 04b/02
ķ.+ ma 09a/03
ķ.+ muñ 04b/01, 07a/07
ķ.+ larıñ 14a/10
ķ.+ uñ 18a/08

ķum [T.] Kum.
ķ.+ a 12a/12

ķunut [T.] Vitir namazında üçüncü
rekâta rüküdan önce okunan dua.
ķ. 06b/11

ķur'ân [Ar.] Kur'an-ı Kerim; Kelam-ı
Kadim; Mushaf.
ķ. 06b/02, 06b/04, 06b/05,
07b/11, 22b/10, 27a/10, 30a/14, 30b/01
ķ.+ da 09a/06
ķ.+ dan 06b/08
ķ.+ ı 07a/02, 30b/02, 30b/05

ķurı- [T.] Kurumak.
ķ.- ya 17b/14

ķurtul- [T.] Kurtulmak. ķ.- duń 23b/14, 30a/12	k.- mek 24b/09 k.- se 24b/11
ķus- [T.] Midedekileri ağızdan dışarı çıkarmak; istifra etmek. ķ.- mağdur 10a/09	lābūd [T.] Er geç; řüphesiz. l.+ dūr 11a/14
ķuřak [T.] Çeşitli amaçlarla bele sarılan, kaba kumaş veya örgüden yapılan enli şerit. ķ. 02a/11, 03a/03	la‘net [Ar.] Allah’ın insanı sonsuza kadar bağış ve merhametinden yoksun bırakması durumu. l.+ oldı 29b/05
ķuřan- [T.] Herhangi bir şeyi beline takmak. ķ. 03a/03 ķ.- mağ 02a/11	lazım [Ar.] Gerek; gerekli; lüzumlu. l. 11a/14, 11b/02 l.+ dur 11a/09, 11a/15, 11b/03 l.+ olmaya 11a/13, 12b/03 l.+ olmaz 07a/05, 07b/05 l.+ olur 07a/04
ķuřluķ [T.] Günüñ sabah ile öğle arasındaki bölümü. ķ. 29b/09	lezzet [Ar.] Lezzet; tat. l.+ i 28a/10
ķüll [Ar.] Bir şeyin tamamı; bütünü; tüm. ķ.+ üne 23b/05, 23b/08	maħalle [Ar.] Mahalle. m. 02b/04
ķüllī [Ar.] Bütün; genel; hep. ķ.+ si 19a/04	maħbūs [Ar.] Hapsedilmiş kimse. m. 25b/09
ķürsi [Ar.] Taht. ķ.23a/13	maħdümzāde [Ar.] Torun. m.+ lerine 01b/07
ķüy- [T.] Uymak; gözetmek. ķ. 17a/06	maħrüm [Ar.] Mahrum; yoksun. m.+ dur 21a/04

m.+ eylemeye 05b/03
 m.+ kıalmayasın 18a/02
 m.+ olmayasız 24b/07

maḳām [Ar.] Makam; huzur; durulan yer.

m.+ in 23b/15, 28a/13

mālāya' nī [Ar.] Anlamsız; yararsız; boş; saçma,

m. 26a/09

ma' lūm [Ar.] Bilinen.

m.+ oldı 29a/06

maraz [T.] Hastalık.

m.+ a 13a/14

maḣara al- [Ar.+ T.] Eğlenmek; alay etmek.

m.+ ya 22a/09, 22a/10

m.+ ya almaḳ 29a/08

maḣmaḣa' [Ar.] Abdest alırken ağza su verme; ağız çalkalama.

m.+ ı 09a/09, 09b/08

mecmū' [Ar.] Bütün.

m. 06a/04

m.+ ı 02b/13, 16b/07

m.+ in 17b/06

Me' cūc [Ar.] Yecūc ile birlikte kıyamet günü ortaya çıkacak olan yaratık.

m. 23b/02

Medīne [Ar.] Bugünkü Suudi Arabistan'ın Hicaz bölgesinde, Mekke kuzeyinde yer alan şehir.

m.+ de 25a/12

m.+ nūñ 25b/03

meger [Far.] Oysaki; ancak; yalnız.

m. 11a/04, 15a/03, 25b/08,

30b/15

m.+ki 30b/07

Mekke [Ar.] Bugünkü Suudi Arabistan'ın tarihi Hicaz'ında Mekke bölgesinin yönetim merkezi olan şehir.

m.+ de 20b/13

mekrūh [Ar.] (Fiil ve davranış için) dince yasaklanmadığı hâlde yapılması uygun görülmeyen.

m. 18a/03

m.+ da 27b/03

m.+ dur 07b/15, 08a/10, 08b/01, 08b/03

m.+ ların 13b/04

mekrūhāt [Ar.] Mekruh olan şeyler.

m.+ ı 01b/11

- melûllik** [Ar.+T.] Üzüntü; hüzn
m.+ in 05b/08
- mel'ûn** [Ar.] Allah tarafından lanetlenmiş olan; lanetli.
m.+ dur 20b/06, 20b/07, 22b/06, 28b/06
- men^c** [Ar.] Yasaklama; izin vermeme.
m. 13a/10
m.+ itseler 13a/10
- mendil** [Ar.] Mendil.
m.+ ilen 10b/07
- menhî** [Ar.] Dince yasak sayılan davranış veya eylem.
m.+ dür 10a/06
m.+ leri 09b/11, 10b/12
- meni** [Ar.] Meni.
m. 10b/04, 11a/07, 11a/12, 11b/01, 11b/04
m.+ den 06a/04
m.+ dür 11a/10
- mertebe** [Ar.] Rütbe; paye.
m.+ ye 28b/04
- mescid** [Ar.] Mescit.
m. 16b/12, 16b/14
- m.+ de 13b/13, 17b/03, 18a/13, 19b/06, 19b/15
m.+ den 02a/14, 20a/01
m.+ e 02a/13, 16b/13, 19b/08, 25a/12
m.+ ümde 13b/13, 13b/15
- meşelâ** [Ar.] Söz gelişi; söz gelimi; misal olarak; örneğin.
m. 06b/02, 10a/02, 10a/05, 14b/06
[Tr]
- meşh** [Ar.] Abdest alırken ıslak elle başı ve boyunları sıvaz-lama.
m. 10a/05, 11b/08, 12a/02, 12a/06
m.+ ederken 12a/07
m.+ ide 04a/12, 04b/05, 04b/07, 11b/09, 11b/13
m.+ inüñ 11b/12, 11b/14
m.+ itmek 10a/06
m.+ itmekdür 09a/03, 09a/06, 09b/13
m.+ itmeye 12a/09
m.+ itse 04b/03, 11b/10, 12a/01
m.+ üñ 11b/09
m.+ virmek 09a/13
- meşgûl** [Ar.] İş görmekte olan; bir şeyle uğraşan.
m. 16b/05

mihrāb [Ar.] Cami, mescit gibi tapmak-
ların kible tarafında bulunan imamın
namaz kıldırıldığı girintili yer.

m.+ a 19b/09

Mikāt [Ar.] Mekke yolu üzerinde
hacıların ihram giydikleri yer.

m.+ da 02a/04

miḳdār [Ar.] Miktar; ölçü; sayı.

m.+ ı 07b/11, 14b/11

m.+ in 05b/12

Mi' rāc gicesi [Ar.] Ay takvimine göre
Recep ayının 27. gecesine rastlayan Hz.
Muhammed'in göğe yükselerek Allah'ın
huzuruna çıktığı gece.

m. 21b/15

miṣāl [Ar.] Misal; örnek.

m.+ i 24a/09

Muḥammed [Ar.] Hz. Muhammed.

m. 08a/12, 15a/01, 20a/02,

28b/09

m.+ e 17b/12

Muḥammed bin Tirmizī [Ar.] Büyük
hadis âlimlerinden. Kütüb-i sitte denilen
meşhûr altı hadis kitabından olan
"Sünen-i Tirmizî" adıyla meşhûr Câmi-

üs-sahîh adlı kıymetli hadis kitabını
yazan âlimdir.

m. 16b/01

Muḥammed Muṣṭafā [Ar.] Hz.

Muhammed.

m. 05b/02

muhkem [Ar.] Sağlam; sağlamlaştı-
rılmış dayanıklı.

m.+ ey-le 03a/04

muḥtaşar [Ar.] Kısaltılmış olan; kısa.

m.+ kılduḳ 13b/02

muḳayyed [T.] Bağlı olan; bağlanmış.

m. 25b/09

muḳim [Ar.] Bir yerde bir evde,
mahallede vb. oturan; ikamet eden;
eğleşen.

m. 11b/08

m.+ dür 11b/14

Mūsā [Far.] Hz. Musa.

m. 05b/01, 26a/13, 26a/14,

26a/15

muṣāfaḥa [Ar.] İki kişi arasında birbi-
rinin ellerini iç içe alarak ikişer elle
yapılan özel bir tokalaşma şekli.

m. 20b/10

m.+ ı 21a/05
 m.+ it 19b/06
 m.+ itdüğinden 21a/06
 m.+ itmek 02a/14
 m.+ itse 20a/11, 20b/01, 20b/03

muştıla- [Far.+T.] Sevindirici haber vermek; müjdelemek.
 m.- r 30a/04

muṭī' [Ar.] İtaat eden; boyun eğen; itaatli.
 m. 03a/14
 m.+ ol 03b/03
 m.+ olma 03b/03

muvaḥḥ [Ar.] Yerinde olan; uygun olan; münasip olan.
 m. 25a/13

mübarek [Ar.] Uğurlu; hayırlı; kutlu; kutsal.
 m. 14b/07

mübtelā [Ar.] (Hastalık vb. şeye) tutulmuş olan; tutulan.
 m.+ ider 13a/14

mücerred [Ar.] Yalın; çıplak.
 m. 08a/11

müddet [Ar.] Zaman; vakit.

m.+ i 11b/14

mü'ezzin [Ar.] Namaz vakitlerini haber vermek için ezan okuyan din görevlisi.
 m. 17a/06

müfsidāt [Ar.] Bozanlar; kötüleştirenler; fenalaştırıcılar.
 m.+ ı 01b/11

müḥr [Far.] Damga.
 m. 05a/10

mülāzemet [Ar.] Tutku derecesinde bağlı olma; aşırı bağlılık.
 m. 23b/04

mü'min [Ar.] İman sahibi olan; Müslüman.
 m. 20a/10, 20b/01, 20b/03,
 21a/01, 23b/05, 23b/07, 23b/13, 28b/10
 m.+ lere 08b/14
 m.+ üñ 03a/10

mümkın [Ar.] Olanaklı olarak; olanak içinde.
 m. 06b/02

münādī [Ar.] Tellal.
 m. 30a/09

münafık [Ar.] İkiyüzlülük eden; ara bozan kimse; nifak yaratan.

m.+ lar 07b/14

münafıklık [Ar.+T.] Münafık olma durumu.

m.+ dur 28b/06

mürekkeb [Ar.] Mürekkep.

m. 17b/13

mürted [Ar.] Önceki dinini bırakıp başka bir dine geçen.

m.+ olmakdur 10a/11

müsāfir [Ar.] Misafir.

m. 11b/08, 11b/13, 13a/04

m.+ dür 11b/14

m.+ olup 13a/02

müstecāb [Ar.] Cevap alan; isteği kabul edilen.

m. 26b/03

müsteḥab [Ar.] Farz ve vacip dışında dinen sevap kazandıran ve yapılması hoş karşılanan.

m.+ ı 01b/11

m.+ ları 01b/12, 07b/07, 09a/03,

10b/07

m.+ ların 13b/03

müsūlmān [Ar.] Müslüman.

m.+ laruñ 01b/07

müşrik [Ar.] Allah'a ortak koşan.

m.+ ler 23b/08

müşṭāk ol- [Ar.+T.] İstemek.

m. 23a/09

mütevazā [Ar.] Abdest alınan yer.

m.+ da 09a/12

nāfile [Ar.] (Oruç ve namaz gibi ibadetler için) yerine getirmek zorunluluğu bulunmadığı hâlde yalnızca sevap kazanmak amacıyla yapılan.

n. 12b/03

n.+ leri 01b/12, 09a/13

nāқиş [Ar.] Kusuru olan; kusurlu; özürlü.

n.+ olur 07b/06

nāқиша [Ar.] Kusuru olan; kusurlu; özürlü.

ṭahāret-i n.+ dur 12a/07

nā-mahrem [Ar.] Mahrem olmayan; yabancı.

n.+ e 02b/07

namāz [Far.] Namaz.

n. 07b/01, 08a/13, 10a/10, 13a/06, 14a/08, 14a/09, 16b/06, 16b/07, 21a/14,

- 21b/06, 21b/08, 21b/11, 21b/14, 22a/08, 23a/15, 23b/07, 24b/02, 29a/07, 29a/09, 29b/06, 30a/14
n.+ a 24b/09
n.+ aturıcağ 06a/13
n.+ atursa 28b/10
n.+ da 06a/14, 14a/08, 24a/09
n.+ dan 13a/10, 13b/14, 18b/14, 19a/02, 19a/11, 19b/01, 19b/10, 30a/15
n.+ dur 22b/13, 22b/14, 22b/15
n.+ ı 06a/11, 06b/01, 07a/05, 07b/06, 13a/02, 14b/08, 21b/10, 21b/13, 22a/03, 22a/04, 22a/05, 22a/09, 22b/06, 23a/01, 23a/11, 23b/05, 24b/01, 24b/02, 24b/04, 24b/12, 25a/08, 26b/07, 26b/10, 27b/05, 28b/07, 29a/07, 29a/08, 29a/10, 29b/01, 29b/02, 29b/13, 30b/07
n.+ ıdur 24b/12
n.+ ıla 13b/12, 24a/12
n.+ ın 13a/10, 13a/11, 21a/11, 22a/12, 22a/13, 22a/14, 22a/15, 22b/02, 22b/03, 22b/08, 22b/09, 22b/10, 22b/11, 23a/04, 23a/06, 23a/08, 23a/10, 23b/09, 23b/10, 24a/03, 24b/15, 25a/05, 26a/08, 26a/12, 26b/06, 26b/08, 26b/12, 29b/09, 29b/10, 30a/06
n.+ ın 14a/08, 23b/12
n.+ ına 12a/14, 12b/01
n.+ ında 20a/09, 23b/07
n.+ ından 26a/09, 27b/06
n.+ ınıñ 14a/03
n.+ ınıñ 13b/06, 13b/10, 13b/14, 14a/12, 16b/05, 26a/05
n.+ kıl 26a/03, 26b/01
n.+ kıla 26b/12, 30b/09
n.+ kılan 07b/07
n.+ kıldı 19b/09, 21b/06
n.+ kılıcağ 21b/12
n.+ kılmağa 06a/09
n.+ kılmağ 21a/12, 21b/01
n.+ kılmağdur 10b/11
n.+ kılsa 12a/01, 13a/04, 13a/05, 13b/13, 26a/04, 26a/10, 27b/06, 29a/11, 30a/03, 30a/08, 30b/10
n.+ kıılır 20a/01
n.+ kıılırdı 29a/04
n.+ ınıñ 01b/09, 05b/09, 06a/10, 06a/12, 06b/07, 07a/06, 07b/07, 13b/03, 15a/02, 15a/12, 16b/08, 17b/02, 18a/03, 21b/14, 23b/03, 24a/04, 27b/02, 28a/11, 29a/03, 30b/03, 30b/09
nāyib [Ar.] Eskiden kadı yerine kaza yetkisini kullanan, hüküm verebilen kimse.
n.+ ler 02b/06
nazar [Ar.] Gözleri bir kimse veya nesne üzerine çevirme; göz atma; bakmai.
n.+ ı 07b/08
n.+ itdüm 19b/10
n.+ itmez 22b/07

ne [T.] Soru zamiri; hangi şey.
n. 10b/15, 11a/01, 24a/06,
25a/14, 26a/15, 27b/03

necāset [Ar.] Dışkı; pislik.
n. 10b/03
n.-i ğalīzeden 05b/12
n.-i ḥafīfeden 05b/11
n.+ den 06a/04
n.+ i 10a/15

necis [Ar.] Pis; murdar.
n.+ dūr 06a/01

nesne [T.] Nesne; şey.
n. 02b/10, 07a/05, 09a/02,
10a/07, 14a/06, 26b/05
n.+ den 21a/03, 30b/07
n.+ ler 03b/08, 11a/06
n.+ nūñ 22b/12, 22b/13, 22b/14,
30b/12
n.+ yi 26b/03

nice [T.] Nasıl.
n. 02b/14, 12a/10, 13a/01,
28b/08, 29b/13
n.+ dūr 17b/04

niçün [T.] Niçin.
n. 24b/09, 25a/01

nidā [Ar.] Bağırış; ses.

n.+ ide 30a/10
n.+ idüp 28b/01

nisā [Ar.] Kadınlar.
n.+ ya 08b/03

nisyān [Ar.] Unutma; unutuş.
n.+ ıla 07a/04

nitekim [T.] Nasıl ki.
n. 21b/03, 21b/14, 24b/06, 29a/09

niyyet [Ar.] Niyet; maksat; gaye.
n. 12b/05, 14a/11
n.+ dūr 06a/09, 09a/04
n.+ eyle 21a/10
n.+ i 22a/06, 29b/02
n.+ ide 12b/04
n.+ idüp 12b/06
n.+ itgil 21a/13
n.+ itnese 12b/05
n.+ itse 21a/15, 21b/01
n.+ itsen 21a/14
n.+ le 21b/04
n.+ üñle 21b/02

niyyetsüz [Ar.+T.] Niyeti olmayan; niyet
etmemiş olan.
n. 12b/06, 21b/04

nūr [Ar.] Aydınlık; ışık.
n.+ ı 22b/13

o [T.] Teklik üçüncü kişi zamiri.

o. 29b/02, 30b/06

od [T.] Ateş.

o.+ a 26a/01

o.+ dan 30a/12

o.+ ı 23a/14

o.+ ıla 04b/15

o.+ ın 24b/05, 26a/06

o.+ ından 30a/05

oğlan [T.] Cinsiyeti erkek olan çocuk;
erkek çocuk.

o.+ a 02b/07

oğul [T.] Erkek evlat; yaşlı kişiler tarafından kendinden küçük erkeklere kullanılan hitap sözü.

o. 02b/02, 02b/03, 24a/11, 24a/14, 24b/02, 24b/03, 24b/12, 25a/11, 26a/02, 26a/08, 26a/11, 26b/03, 26b/08, 29a/10, 29b/08, 29b/14, 30a/02, 30a/06, 30a/13, 30b/13

o.+ ma 24b/13

o.+ muñ 24b/13

oğ1- [T.] Okumak; çağırmaq.

o. 14a/14, 14b/01, 14b/02, 5a/15, 15b/13, 16a/12, 16b/06, 17a/08, 18b/05, 18b/08, 18b/10, 18b/12, 18b/13

o.- dıkdan 27a/10

o.- mağ 07b/11, 07b/12, 26b/06

o.- mağdur 06a/15, 06b/07, 06b/08, 06b/09, 06b/10, 06b/11, 07a/02, 07a/09, 07a/11, 07b/02, 07b/03, 07b/11, 09b/03

o.- mamış 06b/03

o.- mış 28b/14

o.- sa 05a/15, 05b/01, 05b/03, 05b/06, 06b/04, 18b/14, 29a/12, 30a/09, 30b/02

o.- ya 04b/08, 06b/05, 16a/04, 27a/02, 27a/12, 29a/13, 30b/05

o.- yacak 06b/10

o.- yıcağ 17a/06

o.- yup 16a/03, 16a/04, 19a/02

oğın- [T.] Okunmak.

o.- ur 07b/02

oğ1u- [T.] Okumak.

o.- duğından 07b/11

o.- sa 28b/13, 30a/14, 30a/15, 30b/01

o.- yup 09a/08

ol- [T.] Olmak; meydana gelmek; mevcut olmak.

o.- a 01b/07, 05a/13, 08a/04, 11a/01, 11a/04, 12a/02, 12a/04, 13a/04, 13a/05, 14a/06, 14a/08, 15a/03, 15b/02, 22a/14, 23a/11, 25b/09, 25b/10, 26a/12, 26b/03, 27b/14, 28a/08, 28a/10, 29b/01, 29b/12, 30b/05, 30b/08

o.- an 02a/02, 09b/12, 10a/01,
14a/04, 30b/04
o.- dışa 11a/09
o.- duğını 11a/11
o.- ıcağ 15b/01, 19b/10, 19b/12,
28b/07
o.- madın 10a/01, 23a/07
o.- mağ 25a/10
o.- mağdur 07b/08
o.- mañ 23a/12
o.- masa 11a/11, 22a/06, 29b/02
o.- masun 10b/01, 18a/14
o.- maya 12a/07, 12b/01, 12b/05,
12b/09, 15a/02, 17b/10, 24a/03, 29a/08
o.- mayup 11a/12
o.- maz 21b/04, 24a/12, 24a/13,
29a/06, 29a/08
o.- miş 11b/05
o.- mişça 29a/15
o.- sa 10b/09, 10b/10, 11a/10,
11a/13, 12a/06, 14a/09, 17b/06, 17b/09,
17b/13, 17b/14, 23a/12, 30b/09
o.- sañ 08b/14
o.- sun 10b/01, 14a/15, 14b/04,
15a/13, 15a/14, 18a/12, 20a/06
o.- sunki 25b/13
o.- up 02a/07, 12a/01, 13b/01,
14a/08, 18a/05, 18a/13
o.- ur 03a/14, 03b/02, 03b/03,
07a/05, 09b/15, 10b/14, 10b/15, 11a/10,
11b/12, 11b/14, 18a/03, 18b/03, 18b/04,
19a/04, 19a/07, 19a/12, 19a/13, 21b/04,

22a/07, 22a/09, 22a/10, 22a/11, 23a/03,
23a/09, 24a/14, 25a/06, 25a/07, 27a/09,
27b/01, 28b/08, 29a/08, 29b/13, 30b/03
o.- ursa 24a/06, 27b/03, 29a/03,
29a/06
o.- ursın 21b/03

ol [T.] İşaret sıfatı ve zamiri; “o”.

o. 03a/13, 03b/01, 04a/12,
05a/09, 05a/11, 05a/12, 05a/15, 05b/08,
07a/04, 11b/10, 12b/12, 12b/13, 14a/09,
19a/06, 19a/09, 20a/03, 20a/04, 20b/09,
21a/01, 21b/11, 21b/14, 22b/02, 22b/03,
22b/04, 23a/02, 23a/03, 23b/02, 24a/05,
24a/07, 24b/05, 24b/14, 24b/15, 25a/08,
25a/15, 25b/02, 25b/05, 25b/12, 26a/01,
26a/02, 26a/11, 26b/12, 28a/06, 28a/11,
29b/05, 29b/11, 30a/02, 30a/04, 30a/13
o.+ dur 11a/08, 16b/12, 21a/04

oluk [T.] Su vb. sıvıların akmasına
yarayan üst kısmı açık boru.

o. 11a/02
o.+ a 11a/05

omuz [T.] Omuz.

o.+ uña 16a/10

on [T.] On.

o. 01b/10, 01b/11, 05b/05,
05b/07, 07a/06, 07a/14, 07b/01, 07b/02,
07b/03, 07b/04, 08a/07, 08a/08, 08a/13,

08a/15, 08b/02, 08b/04, 08b/06, 08b/07,
08b/08, 18a/01, 19a/11, 19a/13, 22a/14,
23b/10, 24a/07, 26a/04, 26b/13, 27a/01,
27a/03, 27a/04, 27a/05, 27a/06, 27a/07,
27a/10, 27a/11, 27a/12, 27a/14, 27b/01,
29b/12, 30a/01, 30a/03, 30a/07, 30b/01

o.+ a 24a/07

o.+ ı 30a/05

onar [T.] Onar.

o. 27a/15

on birinci [T.] On birinci.

o. 07b/01, 08a/07

onuncu [T.] Onuncu.

o. 07a/15, 08a/05, 09a/02

orta [T.] Orta.

o. 04b/06, 21b/12

o.+ dağı 04a/11

o.+ sina 12a/04

otur- [T.] Oturmak.

o. 03b/06, 15a/07, 15b/10

o.- a 27a/06

o.- ıcağ 07b/10

o.- mağ 02b/07, 26b/05

o.- makdur 08b/12

o.- mağdur 06b/09

o.- mamağdur 09a/11

o.- maya 03b/05

o.- sa 26a/10, 29a/01, 29b/10

o.- urken 30a/15

o.- urlar 28a/04

otuz [T.] Otuz.

o. 10b/13, 19a/02, 19a/03

o.+ ı 30a/04, 30a/05

ov- [T.] Ovmak; ovuşturmak

o.- mağdur 10a/14

öde- [T.] Ödemek.

ö.- meye 22a/06

öden- [T.] Ödenmek.

ö.- ür 21b/11, 22a/04

ög [T.] Akıl.

ö.+ ine 06b/03, 06b/05, 06b/06,

12a/01

öğine düş- [T.] Aklına gelmek;

hatırlamak.

ö.- di 06b/03

ö.- se06b/05, 06b/06

ö.- üp 12a/01

öğret- [T.] Öğretmek.

ö.- di 20b/13, 20b/15

öl- [T.] Ölmek.

ö.- düği 30a/02

- ö.- düki 29b/15
 ö.- enlerüñ 21a/07
 ö.- meye 29b/15, 30a/02
 ö.- se 23a/05, 23a/06, 23a/07,
 23a/09, 23a/10, 28a/13, 29a/02
- öldür-** [T.] Öldürmek.
 ö.- medüñ 25a/01
 ö.- ür 13a/13
- ‘Ömer** [Ar.] Hz. Ömer
 ‘ö. 24b/13, 25a/04
 ‘ö.+ den 20b/10
- ömr** [Ar.] Hayat; yaşam .
 ö.+ üñde 26b/09
- öñ** [T.] Ön.
 ö.+ in 09a/11, 09a/12
 ö.+ inden 05b/15
- öñdin** [T.] Önce.
 ö. 18b/01, 18b/02, 20b/08
- öñdün** [T.] bk. öñdin.
 ö. 15a/09
- ört-** [T.] Kapatmak; gizlemek.
 ö.- mekdür 09a/10
- örü** [T.] Ayakta.
 ö.+ turmağdur 06a/14
- ö.+ tururken 27a/04, 30a/14
- ötürük** [T.] Zayıf; çürük; dayanıksız.
 ö. 30b/07
- öyle** [T.] Öğle vakti; öğleyin;
 öğlen.
 ö. 21a/11, 22a/14, 22b/08,
 23a/04, 23a/06, 23b/09, 26a/05
 ö.+ den 11b/12
 ö.+ ye 11b/11, 11b/12, 21a/12
- ‘özür** [Ar.] Özür.
 ‘ö. 25b/11
 ‘ö.+ dür 25b/10
 ‘ö.+ i 10a/01, 15a/03
- ‘özürsüz** [Ar.+T.] Özürsüz.
 ‘ö. 08a/10, 08a/11, 08a/12,
 09b/09
- pādişāh** [Far.] Padişah; hükümdar..
 p.+ larüñ 25a/06
 p.+ üñ 25a/02, 25a/09
- pāk** [Far.] Temiz.
 p. 12a/11, 14a/05, 21b/10,
 25a/11, 25a/14, 30b/11, 30b/13
- pāre** [Far.] Parça; kısım
 p. 03b/11

pes [Far.] Ondan sonra; öyleyse; şimdi.

p. 06a/02, 20a/05, 21b/02,
21b/07, 22a/02, 22a/04, 23a/11, 24b/09,
25a/07, 25a/08, 25b/13, 26b/01, 29a/06

peygamber [Far.] Resul; nebi; yalvaç.

p. 04b/15, 05b/01, 06a/01,
08a/01, 13b/11, 20a/08, 20a/12, 23a/11,
28b/05

p.+ e 21a/08, 23b/06, 26a/13

p.+ i 23b/08

p.+ in 25b/14

p.+ ler 05b/06, 18b/15, 22b/02,
22b/09

p.+ lerle 28b/03

p.+ lerün 20b/08, 25a/06

p.+ ün 14a/02

pîşe [Ar.] Huy; alışkanlık,

p.+ sidür 20b/08

Rab [Ar.] Allah; Tanrı.

r.+ i 01b/01, 16b/02, 24b/11

Rahîm [Ar.] Yarattıklarına çok merhamet eden; Allah.

şıla-i r. 02b/10

Rahmân [Ar.] Bütün canlılara rızklarını, nimetlerini bol bol veren anlamında Allah'ın adlarından birisi.

r. 22b/12

rahmet [Ar.] Allah'ın kullarına acıması, günahlarını bağışlaması; Allah'ın merhameti.

r. 16b/15

r.+ eyle 24b/12

r.+ eyleye 20a/14

r.+ i 17a/13, 25b/12

r.+ ider 28b/15

ramazân [T.] Ramazan ayı.

r. 02a/15

râzî [Ar.] Rıza gösteren; razı.

r.+ ola 23a/08

recep [Ar.] Ay takvimine göre Arabî ayların yedincisi; kutsal ayların ilki.

r. 02a/15

rek'at [Ar.] Rekat .

r. 10b/10, 12b/03, 13b/13, 3b/14,
16b/06, 16b/07, 17a/03, 19b/09, 26a/03,
26a/04, 26a/10, 26b/10, 26b/12, 27b/06,
29a/11, 30a/03, 30a/07

r.+ a 27a/10

r.+ da 06b/08, 07a/11, 07b/03,
15a/15, 18b/11, 26b/13, 27a/09, 27b/01,
27b/02, 27b/06, 27b/07,

29a/11

r.+ de 08b/11

r.+ ı 24b/04

r.+ ma 28a/11, 30a/12
r.+ nda 15a/12, 30a/08

resül [Ar.] Peygamber; yalvaç.

r. 03a/09, 05a/05, 05a/11, 14b/05, 14b/06, 14b/08, 17a/13, 17b/02, 17b/10, 18b/01, 18b/13, 19a/01, 19a/07, 19a/15, 19b/07, 20a/05, 20a/07, 20a/10, 20a/15, 20b/11, 20b/12, 21a/06, 21b/03, 21b/14, 22a/12, 23a/04, 24a/02, 24a/14, 24b/06, 24b/10, 25a/04, 25a/12, 25a/14, 25b/01, 25b/04, 25b/06, 25b/12, 26a/03, 26a/08, 26a/10, 26b/04, 27b/03, 27b/05, 28b/09, 29a/05, 29a/09, 29a/10, 29b/09, 29b/15, 30a/02, 30a/07, 30a/13, 30b/14
r.+ inüñ 25a/09

resülallah [Ar.] Allah'ın resulü.

r. 25a/13

revā [Far.] Uygun; layık;
yakıştır.

r.+ kıla 29a/02
r.+ ola 12b/04

revāfiz[Ar.] Şia mezhebinin ifrata kaçan koluna mensup kişiler.

r.+ lar 09b/14

rıtıl [Ar.] Yüz otuz dirhem ağırlığında arpa ve buğday alan bir ölçek.

r. 10b/12, 10b/13, 10b/15

r.+ dur 10b/14

rızā [Ar.] Rız olma; izin verme; kabullenme.

r.+ sınıla 23a/03

rızık [Ar.] Allah tarafından herkes için ayrılmış olan biyolojik ihtiyaç maddelerinin tümü.

r. 05a/12

rivāyet [Ar.] Bir olayı, bir haberi veya bir bilgiyi nakletme.

r. 25a/04
r.+ de 06a/07
r.+ dür 20b/10
r.+ ider 14b/05, 25a/04

rükñ [Ar.] İslam hukukunda sözleşmenin kurulmuş sayılması için gerekli

olan temel şartlar.

r.+ i 01b/10
r.+ iden 06b/01
r.+ üleri 06a/13

rükū' [Ar.] Rükü.

r. 18b/05
r.+ a 07b/08, 14b/03, 14b/06, 15b/01, 18a/15, 18b/01, 18b/02, 18b/04, 27a/02, 27a/11, 27a/14

r.+ da 06b/03, 07a/14, 07b/13,
08b/06, 28b/13

r.+ dan 07a/13, 27a/03

r.+ dur 06a/15

r.+ ı 06b/03, 07a/02

r.+ ın 14b/09, 29a/04, 29a/07

r.+ ında 08a/01, 16b/09

r.+ ından 08a/04

rükün [Ar.] İslam hukukunda sözleş-
menin kurulmuş sayılması için gerekli
olan temel şartlar,

r.+ lerin 13b/03

sa'âdet [Ar.] Bahtiyarlık, mutluluk,
ongunluk.

s. 25a/10

şabâh [Ar.] Sabah.

ş. 02a/10, 11b/11, 24b/15

şabî [Ar.] Ergenlik çağına ulaşmamış
erkek çocuk.

ş. 01b/08, 01b/11, 02a/01,02a/05,
02b/13, 05b/09, 07a/06, 07b/07, 09a/03,
09a/07, 09a/12, 09b/06, 09b/11, 10a/06,
10a/12, 10b/02, 10b/07, 10b/11, 11a/05,
11b/04, 11b/07, 12a/10, 13b/03, 14a/01,
16b/12, 21a/05

şaç- [T.] Saçmak; dağıtmak; serpmek.

ş.- maқdur 09a/15

şaf [Ar.] Cemaatla kılınan namazlarda
imama uyan kişilerin yan yana durarak
meydana getirdikleri dizi

ş. 18a/04, 22b/01

ş.+ dan 18a/03

ş.+ ına 24a/05

ş.+ ları 24a/05

şâğ [T.] Sağ; sağ taraf.

ş. 02b/15, 03a/02, 03a/04, 03a/06,
03a/12, 03a/13, 03b/09, 03b/12, 03b/13,
04a/01, 04a/05, 04a/08, 04b/09, 04b/10,
06a/02, 07a/08, 08a/05, 08a/15, 08b/12,
08b/15, 09a/05, 09a/09, 09b/15, 12b/10,
12b/12, 12b/14, 12b/15, 13a/01, 13a/12,
14a/13, 15b/10, 16a/10, 16b/14, 17a/14,
17b/01, 18a/09, 18a/10, 19b/12, 28a/07,
28a/15

ş.+ ına 07b/04, 18b/12

ş.+ ından 09a/05

ş.+ uña 08b/14

şâğış [T.] Sayı; adet; miktar.

ş.+ ınca 28b/12

şahîh [Ar.] Gerçek; açık; doğru; hakiki.

ş. 13a/12

sa'îd [Ar.] İyilik yapmış; sevap kazan-
mış; ahretini iyi olarak hazırlamış kimse,

s. 23b/04

şakal [T.] Sakal. ş.+ dur 05a/02 ş.+ ı 10b/01	s. 08b/16 şayru [T.] Hasta. ş.+ olmaya 26b/04 ş.+ olmuş 26b/04
şakım- [T.] İstenmeyen bir durumdan uzak durmak. ş. 18a/15	sebeb [Ar.] Sebep. s.+ den 09b/14
şakla- [T.] Gizlemek. s.- mağ 14b/10 ş.- r 30a/05 ş.- ya 30a/05	seccāde [Ar.] Seccade; namazlık. s. 30b/11 secde [Ar.] Secde. s. 14a/14, 18a/11, 18b/08 sehv-i s. 06b/05, 07a/04, 07b/05 s.+ de 06b/04, 06b/06, 28b/14 s.+ deki 15a/08 s.+ den 27a/06, 27a/08 s.+ dür 29b/07 s.+ idüñ 29b/04 s.+ itdi 29b/05 s.+ itmedi 29b/05 s.+ lerinde 27a/15 s.+ ye 07a/13, 14b/14, 15a/07, 15b/05, 16a/03, 18b/09, 18b/10, 27a/04, 27a/06
şal- [T.] Serbest bırakmak; azat etmek. ş.- ıvirgil 14a/12	
şalavāt [Ar.] Hz. Muhammed'e ve onun soyundan gelenlere saygı ifade etmek için okunan "Allah'ım efendimiz Muhammed'e ve onun soyuna sopuna salat ve selam olsun. " anlamına gelen dua. ş. 12b/12, 16a/05 ş.+ getüre 21a/08 ş.+ getirse 05b/08 ş.+ ı 16a/04 ş.+ ın 07b/03	
şat- [T.] Satmak. ş.- up 02b/10	secide [Ar.] bk. Secde. s. 08a/07 s.+ de 07b/09, 08a/08, 08a/15, 08b/11 s.+ den 08a/06, 08b/10 s.+ itdügi 07b/08
sayfa [Ar.] Sayfa.	

s.+ itmek 08a/11

s.+ itmekdür 08a/05, 08a/07

sefer [Ar.] Yurt dışına yapılan askeri hareket; savaşa gitme.

s.+ e 02b/10

sehel [Ar.] Kolay.

s. 29b/01

sehiv [Ar.] Yanlış; hata; yanılma.

s.-i secde 06b/04,06b/05, 07a/04,
07b/05

sekiz [T.] Sekiz.

s. 01b/09, 06a/10, 10b/14

s.+ dür 05b/09

sekizinci [T.] Sekizinci.

s. 06a/09, 07a/13, 07b/15, 08b/06

sekrit- [T.] Sıçratmak; atlatmak.

s.- meñ 24b/06

selām [Ar.] Selam.

s. 07b/03, 16a/02, 26b/13

s.+ dan 29a/12

s.+ eyle 17b/12

s.+ kıldı 20a/03

s.+ vericek 18b/12

s.+ vir 16a/02, 16a/10, 16a/12,

17a/01, 18b/13

s.+ virdi 19b/13

s.+ viricek 08b/14

s.+ virmekdür 07b/04, 08b/15

Selsebil İrmacı[Ar.] Cennetteki bir ırmak.

s. 28a/09

sen [T.] İkinci teklik kişi zamiri; sen.

s. 02a/06, 03a/04, 16b/10, 18a/05,
18b/04, 18b/06, 18b/10, 18b/12, 24b/12,
25a/15

s.+ a 01b/11, 02a/06, 02a/07,
02a/10, 13b/06, 14a/04, 16b/07, 16b/10,
20a/02, 20a/06, 25b/01, 26a/15, 28b/02,
19a/14

s.+ i 20a/05

s.+ iñ 02a/05, 02b/13

s.+ üñiçün 14a/02

setr-i ‘avret [Ar.] Namaz kılariken, görülmesi uygun olmayan vücut bölümlerini giyecek ile kapatma.

s.+dür 06a/05

sev- [T.] Sevmek.

s.- er 23a/02, 23a/03

s.- se 23a/02

şevāb [Ar.] Sevap.

ş. 18b/15, 21a/13, 21a/15,21b/02,
22a/05, 24a/03, 25a/10, 28a/12, 29b/12,
30a/12, 30a/15, 30b/01, 30b/02

ş.+ ı 19a/12, 21b/12, 23b/03,
24a/07, 27b/05, 29b/09, 29b/13

ş.+ ın 18b/15, 19a/01, 20a/08,
20a/09, 20a/12, 20a/13, 21a/12, 21a/14,
21b/02, 22a/12, 24a/04, 24a/08, 26a/04,
28a/11, 28a/14, 29a/13, 29a/14

ş.+ ından 18a/02, 24b/07

ş.+ virür 28b/12, 28b/13

sevgülü [T.] Sevgili; sevimli.

s. 24b/02

ş1- [T.] Kırmak; bozmak; kesmek.

ş.-r 05b/14, 05b/15, 06a/01,
10a/08

ş1c1 [T.] Bozan şey, bozan.

ş.+ ları 10a/07

ş.+ ların 13b/05

şiddik [Ar.] (İnsan için) hiç yalan
söylemeyen; hep doğru konuşan; sözünde
duran.

ş.+ lar 05b/06, 18b/15

şifat [Ar.] Nesnelere ilişkin durum,
biçim, nicelik ve nitelik; vasıf.

ş.+ ı 26b/12

şığ- [T.] Sığmak.

ş.- ar 14a/15, 18a/12

şığa- [T.] Sıvamak; kıvırmak; toplamak.

ş.- ya 04a/06, 04a/08, 04b/02,
12b/15

şık- [T.] Bir şeyin etrafına sarılarak
sıkıştırmak.

ş. 03b/10

şık [T.] Sık; aralıksız.

ş. 10b/01, 15b/11

şıla [Ar.] (Yabanda bulunan bir kimse
için) doğup büyüdüğü, yakınlarının
bulunduğu yer.

ş.-i raḥīm 02b/10

şın- [T.] Kırılmak; kesilmek; paramparça
olmak; parçalanmak.

ş.- dı 11b/12

ş.- duğı 11b/13

ş.- madı 11b/11

ş.- sa 13b/09

ş.- ur 06a/03

sır [Ar.] Sır; gizli tutulan şey.

s.+ ın 02b/12, 26b/11

şırāt [Ar.] Sırat köprüsü.

ş.+ ı 22a/15

şırça [T.] Cam; billur. ş.+ ya 05b/11	ş. 03b/13, 03b/14 ş.- a 04b/01, 30b/10
şırça barmak [T.] Serçe parmak ş. 03b/09, 04b/11, 04b/13	şol [T.] Sol; sol taraf. ş. 03a/05, 03a/08, 03a/15, 03b/01, 03b/05, 03b/09, 03b/14, 04a/01, 04a/06, 04a/08, 04b/13, 07a/08, 08a/06, 08b/11, 09a/10, 09b/01, 09b/08, 12b/10, 12b/11, 12b/15, 14a/13, 15b/09, 17a/15, 18a/09, 18a/10, 21a/10, 28a/07, 28a/15
sil- [T.] Silmek. s. 03b/11 s.- dükden 09b/02	ş.+ da 13a/01 ş.+ ma 07b/04 ş.+ uña 08b/14, 16a/11
silin- [T.] Silinmek. s.- e 03b/08, 10b/08 s.- icked 03b/07 s.- mekdür 09a/02, 09b/02	şoñra [T.] Sonra. ş. 03a/03, 03a/05, 03a/08, 03b/04, 03b/11, 04a/01, 04a/03, 04a/05, 04a/08, 04a/10, 04a/15, 04b/05, 04b/07, 04b/09, 04b/13, 05a/06, 05a/14, 05b/05, 05b/07, 06b/04, 07a/10, 07a/11, 08a/08, 08b/09, 08b/10, 09a/11, 09a/15, 09b/02, 09b/03, 10b/08, 11a/03, 11b/03, 12a/01, 12b/13, 13a/05, 13a/07, 13a/11, 13b/06, 13b/07, 14b/01, 15a/15, 15b/06, 16a/04, 16a/11, 18b/14, 19a/02, 19a/04, 19a/11, 19b/01, 19b/04, 19b/13, 20b/15, 21a/07, 21b/11, 21b/13, 24b/03, 26a/03, 26a/04, 26a/09, 26b/13, 26b/15, 27a/01, 27a/03, 27a/05, 27a/07, 27a/10, 27a/13, 27a/15, 27b/06, 29a/12, 30a/08, 30b/05, 30b/11
sin [T.] Ölü gömlen yer; mezar; türbe. s. 30a/11 s.+ ine 28a/14 s.+ leden 30a/11	
sipāhī [Far.] Suvari; atlı asker. s.+ ler 02b/06	
siz [T.] İkinci çokluk kişi zamiri. s.+ iñ 17b/04	
şoñbet [Ar.] Konuşma; hasbihal; yarenlik; muhabbet. ş.+ i 02b/04	
şoq- [T.] (Bir şey için) başka bir şeyin arasına girmesini sağlamak.	zamm-ısüreden ş. 27a/11

şofıraki [T.] Daha sonra olan; sonra yer alan.

ş. 06b/09, 07b/02, 26a/05, 26a/06

şor- [T.] Bir kimseye soru yönelterek ondan gerekli bilgiyi almak; sual etmek; cevap istemek.

ş.- dı 24b/14

ş.- dum 22a/02

ş.- dumki 20b/11

şovuk [T.] Soğuk.

ş. 13a/13

söyle- [T.] Bir bilgiyi sözle aktarmak, iletmek.

s.- di 17b/10

s.- medin 26a/09

s.- mekdür 09b/09

s.- memekdür 10b/05

s.- meye 03b/06

söz [T.] Söz; laf.

s. 13b/02, 17b/10

şu [T.] Su.

ş. 02b/08, 03b/10, 03b/12, 4a/01, 04a/03, 04a/11, 05b/10, 09a/15, 10a/08, 10a/13, 10a/15, 11a/10, 11a/12, 11b/01, 11b/02, 11b/03, 12b/04, 13a/02, 13a/03, 13a/05, 13a/15, 14b/07

ş.+ dan 10b/12

ş.+ dur 11a/13

ş.+ ya 09b/07, 09b/09

ş.+ yı 03b/14, 09b/07, 09b/12, 10b/05, 10b/14, 12a/06

ş.+ yıla 04b/01, 10b/13

subhâneke [Ar.] Namazın başlangıcında, iftitah tekbirinden hemen sonra okunan dua.

s. 07a/09

s.+ den 07a/10

şubh-ı şādık [Ar.] Tan yerinin ağarması.

ş. 13b/07

şuç [T.] Suç.

ş.+ ın 23a/05

şuçlu [T.] Suç işlemiş olan; kabahatli; mücrim.

ş.+ ya 24b/14

sulehā [Ar.] Günah işlemeyen iyi niyetli kimseler; salihler.

s. 29b/01

sultān [Ar.] Hükümdar; padişah.

s. 24a/10

s.+ a 24a/09

sūre [Ar.] Kur'an-ı Kerim'in yüz on dört bölümünden her biri,

- s. 06b/08, 27a/01
s.+ si 05a/15
s.+ sin 05b/06, 28b/12, 29a/12
- şüret** [Ar.] Dış görünüş; biçim; şekil.
ş.+ i 18b/03
- sübha** [Ar.] Dua; nafile namaz.
s.+ dur 10b/11
- sübhâneke** [T.] Namazın başlangıcında, iftitahtan tekbirinden hemen sonra okunan dua.
s. 14a/14, 27a/12
s.+ den 26b/13
- sücüd** [Ar.] Secdeye varma; secde etme.
s.+ a 18b/01, 18b/02
s.+ da 07a/14, 08b/06
s.+ dur 06a/15
s.+ ı 07a/02
s.+ ın 14b/09, 16b/09, 29a/04, 29a/07
- sümkür-** [T.] Soluk baskısı ile burunda bulunan sümüğü dışarı atmak.
s.- mekdür 09a/10, 09b/07
s.- meye 03b/06
- sündüs** [Ar.] Kur'an-ı Kerim'de cennet giysilerinin dikileceği bildirilen kumaş; ince ve kalın diba.
- s.+ den 28a/02
- sünnet** [Ar.] Hz. Peygambere ait buyruk, eylem ve sözlerin tümüne verilen ad.
s. 02a/02, 11b/05
s.+ den 07b/05
s.+ dür 05a/02, 05b/13, 07b/12, 08b/04
s.+ i 01b/10, 02a/01, 16b/05, 16b/08, 20a/06, 26a/05, 30b/04
s.+ in 13b/05, 13b/10, 13b/15, 14a/04, 25b/12, 25b/13, 25b/14, 25b/15
s.+ ine 14a/12
s.+ ini 26a/07
s.+ leri 01b/12, 02a/13, 07a/06, 10b/02
s.+ lerin 13b/04
- sür-** [T.] El, yüz vb. organ için) dokundurmak; değdirmek.
s.- e 12b/08, 12b/11, 12b/13, 12b/14
s.- ıcek 19b/05
s.- mekdür 09b/03
- şaf bân** [Ar.] Arapların kullandığı ay takvimine göre yılın sekizinci, kutsal ayların ikinci ayı.
ş. 02a/15, 30a/01, 30a/03
- şakî** [Ar.] Şikayet eden; yakınan.

- ş. 23b/04
- şâkir** [Ar.] Şükreden.
ş.+ ler 19a/01
- şart** [Ar.] Şart.
ş.+ dan 06a/11
ş.+ dur 12b/05
ş.+ ı 01b/10
ş.+ ları 05b/09, 16b/08
ş.+ ların 30b/03
- şefâ' at** [Ar.] Hz. Muhammed'in Allah'tan bazı günahkar müminleri bağışlaması için dilekte bulunması.
ş.+ ndan 05b/02
- şehâdet** [Ar.] Şahitlik; tanıklık.
ş. 03b/13, 04b/01, 05a/06
- şehîd** [Ar.] Din uğruna veya yüksek bir ülkü uğruna ölen.
ş. 23b/12, 28a/11, 29a/14
ş.+ lerle 28b/03
ş.+ ola 29a/03
ş.+ olur 23a/06
- şehir** [Far.] Şehir.
ş. 27b/11, 23b/08
ş.+ de 27b/11, 28a/08
ş.+ den 13b/01
ş.+ lerde 13a/12
- şer** [Ar.] Kötülük; fenalık.
ş.+ i 03b/02
- şey** [Ar.] Nesne; madde.
ş.+ üñ 22b/15
- şeyâñ** [Ar.] Şeytanlar.
ş.+ ler 23b/01
- şeyh** [Ar.] Tarikat lideri.
ş.+ ler 02b/05
- şeytân** [Ar.] Şeytan.
ş. 03a/11, 03a/14, 03b/01
ş.+ a 03b/03
ş.+ la 03b/02
ş.+ ları 30a/05
- şimdi** [T.] Şu içinde bulunduğumuz anda; şu an.
ş. 25a/03
- şiş-** [T.] Çözmek.
ş.- üp 15b/01
- şol** [T.] Şu.
ş. 10a/04, 11a/05, 20b/05, 28b/11, 29a/05, 29a/14
- şöyle** [T.] Şöyle.
ş. 14b/06, 14b/08
- şu** [T.] İşaret zamiri; işaret sıfatı.

ş. 29a/05	taht [Far.] Taht.
ş.+ nuñ 11a/06, 24b/14	t. 27b/15
	t.+ da 28a/01
şübhelen- [Ar.+T.] Kuşku duymak;	t.+ uñ 27b/15, 28a/01
kuşku-lanmak.	
ş.- e 11a/10	tamām [Ar.] Eksik olmayan; tam.
	t. 11b/09, 11b/14, 15a/15, 29a/04
şühedā [Ar.] Şehitler.	t.+ itmekdür 07a/03
ş. 29b/01	t.+ itmez 29a/07
	t.+ olıcağ 07a/12
tā [Far.] En uç.	
t. 07a/07, 08b/07, 12b/13, 12b/14,	tañrı [T.] Tanrı; Allah.
14a/07, 24a/07	t. 22b/06
	t.+ nuñ 25b/12, 28b/04, 30a/10
ta' accüb [Ar.] Şaşırma; şaşma; hayret	
etme.	ta' yin [Ar.] Belirleme, belirli kılma.
t.+ itdümdi 19b/15	t. 27b/02
taḥiyyāt [Ar.] Namazda otururken	te' ālā [Ar.] Yücelme; yükselme;
okunan " <i>ettahiyyatu</i> " diye başlayan dua.	ululama.
t. 06a/15, 07b/03, 15b/12, 15b/13,	t. 14a/06, 16b/03, 17a/13, 17b/11,
16a/02, 16a/03, 18b/11, 26b/13, 27a/09	18b/14, 19a/06, 20a/08, 20a/09, 20a/11,
t.+ a 07b/10	20a/14, 20b/01, 22a/10, 22b/02, 22b/03,
t.+ da 06b/09, 07b/02	22b/07, 23a/02, 23a/03, 23a/05, 23a/08,
t.+ dur 07b/01	23a/12, 23b/14, 24a/06, 24a/11, 24a/15,
t.+ ı 06b/09	24b/02, 24b/04, 26a/01, 26a/06, 26a/13,
t.+ mda 07b/03	26a/15, 26b/02, 26b/12, 27b/10, 28b/15,
	29a/02, 29b/03, 29b/11, 30a/04, 30a/10
taḥiyyeti mescid [Ar.] Sabah, öğle	t.+ dan 28b/01, 29b/14
ve ikinci namazlarından önce camide	t.+ nuñ 19a/08, 20b/04, 25a/05,
sevap için kılınan iki rekat namaz.	25a/09
t. kııl- 17a/03	t.+ ya 30b/14

t.+ yı 16b/01, 22a/10	t. 14a/06
teberrüd [Ar.] Soğumak; serinlemek. t.+ için 11a/04	ten [Far.] Vücut; beden. t.+ in 06a/03 t.+ inde 10b/04 t.+ inden 06a/02 t.+ leri 28a/07 t.+ üñ 14a/08, 18a/13
teferrüç [Ar.] Gezinti; gezinme. t.+ e 02b/09	
tefeyyüz [Ar.] İlerleme; yükselme; gelişme. t.+ itmekdür 09b/10	terāzu [Far.] Terazî. t.+ da 19a/09 t.+ nuñ 23a/14, 23b/02
te' hîr [Ar.] Erteleme; geciktirme. t.+ idüp 13a/03	terk [Ar.] Terk; bırakma; vazgeçme. t. 09a/08 t.+ eyleme 21a/05, 28b/05 t.+ eylemek 28b/06 t.+ i 22a/06 t.+ iden 20b/07, 22b/05, 22b/06 t.+ idene 22b/07 t.+ idenüñ 29b/07 t.+ itdi 21b/07 t.+ itme 16b/10, 29b/09 t.+ itmekdür 23a/01 t.+ itmese 23a/02, 26a/01 t.+ itmeye 25b/14 t.+ itmez 23b/03 t.+ itse 06a/11, 06b/01, 07a/03, 07a/05, 07b/06, 20b/06, 20b/09, 22b/04, 22b/08, 22b/09, 22b/10, 22b/11 t.+ itsün 06a/12 t.+ iylese 07b/05
tekbîr [Ar.] Allah'ın yüceliğini belirtmek için söylenen " <i>Allahu ekber</i> " sözüne verilen ad. t. 07b/12, 17a/11, 18a/05 t.+ dür 06a/13 t.+ e 23b/13 t.+ i 18a/02 t.+ ine 17b/02 t.+ ler 07b/01 t.+ üñ 17b/04, 17b/07, 17b/09, 17b/15	
tekebbürlik [Ar.+T.] Kibir; gurur. t.+ eyle-me 21a/03 t.+ iden 21a/04	
temiz [Ar.] Temiz.	

- tertib** [Ar.] Düzen; usul.
t. 09a/05
- tesbîh** [Ar.] “Allah’ı her türlü arazdan, ayıp, kusur ve eksikliklerden tenzih ederim ” anlamındaki “subhanallah” sözünü söyleme.
t. 26b/08, 27a/08, 27a/11, 27b/01
t.+ i 27a/01, 27a/02
t.+ in 18b/05, 18b/08, 18b/10
- teşebbüh** [Ar.] Kendini benzetmeye çalışma; benzemeye özenme.
t.+ itmiş 08b/03
- teşehhüd** [Ar.] Namazın sonunda “Et-tahiyyat” duasını okuma.
t.+ e 29a/01
- teşviş** [Ar.] Karışıklık; karıştırma; bulandırma.
t. 30b/08
t.+ inde 18a/14
- teṭavvu‘** [Ar.] Farz olmadığı halde yapılan ibadet.
t.+ ı 16b/08
- teyemmüm** [Ar.] Su bulunmayan durumlarda toprak vb. ile abdest alma.
- t. 05b/10, 12a/10, 12a/11, 12a/15, 12b/04, 12b/06
t.+ de 12b/05, 13b/02
t.+ ide 12a/12, 12b/04, 13a/10, 13a/14
t.+ idüp 13a/03, 13a/04, 13a/05, 13a/06
t.+ itse 12a/14, 12b/01, 13b/01
t.+ itüp 12a/06
- tiz** [Far.] Çabuk; tez; acele.
t. 09a/04
t.+ cek 17a/06, 18a/09
- tiz** [T.] bk. tiz.
t. 24a/11
- toz** [T.] Toz.
t. 12a/13
- tur-** [T.] Kalmak; durmak; beklemek.
t.- ıgel- 03a/01
- turı** [T.] Duru; saf; temiz; berrak.
t. 10b/10
- tükrük** [T.] Tükürük..
t. 10a/08
- tükür-** [T.] Tükürmek.
t.- mekdür 09b/08
- ṭa‘ām** [Ar.] Yemek; yiyecek; aş.
ṭ. 02b/08, 30b/07, 30b/08, 30b/09

- ı 30b/08
 lar 28a/10
- ṭā'at** [Ar.] Allah'ın buyruklarına uyma.
 e 03a/03
- ṭabī'at** [Ar.] Doğa; yaratılış; yapı; huy; karakter.
 bürüdet-i ı+ dur 11b/04
- ṭağ** [T.] Dağ
 da 13a/02
- ṭağıt-** [T.] Dağıtmak.
 ma 18a/14
- ṭahāret** [Ar.] Abdest yaptıktan sonra temizlenme.
 -i nāķışadur 12a/07
 den 03b/11
 itmek 02a/12
 itmekdür 10a/15
- ṭahāretlen-** [Ar+T.] Küçük veya büyük tuvaletini yaptıktan sonra gereği gibi temizlenmek; taharet almak,
 esin 03b/09
- ṭā'ife** [Ar.] İnsan topluluğu; takım; grup.
 ı. 22a/01
- ṭāķat** [Ar.] Bir şeyi yapabilme, başarabilme veya ona bir etkide bulunabilme gücü; derman; güç; kuvvet; hal.
 getürmeyelerdi 17b/15
 getürmeyüp 28a/05
- ṭal-** [T.] Suyu dalmak.
 a 11a/02
 arsa 11a/05
- ṭalaş-** [T.] Dalaşmak; kavga etmek.
 ur 03b/02
- ṭaleb** [Ar.] İstek; dilek.
 idüp 13a/15
 itmeyesin 24b/09
- ṭańrı** [T.] Tanrı; Allah.
 ı. 03a/12, 03a/15
- ṭar** [T.] Genişliği az veya yetersiz olan; dar.
 ı. 30b/09
 isa 17a/03
- ṭaraf** [Ar.] Taraf; cihet.
 ma 04a/14
 ndan 04a/13, 12a/03
- ṭarlık** [T.] Dar olma dummu ve niteliği.
 ı. 05a/12

- taş** [T.] Taş.
 ̇. 09a/15, 10b/09
 ̇.+ a 12a/11
 ̇.+ ıla 03b/07, 09a/01
- taşra** [T.] Dışarıya; dışarı; dışarıda;
 dışına; dıştan.
 ̇. 03a/07, 03a/09, 03a/12, 03a/15,
 21a/10, 24a/13
 ̇.+ da 13b/01
- tavâf** [Ar.] Hac sırasında Kabe'nin
 etrafını hızlı adımlarla dolaşma.
 ̇.+ itmekden 23b/12
- ayan-** [T.] Dayanmak.
 ̇.- up 10a/09
- toğ-** [T.] Meydana çıkmak; belirlemek;
 çıkmak; neşet etmek.
 ̇.- ar 28b/11
 ̇.- duğından 30a/08
 şubh-ı şâdık ̇.- duğından 13b/07
 ̇.- inca 26a/10
 ̇.- incadur 13b/07
 ̇.- maya 13b/09
 ̇.- unca 29b/10
- toğsan** [T.] Doksan.
 ̇. 02a/05, 19a/04
- toğuz** [T.] Dokuz.
- ̇. 01b/09, 07a/14, 19a/04
- toğuzuncu** [T.] Dokuzuncu.
 ̇. 07a/14, 08a/04, 08b/08, 09a/01
- tolu** [T.] Dolmuş olan; dolu.
 ̇. 10a/09, 14b/07
- ton** [T.] Elbise; giyecek.
 ̇. 02b/05
 ̇.+ ina 09a/15
 ̇.+ ında 11a/08
 ̇.+ unı 05b/11
- toprak** [T.] Toprak.
 ̇. 03b/08
- toptolu** [T.] Dopdolu.
 ̇. 17b/05, 17b/08
- topuk** [T.] Topuk.
 ̇.+ a 10a/02
 ̇.+ ı 10a/02
 ̇.+ larıla 04b/10
- toştogrı** [T.] Dosdoğru
 ̇. 14b/13, 15a/07, 18b/07
- toyur-** [T.] Doyurmak.
 ̇.- mağdan 23b/11

Ṭūbā Ağacı [Ar.+T.] Cennette var olduğuna inanılan kökleri yukarıda dallan aşağıda bir ağaç.

ṭ.+ ndan 28a/09

ṭulū^c [Ar.] Güneşin doğması,

ṭ.-ı şemsde ve 27b/04

ṭur- [T.] Kalmak; durmak; beklemek; mukim olmak; bulunmak

ṭ. 14b/13, 17a/13, 17b/01, 18a/12, 18b/07

ṭ.- a 27a/08, 28b/01

ṭ.- asın 14a/05, 14a/06, 14a/07

ṭ.- duğuñ 14a/05

ṭ.- ıcağ 02b/14, 15a/05, 15a/09,

18b/06, 27a/08, 27a/10, 27a/12, 27a/14, 30a/11

ṭ.- igele 27a/03

ṭ.- ıgör 17b/01

ṭ.- ımazsañ 17b/01

ṭ.- ma 17a/07, 18a/03, 18a/12

ṭ.- mağ 02a/10, 02b/07

ṭ.- mamağdur 10b/06

ṭ.- sa 26a/10, 29b/11

ṭ.- sañ 08b/15

ṭ.- up 07a/02, 29b/13

ṭ.- ur 03a/10

ṭ.- urdı 14b/06, 14b/08

ṭ.- ursa 11a/05

ṭut- [T.] Tutmak; elinde bulundurmak; eliyle kavramak; kavrayarak eline almak; almak.

ṭ. 18a/11, 19b/04

ṭ.- a 11a/04

ṭ.- an 09a/02, 20a/03

ṭ.- asın 14a/03

ṭ.- dı 19b/13, 20a/01

ṭ.- mağdur 07b/15, 08b/02

ṭ.- maya 11a/04

ṭ.- sa 08a/02, 08a/03

ṭ.- up 02a/07, 11a/03, 12a/14,

12b/11, 20a/11

ṭuvar [Far.] Duvar.

ṭ.+ a 09b/02

ṭuy- [T.] Duymak; sezmek.

ṭ.- a 15b/07

uç [T.] Bir şeyin bitim noktası, son; nihayet.

u.+ ın 08b/13

u.+ ma 07b/09, 12b/14

u.+ ından 12b/11

uçmak [Soğd.] Cennet.

u.+ dan 28a/14

u.+ ı 05a/11

u.+ ında 27b/10

uğra- [T.] (Kişi için) kısa bir süre kalmak üzere bir yere gitmek, varmak.

u.- mağ 02b/04

uğun- [T.] Bayılmak; kendinden geçmek.

u.- mağdur 10a/11

ulu [T.] Büyük; yüce; iri.

u. 02b/02, 05a/09, 24a/03, 30b/05

u.+ sında 26b/11

'umre [T.] Hac zamanı dışında Meleke'de Mikad mahalli denilen sınırlar dışında ihrama girildikten sonra Kabe'nin tavafi ve Safa ile Merve tepesi arasını say etmek.

'u. 28a/14, 29a/13

'u.+ itmişce 28b/13

unıt- [T.] Aklında kalmamak, hatırlamamak

u.- up 06a/11, 07b/05, 12a/01

unut- [T.] bk.unıtmağ.

u.- up 07a/03

ur- [T.] Vurmak; saldırmak; dövmek; çarpmak.

u. 04a/03

u.- a 12b/07, 12b/09

u.- alar 05a/10

u.- mağdur 09b/07

u.- maya 09b/07

u.- urlar 22a/01

uy- [Tr] Uymak; riayet etmek.

u.- an 07b/12

u.- anlar 07a/13

u.- mağ 02a/14

u.- sañ 08b/15

u.- uñ 18a/05

uyan- [T.] Uyanmak.

u.- dı 11a/08, 11a/12, 11b/01

uyanık [T.] Uyumayan.

u.+ la 11a/07

uyı- [T.] Uyumak.

u.- mağdur 10a/10

uyku [T.] Uyku.

u.+ dan 11a/08, 11a/14

uyluğ [T.] Kalçadan dize kadar olan bacak bölümü

u.+ ı 07b/10

u.+ ina 08b/04

u.+ iñdan 15a/04

u.+ larından 08b/02

u.+ uñ 15a/06, 15b/12

u.+ uña 15b/09

uyu- [T.] bk. uyumağ

u.- mak 11a/07

uzat- [T.] Uzatmak.

u.- dı 19b/13

uzun [T.] Uzun.

u. 19b/09

‘użuv [Ar.] Vücutta belli bir görevi üstlenen parça; organ; üye.

‘u.+ lardan 10a/01

‘u.+ ları 09b/12

‘użv [Ar.] bk. ‘użuv

‘u.+ ı 09a/08

‘u.+ uñ 02a/15

üç [T.] Üç.

ü. 01b/08, 03b/11, 03b/12,

04a/01, 04a/03, 04a/06, 04b/05, 04b/06,

04b/10, 04b/13, 05b/03, 07a/14, 07b/10,

07b/12, 09a/14, 10b/14, 11a/02, 11a/03,

11b/09, 12a/03, 12a/08, 14b/11, 15a/04,

15a/14, 15b/03, 15b/07, 16b/06, 17a/04,

19a/02, 19a/03, 19a/08, 19b/14, 20b/03,

21a/03, 26a/11, 27a/02, 27a/05, 27a/07,

27b/01, 28b/14, 28b/15, 29a/11, 30a/08,

30a/09

ü.+ den 08b/07

ü.+ dür 02a/01, 10a/12

ü.+ ünci 02a/03

üçer [T.] Üçer.

ü. 09b/12, 10b/05

üçünci [T.] Üçüncü.

ü. 06a/03, 06a/14, 06b/09,

07a/09, 07b/03, 07b/09, 08a/08, 08b/12,

09a/05, 09a/10, 09a/15, 09b/08, 09b/13,

10a/09, 10a/13, 10b/04, 11b/13, 26b/06

ü.+ ye 27a/12

üleştür- [T.] Paylaştırmak.

ü.- sem 17b/07

ümid [Ar.] Beklenti; umut.

ü.+ in 26b/11

ümmet [Ar.] Bir peygambere inanıp onun yolunu seçen insanların tümü.

ü.+ üñe 28b/10

ün [T.] Ses; seda.

ü.+ in 25b/05, 25b/08

üst [T.] Üst.

ü.+ inde 14a/06, 27b/14, 28a/03,

30b/11, 30b/12

ü.+ ine 12b/11, 14a/13, 15a/06,

15b/10, 15b/11, 18a/09, 18b/09

ü. + ündeki 03b/10

üstāz [Ar.] Usta; üstat.

ü.+ laruñ 21a/07

üzer [T.] Üst; üst yan.	v. 07a/04, 17a/02, 17a/03,17a/07, 22b/13, 22b/14, 22b/15, 23a/11, 23a/15, 23b/02, 23b/05, 24b/10, 27b/03, 29b/15
ü.+ e 15b/12, 29a/06	v.-i ğusulde 10a/15
ü.+ inde 10b/09, 28a/03	v.+ de 16b/02, 27b/04
ü.+ ine03b/02, 05a/13, 07a/09, 07b/13, 08a/11, 08b/12, 12a/03, 17b/03, 25b/13	v.+ dür 29b/06
ü.+ inedür 01b/03, 08a/13	v.+ e 11b/10
vācib [Ar.] Kesinlilik ve zorunluluk bakımından farzdan sonra gelen dinî hüküm.	v.+ ı 22a/07, 22a/08, 30b/09
v. 11a/10, 22a/11	v.+ ıla 22a/04
v.+ dür 05b/12	v.+ ın 11b/14, 26a/15, 30a/02
v.+ i 02a/01	v.+ ında 24b/02
vācibāt [Ar.] Yapılması gerekli şeyler.	v.+ i 11b/12, 13b/07, 27b/02, 27b/03
v.+ ı 01b/10	v.+ idür 13b/10
v.+ ın 06b/07, 13b/04, 13b/05	v.+ inde 19b/08, 21b/12, 21b/13, 26b/07
vāķi [Ar.] Meydana gelen; olan; olmuş; olagelen.	v.+ ine 13a/02, 13a/04, 23a/05
v. 11a/09, 11a/11, 12a/05	v.+ ini 06a/10
vāķit [Ar.] Süre; zaman.	v.+ üñde 16b/11
v. 02b/15	var [T.] Evrende veya düşüncede yer alma; mevcut olma.
v.+ dür 06a/10	v. 09a/01, 11a/12, 25b/04, 27b/12, 27b/13, 27b/15, 28a/02, 28a/03, 29b/13
vāķitsüz [Ar.+T.] Geç; geç olarak.	v.+ dur 01b/11, 10b/12, 19a/09, 22b/13, 22b/14, 22b/15, 23a/01, 26a/08
v. 22a/03	v.+ ıdı 25a/12
vāķt [Ar.] bk. vakit.	v.+ ısa 10b/04, 17a/01
	var- [T.] Yetişmek; ulaşmak.

v. 14b/14, 15a/08, 17b/12,
18b/10, 25a/12

v.- a 27a/07

v.- alardı 24a/05

v.- asın 15b/06

v.- dum 19b/10

v.- ıcağ 09b/02, 16b/14, 18b/09

v.- ıcağ 03b/04

v.- inca 10a/02

v.- incadur 06a/06

v.- incaya 08b/07

v.- ip 12b/02

v.- mağ 02b/09, 02b/11

v.- sa 11b/11, 24a/10, 24a/11

v.- sañ 16b/13

v.- uñ 24b/07

vārid [Ar.] Hakkında bir şeyler
söylenen.

v.+ olmuşdur 10a/04

vaşiyet [Ar.] Bir kimsenin ölümünden
sonra yerine getirilmesini istediği şey.

v. 20a/06

ve [Ar.] Bağlama edatı.

v. 01b/09, 01b/10, 01b/11,
01b/12, 02a/01, 02a/06, 02a/10, 02a/11,
02a/12, 02a/13, 02a/14, 02a/15, 02b/01,
02b/02, 02b/03, 02b/04, 02b/05, 02b/06,
02b/07, 02b/08, 02b/09, 02b/10, 02b/11,
02b/12, 03a/01, 03a/02, 03a/04, 03a/10,

03a/11, 03b/05, 03b/06, 03b/07, 03b/08,
03b/11, 03b/13, 04a/02, 04a/07, 04b/03,
04b/06, 04b/10, 05a/02, 05a/05, 05a/08,
05a/09, 05a/11, 05a/12, 05a/13, 05b/01,
05b/02, 05b/03, 05b/04, 05b/06, 05b/07,
05b/11, 05b/12, 05b/14, 06a/01, 06a/04,
06a/06, 06a/07, 06a/08, 06b/07, 07a/02,
07a/04, 07a/14, 07a/15, 07b/04, 07b/05,
07b/14, 07b/15, 08a/02, 08a/06, 08a/12,
08b/06, 08b/14, 09a/09, 09a/11, 09a/12,
09a/14, 09b/01, 09b/08, 09b/10, 10a/08,
10a/10, 10a/11, 10a/14, 10a/15, 10b/01,
10b/06, 10b/08, 10b/10, 10b/12, 11a/01,
11a/02, 11a/03, 11a/05, 11a/07, 11a/10,
11a/11, 11b/01, 11b/06, 11b/07, 11b/08,
11b/09, 12a/05, 12a/13, 12b/03, 12b/09,
12b/12, 13a/09, 13a/12, 13b/03, 13b/04,
13b/05, 13b/08, 13b/10, 13b/12, 14a/01,
14a/02, 14a/03, 14a/05, 14a/08, 14a/09,
14a/11, 14a/15, 14b/01, 14b/04, 14b/09,
14b/10, 15a/01, 15a/03, 15a/04, 15a/14,
15b/02, 15b/08, 15b/10, 15b/11, 15b/12,
16b/07, 16b/08, 16b/09, 16b/13, 17a/03,
17b/08, 17b/13, 17b/14, 17b/15, 18a/03,
18a/05, 18a/11, 18a/12, 18a/13, 18a/14,
18a/15, 18b/01, 18b/02, 18b/04, 18b/05,
18b/09, 18b/15, 19a/01, 19a/03, 19a/07,
19a/09, 19a/12, 19b/03, 19b/04, 19b/08,
19b/09, 20a/08, 20a/12, 20a/13, 20a/14,
20a/15, 20b/02, 20b/05, 20b/06, 20b/07,
20b/09, 20b/12, 20b/14, 20b/15, 21a/03,
21a/04, 21a/05, 21a/07, 21a/08, 21a/10,

21a/11, 21a/12, 21a/13, 21a/14, 21b/01,
 21b/02, 21b/05, 21b/08, 21b/10, 21b/12,
 21b/13, 22a/05, 22a/06, 22a/07, 22a/08,
 22b/05, 22b/06, 22b/14, 23a/02, 23a/03,
 23a/06, 23a/13, 23a/14, 23a/15, 23b/01,
 23b/02, 23b/03, 23b/04, 23b/06, 23b/08,
 23b/09, 23b/12, 23b/14, 23b/15, 24a/03,
 24a/04, 24a/05, 24a/06, 24a/09, 24b/03,
 24b/08, 25a/06, 25a/09, 25a/10, 25a/13,
 25b/03, 25b/15, 26a/01, 26a/06, 26b/11,
 27a/02, 27a/13, 27b/04, 27b/05, 27b/07,
 27b/08, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 27b/14,
 27b/15, 28a/01, 28a/02, 28a/05, 28a/07,
 28a/08, 28a/09, 28a/10, 28a/11, 28a/12,
 28a/13, 28a/14, 28a/15, 28b/01, 28b/03,
 28b/06, 28b/13, 29a/01, 29a/04, 29a/07,
 29a/13, 29a/15, 29b/01, 30a/05, 30a/09,
 30a/11, 30a/12, 30b/04, 30b/05, 30b/06,
 30b/07, 30b/10, 30b/11, 30b/12, 30b/13,
 30b/14

İmāmı a^c zām v. 13a/08

ṭulū^c-ı şemsde v. 27b/04

v.+ .biñ. 23b/11

v.+ mescidden 21a/09

v.+ ‘alā. 16b/04

v.+ orta 02b/06

v.+ pīr.ler 02b/05

vech [Ar.] Bir şeyin ön tarafı; alın; ön.

v.+ ile 12a/02, 27a/09, 27b/02

velākin[Ar.] Fakat; ancak; şöyle ki; ama.

v. 06a/01, 07a/05, 07b/06

veledī [Ar.] Oğul; çocuk.

v. 16b/06, 18a/01, 22b/04,

22b/12, 23a/01, 24a/02, 25b/11, 28b/05,
 28b/08,

29a/03, 29b/01, 30b/03

veya [Ar. ve + Far. yā] Aynı olmakla
 birlikte aynı değerde sayılan şeylerle
 ilgili seçenek bildirir

v. 03b/07, 03b/08, 07a/14, 9b/13,

11a/07, 15a/01, 15b/03, 17b/06, 21b/12

veyāḥud [Ar. ve + Far. yāḥud] Bağlama
 edatı.

v. 07b/09, 08a/03, 13a/13, 16b/03

vir- [T.] Birisine erişirmek; iletmek;
 alması için ona doğru uzatmak;
 yararlanmasını sağlamak.

v. 03b/12

v.- dükçe 04a/01

v.- e 20a/08, 20a/10, 20a/12,

20a/13, 21a/14, 28a/12, 28a/14, 29a/13,
 29a/14, 29b/12

v.- eler 28b/03

v.- mekdür 10a/13

v.- meyen 20b/07

v.- ür 03a/13, 03b/01, 18b/15,

19a/01, 20b/02, 21a/15, 22b/01, 23b/14,

- 24b/08, 29a/14, 30a/04, 30a/15, 30b/01,
30b/02
- viril-** [T.] Bir şey bir kimseye sunulmak,
iletilmek.
v.- mez 16a/02
- vitir** [Ar.] Yatsı namazının ardından
kılınan üç rekatlık namaz.
vitir
v.+ de 06b/11
- vuzū**^c [Ar.] Abdest alma.
v.+ dan 13a/09
- vüs**^c at [Ar.] Olanak; fırsat.
v. 05a/13
- ya** [Far.] Bağlama edatı.
y. 06b/03, 06b/05, 07a/14, 8a/09,
08a/11, 08a/14, 09a/01, 09a/13, 10b/09,
11b/14, 12a/11, 12a/12, 13a/02, 14a/06,
14b/11, 15a/04, 15b/07, 16b/02, 16b/06,
16b/07, 19b/15, 20a/02, 20a/06, 24b/11,
25b/09, 26a/15, 26b/09, 28b/01, 28b/09
- yā** [Ar.] Heyecanlı bir duyguyu ifade
eden seslenme sözü; ey; hey!
y. 25a/13, 25b/02
- yaban** [Far.] Issız ve şehirden uzak yer;
ISSIZ KIR.
- y.+ da 13a/02, 14a/09, 18a/13
- yağmur** [T.] Yağmur.
y. 25b/09
- yāḥūd** [Far.] Yahut.
y. 06a/02, 25b/08, 25b/09,
25b/10, 26b/09
- yağ-** [T.] Alev almasını sağlamak;
tutuşturmak.
y.- maya 26a/01
- yakın** [T.] Yakın.
y. 19b/10, 24a/12
- yaḳīn** [Ar.] Herhangi bir kuşkuya yer
bırakmayacak biçimde bilme.
y. 11a/10, 11a/11, 11a/12
- yaḳut** [Ar.] Yakut.
y.+ dan 27b/11
- yalınçağ** [T.] Çırçıplak.
y. 09b/13
- yalñuz** [T.] Yalnız, tek.
y. 07b/02, 17b/06
- yaluñuz** [T.] bk. yalñuz
y. 17b/09, 24a/10

yan [T.] Taraf.

y.+ a 12a/03

y.+ ma 03b/13, 03b/14, 08b/15,

12b/14

y.+ mda 03a/10, 17b/01, 28a/07,

28a/15

y.+ mdağı 04a/11, 09b/01

y.+ mdaki 04b/06

y.+ mdakiye 17a/15

y.+ mndan 09a/06

y.+ larını 11a/03

y.+ uña 02b/15, 16a/10, 18a/04

yañ [T.] Taraf.

y.+ a 04a/14

y.+ aya 10b/05

ya' nī [Ar.] Demek; şu demek ki.

y. 06a/10, 09b/11, 11a/02,

11b/01, 11b/11, 13a/01, 24a/12

yap- [T.] Yapmak.

y.- a 27b/11, 27b/12

yapış- [T.] Bir şeye tutunmak.

y.- alar 23b/02

yaprak [T.] Yaprak.

y. 20b/05

yapul- [T.] Yapılmak.

y.- dı 21b/07

yaradılmış [T.] İnsan.

y.+a 29b/06

yarat- [T.] Vücuda getirmek.

y.- mışdur 24a/15

y.- ur 19b/03

yarı [T.] Yarı.

y.+ sı 12b/12

yarın [T.] Yarın.

y. 11b/12, 18b/02

yarlığa- [T.] Bağışlamak.

y. 24b/11

y.- dı 30a/11

y.- dum 28b/02

y.- r 02a/09, 19a/07, 26b/12

y.- ya 05a/09

yaslan- [T.] Dayanmak.

y.- up 10a/10

yaş [T.] Süre; yaşanan yılların toplamı.

y.+ la 30b/05

yaş [T.] Islaklık.

y. 11a/08, 11b/01

yatsu [T.] Yatsı namazı.

y. 22b/03, 22b/11, 23a/10, 24a/03

y.+ nuñ 26a/06

y.+ ya 21a/15, 23a/09
y.+ yı 21b/01

yaz- [T.] Yazmak.

y.- amayalardı 18a/01
y.- ar 21a/12, 21a/13, 21b/02,
30a/13
y.- ılır 21b/05

yazıcı [T.] Katip.

y. 17b/14
y.+ lar 17b/15

yazuk [T.] Hata; günah.

y.+ dan 26b/04

Ye' cüc [Ar.] Kur'an-ı Kerim'de adı geçen zararlı, bozguncu ve kısa boylu iki kavimden biri (diğeri Me' cuc).

y. 23b/02

yedi [T.] Yedi.

y. 01b/10, 07a/14, 23a/13
y.+ dür 10a/07

yedinci [T.] Yedinci.

y. 06a/09, 07a/01, 07a/12,
07b/13, 08b/04

yeñ [T.] Elbise kolunun el üstüne gelen kısmı; yen.

y.+ ini 08a/14

y.+ lerin 30b/10, 30b/11

yeñi [T.] Yeni.

y. 02b/05

yer [T.] bk. yir

y.+ in 09a/02
y.+ inden 18a/11
y.+ ine 20a/15
y.+ lerin 10a/14

yetiş- [T.] Yetişmek.

y.- igör 17b/02
y.- miş 23b/06
y.- se 23b/08
y.- ürse 12b/02

yeyni [T.] Saygınlığı olmayan; itibarsız; ehemmiyetsiz.

y.+ cek 19a/09

yıķıl- [T.] Çıkmak.

düşmek.

y.- dı 21b/07

yıl [T.] Yıl; sene.

y. 23b/07
y.+ da 26b/09

yılan [T.] Yılan.

y. 08a/02
y.+ ları 25b/03

yıldırım [T.] Çok çabuk ve hızlı yapılan şey.

y. 22a/15

yıllık [T.] Yılda bir kez olan.

y. 20a/13, 26a/04, 29a/14, 30a/12

yırtıcı [T.] Beslenmek için başka hayvanları parçalayarak yiyen (hayvan)

y. 25b/03

yi- [T.] Yemek.

y.- mek 02b/08, 26b/07

y.- ye 30b/08, 30b/09

y.- yip 05a/13

yidi [T.] Yedi.

y. 14b/11, 15a/04, 15b/03,

15b/07, 25a/13

y.+ den 07a/03

yigirmi [T.] Yirmi.

y. 01b/10, 07b/07, 08b/09,

08b/11, 08b/12, 08b/13, 21b/09, 23b/06,

28b/13

yigirminci [T.] Yirminci.

y. 08b/09

yigit [T.] Genç erkek; delikanlı.

y. 19b/08, 20a/04

y.+ di 20a/03

y.+ ler 02b/07

yigrek [T.] Daha iyi olan; daha üstün bulunan

y.+ dür 13b/14, 13b/15, 23b/10, 23b/11, 23b/13, 30b/12

yine [T.] Yine.

y. 05b/01, 09a/01, 12b/06, 15a/07, 15a/08, 16a/03, 25b/02, 27a/01, 27a/04, 27a/05, 27a/06, 27a/07, 27a/09, 27a/10, 27a/11, 27a/12, 27a/13, 27a/14, 27a/15

yir [T.] Yer; mahal; mekan.

y. 05b/10, 06a/03, 12b/09, 14a/05, 15b/07, 17b/13, 18a/04, 30b/11
y.+ de 06b/10, 06b/11, 10b/10, 12a/13, 30b/12, 30b/13

y.+ den 15a/09

y.+ e 05a/08, 06a/02, 07b/08, 07b/09, 08a/05, 08a/09, 08b/01, 12a/11, 12b/07, 12b/09, 14b/14, 14b/15, 15a/03, 15b/06, 15b/08

y.+ i 10a/02, 23a/13

y.+ inden 14a/14

y.+ ine 17b/07

yiryüzi [T.] Yeryüzü.

y.+ nde 05a/12

yit- [T.] Yetmek, yeterli olmak.

y.- er 02a/06

y.- mese 12a/06

y.- mekdür 08b/05, 08b/13

yitiş- [T.] (Zaman olarak) ulaşmak;
erişmek; varmak; vasıl olmak.

yöre [T.] Bir şeyin etrafı; çevre.

y.+ sinden 30a/06

y.- mezse 12b/03

yu- [T.] Yıkamak;temizlemek.

y. 03b/12

yitmiş [T.] Yetmiş.

y. 27a/08, 27b/01, 29a/02

y.- duğça 04a/06, 04a/08

y.- mağ 10a/03, 10b/03, 10b/10

yiyecek [T.] Yiyecek.

y. 26b/07

y.- mağda 10a/02

y.- mağdur 09a/04, 09b/13,

10a/02, 10a/14, 10b/04, 10b/09

yok [T.] Var olmayan, bulunmayan,
mevcut olmayan nesne, kimse vb.

y.- rken 09a/08

y.- ya 04a/06, 04a/07, 04a/08,

y.+ dur 01b/03, 11b/04, 27b/02

04a/09, 04b/10, 04b/13, 09a/01

y.+ ısa 10b/03, 17a/01, 18a/04

y.- yar 16b/14, 20a/14, 24b/08

y.- yup 12a/02

yol [T.] Yol.

y.-+ın 30a/04

yuğarı [T.] Yukarı.

y. 07a/07, 08a/02, 08a/06,

y.+ ında 02a/04

14b/12, 15b/05

yoldaş [T.] Bir kimseye çıktığı yolda
arkadaşlık, eşlik eden kimse; yol
arkadaşı.

y.+ da 11b/05, 14b/11

y.+ ya 08a/04

y. 02b/10

yuğaru [T.] Yukarı.

y. 14a/09

y.+ ı 23a/11

yönel- [T.] Yüzünü belirtilen şeye doğru
çevirmek.

yum- [T.] Kısarak kapatmak; kapamak.

y.- mağdur 08a/14

y.- mekdür 06a/09

y.- maya 07b/14

yönelt- [T.] Yöneltmek.

yumşak [T.] Yumuşak.

y. 19b/13

y.+ ma 07a/08, 18a/08

Yūsuf Ḥaccāc [Ar.] Haccac bin Yusuf es-Sekafi, meşhur adıyla “Haccac-ı zalim” Emevilerin meşhur valilerindendir.

y. 24b/13

yürü- [T.] Yürümek.

y.- mege 25b/08

yüz [T.] Yüz.

y. 01b/08, 10b/13, 10b/14, 19a/12, 23b/05, 27b/01, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 27b/15, 28a/01, 28a/02, 28a/03, 28a/06, 28a/08, 30a/03, 30a/04, 30a/14

y.+ e 09b/07

y.+ i 06a/06, 22a/13

y.+ in 12a/13

y.+ ine 12b/08

y.+ lerin 28a/04

y.+ üne 04a/03, 19b/04

za‘ ferān [Ar.] Safran.

z.+ dan 24a/15, 27b/13

zāhid [Ar.] Dinin buyruklarını yerine getiren, yasaklarından kesinlikle sakınan (kimse).

z. 28a/05

za‘ if [Ar.] Güçsüz; kuvvetsiz; zayıf.

z. 01b/06

zālīm [Ar.] Acımasızca davranan; zulmeden.

z.+ ler 01b/03

zāmīn [Ar.] Kefil,

z.+ em 26a/02

zammı sūre [Ar.] Namazda Fatıha suresine başka bir sure veya bir sure yerini tutacak kadar ayet ilavesi

z. ile 27a/11, 27a/13

zan [Ar.] Doğruluğu, gerçekliği kesin olmamakla birlikte doğruymuş veya gerçekmiş gibi düşünme; sanma.

z. 11a/13

zāyi‘ [Ar.] Boş; işe yaramaz; yararsız.

z.+ itdüh 21b/14

zāyid [Ar.] Gereksiz; fazla.

z. 10a/02, 11a/04

zebāni [Ar.] İslamiyet’e göre, cehennemlikleri cehenneme atmakla görevli melek; cehennem bekçisi.

z.+ ler 22a/01

zekât [Ar.] Zekat.

z. 20b/06

zeker [Ar.] Erkeklik organı.

z.+ üñi 03b/10

zihî [Far.] Ne güzel!

z. 28b/04

zıkr [Ar.] Allah'ın adını art arda anarak yapılan bir tur dua.

z.+ eylese 12a/01

z.+ idüp 03a/12

z.+ olan 14b/11

z.+ olundu 11b/05

zindân [Far.] Eskiden hükümlülerin kapatıldığı karanlık, ürkütücü ve kapalı yer; hapisane.

z.+ dakiler 13a/06

zinhâr [Far.] Sakın; aman ha; asla; olmasın!

z. 26b/08

zîrâ [Ar.] Biri diğerinin açıklaması durumunda olan iki cümleyi birbirine bağlar; şundan dolayı; çünkü.

z. 04b/15, 08b/03, 09b/14, 12a/07, 12b/05, 15a/12, 19a/13, 22a/09, 24b/07, 27b/02

z.+ ki 30b/08

ziyâde [Ar.] Artma; çoğalma.

z. 05b/12, 07b/14, 08b/07, 22a/05

ziyâret [Ar.] Bir kimseyi görmeye gitme; onunla birlikte olma ve görüşmek niyetiyle yanma varma; görüşme.

z. 20b/07, 20b/15

z.+ e 20a/05

z.+ etmeği 20b/12

z.+ i 20b/06, 20b/09

z.+ idüñ 20b/13

z.+ itmiş 21a/02

z.+ itse 21a/01

z.+ üñ 21a/02

ziyâretleş- [Ar.] İslam dini kurallarına göre bir yeri veya kimseyi görmeye gitme.

z.- se 20a/07, 20a/09

zulmet [Ar.] Karanlık.

z. 25b/10

KAYNAKÇA

- BANGUOĞLU, T. (1998). *Türkçenin Grameri*, Ankara: TDK Yayınları.
- CANPOLAT, M. (1992). “Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Durumu (Accusativus) Ekinin Kökeni Üzerine”, *Türkoloji Dergisi* 10. (1) 9-11.
- ÇAĞBAYIR, Y. (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- DÜZCE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ (2017). *Tez Yazım Klavuzu*,http://sobe.duzce.edu.tr/Dokumanlar/sobe/41854ad6-f0a5-4e10-b647508af7390bbb_tezyazimkilavuzu.pdf adresinden 13 Mayıs 2017 tarihinde alınmıştır.
- ERDOĞAN, M. (2005). *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Ensar Neşriyat.
- ERDOĞAN, M. (1998). *İlmihal, Fıkıh Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Rağbet Yayıncılık.
- ERGİN, M. (1997). *Üniversiteler İçin Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Basım.
- GÜLSEVİN, G. (1990). *Eski Anadolu Türkçesinde 3.Kişi İyelik Ekinin Özel Kullanılışı*, *Türk Dili*, 466, 276-279.
- GÜLSEVİN, G. ve Boz, E. (2013). *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- GÜNAYDIN, Y. T. (2011/1). “Gazali Tercümelere: Osmanlı Devri ve 1928 Sonrası İçin Bir Bibliyografya Denemesi”, *Divan Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*. 16 (30) 64-65.
- IŞIK, H. H. (2015). *İslam Ahlakı*, (123.Baskı). İstanbul: Hakikat Kitabevi.
- KANAR, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul: Say Yayınları.
- KELPETİN, H. (2000). *Diyanet İşleri Ansiklopedisi, İlmihal mad.*” Türkiye Diyanet Vakfı.

KORKMAZ, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.

TİMURTAŞ, F.K. (2012) *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul: Kapı Yayınları.

TÜRK DİL KURUMU, (2017). *Büyük Türkçe Sözlük*.

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts internet adresi.

TÜRKİYE GAZETESİ, (1984), *İslam Alimleri Ansiklopedisi*, İstanbul: İhlas Matbacılık.

YAZAR, S. (2011/2). “Gazzâlî'nin XIII-XIX. Yüzyıllar Arasında Batı Türkçesinde Tercüme Edilen Eserleri”, *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 16. (31) 115.

YÖRÜKAN, Y. Z. (1952). “İslam İlmihâli”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, I, 5.

4. TIPKIBASIM

1a

بِرِاحِلِهِمْ رُفُوفٌ يَوْمَئِذٍ
 يَسْمَعُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ
 رَأُولُنَا لَمْ يَأْزُبْ بِالشَّمْسِ الْغَارِيَةِ
 وَغُرُوبِ دُجَىٰ وَبُورٍ رَأُولُنَا
 صَفْرُ ربيع الاقل ر
 جمادى اولى + جمادى الاخر رجب
 شوال ذى القعدة . ذى الحجة
 دونه تكبير اكي ر كفت بيروم خرا زينه او بكر اما
 لَمْ يَأْزُبْ بِالشَّمْسِ الْغَارِيَةِ
 وَغُرُوبِ دُجَىٰ وَبُورٍ رَأُولُنَا
 لَمْ يَأْزُبْ بِالشَّمْسِ الْغَارِيَةِ

1b

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أَحْمَدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَمْدًا كَادَتْ فِيهَا الْمَلَوُوكُ رَتَبَةً
 قَبِيحَةً لِلْمُتَّقِينَ عَاقِبَتِ حَيْرٌ لِي قَدْرٌ قَبِيحٌ لِي دُرٌّ وَلَا دَوْلَةَ إِلَّا
 عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَعَى دُشْمَانِيكَ يُوَقِّدُ إِلَّا ظَالِمًا لِرَأْفَتِ رَبِّهِ دَعَا
 وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى حَيْرٍ مَخْلُوقٍ مَخْدُومٍ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ
 الْعَلِيِّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ سَأَلْتُكَ يَا حَيْرٌ كَثِيرًا إِلَى يَوْمِ الدِّينِ بِرَحْمَتِكَ
 يَا أَرْحَمَ الرَّحِيمِينَ بِأَحْسَنِ كَيْفٍ بِرَضْوَانِكَ بِوَكَيْتِهِ بِجَمِيعِ
 سَائِلَاتِكَ مِنْهُمَا لَمْ يَلِدْ أَحَدٌ مِثْلَهُ دَاكِرٌ لِي بِرَبِّهِ فَاحْتَسِبْهُ نَوَالَهُ
 وَاللَّهُ أَعْلَمُ أَيُّ صَبِيٍّ بِأَحْسَنِ كَيْفٍ بِوَكَيْتِهِ بِوَكَيْتِهِ بِوَكَيْتِهِ
 أَلَمْ يَشْرُطْ طَلْقُودَ حَدِيثِهِ وَقَرِيقَ دَرْتِ أَحْبَابِهِ وَمَا زَلَّ سَكْرَتُهُ
 شَرُّ طِيٍّ وَالنَّتِ رَكْنِي وَيَدِي وَاجِبَاتِي وَأَنْ دَرْتِ سَكْتِي وَيَكْرَمِي مَشْرِيقِي
 مَشْرِيقِي وَأَنْ مَكْرُوها تِي وَأَنْ دَرْتِ مَقْسِدَاتِي وَرَدَّ رَسَائِلِي أَنْ
 أَيْدِي دَرْتِ أَيُّ صَبِيٍّ بِأَحْسَنِ كَيْفٍ أَبَدَ سَعْرَتِي فَرِيضَتِي
 دَرْتِ دَرْتِ وَسَطْرَتِي أَلَّتْ دَرْتِ وَسَطْرَتِي دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ
 لَرِي دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ دَرْتِ

اي صبي

2a

اِي صَبِي بِحَسْبِ كَيْفِ غَسْلِكَ فَرَضِي اَوْ جَدُّ وَ سِتَّةَ اَلْسِنَةٍ دَوَابِ
 اَلْبَدَنِ اَبُو حَنِيفَةَ قَاتِلَتُهُ سِتَّةَ اَوْ لَمَنْ غَسَلَ دَرْتَهُ
 جَمْعُهُ غَسَلَةٌ بِرَامٍ غَسَلَةٌ عَرَفَ غَسَلَةٌ اَوْ اَمْرًا
 حَسْبُكَ يَكْحَاجِبُكَ كَعْبَةُ يُولَدُ مِيقَاتُ غَسَلِ اَيُّدِيكَ
 اِي صَبِي بِحَسْبِ كَيْفِ بِنَدِي طَلَسَانِ اَدِيهِ سَكَّجَمَنْ جَمْعُ اَيْلَةٍ
 كَيْفِ بُوْتَمَلَهُ عَمَلٌ اَيْدِيهِ سَكَّجَمَنْ سَكَّجَمَنْ سَكَّجَمَنْ سَكَّجَمَنْ
 طَوَّبَ عَمَلٌ اَيْدِيهِ رَدَّ سَكَّجَمَنْ سَكَّجَمَنْ سَكَّجَمَنْ سَكَّجَمَنْ
 غَاغِلَةٌ حَقَاتُ عَالِي دُعَا لَرَيْنِ قَبْلُ اَيْدِيهِ اَيْدِيهِ
 قَوْلٌ قَوْلٌ دُعَا سَيْلَهُ يَزْلِفَارُ بِحَسْبِ كَيْفِ هَرَادِ بِلَكِهِ اَدِيهِ
 سَكَّجَمَنْ اَيْدِيهِ لَوْمٌ اَوَّلُ صَبَاحٍ وَ يَشْكَدَنَّ طَوْرَمَقٌ وَ كَيْفِ
 كَيْفِ وَ قَفِ شَقِ قِي شَمَقٌ وَ بَشَمَاقِ كَيْفِ اَدِيهِ وَ قَفِ اَيْدِيهِ
 وَ اَبْرِيقِ اَلَيْهِ اَلْمَقِ وَ قَدَمِ كَاهِهِ كَرَمَاكَ وَ صَهَارَتِ اَيْدِيهِ
 وَ قَدَمِ كَاهِهِ دَنْ جَقَمَقِ وَ اَبْدَسْتِ اَلْمَقِ وَ اَدِيهِ اَدِيهِ اَدِيهِ
 كَرَمَاكَ وَ اَبْرَامَهُ اَوْتِمَقِ وَ جَاعَتَهُ مَصَافِحَهُ اَيْدِيهِ وَ سَكَّجَمَنْ
 رَجَبٌ وَ شَعْبَانُ وَ رَمَضَانُ اَيْدِيهِ اَدِيهِ وَ هَرَضِي اَيْدِيهِ

ال ایق و قد لق و دیل و قارین و فرج اد بلرین و تاییه و تاییه ایلولو
 اتمک و دین یه و حواجیه و عمویه و الو قرینا شه و اوغل و قزو قیز
 قریند شکره و اوغل او زمل اد بلرین و اهل اد بلرین قو کتشی و حاجت
 بقو زمل اد بلرین و محله اد به و علم صحبه اد به و عالمی او غرق
 اد به و یکه طون کیمکه اد به و شیحله و دز و یشلر اد به و یپر تو
 اد به و قاهره و نایبلر اد به و بکرو و ساهیلر اد به و او زنه کیشلر اد به
 و ادتر مق و طرمق و یکتلر اد به و اوغلنه و ناصرم بقمق اد به
 و دوست کیمچو اد به و فونق اولق اد به و طعام عین و صد اچمکن
 و بشماق دندر مکن اد به و ادمه او قیق و تفرجه و دو کینه و رمق
 نسنه صوب المق اد به و یولدانه و صله رحم اد بلرین و سفره
 مکن و حبه صومق اد به و غزلیه و وار مق و او کیرمک و حاتنه
 بیترین دیمک و دوشکه کرمک و جماع اتمک و غسل اتمک اد به
 میوه جمع ایلدن ای صبی سنکچمن که عمل این سز و السلام
 شکدن طوریق نیجه کر کدر انه بیان ایدر امدی دوشکدن طو
 اد قنک صاع یا که دوندحی اینت که بسم الله و بالله نعت علی

الف قلان حضرت امام صلوات الله علیه

علی الله

3a

عَلَى اللَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَدَحَى طَوْدٍ كُلِّ
 وَكَوْلَاكِ كَيْجُكَ بِسْمِ اللَّهِ دِيُوبُ أَوَّلُ صَاغِ الْفَوِي كِي قَفْتَانِيهِ
 دَحَى أَنْدَنْ مَكْسَ قَفْ شَاقْ قَوْشَانِ أَيْتِ كِهْ إِلَهِي بِيَلُومِي طَلَمَهْ
 سَنْ مَحَكَمِ آيَلَهْ وَبَشْمَقْ كَيْجُكَ بِسْمِ اللَّهِ دِي أَوَّلُ صَاغِ أَيَاغُولُ
 أَنْدَنْ صَوْلِ أَيَاغُولَهْ كَيْكَلِ أَنْدَنْ صَكْ بِسْمِ اللَّهِ دِي دَحَى
 صَاغِ الْوَكِيلَهْ قِيُويِ أَحْ دَحَى صَاغِ الْفَوِي كَلَهْ صَاغِ أَيَاغُولُ
 طَشْرَهْ بَصْرَ دِي كَمِ بِسْمِ اللَّهِ آمَنْتُ بِاللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ
 لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ أَنْدَنْ صَكْ مَقْدُ
 أَيَاغُولُ طَشْرَهْ بَصْرَ رَسُولِ حَضْرَتِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيَدِي
 هَرْمُ مَوْ مَنَكُ يَا نَبِيَّ بَرِ فَرِشْتَهْ هَلُورَهْ أَلِنْدَ بَرِ عَا مَ وَيَا نَبِيَّ
 بَرِ شَيْطَانِ أَلِنْدَ بَرِ عَا مَ وَفَرِشْتَهْ أَوِ اسْتَهْ أَيَدِي كِي طَخِيرِ
 بَشْدَهْ اَكْرَبُوكِشِي تَنْكَرِي أَدِينِ ذِكْرِي دِيُوبُ صَاغِ أَيَاغُولُ طَشْرَهْ
 بَصْرَهْ أَوَّلُ فَرِشْتَهْ أَلِنْدَ كِي عَلِمِ أَوَّلُ كِشْتَهْ صَاغِ إِلَهِي وَبَرِ
 بُو كِشِي أَحْشَا مَدَكِينِ حَقْ تَعَالَى بِهْ مَطِيحِ أَوْلَادِ الْكَا شَيْطَانِ الْعَالَمِ
 إِدْمَا اَكْرَبُوكِشِي أَدِينِ اَكْمِيُوبُ صَوْلِ أَيَاغُولُ طَشْرَهْ بَصْرَهْ

مطیع

شیطان بولیشک صقل الیہ عملین ویرر بوشیم اوون کون هر
 کی کوزر سه طالشور دحی احشامد کین شیطان اولود شتر اوژر
 اولور ایدی جهدریدوبن فرشته مطیع اول شیطان مطیع اولمه
 اندن صکره ابریق الوکه الوب قدم حانیه وار چق بینه الکر
 دیوب اول صقل ایاغدن اچر و بفرین و قلبیه قرشوا و تر میه
 و بدینه بقیمه سکر میه و قدم حاند سولیمیه و چوق اوژر
 میه که حافظ فرشته لر انجور لر و دحی سلجک طاشله و یا
 کسهله و یا طریق بزله و بکره بکره نسنلو بکره سلینه و اندن
 ابریقی صاع الوکه الوب طهارت لنه سن صقل الذکون و صرجه بز
 مق اوشتد برماق بزله ذکر و که دیندن صیق صوقلماسون
 دینو و طهارت دن صکر بی یاب بیزه بطلوک ادرسن سئل و جکر
 ای الکر یواندن صاع الوکه صوالوب اغریکه صو وید و جکر
 و پاش بز ماغون اوز دکون صاع یا بینه صوق و شهادت بز
 صقل صقل یا بینه صوق هر کس که صوی اغز و که قدیه لیمین اینت
 سکره طاهره غنی علا و دلا و ذکرک و حسن عبادتک دی اندن

4a

صَاغُ صَاغُ الْوَكِيلِ يُوْزَنُكَ اَوْ يَكْرُ صَوُوْ يُوْزَنُكَ مَقُوْلُ الْوَكِيْلِ
وَاَيْتُ **اَللّٰهُ** اَرَحِيْ مِنْ رِيْحَةِ الْجَنَّةِ وَارْتَفَعِيْ مِنْ نَفْسِهَا وَلَا تَرْتَحِيْ
مِنْ رِيْحَةِ النَّارِ اَنْتَ مَكُو الْوَكِيْلُ يُوْزَنُكَ اَوْ يَكْرُ صَوُوْ اَوْ اَيْتُ
اَللّٰهُ بِيَضِّ وَجْهِ يَوْمَ تَبْيَضُّ وَجُوهُ اَوْ يَبْيِضُ وَلَا تَسْوَدُ
وَجْهِ يَوْمَ تَسْوَدُ وَجُوهُ اَعْدَا اَبْنِكَ اَنْتَ مَكُو صَاغُ اَيْتُ
يُوْبِيْهِ اَوْ يَكْرُ هَرْدَقِيْهِ اَوْ يَكْرُ صَقْلُ الْيَدِ صِفَا يَهْدِيْ سَاكُنِيْ
اِلَيْهِ يُوْبِيْهِ وَاَيْتُ **اَللّٰهُ** اَعْطِنِيْ كِتَابِيْ يَمِيْنِيْ وَخَاتَمِيْ حِسَابِيْ
يَسِيْرِيْ اَنْتَ مَكُو صَوُوْلُ الْيَمِيْنِ يُوْبِيْهِ هَرْدَقِيْهِ صَاغُ الْيَدِ صَقْلُ
سَاكُنِيْ اَيْدِيْهِ يَفِيْهِ اَيْتُ **اَللّٰهُ** لَا تَقْطَعْنِيْ كِتَابِيْ شِمَالِيْ وَلَا مِنْ
وَرَاءِ ظَهْرِيْ وَلَا خَاتَمِيْ حِسَابِيْ اَشَدِيْهِ اَنْتَ مَكُو اَيْتُ
صَوَاةُ دَحِيْ اَيْتُ الْبَنُوْكَ اَوْ رَاةُ غِيْ بَرْمَاغِلِيْ كَيْفِيْ بَرْمَاغِلِيْ اَيْتُ
بَرْمَاغِلِيْ اَيْتُ الْبَنُوْكَ بَرْمَاغِلِيْ اَيْتُ دُرْ اَوْ اَيْتُ بَرْمَاغِلِيْ بَرْمَاغِلِيْ
اَيْتُ اَنْتَ طَرَفِيْ قِيُوْبِيْ قِيُوْبِيْ دَكِيْنِيْ جَمَا اَنْتَ اَيْتُ اَيْتُ
بَا شِكْرِيْ اَيْتُ طَرَفِيْ قِيُوْبِيْ دَحِيْ اَيْتُ اَيْتُ اَيْتُ
اَللّٰهُ غَشِيْتَنِيْ بِرَحْمَتِكَ وَاَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ
اَوْ قَسَمِيْ

طویلہ اری شہادت بروق لرین اکی قلا غنفلک ایچتہ صوتہ
 باشتر بروق لرین قلا غنی اردن دن چوردب صفیہ اگر بونا لرتہ
 باشک درت بد لکتدن بر سینه مسیح اسیہ جایزدرو ایچ کیم
اللہ جعلنی من الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه
 اندن صکس اوچ بر ماغنگ اردیلہ مسیح اده بوینہ کچه بر ما
 غیلہ پانندگی بر ماغیلہ واورتہ بر ماغیلہ بو اوچ بر ماغنگ
 اردیلہ مسیح اده در منیہ المصلین بویلہ در اندن صکس
 بود عا و اوقیہ **الآیة** اعتقد قبتی من النار و اخفطنی
 من السلاسل و ال اغلال و ل انکال اندن صکس صاع ایا
 غن صاع الیلہ یویہ اوچ کتر یویہ طیو قاریلہ و بر ماوق لری
 ار اسی سرحہ بر ماغیلہ خلد لیه اید کیم **اللہ**
 ثبت قدمی علی الصراط یوم تزول فیہ ال قد ام اندن
 صکره صول ایا غن اوچ کتر یویہ بر ماقرین کیتہ صرحہ
 باز مق یوتک خلد لیه اکی خلد لمسہ قیامتہ جتہ
 اودیلہ خلد لیه لردیرا کہ پیغامبر علیہ السلا م

ویرا گرا که کز او قسه حق تعالی براهیم پیغامبر و موسی
 و عیسی و محمد مصطفی علیهم السلام بونتر که شفاعتند
 مخروم ایلمیه و اگر اوج کز او قسه حق تعالی که جنت قبولین
 اچی وین قنقی قیودن دیرسه کس حسابسون و خدا بسوز و بیز
 حدیثش دحی ایند هر کیم ابدتندن هکلی ~~بهر~~ کز انا انز
 نامه سورین بیز کز او قسه پیغامبر و بونتر و صدیق و بونتر
 حشر اوله و دحی بیونتر دیکه هر کیم ابدتندن هکلی بکا اون
 کز صلوان کتورسه حق تعالی اول کشتوک ملول لکین کدک دعا
 سین قبل قیاد دی **ای ای صبی بلکل که نمازک مشروط لری سکر دیر**
لله ابدت المقدر صوب بلنمدر تیمم ایلمکدر بیز جنسنا لاکر
 مک و صرچیه دکل **ای ای** طوئنه آری قلمقدر نجاستی حقیقه
 و نجاسته غلیظه دن در هم مقدا دین کور هک واجبدر اگر زیك
 اینسه کور مک فرض دت اکسول ایسه سنته **ایام شافعی ایدر رحمت**
اللهم علیه ایقن **ای ای** کلان ابدت صبر و قان و جرات
صهر الوم **اللهم علیه ایدر** بیلارد ندن او کندن کلان

صير ولكن يفاعميرءم قانه دحي وجر اخته دحي نچيد دحي
 پش بركشوك تشندن چقسه اقسه يا خود عا صاغ مي پوسه
 ابدستي صود ددي وبي قلدوغني پرا ري كركه **دني** تين
 آري قلمقدر بولدن ودحي ميندن ومجموع نچاشدن
 ستر عورتد رار كشيوك عورتد كو بكدن دزبه
 ورنجه در **ما** حاتون كشيوك يوزن و اياسه اچي عورته
 دكلدر بواكسي قلايه عورتد روبر و ايتك اياسه دحي
 عورتد روقراوشار كشيكد راما رقا سي وقر نمده كل
 عورتد **دني** قلايه يوزنمك در **دني** نيتد نماز قلمماغه كني
 وقتدر يعني هر نمازك وقتين بلمكدر هر كيمه بو سكر
 شرطدن يوشن ترك اتسه نمازدرست دكلدر كوكسه اولدور
 كترك اتشون كوكسه قصد نه ترك اتشون باب نمازك
 دكلدر ات دن اول ايلپ تكبيردركه نماز طولده
 ابرد مكدن **دني** نمازك اوو طولمقدور **دني** نوبه اولدور
 ارقمقدر **دني** دكوعدر **دني** سجود تاشه **دني**

هَوَيْكُمْ بِه بَوَالْتِ دَكْنِدَنْ بِيَسِينِ تَتْرِكِ اَتْسَه نَمَازِ فَا سِدْرُ اَكْر
 كِنَه اِيْحَدِ قَضَا اَتْمَكْ مَتَمَكِنِ اَيْسَه قَضَا سَيْلَه دَرِشْتَدُ زَمْشَلِ قُرْآنِ
 اَوْ قِيَامَتِه رَكُوعِدِ اَوْ كِنَه دُو شُدِي رَكُوعِي حَالِنْدَه بِي اَيْتِ يَه اَكْر
 اَيْتِ قُرْآنِ اَوْ قِسَه صَكْرَه سَهْوِ سَجْدِ اَيْكِه اَكْر سَجْدِ
 اَوْ كِنَه دُو شَسَه كِنَه كَذَا لِكِ بِي اَيْتِ يَه اَكْر اَيْتِ قُرْآنِ اَوْ قِسَه سَهْوِ سَجْدِ
 اَدَه اَكْر اَكْبِي سَجْدِ اَوْ كِنَه دُو شَسَه بِاِطْلِ اَوَّلَه اَكْبِي دِينَ قِلَه
 بَابِ نَمَازِكِ وَاجِبَاتِنِ بِلِدَرِ **اَوَّلِ** فَاتِحَه اَوْ قِمَقْدَرُ وَ دَحِي فَاتِحَه
 اَيْلَه اَكْر اَوْ لِكِي رَكْعَتَه قُرْآنِ دَنْ بِي سَوْنِ اَوْ قِمَقْدَرُ اَكْبِي اَوَّلِ
 تَحْيَاتَه اَوْ قِمَقْدَرُ **اَبْوَصَكْسِ** كِه تَحْيَاتَه اَحْرِي بِيَه دَكْنِ اَوْ قِمَقْدَرُ
 الشَّكَا اَوْ قِيَا جِقِ يَزِدِ اَلْهَا اَوْ قِمَقْدَرُ **اَبْوَصَكْسِ** كِرْلُو اَوْ قِيَا جِقِ
 يَزِدِ كِرْلُو اَوْ قِمَقْدَرُ **اَبْوَصَكْسِ** وَ تَرِكِ قَتُوْتِ اَوْ قِمَقْدَرُ **اَبْوَصَكْسِ** اَللّٰهُمَّ
 اِنَّا نَسْتَعِيْنُكَ وَ نَسْتَغْفِرُكَ وَ نَسْتَهْدِيْكَ وَ نَسْتُوْمِنُ بِكَ وَ نَسْتُوْتِلُّ عَلَيْكَ
 وَ نَسْتَحْمِيْكَ اَخِيْرُ كُلِّ شَيْءٍ وَ نَسْتَكْفِرُكَ وَ نَسْتَعِيْزُكَ
 اَللّٰهُمَّ عَلَيْكَ اَتَمَكْنِ نَعْبُدُكَ وَ نَسْتَعِيْزُكَ وَ اِيْلُكَ
 وَ نَسْتَجُوْ رَحْمَتِكَ وَ نَسْتَحْمِيْ عَذَابِكَ اِنْعَمْ عَلَيْكَ
 بِهَمَزِ الْوَاوِ
 بِالْكَافِ

7a

بِالْكَفَّارِ مُلْحَقٌ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ يَا نَبِيَّ
 قِيَامَهُ كَرَّ كَجَلِّ طَوْرُ رَبِّ قَرَّانِ كَوَلُّوا وَقَمَقَدَّرُ كَوَعِيهِ وَبِحُجْرِهِ
 تَمَّاهُ اِتْمَكَّدَرُ هَرَّ كَيْمَكِهِ بَدِيدِيْنِ بَرِيْسِ اِنْدُوْبِ تَتْرِكِ اِنْتَه
 نِسْيَانِلَهْ اَوْلُ وَقْتِ سَهْوِ سَجْدَهْ لِاِزْمِ لَوْرُوْا كَرَقَمْدِلَهْ
 تَتْرِكِ اِنْتَه نَسْنَهْ لَازِمِ اَوْلَمَزْ قَوْلَكِنْ نَمَازِ اَكْسُوْكَ لِيْ اَوْلُوْر
بَابُ اَي صَبِيْ خَازِكِ سَتَلَرِيْ اَوْنِ دَرْتِ دَرِّ اَللَّهِ
 يُقَارِيْ قَالِدُرْ مَقْدَرُ اَللَّهِ اَلْبَرْدِيُوْبِ تَابَاثُ مَفِيْ قَلَا
 غِنَاكَ يُوْصَفِيْنَهْ بِرَا بَرَاوَلَهْ صَاغُ اَلِنِهْ صَوْلِ اَلِنَوْلِ
 اَوْزِ دِيْنَهْ قَوْمَقْدَرُ كَوَيْكِيْ اَلْتِنْدَهْ سُبْحَانَكَ اَوْقَمَقْدَرُ
دُرْدُرُ سُبْحَانَكَ دَنْ مَكْرَا عَوْذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
 حَمْدُ لِرَحِيْمِ اَنْدَنْ مَكْرُ فَاَنْجِهْ اَوْقَمَقْدَرُ هَرَبِيْرُ كَعْتَدُ فَاَنْجِهْ
 تَمَّاهُ اَوْبِحَقُّ اَمِيْنِ دِمَكْدَرُ اِيْمَامِ اِنْسَهْ سَمِعِ اَللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ دِمَكْدَرُ
 رَكْعَدَنْ سَجْدِيَهْ اِيْتَرَكَنْ **بَابُ** رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مَكْدَرُ اِيْمَامَهْ اَوْتَمَّاهُ
 فَتَوَزَّجِيْ رَكْعَدُ وَسَجُوْدُ اَوْجَكَنْ يَابَسَهْ كَرْوَا يَدِيْ كَرْوَا طَقْدَرُ فَاِيْمَامَهْ
 بِيْرَكْزِ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيْمِ وَبِحَمْدِيْ رَبِّيَ الْاَعْلَى دِمَكْدَرُ

تکبیر تو که نماز اجنبه کلله اینست چتمقد **او** **تجیات تو که**
 اولی تجیات او قنور **او** **یا لکوز فاتحه** او قنور مکرکی
 اکر رکعت **او** **تجیات صلواتین** او قنور سلام تجیات تو
 سلام و یرمقد **فاغنه** و صولنه هر که بنواون درت
 ستن بر سین ترک ایله اویدوب **استقو** **لازم** او مکرکی
 قصیده ترک ایسه کنه نماز باطل اولمیه و لکن ناقص اولور **اب**
 ای صبی غازک مستعملی یکریم بشی **دند** غازقلن کشوک
 نظری سجد ایدوکی یسه اولمقد **ایچی** رکوعه ایچی ایغنه بقمقد
او **سجده** بوزنه اجنبه ها و یا حود بقمقد **تو** **دقی** یوه یقه
در **دجوی** تجیاته او تر جق اولوغی **اکیسه** بقمقد **بشی** **اوج** **ایت**
مقدار قرآن اقدغندن ار توجق ایت او قنور **بیرا** **ایت** او قنور
فرض **اوج** **ایت** او قنور **ست** **در** **التجی** **امام** **دین** **کشی** **تکبیر**
احفایله **دیکدر** **یدی** **دکوعه** **الکرین** **دیش** **اوز** **وینه** **قنور**
بیر **فقرین** **ایچی** **یوم** **میه** **که** **منافق** **راشد** **دو** **زیا** **ده** **دوی** **اجیه**
له **دوی** **مکر** **دهدر** **سکر** **نوی** **باشی** **و** **بوی** **دو** **دو** **طو** **قنور**

رُكُوعٌ بِسْمِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِيَدِ الرَّكْعَةِ إِذَا رُكِعَ رُكُوعٌ بِسْمِ
 يُقَارَى طَوْتَسَه قِيَامَت كُونَت بِلَان بِلَان كَبِيرٌ رَوَا شَاعَه
 طَوْتَسَه قِيَامَت كُونَت بِلَان بِلَان كَبِيرٌ رَوَا حَوْتَسَه
 بِلَان كَبِيرٌ **أَوَّلُ** رُكُوعٌ بِلَان يُقَارَى قَلَدَر مَوْدَر
أَوَّلِي بُوَدُر كِي **أَوَّل** صَاع دَر زِين بِي اِنْدَر بِي سَجْدَه اِتْمَكْدَر
 وَ سَجْدَه دَن يُقَارَى قَلَقِبِحَق اِيْلَك صَوْل دَر زِين قَلَدَر مَوْدَر
أَوَّلِي سَجْدَه اِكْر اِلْيَوْل اِيْلَان اِرْسَمَه قِيَوْب سَجْدَه اِتْمَكْدَر
أَوَّلِي سَجْدَه اِكْر اِلْيَوْل اِيْلَان اِرْسَمَه قِيَوْب سَجْدَه اِتْمَكْدَر
أَوَّلِي سَجْدَه اِكْر اِلْيَوْل اِيْلَان اِرْسَمَه قِيَوْب سَجْدَه اِتْمَكْدَر
 اَلْبِيْن اِجْوَب بِي رَه قَوْمَقْدَر اَمَّا بُوْرِيْن قِيَوْب اَلْبِيْن قَوْمَقِيَا اَلْبِيْن قِيَوْب
 بُوْرِيْن قَوْمَقْدَر سُوْر مَكْرُوْهَر **اِمَام اَبِي حَنِيفَه** قَتَدَه
 مَجْدَه اَلْحِي اُوْدَر بِيْن رَا بُوْرِيْن اُوْدَر بِيْن سَجْدَه اِتْمَكْم غَدَر سُوْر جَايُوْر
 دَر اَمَّا **اِمَام يُوْسُف وَ هَمْدَه** قَتَدَه غَدَر سُوْر جَايُوْر دَلِيْلَه رَفْتُوَادِي
 بُوَا كِسِي قَوْلِي اُوْدَر بِيْن دَر اُوْدَر **دَر دَن بِي** غَا ز اِجْتِك اِسْمَكْدَر
 اِكْر اِسْتَرَا بِيْنَه اَغْرِيْن بِي مَقْدَر قَادِر اَقْوَر اِيْسَه اَلِي اَرْدَن اِيْلِكِيْنَه
 اَغْرِيْنَه قَوْمَقْدَر صَاع اَلِي اِيْلَه اُوْن **بَشِي** سَجْدَه دَر سَكْرِيْن

الشَّكَّانَ قَالِدَر مَقْدَرِي دُوشَمَكْدَرِي دُوشَمَكْدَرِي مَكْرُومِ
 اَفَنَ التَّخِي قَرِينِ اَبَلُو قَلَرِنْدَا اَبَرُو هَلُو مَقْدَر دُكْرَمَه مَكْدَر دُكْرَمَه
 مَكْرُومِ دُزِيرَا كِه عَوْرَتَس تَسْبِه اِنْمَش كِي دُزِيرَا كِه نَسَايَه
 قَرِينِ اَبَلُو غَنَه دُكْرَمَه سَتَدَر اَوْن يَدِ سَبِي اَبَلَقَرِينِ اَبَرُو قَلَرِينِ
 قَبَلِيَه يُونْتَمَكْدَر هَا قِيَامَدَا اِيَكِن بَلَكِه هَرْ طَالِدَه قَبَلِيَه قَرَشَدَا
 اَتَمَكْدَر اَوْن سَكْرِي مَش رَكُو عَدَد وَ سَجُودَت سَبَا نَارِي الْعَظِيمِ وَ
 سَبَا نَرِي اَلَا تَلِي اَوْجَدَن زِيَان اِيَمَكْدَر اَوْن يَسِي وَ اَرِنَجَه يِلَدِي
 اَلَسُوكِ اِيَمَكْدَر اَوْن مَش زِيَان بَاشِيَه اَللَّهُ اَلْبَرَدِ بِيَقُوبِ قَلَدَر
 مَوْدَر يَكْرَمِي بَاشِيَه كُو تَرَدَكْدَن مَكْنِ اَلِنِ كُو تَرَدَكْدَر يَكْرَمِي
 اَلِنِ قَلَدَر مَقْدَر مَكْدَر دُزِيرُونِ قَلَدَر مَقْدَر اَلِنِي سَجِدَه دُنَا قَلَتِيَا
 يَكْرَمِي اَلِنِي فَحْنِ اَلِنِي رَكْعَتَه سَجِدَن بَاشِينِ قَلَدَر سَه صَوْلَا اِيَاغِي
 دُوشُونِ اَوْرَدِينَه اَوْرَدَه مَقْدَر يَكْرَمِي اَوْتَمِي هَاغِي اِيَاغِينِ دُكُونِ
 بَرُو مَقْدَرِي اَوْتَمِي قَبَلِيَه يُونْتَمَكْدَر يَكْرَمِي دُزِيرُونِ قِيَمَن بُولُودَن فَاغِي
 اَوْتَمِي هَاغُولَه وَ صَوْلُوكِه سَلَامِ وَيَرْجِدُ قَرَشْتَه كَرُو مَنَلَه
 سَلَامِ وَيَرْجِدُ دَاكُرِ اِمَامَه اَوْتَمِي هَاغِي اِمَامَكْدَر هَاغِي اِيَاغِي هَاغُولَه سَلَامِ

ابدست وارکن بینہ المقدّر صفاً نوح طائسہ یا کسائلہ یہ نو
 بدلوک یورین طووتر ششہ ایله سلیمکدر **بیتنی** ابدست
 قلاغنه مسج اتمکدر **باب** ای صبی ابدستوک مستقبل
 التدر اول نیت در **کچی** بربری اردنجه تیز تریو بقدر
 اوچی صافندن بشامقدر **بیتنی** ترتیب صقلقدر **بیتنی** صاغ
 یانندن بشلیوب مسج اتمکدر **بیتنی** حوققه قراند
 بشلد و فی کبی بشامقدر **باب** ای صبی ابدستوک ادبیری
 التدر اول هر عضو یوزکت دعائراوقیوب دنیا کلام ترک
 اتمکدر **کچی** مضمضه و استنشاق صاغ ایله ستمکدر
 اتمکدر **اوچی** صول ایله ستمکدر **بیتنی** عورتین اوقکدر
 استیحادن مکن **بیتنی** قبلیه اوکن واردند و نوب اوتر نامقدر
 متواضاد **بیتنی** ایله و کونوکن واردند قلیما مقدر **باب** ای صبی
 ابدستوک نایف لرد التدر اول **بیتنی** مسج ویرمکد کچی یا
 اوچ کچی ای و ایاعی بزمقلمردن بیزکردن ارتق حلال مقدر
 ادبیتی استیحادن مکن **بیتنی** طوونند صومچها قدر **بیتنی** طائس

وَكَسْبُ بَوْمَا يَجْقُ مَوْلِ الْبُؤُكِ كَيْ بَرْمَاغِي يَا نِنْدَه غِي بَرْمَاغِي
 سَاغِكِدْ رَا فِشَانِ وَا رَجُو بَسِي بَرْمَاغِي سَكِدْ كَدَنْ صَكْسِي طَوَانِ
 سَوْر مَكْدَرِ الْبَيْحِ سَمِ اسْتِجَادَنْ مَكْنِ دَعَا وَا قِمَقْ دَرْ لَلَه
 اجْعَلْنِي مِنَ التَّعَابِيثِ وَا جْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ وَا جْعَلْنِي
 مِنْ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ وَا جْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ لَا خَوْفَ
 عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ **بَابُ** اِي صَبِي اَبَدِ سُؤْلِكَ كَرَاهِيَتِي
 اَلْتَدْوَانِ صَوِي يُوْزَه قَاتِه قَاتِه اَوْ مَقْدَرِ اَوْ رَمِيه **اَبِي** صَوِيه سَمَكِدْ
 مَكْدَرِ وَا تَكْدَرِ مَكْدَرِ اَوْ جَبِي مَضْمَنَه وَا سْتِشْيَاقِ صَعْلِ اَلْبِيْلَه اَتَمَكْدَرِ
 عَدْرِ سَوْرِ **دَرْ دَبِي** اِسْتِغْنَا اِي دَرْ كَنْ دَنْ يَا كَلَامِ سَوِي اَتَمَكْدَرِ رَا بَسِي صَوِيه
 بِيْلَه وَا تَقِيْلَه اَتَمَكْدَرِ **دَرْ اَسْتِغْنَا** اَفْشَانِ اِي دَرْ كَنْ عَدْرِ تَتَبَرُّقْمَقْدَرِ
بَابُ اِي صَبِي اَبَدِ سُؤْلِكَ مَتَهِيْلِي بِعِيْنِ اِسْتِغْنَا كَرَاهِيَتِ تَدْوَانِ
 صَوِي اَسْرَقِ اَتَمَكْدَرِ **رَا اَبِي** فِرْضِ اَوْلَى عَضُو لَرِي اَوْ بَر كَرْدَنْ
 اَرْتَقِ يَوْمَقْدَرِ وَا اَلْكَسَلِ يَوْمَقْدَرِ **رَا جَبِي** يَالِيْنِ چِقْ اِيَاغِه سَمِ اَتَمَكْدَرِ
 زِيْرَا كِي رَوَا فِضْ لَرِ اِنْسَلِي بُوْدَرْ بُوْسِيْتِ دَنْ جَلَه اَعْمَالِ لَرِ وَا بَاغِلِ
 اَوْلَا رَدَرْ دَبِي عَدْرِ تَنْ اَجْعَدْ اَبَدِ سَتِ اَلْتَدْوَانِ بَسِي صَاغِ اَلْبِيْلَه
 اسْتِغْنَا

استنجاء تمکد رعدرا او مادینا **سنجی** فرض اولن عضو لردن ادرتقد
 ییری ذالید یومقدار مثلاً ایق یومقدار طویفه وار نیجه طویفه
 بله یومقدار ای کبجه بلدرین بله یومقدار کبجه وغیر سیمه
 داحی بویله در سئول که اکا حدیث وارد اولمشد چایر
 در مثلاً بالشوک در تک برینه مسیح فرض ادری قبلو
 مسیح اتمکد کب بود کلی متهدر **باب** ای صبی ابدست
 صیغیلری ییدر **الله** هر شنه که دبردن چقر ابدست
 صیرا ماتکروک و کوز یا شمر و قولقدن چقرن صوصمرا کر
 چیراحت دکلسه **سنجی** اغزی طلو قوصمقدار **سنجی** طایون
 ویصدنوب او یقدر **سنجی** نماز اچند قهقهه کولمکه در
سنجی اغوصمقدار **سنجی** جنون در و مرتد اولمقدار الصیابا
الله **باب** ای صبی غسلوک فریضه لرد اوچ در اول اغزین
 صدویومکدر **سنجی** بوردنه صوویرمکدر **سنجی** جمیع اعضا
 یومقدار و قصوق ییر لرین یومقدار و کوده لیرن او مقدر
 کد به کنه صوکدر مکدر و وقت غسل طهارت اتمکدر کونجای

السون فالكو اولسون فرض دزو بو مقلري وصقالي صيق
 كسنة حلال لفق فرض دزو **باب** اي صبي غسلون است لري
 الت دز اول الترين يومق نجاست ين غسركه اذ اذ بونه
 يدنمقدز **باب** نتيكه مني وارسه يومقدز اولك **باب** دنيا
 كلام: شيلمكدر **باب** هريكايه صوبيه او چركردو مكد دز
 التي قبليه قوشو طور مامقدز واد د ن دحي چور مكد
باب اي صبي غسلون مستحب لري بوذر كي برمتد يليله
 غسلدن صكس تسلينو كيسينه كيدكدن صكس اياغن
 ين مقدر اكر اياغني طاش او زر نك ايا عجد باكر مكد اولسه
 واکر تور يرد اولسه ايلفي يين مق فرض دزو دحي اكي ركعت
 نماز قلمقدز ادي سبجه **باب** اي صبي غسلون
 منتهيلري دحي وزدزا اولش بيش رطل صودن ارتق واکس
 صوبيله غسلونتمكدر رطل يوز اتوزد رهعد ز جمعات
 يدز التي اولدنا بدست صوبيه دحي اوچ رطل دز جمعاتكدر
 رطل اولوزد رههم بيك قوق د رههم اولوز بوندن نه ارتق

ونم

وَنَهَ الْكُسُوفَ أَوَّلَهُ **أَمَّا** إِذَا مَقَعَتْ عِنْدَ الْيَدِ أَيْدِي سِتِّ الْوَجْهِ
 رُوِيَ كَرِطَالَهُ وَالْكَرْبُ بِرَأْسِ التَّبَوُّهِ التَّحْتِ يَعْنِي الْوَقْفَ الْعِنْدَ غَسْلِ
 الْيَدِ أَيْ لَمَّا نَسَبَتْ مَكَرَهُ أَوْ جَكَرَ يَأْتُرِي فِي طَوْنَتِهِ وَأَوْ جَكَرَ بِأَشْيِ
 طَوْنَتِهِ فَلَا يَدِ طَوْنَتِيهِ مَكْرَهُ أَيْ مِجَاقِ كَوْنِ أَوَّلِهِ تَجَرُّدِ يَجْعَلُ بِنَاكِ
 كَرِطَالَتِهِ وَالْوَعْدُ طَوْرُهُ لَمْ يَجِزْ أَوَّلَهُ **بَابُ** إِنْ صَبِي شَقِيلٌ
 شَدِيدٌ كَيْفَ غَسْلِهِ يَجِبُ أَيْ لِرَأْسِهِ دُرُودٌ بِرَأْسِهِ حَقِيقَةٌ شَدِيدَةٌ كَيْفَ
 أَرَدْنَا وَيَأْخُذُ مِنْهَا غِلَّةٌ مِنْ كُلِّ أَيَّامٍ مَوْجَلَّةً وَيَأْتِي بِأَنْقَلَةٍ
أَيْ حُكْمِ أَوْلَادِهِ بِرَأْسِهِ أَيْ قَوْلُهُ أَوْ يَنْدِي طَوْنَتُهُ يَأْتِي بِأَوْلَادِهِ
 أَمَا لَزِمَ دُرُودُ فَكَمَا دَرَكُوهُ أَلَا كَرِطَالَتِهِ وَقَعِ أَوْلَادِهِ فِيهَا
 وَأَلَا كَرِطَالَتِهِ يَتَّقِينَ بِأَوْلَادِهِ كَيْفَ بُوَصُومَةٍ دُرُودُ غَسْلٍ وَاجِبٍ لِقَوْلِهِ
 وَأَلَا كَرِطَالَتِهِ وَقَعِ أَوْلَادُهُ بِرَأْسِهِ وَيَتَّقِينَ دَاخِي أَوْلَادِهِ
أَمَّا أَوْ يَنْدِي كَوْرِدِي صَوْرَتِهِ أَيْ دُرُودُ كَيْفَ يَتَّقِينَ أَوْلَادِهِ قَرَابَةٍ
 صَوْرَتِهِ دُرُودُ غَسْلِهِ دُرُودُ أَوْلَادِهِ **أَمَّا** كَيْ ظَنَّ بِرَأْسِهِ بِرَأْسِهِ
 اجْتِيَاطٌ حُونَ غَسْلٍ لَزِمَ دُرُودُ لَزِمَ دُرُودُ **أَمَّا** يَتَّقِينَ اجْتِيَاطُ أَوْلَادِهِ
 لَزِمَ دُرُودُ

اویندی یاش بولمادی یعنی منی بولمادی وقرجه صودجی بولمادی
 غسل لازم دکلده اگر قرجه صوبولسه احتلام اولدوغن بلسه
 غسل لازم درپ اما افسانندن مکن قیوجه اغجه صولکولراند
 غسل یوقدر منی دکلدر برودده طیفند **باب** ای صبی ابو
 حنیفه قولید سنت اولمش غسل درت ذکره یقارنیک ذکر اولندی
 برجه غسل در وبردجی بیترام غسل در وبردجی عرفاند
 در وبری دجی احرامد در **باب** ای صبی بلکل کتاچید وکله
 مسح اگر مقیم ایسه بزکون وبری کچه مسح این واکر مسافر ایسه
 اوچ کون و اچ کچه تمام مسح این مسح اول بوذریک برکشیم
 ابدست الوب اذوکنه مسح ایسه اول ابدست بروقته دجی
 وارسه یعنی صباح کیدی او یلیله دکی ابدست صند و اولین
 صندی مسحینک اول وقت او یله دن الوز یارین او یلیدکن
 مسح ایک مسافر دجی بو یله در اوچجی کون ابدست صندوغی
 وقت اولور برکشیم که مقیم در یا مسافر در مسحینک مدت تمام

اولوب

اولوب اولدوق مسج ائشه نماز قلسه سكر اولكته دوشب ذكر ائشه
 چقرقوب اياغين يويي اكليدن قله مسج دعي بوججهله اوله
 ادوكنوك اوزرينه برماغي طرفندن يكا اكي برملغندن اوچ
 برماغي قويب انجكيناك اولداسه دك چكسه دكست اوله
 انجكيناك چكسه جاييز اولميه و اگر بركشيه جنابت واقع
 اولسه صوبلماسه تيمم ايدوب ايدست ايجاق اديكته مسج
 جاييز اولميه نه يراكر طهارت ناقصه در مسج ايدركن
 اينوك ايسن دكورميه اما دكور مسج جاييز اوله اوچ
 برماغندن ارتق برماغله مسج ائتميه حطوطا چككه عرفنا
 چكسه جاييز مع الكراهية باب اذ صبي بلكره تيمم
 ايدونا نه بلدر بركشيه تيمم ايد چك غايتنه پاك يره ياطاش
 يا كويجه يا قومه تيمم اده اكر قفتانته يا ايرينه ائشه ائله
 بو نماذغي يركه جاييز اوله و اگر تورد كلور كن الين ويوزن
 قرشوطوب تيمم ائشه جاييز اولد جنان نماز نه جماعت
 فوت الورد يوتيمم ائشه جاييز اوله اما جعيه ائشه تيمم جاييز

اوليه اما بپيام نماز نه تيمم اشعه جائز اوله امام اعظم قولند
 امامين قولند اشعه بلكه وادب ابكست اله كله يتشورسه
 فيها واوله يتشورس قضا كه زكعت لازم اوليه كه زكعت نافله
 قلد رسه رواوله اگر بركشه صوبولسه تيمم ايده اولد تيمم
 املكسه ذير كه تيمم نيت شرط دد نيت اشعه درست اوليه
 نيت سوز الدسه يته نيت ايدوب الكيدين اله تيمم بوجله
 اينك اوله اكي الين بريس او مره بسم الله ديوب دحي الين
 بربريته قاقه بركزدحي يوزينه سومر هيچ دكر زهدك
 ير قوميه وبردحي اللرين بزيره او مره كه اولكه ير اوليه كنه بيزه
 كواللرين بربريته قاقه دحي صول اكي بيزه صاع النوك بربريته
 او جندن الين سوجه طوتب او تنه سومر صول النوك اياسه
 يارسه بيزه كه صلوات بربريته و بلكش بربريته اول صاع
 النوك ارقاسه سر تا در سكي ايله بيله صكه اول اكي بربريته
 حلقه ايدوب صاع قولنوك رنج يانته سومر تا اكي او جندك
 بعد صاع اكي بيزه صول النوك ارقاسه صفيه بياغين اذقكي

س

13a

كَيْ يَفْعَلُ مَاغِ النَّهْ نَجْمَهُ اَنْدِنِيْهُ صَوْلَهُ دَحِي اَيْلَهُ اَيْدِ الْكُرْبِيْ كَيْسَهُ
 بِرَطْلَفَةِ اَيْبَانَتِهِ يَا مُسَافِرًا وَاوَلُوْبُ صُوْبُ مَيُوْبٍ نَمَازًا خَيْرَ وَقْتِهِ
 دَكْنُ تَا حَيْرِ اَيْدُوْبٍ صُقُ بُوْلُهُ دِيُوْبُ بُوْلَمُرَا اَيْسَهُ تَيْمَمِ اَيْدُوْبٍ
 نَمَازِ قَلِيْسَهُ اِتْفَاقِ جَايِزٍ اَوَّلُهُ اَمَّا مُسَافِرِ تَيْمَمِ اَيْدُوْبٍ اَخِرَ وَقْتِهِ
 قَتَا مَيُوْبٍ تَيْمَمِ اَيْدُوْبٍ نَمَازِ قَلِيْسَهُ جَايِزٍ اَوَّلُهُ حَكْسُ صُوْبُوْسَهُ
 اِعَاذَةُ اَتْمِيْهِ جَايِزٌ دَرُزْدِيْنُ نَهْ كِي لَوِ تَيْمَمِ اَيْدُوْبٍ عَا نَمَازِ
 قَلِيْسَهُ لَوِ صُكْرُهُ كَلَا صِرَ بُوْجُحُ اِعَاذَةُ اَتْمِيْهِ لَوِ اِمَامِ اَيْمِ
 يُوْسُوْفِ قَوْلِيْنِدَا اِمَامِ اَعْظَمِ وَ مَشْهُدِ قَوْلِيْنِدَا اِعَاذَةُ اَيْدِيْ لَوِ بَقْلُوْ
 كَيْسَهُ دَحِي بَيْلَهُ دَرُ فِدَا اِذَا حَرِيْبًا اَسِيْرًا وَاَنْ لَمِ كَيْسَهُ وُضُوْ
 دَنْ مَنِيْعِ اَتْسَلُوْ تَيْمَمِ اَيْدِيْ نَمَازِيْنِ قَلِيْهِ اَكُوْ نَمَازِيْنِ مَنِيْعِيْ
 اَتْسَلُوْ اَيْمَانِيْهِ نَمَازِيْنِ قَلِيْهِ حَكْسُ كَلَا صِرَ بُوْجُحُ اِعَاذَةُ
 اَيْدِيْ بِاللَّاتِفَاقِ اَمَّا صَاعٌ وَصَحِيْحٌ كَيْسَهُ شَهْرُ لَوِ دُحُوْفِ
 اَتْسَهُ كِي اَكُوْ غَسَلِ اَيْدِيْ رَسْمِ صُوْقِ بِيْنِ اَوْلَادِ رُوْ اِيَادُوْبِيْ
 مَوْضِعُهُ مَبْتَلَا اَيْدِيْ دِيْسَهُ تَيْمَمِ اَيْدِيْ اِمَامِ اَبُو حَنِيْفَةَ قَوْلِيْنِدَا
 اِمَامِيْنِ قَوْلِيْنِدَا جَايِزٍ اَوَّلِيْهِ اِلَّا صَلَّبِ اَيْدُوْبٍ اَقْبِيْحُ صُوْبِيْنِدَا

صلوات
 اللهم صل على
 وعلى آل محمد
 صلوات
 سبحان الله
 ولا اله الا الله
 والله اكبر
 ولا نقول الا
 بالآيات الله

جَابِرُ أَوْلَاهُ إِقْمَاثُ هِرْدَنْ طَشِيدُ أَوْلُوْبِ يَتِيْمٍ اَتِيْمَةُ جَابِرُ هَلْهَلْه
 بِالْاِتِّفَاقِ يَتِيْمُهُ سُوْرُ جَقْدُرْ بِيْرُ مَحْتَمَرُ قَلِيْدُقْ وَاللّٰهُ
 اَعْلَمُ **بَابُ** اِيْ صَبِيٍّ تَمَازُكُ رُكْنَلِيْنِ وَ مَسْتَحْبَلِيْرِيْرُو
 اَدْبَلِيْرِيْنِ وَ وَاَجِبَاتِيْنِ وَ سَتَلِيْرِيْنِ وَ مَكْرُوْهَلِيْرِيْنِ وَ
 صِيْجِيْلِيْرِيْنِ وَ غَسْلُوْكُ فَرَضِيْنِ وَ سَتِيْنِ وَ وَاَجِبَاتِيْنِ
 سَكَا بِيَانِ اَيْلِدَمْ اَنْدَنْ مَكْرُ بِلِكْمَلِ كِه اِرْتَه نَمَازِنَكْ
 وَ قِتِ صُبْحِ طَاقِ طَوْغِدُ غِنْدَنْ مَكْرُ كُوْنِ طَوْغِيْجَهْ دَرْ
 اَبُو حَيْفَه قَوْلِيْتَهْ وَ بِيْرُ قَوْلِدُ دَحِيْ اَيْدَرْ بِيْرُ كَشُوْكْ
 اَبْدِيْسْتَه صِنْسَه كِرُوْ اَبْدِيْسْتَه اَلْحَيْبَه دَكِنْ دَرْ كِه كُوْنِ طَوْغِيْجَهْ
 اِكَا دَكِنْ وَ قِتِدَرْ وَ دَحِيْ اِرْتَه نَمَازِنَكْ سَتِيْنِ اَوْلَدُ قِيْلِ سَكْرَهْ
 پِيْعَا بِيْرُ عَلَيْهِ اِسْلَامِ اَيْتِدِيْ اَوْ كُوْزِيْ كَيْنِسَه كِه
 اَيْلَمَكْ نَمَازِنَه بِيْرُ كِه وَ بِيْرُ حَدِيْشَه اَحْمَه اَيْتِدِيْ كِه
 بِنُوْمِ مَسْجِدْمَكْ اِكِه رُكْعَتِ نَمَازِ قَلِيْسَه اَيْرُقْ مَسْجِدْ
 كِه بِيْلِكْ رُكْعَتِ نَمَازِدَنْ يِكْرُ كِه زِدِيْ يَمَكْ نَمَازِنُوْكْ
 سَتِيْنِ اَوْ نَحَه قَالِسَه بِنُوْمِ مَسْجِدْمَكْ قَلِيْمَقْدَنْ يِكْرُ كِه زِدِيْ

د د ی

ددی باب ای صبی ایدستک ادبیرین ودعا لیرین
 و پیغمبرک حدیث لیرین سئو کچون جمع ایلدم که
 طو تاسن انی کله عمل ایدسن و اذته نماز نیک
 سنین قلمق دلسک اول سکا فرض اوله ن یودر که
 قبله قرشوق طراسین و طود دغولک یردهه پاک
 اوله یابرتهمیز نمنه اوشتند طور سین حق تقه
 حصر تن قرشوق کوزر که طور سین اذبله نکه
 نمازک نماز اوله واکر تنعک نمازده اولوب کولک
 یبانده اولسه اول نمازده کلدر واکر الوکی یقرو قلدر
 غل قلقلرک بوا برته دگین دجه ایت که لاحول
 و نه قعه الا بالله العلی العظیم دی ودحی نیت
 اندوم اذته نماز نیک سننه دنی اکه الف کی طاری و
 کال کی بکفک التند صایغ الف کی صول الفک اوشتنه
 قون غل دجه سبی انک سوقی کوزر کی سجده یوتدن
 ایتمه واکر ایاعفک امر سه براین صقد اولسون

وَانْدَن صَكِّيْ اَعُوذُ بِكَ وَبِسْمَلِيْهِ فَاتِحَةً اَوْ قِيْدِيْ
 بِسْمَلِهِ سُوْرَةَ قُلْ يَا اَيُّهَا الْكَافِرُوْنَ اَوْ قِيْدَن اَللّٰهُ
 اَكْبَرُ دِيُوْب رُكُوْعَه اِنْ كَمَلِ كِي التَّوَكَّلِ اِكِي دِي كِي اَوْجَلَه
 وَاَرْقَا كَلَه بِاَشُوْلَه دَبْدَزَا وُلَسُوْنَ عَايِسَه اَتَا مَوْز
 رِوَايَتِ اِيْدَر رَسُوْل حَضْرَتِنْدَن عَلَيْهِ السَّلَامُ فَحَمَّ
 رَسُوْل حَضْرَتِ رُكُوْعَه اَكَلِسَه شَيْكَلَه طُوْدَرْدَه كَه مَثَلَا
 مُبَارَكْ اَرْقَايِسَه بَرِطَلُوْ چِنَا قِصُوْفُوْسَتَر اَكَلُوْب دُوْ كَلِي
 شَيْكَلَه دَبْدَزَا طُوْر رُزِيْ اَمْدِيْ نَمَا زِر رَسُوْل حَضْرَتِ عَلَيْهِ
 السَّلَامُ غَلِيْدُوْعِيْ كِي رُكُوْعِيْنِ وِسُجُوْدِيْنِ وِقِيَامِيْنِ وِ
 قِرَاةِيْنِ صَقْمَقْ كَرَكْ وَاَكُوْزِيْ اِكِي اِيَاغُوْكَ اِدَايِسَه بَدِيْ
 اَوْچَكْزِيْ اِيْدِيْ كُوْ يِقَارِيْدَه ذِكْرَا وِلَه نَمَقْدَا رِسُوْلَانِ
 رِيْ الْعَظِيْمِ دِيْ اَنْدَن يِقَارِيْ قَلْتِيْحَقْ اِيْتِيْمَلْ كِي سَمِعَ اَللّٰهُ
 لِمَنْ حَمِدَ دِيْ طُوْسَر طُفْرِيْ طُوْر اَللّٰهُ اَكْبَرُ دِيُوْب اِ
 اِنْجَلِيْ اَوَّلِ دِيْ كِي يِرَفُوْ سُوْدِيْهِ وَاَلتَّوَكَّلِ بُوْر
 تُوَكَّلِ اِكِسِيْ بِلَه يِيْنِ دَكُوْرَا كَر اَلتَّفَاكْ دَكُوْب بَرَفَاكْ

كَسَمَّ وَيَا بَرْنُوكَ دَكُوبَ النَّوْكَ دَكَمَسَ اِبَهُ يُوُفُو وَمَحَمَّ
 قَوْلِنْدَ نَمَازَكْ دَدَسْتِ اَوْلَمِيَه اِكْسَه بِلَه دَكَمَكْ كَرَكْ
 مَكْرَكْ عُدْرِ اَوْلَه وَاكِي دَرَسَنَكْ لَرَكِي يِي دُوشَه
 وَقَرُونَكْ اَيْلُوعَلَكْ دَتِ اَيِرَاوَجَكْ زِيَايِدِي كُزَسَبْجَان
 زِي اِي اَعْلَى دِي اَنْدَن اَلَلَه اَكْبَر دِيوُبْ صُورَجِقْ
 بِاَشَكِي قَلْدَرُ اَكِه اَلْوَكِي اَيْلُوعَلَكْ اَوْتَتِنَه قُودَجِي
 طُوشَطْفَرِي اَوْتَقَر اَلَلَه اَكْبَر دِيوُبْ يِنَه سَبْجَدِيَه
 وَا زِيَنَه اَوَّلِ سَبْجَدَه دَه كِه بِيَه اِيْنَدِ فَعَلَن اَلَلَه اَكْبَر دِيوُبْ
 صُورَجِقْ يِرُودَن دَرِكِي قَلْدَرَمَه اَو كَدَن اَكِه اَلْوَكِي قَلْدَرُ
 اَنْدَن دَرِكِي قَلْدَرُ وَا اَكِه اَلْوَكِي كُوَنَكُورِي اَلْتِي بَفَلِ
 دَجِه اَعُوذُ بِسْمَلَه بِسْمِ اَلَلَه اَلرَّحْمٰنِ اَلرَّحِيْمِ دِيوُبْ
 فَاتِحِيَه بِشَلَه زِيِرَاهِرْ نَمَازَكْ اَوَّلِ رَكْعَتِنْدَ اَعُوذُ
 دَر لَرِ اَنْدَن اَرْتُوعِنْدَ كَرَكْسَه اَكِي اَو لَسُونِ كَرَكْسَه
 اَوچِ اَو لَسُونِ كَرَكْسَه دَرْتِ اَو لَسُونِ فَاتِحَه وَبِسْمَلَه زِيَلَه بِشَلَرُ
 اَكِي رَكْعَتِنْدَ فَاتِحَه دُنْ صَكْرُ قَلْ هُو اَلَلَه اَحْدَاوْ قِي تَمَامْ

اَوْ بِحَاقِ الْوَيْكِ شَيْشُوبِ اللَّهِ الْكَبْرِ دِيُونِ رَكْوَعِهْ اِكِيلِ
 وَارْقَا كِلَهْ بَاسْتُوكِ بَرَا بَرَاوَلَهْ اِكِهْ الْوَيْكِ دِزْ كَلَهْ اَوْجِدِهْ
 سِنِ كُوْدُزْ اِكِهْ اِيَاغُوكِ اِدَاسِنَهْ بَقَاسِنِ اَوْجِ كَزُو يَآيِدِي
 كَزِ سَبْحَانَ رَبِّي الْعَظِيمِ دِيَهْ سِي اَنْدَن سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ
 حَمِدُ دِيُونِ يِقَارِي قَلْقَاسِنِ اللَّهُ الْكَبْرِ دِيُونِ كِرُو سَجْدِهْ
 وَاسِ سِنِ اِكِي دِزُو كِي يِي قِي الْكُرُو كِي مَكُو يِي قَوْعَلِ
 اَلنُّوْكَلَهْ بُوْرِنُوكِ يِي قَاتِلِفِيْنِ طَوِيَهْ اَوْجِ كَزُو يَآيِدِي كَزِ
 سَبْحَانَ رَبِّي اَلْاَعْلَى دِي وَدِرِ سَتِكِ كُرُو كِي يِي دُوْشَمَهْ وَ
 قَرْتُو كِي اِيَلُوْعُوْكَ دَكُوْدَمَهْ اَنْدَن اللَّهُ الْكَبْرِ دِي صَوْلِ
 اِيَاغُوكِ اَوْسْتِنَهْ اَوْتِرْ صَاغِ اِيَاغُوكِ دِي كِ قَبْلِهْ قَرْتُوْكَ اِكِهْ
 اَلْوَيْ كِهْ دِزْ اَوْسْتِنَهْ قُوْ وِبَرِ مَقْلُوْوكِ اِيَكِنِ صُوْ قَوْمَهْ
 حَالِي اَوْسْتِنَهْ دَقُوْ وِ كُوْزِ كِي اِيَلُوْعُوكِ اِرْسِنَهْ يُوْ وِدِحِهْ تَحِيَّانِ
 اَوْجِ تَحِيَّانِ بُوْدُرِ تَحِيَّانِ لِيْلَهْ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّلِيَّانِ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
 السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ اَشْهَدُ اَنْ

215

لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله
 ذي دجى سلام ويراك سلام ويركز تحيات ابيه
 بينه قلبك بسم الله فاتحه او قلوب سجدية اينوب تحيان
 او قلوب عبد ورسوله ديد كند ن صكر صلوات ووقيه
 صلوات بود **اللهم** صلى على سيدنا محمد وعلى ال
محمد وسلم وارحم محمد و آل محمد كما صليت
 وسلمت وباركت ورحمت وترحمت على ابراهيم
 وعلى ال ابراهيم في العالمين ربنا انك خير
مجدد ربنا اتينا في الدنيا حسنة ووقنا عذاب النار
 ذي دجى سلام ويرعاع يانك دون اموزك يا ق ايتك
 السلام عليكم ورحمت الله ذي اندن صك صولك يا ق
 كنه سلام ويردجى بود عا او ق يا حي يا قيوم يا بديع
 السموات والارض يا ذا الجلال والاكرام يا لا اله الا انت
 اسئلك ان تحيي قلبي بنور معرفتك يا الله يا الله
 يا الله بسم الله امنت بالله لاحول ولا قوة الا بالله

اِنْعَالِي الْعَظِيمِ : **عَدِيد** بِنِ تَرْمِيدِي اَيِدْ حَقِّ تَعَالِي بِسْمِ كَرِي
 دُشْمَد كُورْدَم بِوَكُون اَيْتَدَم يَارَبِّ قُورْقُورَم كِه خِرُوقْتَدَه
 اِيْمَانِلَه مِه كِيدَم وَيَا حُود اِيْمَانِسَرْمَكِيدَم دِيدَم حَقِّ تَعَالِي
 حَضْرَتِ جَلِّ وَعَلِي دِدِيكِه دِرُوسَلَه اِيْمَانِلَه كِيدَم بَيْن
 اِسْبُودْ عَايَه مَشْفُوعِ اِرْتَه نَمَازِ نَكِ سَنِّيَكِه فَرَضِ اِرَاسِنْدَه
 بِوَكُزِيَا اَوْجِ كُزِ اَوْجِ دِدِي **اَيِدْ وَلَدِي** بُوَا كِي دَكْعَتِ نَمَازِ
 كِيم يَادُورْتِ رَكْعَتِ نَمَازِ كِيم سَكَادِيدَم بِمَجْمُوعِ فَرَضِ وَ
 سَنَّتِي وَتَطَوُّعِي بُوَيْلَه قِلَاسِنِ كِيم نَمَازِ شَرْطِ
 لُحُوفِ وَاذْبَلَرِي قِيَامَدَه وَقِرَاسَنَدَه وَرَكُوعِنْدَه وَسُجُودِنِ
 سَكَاھَبِ بِزُبُرِ بَيَانِ اَيِلْدَم سَن دَعِي تَرَكِ اِيْمَانِكِه
 آخِرِ وَتَرَكِ اِيْمَانِلَه كِيدَم سَن اِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَعَالِي
بَابُ فِي اَحَابِ الْمَسْجِدِ اَيِ صِبْيِ مَسْجِدِ اَدِيْمِه اَوْلَادِكِه
 مَسْجِدِ وَرَسَلَه هَرَا دُمُوكِه بِرَحْسَاتِ وَبِرِ كُتَاهَلَه
 بُوَيْرِ مَسْجِدِ قَايُوسِنَه وَارَجِي اَوَّلِ صَاخِ اِيَاغُوكِ اِجْرِي
 بَصْرِ اَيْتِكِه اِلْهِي بِرِ رَحْمَتِ قِيُوسِنِ اِحْ دِي دَعِه اِيْمَانِكِه
 سِير

كبريالك آدم وارسيه سلام ويراك آدم يوغسه ايت كه
 السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين ذي الوقت
 كينك ايسلماكي ركعت تحت مسجد قميل واكروقت طارسه
 اوج كز سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله
 اكبر لاحول ولا قوة الا بالله العلي العظيم دحي
 امامه كوي امام كلوب مؤذن قامت اوق ايحق تزي
 جك طوزمه قد قامت الصلوة ديدكي وقت بودغاي
 اوق **رب هذه الدعوة التامة والصلوة القائمة**
ات محمد بن الوبيد والفضيلة والدرجة العالية
وابعته مقاما محمود الذي وعده وارزقنا شفيعته انك
لا تخلف الميعاد دحي تكبير بقلامدين ايتك راجع
لولا فقه الله بالله العلي العظيم دحي امام ارضه
طوز رسول حضرت عليه السلام ايتدي حق تعال تحت
اول امام اندر اندن اردنك غيه اندر اندن صاغ
يا نيك كيه اندر واصل يا نيك كيه اندر جهد ايله امامك

اوَنْ بَخْشِنْدَ بَرِيْنِ يَزْمِيْلَرْدِي اِمْدِي **اي ولسمي**
 جَهْدَايِلَه اَوْل تَكْبِيْر قُوْت اَيْلَمَه تَقِي اَبْدَان مَحْرُوْم
 قَلْمِيَه سَن وَصُوْدَان اِيْرُوْطُوْر مَر مَازَن مَكْرُوْه اَلْوَر
 اَكُوْر عِيْسَه بَرِكْشِه چَك يَانُوْكَ اَل دَحِي اَلْيَكُوْر بَرِصَد
 اَوْلُوْب اِمَامَه اَوِيُوْكَ دَا اِمَام تَكْبِيْر اَتُوْكَ جِيْنَل سَدَحِي
 اَيْتَكَه تَقِي بَت اَنْ اَصْلِي لَه تَقَا صَلَاة النَّجْرَاد اَو لِنَرِي
 اَللّٰه تَقَالِي مُسْتَقْبَل لَلْقَبْلَةِ اِقْتَدِيْت لَهْدَا اَلْمَامِدِي
 دَحِي اَكِي اَلْقَا كِي قَلَاغَل يَمَشْفِيْنَه بَر اَبْرَقَلْدَر
 دَحِي تَرَجَلَك اَللّٰه اَلْبَرْدِي صَاغ اَلْوَاكِي صَفَل اَلْوَاكِي
 قُو كُو بَكُوْت اَلْتِيْن صَاغ اَلْوَاكِي صَوْل بِالْمَلِك بَرَك
 طُوْت وَكُوْر كِي سَجْد يُوْرِنْدَان اِزْمَه وَاكِي اَيَاغُوْر اَمْرَه
 بَر اَيَقِي صِيْفَر اَو لَسُوْن اَيْشُوْب طُوْر مَدُو اَد بِلَه طُوْر
 وَاكِي مَسْجِد اَوْلُوْب وَكُوْكَ اَلْوَاكِي اَوْلُوْب بِيَانَد صَلَاة الصِّرَاة
 وَدُنْيَا تَشْوِيْشِنْدَه اَوْلَا سُوْن جَهْدَايِلَه كُوْكَ اَلْمَامِدِي
 غَقْمُوْ اِمَامُوْكَ رَكُوْعَه اَيْنِيْجَك بِلَه اَللّٰه اَلْبَرْدِي صَقِيْن

نويت ان
 تقا صلاة
 ادا لغرض
 مستقبلا
 نويت ان
 تقا صلاة
 ادا لغرض
 مستقبلا
 نويت ان
 تقا صلاة
 ادا لغرض
 مستقبلا

امامنا اوكدن ركوعه وسجود ائمه رسال عليه السلام بيورد
 بلكه امامنا اوكدن ركوعه وسجود ائمه يارن قيامت كوشت
 باشه اشك باشه كبر اولور صورته اشك صورته كبر
 اولور ديدني و امام ركوعه اينجك سندن حى الله اكبر
 ادني بيله اينور ركوعه شين اوقى و امام سمع الله
 لمن حمد ديوب طور حق سندر تبتالك الحمد دني
 طور طغرى طور اندن امامونك ادر نجه بيله اين
 سجد شين اوقى امام الله اكبر ديوب باشوك قلدر
 و اكي الوكي اكي دزيك اوتمه قور اندن امام كبر وسجديه و ادر
 سندن حى ادر نجه الله اكبر ديوب سجديه و شين اوقى اندن
 امام بيله قلق اكنجي كفتد دجه بو بيله قيدر تحيات بيله
 اوقى اخر حه دك امام صاغنه سلام و رجك سندن حى بيله
 سلام و يوايت الكرسية اوقى رسول عليه السلام بيورد
 هركيه نماز دن صكر اية الكرسية اوقسه حق تفاهر
 حرفنه قيرق ثواب ويورود حى پيغامبر لورنى بن و صدق
 وشاكر

لشاكر ليرتقى بين ورفد حى رسول عليه السلام بيوت
 هريم نماز دن صكر ايت الكرسى اوقيد باتى ناوج كز
 سبحان الله دسه وانق ناوجكز الحمد لله ديسه وانق ناوج كز
 الله اكبر ديسه كلسه طقسان طقوز اولق راندن صكر بر
 لا اله الا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد
 هو على كل شىء قدير ديسه حق تقا اول كينوز كاهن
 يرفار دكيز تركى بو كجه دجه اولوز رانسه ودحى ر
 سول عليه السلام ايد ر حق تقا نول ناوج ادى
 وار دورد لدر يتبخك وخر اذ د اخرد ر اول اولو
 بو نلور د سبحان الله و بحمد سبحان الله العظيم
 و بحمد هريم نماز دن صكر اون كز ايد حسين كونه
 يونا اللهي ولور و ثوابه بيك بشر يوز اولور
 ذبيرا كى بويينه اون اولور ددى انون امام السن
 قلدر جق سنده حه بده الوك قلدر امين دى
 رسول حضرت بيوار ر كيكه امامه امامه

نماز دن صکر امام دعا ایجک امین دین
 امین درت حرفد ره ره حرفنده بیک فرشته
 یاره رقیامت دك انو کیچون دعا واستفلا
 ایدر لر وایکی الوکی یوزکه قرشو طوت مکر
 سرجک و الحمد لله رب العالمین دی
 المصافحه فی المسجد مسجد بماعتله مصافحه
 رسولک ایم ایته ابو سفیانک اون دن چقدم البی
 وقتیلر مشجر کردم بزیکت کوردم بوی و بوی
 انون وقاشه چاقوق درت رکعت نماز قلدی محراب
 یقین و اولادم المانظر ایتم نماز دن فارغ اولجق ایکی
 البین قلدر دی دعا قلدی اغلا مفلد بنجر حی الدم
 قلدر رب امین دیدم دعان فارغ اولجق صلح البین بکا
 اوزندی الوی بو مشق طونتی سلام وز دی اندن صکره
 او جکر حرکت اتر دی اندن جقدی کندی انول فعلیه
 تعجب اتر دی اندن علی اولی اوله سلام با عالی سجده

بَرَكَاتِي كُورِ دَمِّ غَازِ قَلْبِ الْوَهْبِيِّ طُوتِي مَسْجِدِ دَنْ جَنَدِي
 دَرْ حَالِ جَبْرَائِيلَ كَلْدِي أَيْتَدِي يَا مُحَمَّدَ اللَّهِ نَعَا سَمَا
 سَلَامَ قَلْبِي أَيْتَدِي أَوَّلِ الدُّوَا طُوتِي أَيْتَدِي بَلَدِ كَسِي بَن
 أَيْتَدِي بَلَدِ دَمِّ جَبْرَائِيلَ أَيْتَدِي أَوَّلِ بَيْتِ حَضْرَتِ خَضِرِ دَرْ
 عَلَيْهِ السَّلَامِ سَيِّ زِيَارَةِ تَهْ كَلْدِي دَدِي بَيْنِ رَسُولِ
 عَلَيْهِ السَّلَامِ أَيْتَدِي يَا عَلِيَّ حَضْرَتِ نَسْتِي سَمَا وَمَسَّتِ أَوْلَادِي
 دِيدِي أَنْدَنْ رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامِ أَيْتَدِي كَمَلِكِهِ الْكِنْدُودِ دَرْ يَادَتِ
 لَشَسَهْ حَقِّ نَعَا حَضْرَتِ بَيْغَمْبَرِ ثَوَابِنِ وَيِرِهْ وَهَرَكِيمِ
 اِرْتَهْ نَمَازِنْدَهْ زِيَارَتِ لَشَسَهْ حَقِّ نَعَا اَكَا جَبْرَائِيلَ ثَوَابِنِ
 وَيِرِهْ دَدِي رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامِ أَيْتَدِي هَرَكِيمِكِهِ تَبَرُّ مَوْمِنِ
 قَرِنْدَا شَسِهْ نَوَكِ اَلَنْ طُوتِي مَصَافِحِهْ اَشَسَهْ حَقِّ نَعَا اَكَا
 اَبْرَاهِيمِ بَيْغَمْبَرِ ثَوَابِنِ وَيِرِهْ وَدَخِي هَرَكِيمِ تَبَرُّ مَوْمِنِهْ
 تَبَرُّ يَلْفِي عِبَادَتِ ثَوَابِنِ وَيِرِهْ وَبُونَلَرِ دَخِي اَبْرَاهِيمِ
 حَقِّ نَعَا اَكَا رَحْمَتِ اَبْلِيَهْ وَدَخِي اَكِسِنُوكِ دَهْ كِنَاهِنِ بُونِ
 يِرِينِهْ بِلِكِ حَسَنَاتِ بَاغْشَلَرِ وَرَسُولِ أَيْتَدِي كَمَلِكِهِ

مودو من قرن راسم برله مصافحه ايشه عتقه
 انلى ايكو كوز بيك بيلك دك جه ويرد ودهي نيوردهم كه
 بره من قرن راسم برله مصافحه ايشه اندن او جلكو حركت
 ايتدسه الينى حق تعلقه نك امر برله الكينور بيلكنا
 هي دكلور شوق اعجدن يبسراق دوكلور كيه ودهي ايتد
 هر كيم زيارته ترك ايشه قصد له ملعوندر ودهكات
 وپيس وجماعت ترك ايدن ملعوندر ددي وزيارن
 بتدن اكدن كلن پيها مبرولك پيشه سيرد ر ككه
 خيالت ترك ايشه اول بتدن بيزاد درو بين اندن بيزاد
 ددي مصافحه حضرت عمر دن روايتد رضيه الله
 عنه ايدر بن رسول حضرت بتدن صورده فكه ايتد
 زيارت اتمكي رسول عم ايتدي اكنوده وارتنه
 زيارت ايدوك نيناكه جبرائيل مكده بكا او كرتدي
 اسلام اولن كلدني اكي كوز بري ارتنه و بري اكنده
 بكا زيارت و امام ليفي او كرتدي واندن كلن ايتدي

محمد

محمد

محمد

ك

۵۱
 مکيه بر مؤمن قرينه اشيه بوله زيارت اشيه اول
 حضرت زيارت اشيه کبوتر ددي زيارت توک فضيلت
 چقدر کاهل اولمه و تکبير لک ايله اوچ کيش هر شته
 دن مهر مديري اولد زکيه کاهل اوله و بوي تکبير لک
 ادن و بوي فضول لقاد **اي صبي مضافه تود**
 ايله رسول عليه السلام بيور زکيه مضافه اشيه اتوکندن
 صکر اولنلر و کواستاز تروک و کيمش اهل ايمان
 جانلر بچون دعا قلده و پيغامبر صلوات کتوبه
 و مسجد من چقيق ايت الله فضل و کيو سراج
 و دجه مول اياغول طرشه بصر دجه نيت ايله که
 ازته نماز نوايله نماز ن دجه قلم الله اير شدر
 از شيه دکن و ايله دکن نماز قلم نواين يوزر اليندر
 نيت اشکل اکنو به دکن نواين يوزر و احشامه
 نيت اشکل احشامه کن نماز نواين و پير و احشام
 قلوب بشو به نيت اشيه بشو به دکن نواين و درتر

وَيَسْتَوِي قَلْبَهُ ارْتِيَهُ نَبِيَّتُ اسْمُهُ ارْتِيَهُ دَكْنُ نَمَازِ قَلْبِمْ
تَوَابِهَا يَزْرِي سِي نَيْتِكُمْ كَجَهْ وَكَنْدَرُ تَوَابِهَا اِحْتِنَادُ
الْوَرَسِ نَبِيَّتُ كَرِمْ رَسُوْلٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِيُوْرَةِ اِنْمَا الِاَعْمَا
لُ بِالْبِنْيَاتِ دِدِي نَيْتُوْرَ عَمَلِ اوْمَرُ نَيْتِلِهْ اوْمَرُ
اَجْرِيَا زِلُوْرُ دِدِي وَدَحِيْحِي بِيُوْرِدِي **الصَّلَاةُ عَمَّا**
دَالِدِي نَمَازِ دِيْنُوْكَ دِيْمِي كِيْدَرُ مِيْكُمْ نَمَازِ قَلْبِي
دِيْمِي يَا بِلْدِي مِيْكُمْ تَرِكُ اِيْتِي دِيْمِي بِيْقَلْدِي سِي
نَمَازِ اَفْضَلِ عِبَادَتُوْرُ دِدِي وَدَحِيْحِي جَمَاعَتِهْ قَلْبِهْ
بِكْرِمِ بِيْسُ دِيْمِي جَهْ اَرْتَقُدُّرُ يَا سِيْنَهْ قَلْبِهْ دِدِي
وَبِيُوْحَدِيْ سِيْكُمْ دَحِيْحِي اِيْدَرُ مِيْكُمْ نَمَازِ اوْمَرُ قَلْبِهْ يَا
اوْمَرُ اِيْسِيْدُوْكَ دِيْمِي مَكْرُ اوْمَرُ نَمَازِ كَلْدَرُ بِيُوْرُ جِيْ اَدُوْرُ
وَتَوَابِيْهُ اَكْسَلُوْرُ وَنَمَازِ قَلْبِيْ اَقْلَمُ وَتَقْتِنِدُ وَيَا اوْمَرُ
وَقْتِنِدُ قَلْبِيْ كُوْرُ وَاَكْرُبُوْ اَكْسِيْدُوْرُ مَكْرُ قَلْبِيْ نَمَازِ
ضَابِيْعِ اَنْدُوْكَ اوْمَرُ نَمَازِ كَلْدَرُ نَتَكُمُ رَسُوْلِ
حَضْرَتِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِيُوْرَةِ مِصْرَاجِ كِيْسِيْ كُوْرُدُوْمُ

بر طائفه

بِرِطَانِيَه زَبَانِيَلَر لَوْ جَمَاق لَوْلَه دِيسِر اَوْر لَرِي سِي لَرِي
 اَر مَاق لَر كِي اَقْر دِي پِي سِي جِي سِي لَه صَوْر دَم بُونَلَر
 كَلَر دَر دِي حَوْم اِي تَدِي بُونَلَر اَنَلَر دَر كِي نَمَازِي وَ قَتَوَز
 قَلوَر لَر دِي پِي سِي نَمَازِي وَ قَتِيلَه قَلِجَق بُوْر جِي اَوْر
 نُوْر زِيَادَه ثَقِيب حَاصِل اَو لَر و بَر كَشِي نَمَازِي قَلِمَسَه
 وَا دَم كَه دَجَه نِي تَه اَو لَمَسَه وَ حَوْر كِ حَلَالَه رَدِي سَه كَافِر
 لَو لُوْر دَر ت اِمَام قَوْلِنِدَه وَ دَجَه بَر كَشِي بَر وَ قَتِي قَلِسَه
 وَ بَر وَ قَتِي قَلِمَسَه اَكَا حَوْر نَمَازِي دَر لَر هِي قَلَمِنِيلَه بَر
 اَبَر دَر نِي وَا لِي نَمَازِي مَسْحَرِيَه اَلْمِش اَو لُوْر نَمَازِي مَسْحَرِيَه
 اَلْحَق نَقَا يَه مَسْحَرِيَه اَلْمِش اَو لُوْر حَق نَقَا يَه مَسْحَرِيَه
 اَلْحَق كَافِر اَو لُوْر جَهَنَّم وَ اَجِب اَو لُوْر نَعْفَه بِاَللّٰه بَاب
 اَدَنَه نَمَازِي نِجْمَاعَتِلَه نَوَابِي نِ بَلَدِ دَر رَسُوْل حَضْرَت ۶ مَسْحُوْر
 هَر كِي اَدَنَه نَمَازِي نِجْمَاعَتِلَه قَلِمَسَه قِيَامَت كُوْنِنِدَه يُوْرِي
 اَيُوْل اَوْن دَر ت كِي جَسَم كِه اَوْلَه هَر كِي اَوْيَلَه نَمَازِي نِجْمَاعَتِلَه
 صِرَاطِ بَلَدِ دَر كِي كِه مَلِكَه اَلْمِنْدِي نَمَازِي نِجْمَاعَتِلَه قَالِسَه

اَكَابِيكْ هُوَ فَرِشْتَه وِيَرُو كِيَمْ خِدْمَت اِي دَر لَو كِيَمْ اِحْتِشَام
 نَمَازِنِ جَمَاعَتِلَه قَلْبِه حَقِّهَا اَوَّل كِيَمِه پِي جَامِبَر تَر قَوِي
 كِيَمِه يَتَسَو نَمَازِنِ جَمَاعَتِلَه قَلْبِه اَوَّل كِيَمِه حَقِّهَا اَرِي
 حِيَابِ قَلْبِه اِي وَ لَدِي كِيَمِه جَمَاعَتِ تَرَكِ اَتْسَه اَوَّل
 جَنَّتِ قَقُو سِنِ كُوَر مَزُو جَمَاعَتِ تَرَكِ اِدِنِ دَر دَر كِتَابِه
 مَلْفُونِ دَر وَ دَهِي نَمَازِ تَرَكِ اِي دِنِ اَرِي كِيَمِه تَكْرِي حِيَتِه
 دَر جَمَاعَتِ تَرَكِ اِي دِنِ حَقِّهَا نَظَرِ اَتْمَدِ كِيَمِه اَرِي
 نَمَازِنِ تَرَكِ اَتْسَه اِيْمَانِ اِنْدِنِ بِي اَرِي دَر كِيَمِه اَوِي لَه نَمَازِنِ
 تَرَكِ اَتْسَه پِي جَامِبَر لَو اِنْدِنِ بِي اَرِي دَر اَلْتَدِي نَمَازِنِ
 تَرَكِ اَتْسَه قُرْآنِ اِنْدِنِ بِي اَرِي دَر اِحْتِشَام نَمَازِنِ تَرَكِ
 اَتْسَه فَرِشْتَه لَو اِنْدِنِ بِي اَرِي دَر يَتَسَو نَمَازِنِ تَرَكِ اَتْسَه
 رَحْمَانِ اِنْدِنِ بِي اَرِي دَر اِي وَ لَدِي هَمِ نَسْتَه تَرَكِ
تُو رُو دَر دَر يَتَسَو تَرَكِ تُو رِي شَه وَ قَتِ نَمَازِ دَر هَمِ نَسْتَه تَرَكِ
تَرَكِ وَ اَلْتَدِي تَرَكِ تَرَكِ شَه وَ قَتِ نَمَازِ دَر هَمِ نَسْتَه تَرَكِ
دَر كِي وَ اَرِي دَر دَر يَتَسَو تَرَكِ دَر كِي شَه وَ قَتِ نَمَازِ دَر هَمِ نَسْتَه تَرَكِ

و رد رديتوك فساد نماز ترك ايتكم دراي ولدي كلكه
 جماعت سوره توك ايتكم سه حق بقا اول قولي سوره
 فرشته هر لر سوره و اول كيشه حق هفتار صلوات اولور
 رسول عليه السلام ايذر ارته نماز جماعتله قليس اوليه
 وقتنه ازمدين اولسه حقتقا انوك صوجين باغشيلر
 و كلكه اوليه نماز قليس اكنديويه ازمدين اولسه شهيد اولور
 هر كلكه اكنديويه جماعتله قليس احشام اولدين اولسه
 حقتقا نامنه اوله هر كلكه احشام نماز جماعتله قليس
 يتوييه ازمدين اولسه جنت اكامشاق اولور هر كلكه
 يتو نماز جماعتله قليس ارته ازمدين اولسه جنت
 ابراهيم پيشاهير يولد اسم اوله پس بش وقت نماز جماعتله
 قليس قلوب على جز اولك قچان قيامت كونه اولسه حقتقا
 امريله يدي قات كوكي ويدي قات بيوي وعرشه و كوكيه
 و جمله حيوانلري و اولدي و دگر لري تر از نوك بر كوفينه
 قوسلر و بروقت نماز كيم جماعتله قليندي ايدي مولكفينه

انهم قوسلرود حيم فرشته هار و جليلرو انسلر و شياطين تر
 و باجوج و ما جوج ترا زونك بزكفسيه يا پشلا اول بروقت
 نمازك شو ايم غر كله كيم جماعته قلندي ادني و جماعته ترك
 التمز الة شقيه و جماعته ملازمت افتوز الة سعيدي ايدر بر
 مؤمن بشي وقت نماز هر كون جماعته قلسه كاته يوز
 بيك بكر مدت پيغامبي يتشمش و انلوك هو بريله
 بويل نماز كيدر قچين برومي من اذته نماز دن جماعته
 يتشه كاته بيك شهر فتح التمش و پيغامبري مشرك
 النندن المش كيتيد زو جزو كشم ايله نماز دن جماعته قلسه
 يكر كدر اونا كي بيك عبادت دن قچين احنام نماز دن جماعته
 قلسه يكر كدر بيك اج طيور مقدرن و بيك ات غزايه كودن
 مك دن و بيك كز كعبه طواف اتقكدن و بيك شهيد نماز دن
 قلمقدن يكر كدر قچين برومي بشي تكبير مار يتشه جماعته
 حوتقا اكا بوبرات و يوز جهنم دن قور تللك ديونو دي
 دن يادن چقمز چنتل مقامن كور هينجه و دي اول سوزله
 حنت

حَسْبُكَ كَرُورُ حَسَابِ سَوْ زَحْدِي اَللّٰهُمَّ اَرْزُقْنَا شِفَاعَتَهُ
بَابُ الْجَمَاعَةِ اَيُّ وَلَدِي دَسُو كِم اَيْتِدِي بُوْتَدَنْ
 اَلْوُ ثَوَابِ اَوْلِيَةٍ كِه اِرْتَه نَمَازِنِ وَيَسُو نَمَازِنِ بِرُكُوعِي جَمَاعَتِه
 قَالِه وَاكْرَبُو اَكِي نَمَازِكِ ثَوَابِي بِلِه لِرُدِّي جَمَاعَتِه اَمَكْلِيو دَك
 وَا مِرُو دِي وَاوَلِ جَمَاعَتُو كِ صَفَرِي فِرِ شَهْرِ صَفِيئَه
 بَكْرُو دَحِي حَقِّ تَعَا قَتْنِه نَقْدَرِ جَمَاعَتِ چُو قَاوُلُو
 ثَوَابِ دَحِي اَوَّلِ قَدْرٍ اَرْتُو قَدْرَتَا اَوْنِه دَغِيْنِ اَوْنِ
 كَسِيْدَنْ كَسِه اَنْكِ ثَوَابِي اَللّٰهُ دَنْ غَيْرِ كَسْتِه بَمَرُ
 دِرْدِي وَا دَحِي نَمَازِي جَمَاعَتِكِ مِثَالِي بِرُ سُلْطَانِ كِه بَكْرُو
 سُلْطَانِ قَتْنِه يَلُو كُو زُو اَرْسِه اِي شِي كِي چِ بَتْرًا مَاقَا بَرُو قِي
 كَشِيْلَه وَا رَسِه اِي شِي تِي زُو بَتْرًا اِي اَعْقَلِ حَقِّ اَيْتِدِ قَلَمِ
 بَكَا هِي چِ بَرِ عَمَلِيَه يَتِيْنِ اَو لَمَزَا اَكِي نَمَازِيَه يَفِيْعِي هَرِ اَعْضَايِه
 بَنُوْمِ بُو يَرْغَمْدَنْ طَشِي اَو لَمَزِ بَنُوْمِ بِيُوْرِ مَدْعَمِ اِي شَلْرِي
 اِي شَلْمَزْدِي مَكَّا اَو لُوْرِ **بَابُ** اِي اَقْوَالِ رَسُوْلِ حَضْرَتِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 اَيْتِدِي حَقِّ تَعَا حَسْبُكَ حُوْرُ لِرُبْرِي تَمِيْشِدَرُ دَغْفَرَانْدَنْ اَمَرُ

ایدر لویه بزرگواروں کے ایچوں اور کیم نمازی جماعتہ قلہ ذریعہ
 اقول سو کلو نماز حق تھاقتند نمازی وقتند قلمند
 اندن صلی اتایسہ وائہ سہ ایلوک ایلمکد رابی اغفل مکد
 قرق کیجہ نماز امامہ قلمس اول رکعت فوت ایلمسہ حق تھا
 اول کیشہ جہتم او دین حوام ایدر قچین اقامت او اذن اشکد
 سکر تمک بنا کیم رسول م ایتدی قامت اذان اثتہ سکد
 انقولن اول کیم ثابندن محروم اولیہ سز دیو کی ہوا دیو کہ
 بردجہ ویرو بزرگناہک یو بزو ہردن جنوک بویکلیا
 بود نیاجہ در ددی بشن نجون طلب اتمیہ سن نماز کرمک
 آجریں بلد زر رسول م ایدر بزرگشہ بروقت قلمسہ دعی بروقت
 کویسہ کوکد کی فوشتہلر ایدر لویار ب بونک کناہن یولہ
 سن رحمت ایله دز لو ان اقول ایتہ نمازی امانت نماز در
 بربوکون یوسف حجج بزرگشہ حشم بیلدی عمر او غلینوک او غلہ
 بیوردی شوونک باشنی کس دیو اول دعی بو صو جلو یہ صورد
 یکہ بگوون صباح نمازنا امامہ قلہ کیم اول ایتدی قلمدوم الدی
 سیرو

رسول عليه السلام ايتدي بنى سكا او ده قلمفماذن ويومزم
دده كلك كوك سيني جماعته دديكون يته اول كشي باركو
ل الله مدينه نوك يلا نلري وعقر بلوري ويوتجي جانور
لوي جقد رها كه چا من ورم ذكره او مكه قلام ددي رسول
ايتدي اي كشي حته على الفلاح او نين اشدر مستي ددي اول
كمنه ايدز به در رسول وم ايتدي كلك كوك ددي
بوئند د آبي ادين ورم ددي كوزي كورن قنده قلدي
مكريم اذان او نين ايتدميه يا حفي ديور مكه قاد اوليه
يا حسنه اوله يا هب سر اوله يا مقيد اوله يا حو ديكه يغمور
اوله يا حود بر دستيد يا حود ظلمت اوله بوئلو عذر در
بوئلو دن غير سيم عذر در كلك راي اوله كندونك
سنتين قوم رسول وم ايتدي تنگوي نوك رحمت اول
كشنيك او ذرينه اولسونيك ايتدونوك سنتين قلايش هر
كيم پيامورك دعاسينه بولينه ايتدونوك سنتين تره
اشميه و دج بر حد يته بيورر كه هر كيم ايتدونوك سنتين

نزله

تَرَكَ اَتَمَّسَهُ اَنُوكَ حَقِّ تَعَاوُلِ مَلَسْنِي اَوْدَه يَقْمِيهِ وُدْحِي
 بَيْنَ ضَامِنَمِ اَوُكْسِيهِ جَسْتَه كِرْمَكِه لَكِنَه دِدِي **اِي اَوْ غَوْلِ احْتَامَدَه**
 صَكْرَه اَكِه رَكْعَتَه نَمَازِ قِيَلِ رَسُوْلِكُم اَيْدُرْ هَرِكِيْمِ احْتَامَدِن
 صَكْرَه اَكِه رَكْعَتَه نَمَازِ قِلَسِه اَوْنِ يَلَلِقْ عِبَادَتَه نَوَاقِيْلِ بُوْلُوْر
 دِدِي هَرِكِيْمِ اَيْدُه نَمَازِ نُوْكَ سَتِيَه هَرْتَه قِلَه صَكْرَه كِه اَكِه سَتِيَه
 حَقِّ تَعَاوُلِ جَهَنَمِ اَوْدِنِ اَكْلِحْرَامِ اَيْلِيَه وَهَرِكِيْمِ بِيْتَسُوْنَكِه صَكْرَه كِه
 سَتِيَه هَرْتَه قِلَسِه قَدِرِ كَيْحَسِيَه اَحْيَا اَللّٰهِيْ سِيْ كَيْدُرْ دِدِي
اِي اَوْ غَوْلِ اَشْرَاقِ نَمَازِنِ قَدْمَه كِه چِقُوْقِ اَجْرُوْرَه رَسُوْلِكُم
 اَيْتُوْرِي مَكْنَه اِرْتَه نَمَازِنِ دِنِ صَكْرَه مَالَه اَيْقَه سَلِيْمَدِن كُوْر
 طُوغْنِيَه اَلْقُرْسَه دَحِي طُوْرَسَه اَكِه رَكْعَتَه نَمَازِ قِلَسِه رَسُوْلِكُم
 عَلِيَه اَللّٰمِ اَوْ جَكْرَه اَيْتُوْرِي اَوَّلِ كَسْمِه جَسْتَه لَكْرَه دِدِي **اِي اَوْ غَوْلِ دُوْنِ**
 نَمَازِنِ هَلُوْر سَلِكِيْمِ دَعَا كِه قَبُوْلِ اَوَّلِ اَحْسِنِ بَصْرِي رَحْمَتِ اللّٰهِ
 عَلِيَه اَيْدُرْ حَقِّ تَعَاوُلِ مَوْسِيَه يَيْعَامَبِيْ اَيْتُوْرِي اِي مَوْسِيَه بِنُوْمِ
 چُوْنِ عِبَادَتِ قِلَه دِيُوْحَطَابِ اَيْلَدِي مَوْسِيَه دِيُوْمِ اَيْتُوْرِي اَللّٰهِ
 سَكَانَه وَقْتِيْنِ عِبَادَتِ قِلَسِيْنِ دِدِي قَبُوْلِ قِلَسِه حَقِّ تَعَاوُلِ اَيْتُوْرِي اَللّٰهِ

قرا گوید و نایب نماز قیل که قبول ای دم پیش و نایب عبادت
 حقیقه قبول ادر همیشه امدی جهاد ایله خون عبادت قومه
 دعا ک مستجاب اوله ای بقول اشوبیش سننه قومه که کور کور
 صیرو اولیه رسول علیه السلام ایتدی یازوقده صیرو اولیش
 جانل بیو سننه درمانه در اول عالم کور کور مؤمنی
 دونه نمازین قلمیق او جوی قران عظیم جو او قومه در کوی
 نمازی وقتیند قلمیق کلا لیمک کلا لیمک
 دعایه قبول اولدر اشوبیش سننه نمازین در نماز
 قله کور هر کورند یا اید بر یا اید بر کسی یا حود عمر کور کور
 قله کور هر کوریم بودن رکعت نمازی قله کور کور کور
 التوسله و یحیی سن سرین و اشکاره سن خطابین و عماد
 حقیق تیر لقمه اول نمازین صفتی بوددی در دن رکعت نماز قله
 ای تحیات یوسلام بوله اول رکعت سنجانک دن صکر او ن
 بیش کور سبحان الله والحمد لله والبرکات
 حول و لا قوة الا بالله اهلک العظیم دیه اندن صکر اعود

سَمَاءَ فَاتِحَةٍ بِرِسْمِ دَجِي قَوْسُهُ اَنْدَن صَكْرٍ بُوْتَسْبِي اَوْن كُوَيْنَه
 اَوْقِيَه قِيَامَه وَاَنْدَن رُكُوعَه اَيْنَه اَوْجَرَسْبِي اَنْ رِي الْعَظِيمَ دِيَه بِرَسْبِي
 اَوْن كُوَيْدِيَه اَنْدَن صَكْرٍ رُكُوعَه نَ طَوْرِي كَلَمَه سَمِعَ اللّٰهَ لِمَنْ حَمِدَ
 رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ دِيَه دَجِي اَرْوَطُوْرُزْ كُنْ اَوْن كُوَيْنَه دِيَه اَنْدَن سَجْدِيَه
 اَيْنَه اَوْجَرَسْبِي اَنْ رِي الْعَالِيَه دِيَه اَنْدَن صَكْرٍ اَوْن كُوَيْنَه دِيَه
 اَوَّلِي سَجْدَه نَ بَلَسْن قَلْدُوْس اَنْدَمَه اَوْن كُوَيْنَه دِيَه اَنْدَن سَجْدِيَه
 وَاَمَّا اَوْجَرَسْبِي اَنْ رِي الْعَالِيَه بِه دِيَه اَنْدَن صَكْرٍ اَوْن كُوَيْنَه
 دِيَه سَجْدَه نَ طَوْرِي جَاقِ هَمَان قِيَامَه طَوْرِي بُوْتَسْبِي عَدَدِيَه سَبْعُوْر
 اَلدُّنْيَا قِيَه رُكْعَاتُهَا دَجِي بِيَه بُوْرَجْهَلَه اَيْنَه اَمَّا الْيَوْمَ تَحِيَّاتُ
 اَوْقَدَقِدَن صَكْرٍ اَوْن بَسْتِي بِيَه اَيْنَه دِيَه اَيْنَه رُكْعَتَه طَوْرِي جَاقِ قِرَاةً قِرَاةً
 اَيْنَه تَسْبِيحِ هَمَانِ سُوْرَدَه نَ صَكْرٍ اَوْن كُوَيْنَه دِيَه دَجِي رُكُوعَه اَيْنَه
 اَوَّلِي كِي بِيَه قَلَمَه اَمَّا اَوْجَبِيَه طَوْرِي جَوَيْنَه سَبْحَانِكَ اَوْقِيَه اَوْن
 سَبْحَانِكَ اَيْنَه دِيَه صَكْرٍ اَعُوْذُ وَبِسْمِ اللّٰهِ لَه فَاتِحَه وَهَمَانِ سُوْرَتِيَه
 دَجِي اَوْن كُوَيْنَه ٥ بِه دَجِي رُكُوعَه اَيْنَه اَوْن كُوَيْنَه دِيَه طَوْرِي جَاقِ اَوْقَدَقِدَن
 كُوَيْنَه دِيَه سَجْدَه لُوَيْنَه اَيْنَه اَوْن كُوَيْنَه دِيَه هَمَانِ صَكْرٍ

او نایست که در این هر دو رکعت بیشتر تسبیح اول در جمعا و عید و اول روز
 هفت رکعت بود و جمله قاله اما نماز و تعیین وقت بقدر رسول
 رسول هم نه وقت الود سه قلوردی الا وقت مکرر هر دو رکعت
طلوع شمس و استوائه و غروب و قلمیه قلان وقت و قلان
 اینو نمازی وقت اتمه ککر چه در ثواب چقدر و وحی رسول هم اینو
 نمکه احکام نماز نندن صلوات اکر رکعت نماز قلان اول رکعت
 بر فاتیحه و بویایه الکوسه و بیش احدی ص کتبی رکعت بر فاتیحه
 و بکر لله ما فی السموات و ما فی الارض و ان تبدوا ما فی انفسکم
ار تحفوه بحاسبکم بید الله فی ففر لمن یشاء ویفدب من
 یشاء و الله علی کل شیء قدیر دیه حق تعالی عدن اجماعه بر
 شهر یبه انجود و یاقعاتن هر بر شهوده یوز بیک کر شک
 یبه و هر گوشک یوز بیک او وار هر او د یوز بیک حجه و از
 زعفران دن و هر حجه و یوز بیک دکان و رعنبره و هر دکان
 کیک لاک بیک از شون اوله و هر دکان او ستینه بر چادر
 ز بیک تخت و از جو هر دکان تخت و دکلری کاندن

وهر بر تخت تو كيك ليكي يوز بيك ارشون وهر بر تخت
 يوز بيك دوشك وار سندان و استبرقدن بر دوشك
 بوينه يوز بيك ارشون در او ستنده حور يبرود او زريند
 اتور زرينا كور يوز لرين دنيا خلقند ناكينه كور سه عايد
 و ذاهد طاقت كور ميوب همدك الوب عاشق و جيران
 اوله يدي هر بر حوري يوز بيك قات حله كيه اول حلكودن
 اچرو تنلري كور زينه وهر بر ينك صاغ يئنه و صقل ياتنه
 يوز بيك قرا و اسرو يوز بيك غلمان اوله وهر بر شهرن
 سلسيل ار ماغي اته وهر بر چادر ن طوبه اچاند ن بر بذاق
 اوله و دجه دزلي دزلي طعاملر اوله بر ينوك لذت بر ينه
 بگزه ميه و دجه اول نمازك هر بر ركعتن بيك شهيد نوابن
 و نير وهر بر ايتچون بر قول اذام انتم صه نوابن و نير
 دجه دنيا دن اچتميه جنته مقامن كور منيجه اوله دجه
 بوجج بر عمر نوابن و نير و دجه ينه اچماقدن بر قيق اچله بر
 صاغ يائينه و بر صول يائينه ناهه و هر بر حضور يائيله

وَقَبْرِنِدَنْ كَلَه كَلَه طَوْمَه حَوْتَقَا نَنْدَا اَيِدُو اَيِه ياقَلوَم
 جَمِيع كُناهِك يَرِنِفا دَوْم جَمِيع دِي تَرادومِه سَكَا اِيشار اَيِلدوم
 پِيغامبر لَر لَه و شَهيد لَر لَه و حِساب سوز بَر بِي تَه و نِير لَر لَر كَبو
 تَكْرِي نَوَك اَمِين دَر ذَه دَوْلَت لِي قَوْل كِي م بَر مَر شِيَه اَر شِي
 دِيلَر **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ** جَمَاعَتِ تَرَك اِيْلَه پِيغامبر عَلِيَه السَّلَام اَيْتَدِي
 جَمَاعَتِ تَرَك اِيْلَه مَنافِق لِق دَر و دَجِي دَر كِتَاب دِ مَلْعُونَه
 دِي اَمَدِي نَغَارِي بَا شَه قَلَنوَك حَالِي بُو يِلدَو و اَوَّل حَق عَجَبِي
 هِنِي قَلَمِيان لَو حَالِي نِيَه اَوَّل و اَوَّل **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ** بَشَارَتِ نَمَا زِي قَلَمِي
 رَسولِ عَلِيَه السَّلَام اَيْتَدِي بَكَا جَبْر اَيِل كَلَدِي اَيْتَدِي اِيَه
 اَمْرَك بَشَارَتِ اِيَه قِيچِن بَر مَوْ مَن نَمَا شَطوَر سَه كُناهِ نَدَن
 جِغَر شَوَل اَنادَن طَفَر كِي قِيچِن اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِیْمِ
 دِي سَه كُو دَسَنَه كِي قِيل صَاغَشِيخَه نَقَاب و دَر قِيچِن فَاتِحَه سُورَتِي
 قُوْتَه بَكَا كُو م كُو حَج و عَمَه اَلْمَسِيحِيه ثَاب و بَر قِيچِن دَكُو عَد جَمَان دِي
 لَعظَم كَا نَه كُو دَن اِنَن كِتَابَه اَو جَا رَا قُو مِشَر كَبِدَر و قِيچِن سَجَد
 اَو جَا رَا سَبْحَان لَبِي سُبُو لَعظَم اِيَه

قچین تشهد انورسه جننتوک قیولرین اچی ویر و قچین دعا
 دلنه حق اهدا کاد نیا حاجتندک یتیش حاجتین رواقله قچین اوله
 شهید اوله اگر دردی اولور کناهن باغشلیه نمازک
 رکوعین و سجودن تمام قیل دست اولد برکشی نماز قلدوردی
 رسول علیه السلام اینه کوردی ایتدی شول کئی شو حاله
 اولورسه بنوم د بنوم اوذمه اولمز دیندی بش معلوم اولدیکه
 رکوعین و سجودن تمام اتمز انوک نمازی نماز دکلد د نمازی
 منحصر به الموق اولور چون برکشتوک اولمه دینه دخی اولمز
 نیکه رسول یم ایتدی نماز دینوک درک دزدیدی
 و جمع ایتدی نماز رسول یم ایتدی هر کیم اذینه
 ایتدی هر کت نماز قلدسه هر بر کتند بر فایده اوج
 قل یا ایها الکافرون سورسن و اوقسه سلامدن مکر بر اینه
 انکرسه اوقیه هر بر حرفنه بر خ و بر عمر ثوابین و برود جو هر
 حرفنه بر شهید ثوابین و بر یلق عبادت ثوابین و بر شد عبا
 دتکی کند و ز صایم کچه قایم اولمشجه و ده حی عوش کولک کس

و م یوزد نیکه کیکه شعیان اینوک اون بشیخی کجسه اچیا شکه
 کوکلر اولدو کی وقتین اول اولمیه رسول علیه السلام بیوزد
 دیکم هر کیم شعیان اینوک اون بشیخی کجسه بیوزد کفت نماز قلمسه
 حق و قلم اول کشیه یوز فرشته و یوز در اتوزی جنت یولن مثل اول
 اتوزی افتلردن عمار و اتوزی جهنم اولدندن مقلیه و اوننه شیطان
 یوزی انوک یوز سندن ن قوه چهارشنبه کوننه نمازین
 قومد رسول علیه السلام ایتدی کیکه چهارشنبه کون اون اکر کفت
 نماز قلم کون طغغیندن مکن هر کفتن برفاتحه واج اخلاص
 واج قلم اعود برب الفلق واج قلم اعود برب النکس اقوسه بر نادی
 عرش التمدن نیدا ایندی ای تنکری نیک قوی حق نفا حاکم کنا هون
 یولفا دی وسین عذابن کونمیه سز و سئلدن طور جق الوکد بر بوان
 اولد قور تلمد لک اولد ن دی و دخی هر کفتن بیک بللق ثواب
 اول کیشوک دیو اینده یوزد رسول حضرت علیه السلام
 بیوزد کیم که نماز اچینک اولد و طول کون قران اقل سهر حریفنه یوزد
 ثواب و یوزد کیکه اولدور کون اقوسه اللی ثواب یوزد کیکه نماز نعا

بركة قرآن اقدسه هر حرفينه اولن ثواب و بزرگي قرآن د كللمه
 هر حرفينه بر ثواب و بزرگي قرآن اوقسه حتم ايلسه دعا قبول
 اولور **اولد اولدي** امامليق اتمك دلمسك نمازك شرط اولين
 كوچك بيك اندن امامليق ايله امام اولن كيشه فرض و سنتي كوچك
 و ايله اندن صكر قرآن كوچك اوقيه و دحي ينشلا اوله و فوق
 او ائنه امامليق انجيه بلكه اول اسم قنوغه امام ليق ايكه و دحي
 نمازي هنج بر نسته دن انقول اغيه الا مكره طعام خاطر كاله و توپ
 دحي اوج اوله طعام بييه اندن قلده زنجير كي طعام خاطرينه كشمس
 تراغور اما نمازك وقت طار اولسه اول نماز قلده اندن طعام
 و دحي بركيشه كوچك نماز قلده يكلرين صوفه وقتانينول
 دحي يكلرين كيه اندن صكر پاك سجاده اوستند قلده و بيز اولتند
 قلمق دحي يكلرد رودحي بركه بيتي نسته نفل اوستند قلمق جايز
 دودحي پاك بركه قلمق جهلند نا اوله دران اسل دستور روز
 برفوهه امامليق ائمه رسولوم بيوزر ميه حوتيه و قيامت انا لله
 بجماعته دستور سوز اما مالوق اغيه مكره بلكه ايد امام ليق

